

**Brutum fulmen Papae Sixti V. aduersus Henricum Sereniss.
Regem Nauarr[a]e, : & illustrissimum Henricum Borbonium,
Principem Condaeum. Una cum protestatione multiplicis
nullitatis.**

<https://hdl.handle.net/1874/451909>

BRVTVM
FVL MEN

Papæ SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Sereniff. Regem Nauarre,
& illustriffimum Henricum
Borbonium, Principem
Condæum.

VNA CVM PROTESTA-
tione multiplicis nullitatis. 1586 in martio

Nahum 3.

Reuelabo pudenda tua in faciem tuam: & osten-
dam in gentibus nuditatem tuam, &
regnis ignominiam tuam.

B R A T V M

B R A T V M E N

per SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Regem Anglorum & Francie
& Illustrissimum Principem
Borboum Principem
Condempn.

ANNO PROTECTOR

Idem
per SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Regem Anglorum & Francie
& Illustrissimum Principem
Borboum Principem
Condempn.

BENEDICTIONES
S. D. N. PAPÆ SIXTI V.
IN REGEM NAVARRVM
ET PRINCIPEM
CONDÆVM.

Pag. 1.

Exercemus arma militiæ nostræ
 contra duos iræ filios Henricū Bor-
 bonium, *QVONDAM* Nauarræ re-
 gem, & Henricum itē Borbonium
OLIM Principem Condensem. Ille
 hæreses ab ineunte adolescentia se-
 cutus pertinax earum patrocinium
 exercuit.

Pag. 2.

Idem reuolutus in cœno, caput,
 dux, & propugnator hæreticorum
 & perduellium, arma contra regem
 suum Christianissimum aduersus i-

psum & reliquos catholicos sumpsit: ciues regni ad suam capescendam impietatem verberibus coëgit: conciliabula hæreticorum habenda curauit.

Pag. 3.

Princeps Condęus vtroque parente hæretico genitus, patris, & matris secutus hæreses, viam patris sui impijssimi catholicę ecclesię persecutoris ingressus, bellorum ciuilium & seditionum auctorem se præbuit, omniferitatis & sæuitiæ genus exercuit: proles detestabilis ac degener familię Borboniorum.

Pag. ead.

Pronuntiamus illos esse hæreticos, in hæreses relapsos, impœnitētes, hæreticorum duces & fautores, & læsę maiestatis diuinę reos, & fidei Christianę hostes, priuatos illū Nauarrę regno, hunc & vtrumque eorūque
 poste-

5
posteros omnibus principatibus, ducatus, dominijs, & feudis, honoribus & officijs regijs: fuisse & esse inhabiles & incapaces ad illa retinenda.

Pag. 4.

Ac pariter priuatos, incapaces, & inhabiles ad succedendum in ducatus, principatibus, ac regnis, & specialiter in regno Franciæ: & ex abundantia nos illos illorumque posteros priuamus in perpetuum & inhabilitamus ad successionem in ducatus, principatibus, dominijs, & regnis, & signanter in Franciæ regno.

Pag. ead.

Proceres, feudatarios, vassallos, & ceteros omnes qui illis quomocumque iurauerint, ab eiusmodi iuramento & fidelitatis & obsequij debito absoluiamus & liberamus: & interdiciamus ne illis audeant obedire.

Pag. ead.

Monemus & hortamur Francorū
Regem Christianissimū vt ad execu-
tionem nostræ sententię incumbat.
Datum Romæ 5. Id. Sept. anno 1585.

Psal. 109

*Domine, maledicent illi & tu benedices:
qui insurgent in me confundentur, seruus
autem tuus letabitur.*

BRVTVM FVL MEN

PAPÆ SIXTI V: ADVERSVS

HENRICVM SERENISSIMVM REGEM

Nauarræ, & illustriss. Henricum

Borbonium Principem

Condæum.

*Vnâ cum protestatione & declaratione multiplici
nullitatis.*

 VOD nuper à Papa Sixto quinto Franciscano pronuntiata Declaratio est, pauloque post edita & promulgata, vt Henricus Sereniss. Rex Nauarræ, itémque Henricus Borbonius Illustrissimus Princeps Condæus primùm tanquam hæretici notorij ex communione Christianorù arcerentur, tum vt imperiis, honoribus, dignitatibus omnibus, ac potissimùm spe legitime successionis regni Galliæ abdicarentur: deinde vt eorum clientes ac vassalli fidelitatis iuramento, quo illis obstricti sunt, soluerentur: postremò vt à potentissimo Rege Galliæ vi, ferro, armis, & caltris oppugnarentur: DE EA RE Supradicti Serenissimi & Illustrissimi Principes ita protestati sunt: bona Catholicorum omnium pace, saluâque religionis vtriusque concordia, quam iidem Principes magnopere in Gallia conseruari cupiunt, proscriptionem, siue DECLARATIONEM illam Papæ monachi Franciscani, contra iura omnia

diuina & humana pronuntiatam, editam, ac promulgatam fuisse: ob eamque causam ipso iure nullam, ac pro nulla habendam esse: totamque illam furibundam execrationem nihil esse, nisi brutum Papatus R. fulmen, cuius inanes, vani ac ventosi sunt impetus: idque quatuor præcipue de causis: nempe, propter temerarij iudicis incompetentiam, allegationis falsitatem, ordinis iudicialis defectum, & conceptæ formulæ stultitiam: de quibus eo, quo propositæ sunt, ordine, deinceps differemus.

DE IUDICIS INCOMPETENTIA.

PRima igitur NULLITATIS causa est temerarij iudicis incompetentia, quæ ex eo perspicitur, quòd Papatus Romanus, qui sibi hoc in tantos Principes iudicium sumpsit, iam pridè à maxima Christianitatis parte, nempe Anglia, Scotia, Dania, Suecia, maxima Germaniæ, itèmq; maxima Heluetiæ parte septem grauissimorum criminum nomine damnatus est: nimirum impietatis, tyrānidis in ecclesia occupatæ, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perduellionis, & falsi. Certum est autem, etiam si nondum tatorum criminum dānatus fuisset, sed reus duntaxat factus, tamen, non dico iudicem ei esse non licere, sed ne infimum quidem ac tenuissimum hominem, vllius culpæ aut delicti accusare, priusquam illis se omnibus criminibus idoneè purgasset: tamen

tum abest, vt in hoc rerum statu tantos & tam illustres ac potētes Principes tanti sceleris, præsertim inauditos, & causa indicta, condēnare possit. l. neganda, 19. C. de his qui accus. non possunt. l. si qui reus, 8. D. de public. iudi. quod idem ab ipsis Canonistis traditur. 4. quæst. l. c. 1. 25. q. 1. c. omnes 24. quæst. l. c. ait, & duobus capp. seqq. Quinetiam illud accedit, quòd cùm in hac supradictorum principum causa de re & statu ipsius Papatus potissimum agatur, nulla nec ciuilis, nec naturalis ratio patitur, eum rei suæ iudicem sedere, sibiq; de re propria ius dicere. l. qui iurisdictioni, D. de iurisd. l. 1. C. ne quis in sua caus. iud. l. Iulianus, 17. de iudic. Quòd si Papa iudex in hac causa nō est idoneus, sed incompetens & incongruus, quemadmodum ex iis quæ posteriùs dicētur dilucidè constabit: sequitur, vt sententia ab eo pronuntiatà ipso iure nulla sit, & per se, ac sine appellatione vlla concidat. l. 1. & pass. C. si à non cōper. iud. l. 6. §. quod si quis, D. de iniust. rupt. test. Plurimum autē momēti habiturum esse apud magistratus, atque ordines, ac præsertim apud Parlamenta regni Gallici supradictę maxime Christianitatis partis iudiciū atque auctoritatē, dubitare non possumus: cùm omnium gentium hoc ius esse constet, vt in deliberationibus, præsertim arduis & grauibus, semper ex maioris partis sententia iudicetur. l. itē si vnus, 17. §. vlt. & l. seq. D. de recep. arbit. præsertim vbi maior pars nō tantum ex personarum numero, verū etiam ex vniuersi ordinis modo & quantitate cēsetur: veluti

cùm è tribus iudicũ partibus duæ discessionem faciunt:putà octo è duodecim.l. 3. de decret.ab. ord.fac.l.3.& l.4.D.quod cuiusq; vniuer.l.nomi nationũ,46.C.de decurio.l. quod maior. 19. D. ad municipal. Angliã autẽ, Scotiã, Daniã, Suetiam,maximam Heluetiã & Germaniã superioris & inferioris partem faciliè duas Christianitatis partes è tribus obtinere,ac proinde magnũ apud ordines & Parlamenta Galliã pondus atq; auctoritatẽ habituras, pro singulari nostro de prudentia illorum iudicio ambigere nec possumus,nec debemus. Quin ne illud quidem prætermittendum videtur,Papam non tantũ à maxima Europæ parte pro incongruo & incõpetente iudice reiectum esse,verũ etiã ab iis Ecclesiis & nationibus,quæ in Africa,Ægypto,Syria,Oriente,Asia,& Græcia nomen suũ inter Christianas Ecclesias profitentur.

CRIMEN IMPIETATIS MULTIPLEX, AC PRIMUM DE ARROGATA diuinitate.

Primũ igitur crimen, cuius à maxima Europæ parte Papatus conuictus & condemnatus est,dicimus esse Impietatẽ,eãque triplicem:primũ quia Papa sibi Diuinitatem asciscit:deinde religionem Christianã illudit ac deridet:postremò falsas & cõmentitias religiones in Ecclesiam inducit.Primæ impietatis testimonia hæc sunt: Papa DEVM se appellari,& gaudet,& gloriatur.
dist.

dist. 96. c. satis: vbi scriptum ita est: *Satis ostenditur à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatū: cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit.* Quem locum Augustinus Steuchus patronus Papæ vehemētissimus: eiusdēq; Bibliothecarius in lib. de donat. Constāt. pag. 141 laudans, & cōmemorans, ita subiungit: *Audis summū Pontificē à Constantino DEVM appellatū, & habitum pro DEO? Hec videlicet factum est, cum eum præclaro illo edicto decoravit, ADORAVIT VTI DEVM, uti Christi & Petri successorem: diuinos honores ei, quoad eius potuit, contulit, velut vinam Christi imaginem veneratus est.* Hæc Steuchus in supra dicto libro, edito Lugduni anno 1547. Ex eodem impietatis genere illud est glossæ in præfat. Clement. *Papa nec Deus est, nec homo, sed neuter est inter vtrumque.* itēque illud alterū in c. fundamēta, de elect. in 6. vbi, cum in textu scriptum esset, *Papam nulli homini subesse, ita subiungit, Et in hac parte Papa non est homo, sed Dei vicarius.* Sequitur altera blasphemia, ex libro Ceremon. Pontifical. i. tit. 7. *Papa, inquit, in nocte natiuitatis Domini benedicit ense, quem postea donat alicui principi, in signum infinitæ potentia Pontifici collatæ: iuxta illud, Data est mihi potestas in cælo & in terra. Item, Dominabitur à mari vsq. ad mare & à flumine vsq. ad terminos orbis terrarū.* Sed nulla capitalior vsquā, ac detestabilior blasphemia reperitur, quàm illa est in c. quoniam, de immunit. in 6. vbi Papa Ecclesiam catholicam sponsam suam appellat. *Nos Iustitiam nostram, in-*

quit, & *Ecclesie SPONSÆ NOSTRÆ nolentes negligere* &c. Nam inter omnes constat, solius Christi esse hoc proprium, ut vir Ecclesie appelletur, Ecclesia ipsius sponsa: velut apud Paulum 2. Corinth. 10. *Adiunxi vos uni viro, ad exhibendam virginem castam Christo.* Sed alia audiamus. quale illud est 1. dist. 93. Papa is est, cui tota parere debet Ecclesia. Item, c. inter corporalia, de transla. prælat. quando Papa dissoluit matrimonium, videtur quòd solus Deus dissoluit: quia Papa canonicè electus est Deus in terris. Feli. in c. ego N. De iureiur. Papa gerit vicem in terris, non puri hominis, sed veri Dei. Item c. si papa, dist. 40. si Papa ceteras animarum in inferos detruderet, non tamen cuiquam liceret ex illo quærere, Cur id facis? Ecquis est de Christiana religione bene sentiens, qui in his verborum portentis non certissimum Antichristum agnoscat? de quo Paulus ita loquitur 2. Thessal. 2. *Patefiet homo ille nefarius, filius inquam, ille perditionis, sese opponens, & efferens adversus id quod dicitur DEVS, aut Numen: adeò, ut in templo Dei sedeat ostentans se quasi sit Deus.* Quid? quod etiã profiteri ac palã prædicare ausus est, tantam esse vim tantamque sanctitatem sedis suæ, ut quicumque ganeo, & quantumvis impius, periurus, sceleratus in ea consederit, confestim ex illa sessione sanctimoniam hauriat? cuius nefarie blasphemie testimonium hoc extat in c. non nos, distin. 41. *Beatus Petrus perennem meritorum dotem cum hereditate innocentia transmisit ad posteros. quod illi concessum est per actum lucem, ad illos pertinet*

times, quos par conuersationis splendor illuminat. Quis enim SANCTVM dubitet esse, quem apex tanta dignitatis attollit? in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci prædecessore præstantur. Quid? Annon illam audire fabulam videmur, quam poetæ de tripode Pythia confinxerunt, & alta quadã specu, vnde anhelitus sic afflabatur, vt simulatque Pythia vates in illa tripode cõsedisset, hausto à tergo diuinationis spiritu confestim oracula funderet? Strab. 9. & tamen execrata illa Papæ Symmachi blasphemiapaulò post in c. multi, apertissimè Chrysostomi verbis coarguitur: ex quo & aliis sexcētis Gratianici Decreti locis de illius libri stultitia existimari potest. Sed age: nunc alia testimonia proferamus. Papa est Deus in terris, secundũ Bal. in l. vlti. C. sentent. rescind. Decius in c. 1. de constitut. Felin. in c. ego N. de iureiurand. Papa & Christus faciunt vnum consistorium: ita quod excepto peccato potest Papa quasi omnia facere, quæ potest Deus, & à nemine potest iudicari: secundum Abb. in c. licet, de elect. & quæ facit, facit vt Deus, non vt homo: c. inter incorp. de translat. prælat. Cardin. Paris. in consil. 63. num. 162. volu. 4. Papa est quoddã numen & quasi visibilem quendam Deum præ se ferēs: vt ait Ludouicus Gomef. in reg. cancel. Papa potest de iniustitia facere iustitiam. c. debitus, de appellat. Papa potest contra Apostolum dispensare, & cõtra canones Apostolorum. 38. distin. c. lector. 87. distin. presbyter. Papa est supra ius. c. proposuit, de cancel. præben. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. cap. quanto. de

transla. prælat. quarum blasphemiarum partem enumerat Philip. Deci. in consil. 137. diligenter protenui, num. 3. volum. 1. Iason autem præter illa superiora ex eorundem Canonistarum sententia hæc recenset: quæ tamen (ut facile apparet) nõ probat. *Papa est omnia, & super omnia*, secundum Baldum in l. barbarius, De officio Præto. *Papa supra ius, contra ius, & extra ius omnia potest*: secundum Bal. in c. cū super, de caus. prop. & pol. *Papa est dominus dominantium, & ius Regis regum habet in suos subditos*: secundum Bald. in c. Ecclesia, vt lit. pend. *Papa potest mutare quadrata rotundis*: secundum Hostiens. in c. cū venissent, de iudic. *De potentia Papa dubitare sacrilegium est*. l. sacrilegij, C. de crimi. sacrileg. *Papa enim est causa causarum. unde non est de eius potestate inquirendum, quum prima causa nulla sit causa*: secundum Bald. in d. c. Ecclesia, vt lit. pend. & nemo potest dicere *Papa, Cur ita facis?* secundum Specul. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 89. & Bald. in prælud. feud. Hæc ad verbum Iason in consil. 145. circa primam, num. 3. vol. 1. quæ eadem rursus, paucis propè mutatis verbis inculcat, in consil. 95. requisitus, col. pen. vol. 4: Satis multa videmur primæ impietatis Papalis argumenta proposuisse, vt iam ab illustribus Regis Galliæ consiliariis, & Parlamētorum senatoribus intelligi possit, non sine iustissimis & grauissimis causis Papatum à multo maxima Christianitatis parte reprobatum ac repudiatū fuisse. sed tamen alia quædam insuper addemus, atque illud inprimis: *Papam tantam habere tum in Purgatorio, tum in inferis potestatem*

potestatem, ut quantum quantum velit animarum numerum
 que in illis locis cruciantur, per suas indulgentias libe-
 rare, & confestim in caelis & beatorum sedibus collocare
 possit. ut est in Bulla Clementis vj. & apud Ant. Flo-
 rent. part. 3. tit. 22. cap. 6. Papam habere tantam in
 caelo potestatem, ut quem velit hominem defun-
 ctum canonizare, & in Diuorum numerum refer-
 re possit, etiam inuitis Episcopis & Cardinalibus.
 omnibus. Hæc Troilus Maluit. in trac. de canonif.
 sanct. 3. dub. Ex quibus & aliis cõsimilibus licebit
 agnoscere, quã vera illa fuerit Eberardi Salisbur-
 gensis quondam Archiepiscopi oratio annis ab-
 hinc ducentis habita in publico Imperij Germa-
 nici cõuentu, quã ex Annaliũ Ioh. Auẽtini lib.
 vii. proferemus, edico Ingolstadij anno 1554. *Fla-*
mimes illi Babylonia, inquit, soli regnare cupiunt. fer-
re parem non possunt. non desistent, donec omnia pedi-
bis suis proculcarint, atque in templo Dei sedeant,
extollanturq; super omne id quod colitur. fames opu-
sis honorum inexplebilis est. Quo plura auido con-
cesseris, eo plura appetit. porriges digitum, & manũ cõ-
cupiscet. Qui seruus seruorum est, dominus dominorũ,
proinde, ac si Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur,
quasi Deus sit. Leges commutat, suas sancit. contami-
nat, diripit, spoliat, fraudat, occidit, perditus homo ille,
 quẽ ANTICHRISTVM vocare solent: in cuius fron-
 te blasphemiam nomen scriptũ est, DEVS SVM: errare
 non possum. In templo Dei sedet, longè latèque domi-
 natur. Hæc Eberardus. quinetiam apud eundem
 Auentinum eodem libro, hæc Imperatoris Fri-
 derici II. querimonia extat in epist. ad Ottonẽ

Bauariæ Ducē, scripta: Pontifices Romani affectat dominationem atque DIVINITATEM, nempe, ut ab omnibus haud aliter, imò magis quam Deus timeantur. Nam multos Antichristos inesse Romanensibus illis cōstat: nec ullos alios exitio Christiana religioni esse. Et paulò pòst: Homo ille, qui dicitur PAPA, diuitiis nimirū auctus, maximo Christiana pietatis detrimento omnia sibi licere more tyrannorum putat. rationem actuum nemini, QVASI SIT DEVS, reddere vult. Id quod soli Deo cōuenit, vsurpat: se errare, vlldue mendacij religione astringi non posse. credi sibi impudētissimè, simulque imperiose postulat. Hæc ille. Quinetiā Erasmus in Annot. Noui testam. i. ad Timot. c. i. testatur, suo tēpore in Theologorū scholis disputari hæc cōsueuisse. An Papa possit abrogare id, quod scriptis Apostolicis decretū est, an possit aliquid statuere, quod pugnet cum doctrina Euangelica, an possit nouum articulum condere in fidei symbolo. Vtrum maiorem habeat potestatem quam Petrus, an parem. Vtrum possit præcipere Angelis. An possit uniuersum purgatoriū tollere. Vtrum simplex homo sit. (O detestandam blasphemiam) an quasi Deus participet utrāque naturā cū Christo: an clementior sit, quam fuerit Christus, cū is non legatur quenuquam a purgatorij pœnis reuocasse: An solus omnium nō possit errare. Sexcenta id genus disputantur magnis editis voluminibus. Idque à magnis Theologis, præsertim professione religionis insignibus. Hæc totidem verbis Erasmus, Annotat. pag. 663.

FVL MEN. 37
 CRIMEN ILLVSÆ RE-
 LIGIONIS.

SEd hæc, dicit fortasse quispiã, verborũ tãtũm impietas & blasphemia est. Facta igitur eiusdẽ Papatus impia & nefaria è multis pauca, quasi exempli causa, proferam^o: vt quiuis intelligat, Papas multis ab hinc seculis, Christianam religionem irrisui ac Iudibrio habuisse. Atque illud imprimis Gregorij septimi, quod Benonis Cardinalis, verbis exponemus. *Imperator Hẽricus III.* inquit, *solitus erat frequenter ire ad orationem, ad ecclesiam sancte Mariæ, quæ est in monte Auẽrino, Hildebrandus autẽ, qui postea Papa factus Gregorius septimus appellãtus est, cum per exploratores suos omnia eius opera sollicitẽ inquireret, locum in quo frequẽtius Imperator orabat, notari fecit: & quendam promissa pecunia ad hoc induxit, vt supra trabes ecclesie occultè lapides magnos collocaret, & ita aptaret, vt de alto supra caput orantis demitteret, & ipsum contereret. Quod minister tanti sceleris cum festinaret implere, & lapidem magni ponderis super trabes aptare vellet, lapis pondere suo eum traxit: & fracta sub trabibus tabula, & lapis, & ille miser homo Dei iudicio in pavementum ecclesie cecidit, & eodem lapide penitus contritus est. Cuius rei gestæ ordinem postquam Romani cognouerunt, pedem illius miseri fune ligauerunt, & triduo per plateas vrbis ad exemplum trahi fecerunt. Imperator autem solita clementia iussit eũ sepeliri. Hactenus Beno. Vnde intelligitur quàm detestabilis Papæ impietas fuerit, qui neque loci, in quo Imperator orabat, & quem*

Papa sacrum sibi esse profiteretur, neque temporis quo idem orabat, rationem habēs, sed cæco furorū atque amentiaē suā seruiens, Imperatori ac principi suo perniciem molitus est. Age porro, & aliud impietatis testimonium ex eodem Benone proferamus. *Ioannes Portuensis Episcopus*, inquit, *qui initius fuerat à secretis Hildebrandi, ascendit in ambonē beati Petri, & inter multa, audiēte clero & populo ait, Tale quid fecit Hildebrandus, unde deberemus viui incendi. significans de sacramēto corporis domini, quod Hildebrandus, responsa diuina cōtra Imperatorē quaerēs, iniecit igni, cōtradicientibus Cardinalibus qui assistebant ei. Præclara hæc sunt pietatis Papalis testimonia in Gregorio VII. Nunc aliud de Syluestro I. proferamus ex lib. Ioannis Stellæ Veneti, ad Patriarcham Aquileiensem Romanæ ecclesiæ rituli S. Marci presbyterū Cardinalē. Postremò, inquit, Romanus Pontifex Diabolo adiuuante fuit cōstitutus. hæc tamē lege, ut post eius obitū & in anima & in corpore illius esset, cuius fraudibus tantā adeptus esset dignitatē. Post hoc quæsivit Syluester à Diabolo, quandiu in pontificatu victurus esset? Respondit, quandiu, inquit, in Hierusalem celebrabis, viues. Postremò quarto Pontificatus sui anno, cum quadragesimali tempore in Basilica sanctæ crucis in Hierusalem Rome sacrificaret, facto se moriturum statim cognouit. Vnde pœnitentiā ductus, errorem suum coram populo cōfessus est: rogauitque omnes, ut corpus suum diabolicis artibus seductum membratim detruncarent, disiectūque ac laceratum super currum imponerent, & eo loci sepelirent, quo sponte ab equis foret veltum. Ferant itaque Dei nutu, (ut scelerati*

*scelerati discāt apud Deum veniæ locum sibi relictum esse, modo in vita pœnituerint) equos ipsos sp̄ite ad Lateranensem ecclesiam peruenisse, ibidēque sepulchrum fuisse. Hæc Stella Venetus. Extat etiam Ioānis Gersonis Parisiensis academiæ rectoris sermo quidam Paschalis, in quo scriptum reliquit, Papam Ioannem XXII. contendisse, animas impiorum non puniri ante diem iudicij, quam illius hæresim fortiter Sorbonica eiusdē Parisiensis academiæ schola damnauit, & Papam illum ad retractationē compulit. Ex eodem impietatis genere illud est, quod Raphaelis Volaterrani verbis proponemus ex ipsius libro Geogr. V. vbi de Papa Syxto IV. cuius hic noster Quinctus & nomen sumpsit, & pietatē imitatur, commemorās, ita scribit: *Conscio & adiuuante Pontifice coniuati Florentiam veniunt, & in eadem sanctæ Reparatæ mane omnes ad missam & sacrificium conueniunt. Saluatus interim cum suis clā armatis templo discedens, in curiam, ut vexilliferum alloquatur, alio simulato negotio proficiscitur. eo tamē consilio, ut orta cade in templo ipse præsto esset, qui curiam simul cū magistratu inuaderet. Igitur dato signo, cum Eucharistia tolleretur (notetur in signe pietatis papalis testimoniū: Constituto, inquit, signo cum Eucharistia tolleretur). Bādinus Iulianū Medicē Laurentij fratrem confodit. Antonius, qui primas sibi partes depoposcera, Laurentium ex altera parte aggredietur, post tergum paululumque infra iugulum ferit. Cū ille statim ad clamorem conuersus ictum vitaret, iterare vulnus volentem properè supersugit in adis sacrarum proximum. Tum legatus Papæ (qui signum il-**

lud cædis faciendæ cõtulerat, dũ Eucharistia tol-
 leretur) à civibus comprehensus, & è templo in curiã
 ductus, ac custodie traditus, pro viri dignitate tracta-
 tus est. Interea Salviatus Pisanus Episcopus, qui cum
 vexillifero de industria sermonem protraherat, ut suã
 expectaret, statim comprehensus, eodem die ad curiæ
 fenestras suspensus fuit. Quo nuntio Pontifex accepto,
 Laurentium Medicem (quem fuga salutem sibi qua-
 sisse docuimus) sacris interdicit, quod Dei sacerdotes
 legatũque attigisset, bellũque Florentinis aperte
 decrevit. Hæc Volateranus: Ex quibus perspicuum
 cuius esse potest, quanti suam Eucharistiam Papæ
 facere soleant, in qua tamen adoranda, circumge-
 standa, veneranda, & omni honoris genere affi-
 cienda, religionem omnem Christianam positam
 esse volunt. Sed aliud argumentum proferendum
 est. Nam quid certius ad demonstrãdam Paparum
 impietatem afferri potest, quàm quod omnium
 sermone celebratur, moris esse Romæ, quoties Pa-
 pæ peregrè proficiscũtur, ut illa Eucharistia equo
 alicui strigoso & exili imposita, cuius ex collo tin-
 tinabulum propendeat, agasoni cuidam commit-
 tatur, & inter lixas & calones cæteraque impedi-
 menta, quasi aduentus Papæ prænuntiã, præmitta-
 tur. Nam in libro Ceremon. Pontifical. i. section.
 ca. 3. scriptum ita est. Post eos ducitur per familiarem
 sacristæ rubro indutum, & baculum in sinistra habentem
 equus albus, mansuetus, portans sacramentum cor-
 poris Christi, habens ad collum tintinnabulum bene tin-
 niens. Post sacramentum equitat immediate sacrista:
 qui, ut cæteri prelati, habet equum totum coopertum
 bocasino.

bocafino, &c. Item section. 12. cap. 1. Ducitur post hos equus albus, phaleratus, māfuctus & pulcher, cum tinnabulo ad collum bene sonante, qui capsulam vehit eum sacratissimo Christi corpore. Item ca. 4. Ante Pōtificem semper præfertur crux per subdiaconum, & post crucem portatur corpus Christi super equum albū, cum campanella &c. atque hæc quidem pompæ Papalis instituta sunt: sed instituta duntaxat. Nam qui Romæ frequentes sunt, summo cōsensu & de præcurfore iumento, & de eodem inter impedimenta præmitti solito attestantur. Extat liber à Iohanne Monlucio Episcopo Valentino scriptus, qui Romæ plurimas Regis Galliæ nomine legationes obiit, & de religione ad Reginam matrē inscriptus: cuius pag. 101. verba hæc sunt, ex Gallico in Latinum conuersa: *Quoties Papa peregrè proficiscitur, ne nimium honorem Eucharistiæ suæ præbere videatur, non illam manibus suis gestat: sed eam triduo vel quadriduo ante suū ex vrbe egressum præmittit, equi tergo impositā, cui comites adiungit cantores, muliones, agasones, ceterāq; aula suæ impedimēta, hoc est calones, lixas, & curtisanas. (verba illius hæc sunt.) Tum Papa qui se ipsius vicariū esse prædicat, sequitur, stipatus Cardinalibus, Episcopis, & aliis eiusdem generis primatibus. Vbi ad oppidum adueniat, tū id quod appellat corpus Christi, quod aliquandiū ibi quieuit, extra oppidum ei obuiā affertur: statimque nutu inter se, sine vlla voce, consalutant. simul illud iterum ante se præmittit. sed quanto cum honore? Papa sub umbone honorifico in urbem inuehitur: corpus Christi sub dio deferitur. Quid opus fuerat illud Roma efferre, & in alterum oppidum*

deportare, cum parrocchia nullasit, quæ hoc genere nõ a-
 bñdet? quid necesse est illud præmittere, quarto, sexto,
 decimo ante Papæ aduentum die? Si eo consilio Papa i-
 stud instituit, ut sibi obuiam ad comitandum & coho-
 nestandum suum in urbem ingressum referatur, nullũ
 tam tenue est oppidulũ, ubi non eiusmodi corpora repe-
 riantur. si Roma efferri oportet, quidni Papa ipse ex-
 portat, aut certè secum deportari iuber: potius, quàm in-
 ter iumenta sarcinaria & calones illud præmittit? At-
 qui si ad pluuiã cœlitus impetrandam (ut Lutetia &
 aliis locis fieri consuevit) signum alicuius sancti san-
 ctæue ex uno templo in alterum deportetur, moris est,
 ut magna pompa & celebritate hominum id fiat: ut cru-
 ces, vexilla, tædæ ardentes, & alia ornamenta præferã-
 tur. Quinetiam plerunque ij qui simulacra illa depor-
 tant corpora nudi, ac linteis tantum amicti, aut certè
 nudis pedibus ingrediuntur. Et Papæ non pudebit præ-
 mittere id, quod credi uult esse corpus Christi, cui par-
 uula laternula, & in capsula inclusum, equi tergo im-
 positum. stipatum aula sue fecibus? Cui uerisimile fiet,
 eum qui se caput ecclesiæ profuerit, tantum in se faci-
 nus admissurum fuisse, si uerè credidisset Iesu Christi
 corpus sub illo sacramento corporaliter fuisse? Hæc Mõ-
 lucius. quibus addi etiam illud poterit, quod ex
 multorum Paparum auctoritate comprobatum,
 & palam in Romana ipsius ecclesiæ receptum ex
 libro cõformitatum beati Francisci: fol. 72. Frater
 Franciscus dicendo missam in calice araneam inuenit:
 quam nolens proiicere, bibit cum sanguine. postea fri-
 cans crus, & scalpēs, ubi pruritus sentiebat, ipsa ara-
 nea à crure exiuit sine læsione fratris. Item folio 67.
 Quidam

Quidam nomine Bonelus noluit credere quod hostia consecrata esset corpus Domini: & dixit quod sua asina comederet hostias: quod audiens B. Antonius missam celebrauit, & hostiam consecratam asina detulit, & ostendit. statim asina genu flexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit. quod videns Bonelus, catholicus est factus. An non ex huius asinae schola didicisse Papa videtur, quod superius diximus. cum ad illum Eucharistia refertur, moris esse ut eam nutu & demisso capite salutet?

DE CONFICTIS RELI-
GIONIBVS.

Restat tertium Papalis impietatis argumētum. Nam cum & religionis Christianae & Dei colendi formam a Christo & ipsius Apostolis praescriptam, atque in noui testamenti libris traditam habeamus, & Deus toties eos execretur, qui commentitias religiones in ecclesiam inuehūt: tamē Papatus noua nobis religionum signemta inuexit, admodum absurda & ridicula, ut in tanta calamitate gratiae tamen Deo immortalis agenda sint, quod tantam improbitatem non nisi in stolidia ingenia passus est incidere. Figmenta religionum haec fere sunt: primum innumerabiles monachorum copiae, Augustinianorum, Battutorum, Benedictinorum, Bernardinorum, Carmelitarum, Capuchinorum, Cartusianorum, Caestinatorum, Dominicanorum, Fratrum ignorantium, Franciscanorum, Hieronymitanorum, Maturinorum: quorum ordines singuli proprias

habeat, & ab aliis separatas, cucullatarum togarū formas, variis coloribus distinctas: singuli proprias ac diuersas Deorum suorum colendorum, atque (vt aperte loquūtur) religionis suæ præscriptas formulas, ritus atque instituta, longè aliorum dissimilia. Eorum autem tanta multitudo est, vt in Europa nostra facilè excurrere numerus putetur ad millia quingenta. cuius rei non difficilis cōiectura est. nam Sabellicus Ennead. 9. lib. 6. scripsum reliquit, Franciscanorum sectam vsque adeo per vniuersum orbem pullulasse, vt quadraginta prouincias obtinuerit, & sub qualibet plures custodias conuentus (Guardianos vocant) & sexaginta millia hominum exisse. adeo vt magister vniuersi ordinis, quem Generalem vocant, sapius auditus sit Papæ expeditionem in Turcas parati polliceri, ex Seraphici Francisci familia triginta bellatorū millia, qui bellica munera grauitè obire possent: nihil sacrorū cultu interpellato. Deinde comēta sunt miraculorū & doctrinarū adeo fabulosa, vt iam plerosque illorum tantæ stultitiæ non modo pigeat, verū etiam pudeat. Neque verisimile cuiquam hoc tempore videretur, tantam huic quondam generis vanitatem fuisse, tantamque religionis caliginem, nisi documenta sole ipso clariora extarent. Nam apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta religionum fuisse absurdissima, nemo inficiatur. sed miseri mortales per ea tempora in tetrīs ac tenebrosīs nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est sine vllis Scripturæ sacræ monumentis versabantur. Verū vbi eiusdē
scri-

scripturæ libri extiterūt, vbi Christus tanquam solis iubar generi hominum illuxit, cui verisimile videretur, Sathanā & Papas tantūm per emissarios suos potuisse, vt in tanta luce tamen hominum oculos quasi fasciis præstringeret? Age igitur, & aliquot istius generis figmentorū exempla ex Franciscanorum & Dominicanorum monumentis depromamus. Nam cū hic Papa Sixtus ex illa Franciscanorum colluione prodierit, vidēdum est, cuiusmodi religionis formam ex illa schola nobis afferat. Primo igitur loco prodeat peruulgatum illud oraculum, quod ex libro Cōformitatū Franciscanarum passim in ecclesia R. receptum atque approbatum esse docebimus. Franciscū, Petri Bernardonis filium, in ecstasi cum Christo cōmissum, atque compositum totidem plagis ac stigmatibus, iisdēque in locis à Christo compunctum fuisse, quot Christus in cruce pendens affectus fuerat: ob eamque causam eum appellari I E S V M T Y P I C V M: hoc est, quasi Iesu crucifixi antitypum. vt quemadmodum character in cera signum imprimi, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera imprefferit: quemadmodū Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus sit imago Christi: denique vt Christus in Francisci corpore tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud in eiusdem libri fronte nefarium atque abominandum carmen:

*Francisce, IESV TYPICE, dux norma que
Minorum,*

Sedes nobis perpetuè da regni cælorum.

Iam verò vt cuius intelligat, cuiusmodi stigmati-

fatio illa fuerit, quam ecclesia Romana credi ab omnibus fidelibus statuit, operæpretium est, verba ipsa scriptoris attendere: siue potius monachi nostri Papæ Sixti, qui publicam illi scriptori fidem atque auctoritatem adiungi statuit. Nam fol. 228. *Non solum, inquit, manus & pedes fuerunt perforati, sed conclauati, ita quod clauis in eis apparuerunt. deinde clauorum capita erant nigra: cum tamen carni vel nervis similes esse deberent, ex quibus facti erant: tertio capita clauorum erant oblonga & repercussa, cum tamen martellus nec ictus affuerit. quarto in loco ossoso & non molli stigmata sunt impressa. quinto licet clauis essent carni, vel nervi, ad instar tamen ferri erant duri, fortes & solidi. Sexto ipsi clauis non erant breues, solum acumina habentes, seu capita: sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimo, clauis non stabant ex parte alia longi, sed recuruati, sic ut digitus intra recuruationem arcualem ipsorum inmitti valeret. Octavo cum clauis essent facti ex carne, vel nervis, & ex utraque parte pedum & manuum resultarent, & excederent, profecto non erant nec pedes, nec manus deformate, vel contracte. Nono clauis erant circumquaque à carne alia separati, ut pecia circumcirca ponerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimo clauis mouebantur, & tamen à manibus nec à pedibus remoueri poterant cum B. Clara & alij hoc facere attentassent. Undecimo cicatrices clauorum & lateris per tantum tempus non sunt putrefacte, scilicet per duos annos & ultra. Duodecimo vlnus laterale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cum maximū haberet*

haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis iugiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tantum tempus viuere, scilicet post biennium quod superuixit à stigmatum susceptione. Audisne hæc Monache Bardoculle noster, qui cum per tot annos Franciscanici ordinis Antistes generalis, & magister summus fabulas istas in tuis scholis tradideris, nunc eiusdem ordinis columen, & vniuersæ (vt ais) Ecclesiæ Pastor factus, eadem hæc portenta nobis pro diuinis oraculis tradere conaris? Quid? an siquid in te aut Franciscanis tuis pudoris aut verecundiæ resideret, manerétne Blæsis, nobilr Galliæ ciuitate, nefarium illud de Francisco Bernardone palam pro templi foribus inscriptū elogium : QVÆRETUR PECCATVM ILLIVS : ET NON INVENIETVR? Sed iuuat nos, vnde istis oraculis auctoritatem asciscat, paulisper exponere. Nam paucis post verbis ita loquitur: Diabolus dixit, quod Christus videns Franciscum sibi datum pro signis o tanti ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impressit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc Diabolus. & quare sit factum, Diabolus adiuratus à quodam sacerdote de veritate dicenda, post plura, per os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zanteze, sic inquit: In caelo sunt tantum duo signati, scilicet Christus & stomachosus Franciscus. Sciēs igitur Christus se daturum illi stomachoso bullam suorum stigmatum, non permisit illi accipere à Papa bullam, manu hominis fabricatam. Hæc diabolus: Verba hæc sunt totidem literis exscripta ex eodem Conformitatum

lib. fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intelligi licet, quantū auctoritatis istis oraculis & huic præclaro illorum testimonio à Sathana prolato debeat: cum neque Christus, neque Apostoli ferre potuerint, vt vllum sibi testimonium præberet. Nunc generosi & illustres Regis Galliarum consiliarij pro sua prudentia deliberent, cum Sixtus quartus, & Sixtus quintus ambo Franciscani, & Franciscanorum antistites, & alij Papæ complures commentitias istas, & blasphemias fabulas in Ecclesiam inuexerint, ac tandiu sua auctoritate confirmarint, hodiè que tã opere confirmet, vt rû iure an iniuria sint à maxima Christiani orbis parte sceleris atque impietatis damnati. De quo vt commodiùs deliberare possint, alterum item locum ex cod. libr. foli. 231. subiungemus, vbi scriptum ita est: *Franciscus in monte sacro Aluernie corporaliter eleuatus est, vt frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aère, per tantum spazium eleuatum, quòd vix poterat tãgere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. aliquando inuenit eum vsque ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quòd vix eum videre poterat. Et saepe inuenit eum frater Leo cum Christo loquentem.* O bone Iesu! quis est, cum ista portenta verborû audit, qui non toto corpore perhorrescat? Nam quid aliud est populo ista pro concione tradere, quàm Franciscum Deû corporatum facere, eumque Christiano populo adorandum proponere? Et tamen tetriora etiam ac turpiora sequuntur. Nam fol. 232 Franciscus ipse
his

his loquens verbis inducitur. *Post hæc D. Iesus crucifixus manus suas corpori meo applicavit, & primò manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi: & cum magna voce clamoris mei qualibet vice impressit, & verba quedam secreta mihi dixit, quæ nulli adhuc homini reuelauit.* Ecquem hoc seculo tam excordem futurum Cucullifer Sixtus noster putat, vt istis blasphemis ac nefarijs fabulis fidem habeat? vsque eò ne consiliarios Regis Gallix & parlamētōrū senatores stultos ac bardos fore arbitratur, vt nō impia ista cōmenta simul cum illorum auctore Petri Bernardonis filio execrētur? Nisi dicat fortassè quispiā, quibus in claustris & carceribus monachorum hæc nata sunt, in ijs eadem hæc arcandò concludi, & quasi mysteria Cereriscoerceri: neque quemquam esse hodie tam expertem ingenij, qui non has norit esse fabulas aniles, & delirantium somnia. Verùm ex aduerso ecce nobis in manibus decreta Paparum horrida, quibus seuerissimè interdicitur, ne quis de historiæ istarum fide dubitare audeat: sanciuntque vt in Ecclesia catholica Romana recipiantur: si quis secus senserit, tūm is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam eiusdem libri fol. 234. col. 3. scriptum ita est: *Papa Gregorius IX de sanctitate B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus asserit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, & credendum, & sub nota hæresis puniendum, oppositum sapientem:*

Dominus Alexander IV, qui stigmata vidit proprijs oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc vivente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata in eiusdem sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, viderunt oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectantium digiti palpaverunt. Tertio D. Papa Nicolaus III. dedit similem bullam. quarto D. Papa Benedictus XII. Et cum S. Romane Ecclesie determinatio sit verissima, & certissima (ipsa enim Romana Ecclesia tanquam magistra sequenda est in omnibus. dist. 11. in fi. dist. 12. c. 1. & seq. & dist. 22. c. reputatur dist. 22. c. omnes, in fine. & qui contra eam loquitur, hereticus reputatur. dist. 22. c. omnes. quod ipsa nunquam à tramite Apostolica traditionis erravit. 24. q. 1. ad quam in dubijs & arduis est recurrendum. dist. 11. c. palam. dist. 12. p. ceptis. 24. q. 1. c. quoties. ipsa quæ valet omnes iudicare, de ipsa iudicare nulli permittitur. 11. q. 3. episcopo. §. Sola. 17. q. 4. nemini.) & ipsa Ecclesia Romana declarat B. Franciscum stigmatatum à Christo, ut patet ex bullis prefatis. Quare hoc est firmissimè, tanquam verum, tenendum, & oppositum tenentem ut **HÆRETICVM** ab omnibus despicendum: & præsertim cum dicti, duo summi Pontifices Gregorius & Alexander non solum oculis proprijs viderint, sed fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expresse. Et mox col. 3. Sextò B. Francisci stigmatizatio authenticatur etiam testimonio malignorum spirituum, de quibus supra dictum est. Haftenus ex libro Conformatum, fol. vt dixi. 234. vt iam perspicuum omnibus esse possit, non de nihilo esse, quod tantopere hæc

hæc vrgemus. Neque enim pro leuibus nugis & ludicris narrationibus hæc haberi Monachus noster Regum & Principum excommunicator patietur: præsertim cùm in Franciscanorum cœnotandiu volutatus, nunc illius se ordinis patronum ac defensorem profiteretur: & eos pro hæreticis haberi iubet, qui eccl. Rom. non vsquequaque fidè atque auctoritatem adiungent. Qua de re ne cui dubium esse possit, non vno hæc illius libri loco traduntur, hoc est, folio 234. verum etiam in ipso libri exordio fol. 3. his verbis: *In quo sancto, prodigiosa stigmatizatio facta est? Certè in nullo alio, nisi in beato patre nostro Francisco: vt asserit ECCLESIA ROMANA, & fidelibus ingerit ad credendum. Deinde etiam Papa Benedictus festum de stigmatibus cœlendum concessit ordini.* Quinetiam Antoninus Episcopus Florentinus, lib. Historial. 3. tit. 24. §. 10. ita loquitur: *Papa Alexander IV. anno CIO. CCLIII. montem Aluernia propter impressionem sacrorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in speciale protectionem assumens immediatè, Romana ecclesiæ ipsum subiiciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagnine existens misit vnum seruum Christi fidelibus literas deferentem, iuxta seriem literarum Gregorij IX. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis vidisse. Item alias literas misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo vt illos qui de imagine S. Francisci in Ecclesia S. Mariæ & ministerio S. Xisti malitiosè deleuerant stigmata, citaret*

personaliter coram ipso, pro meritis recepturos ultio-
 nem, inhibendo sub interminatione anathematis ne
 quis de cetero similia attentaret. Nicolaus tertius Pa-
 pa circa annū CIO CCLXXX. misit literas uni-
 uersis Christi fidelibus de sacris Francisci stigmatibus
 certum testimonium continentibus. Hæc Antoninus. ut
 iam dubium nemini esse debeat, quin Christia-
 ni omnes, præsertim hoc Monacho Franciscano
 in ecclesia dominante, comparati esse debeant,
 vel ad subeunda supplicia schismaticis & hæreti-
 cis constituta: vel ad ista Franciscanorum cōmen-
 tis, amplectenda. Atque ut maior & commodior
 optionis facultas sit, nō alienū videtur, alia quædā
 ex eodem Conformitatū volumine insignia pro-
 ferre, quale illud est fol. 66: *Quidam ciuis, inquit,
 dormiuit, & raptus in cœlum vidit Christum, B.
 Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant
 omnes, Christo & matri reuerentiam exhibentes. Sed
 cum B. Franciscū nō viderēt, Angelo ipsum ducētī di-
 xit, Vbi est B. Franciscus, cum suis in isto loco? Ange-
 lus respondit, Expecta & videbis B. Franciscum, &
 quem statum habet. & vidit: & ecce: Christus eleua-
 uit brachium dextrum, & de ipsius vulnere laterali
 exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in
 manibus, & post ipsum maxima multitudo fratrum, &
 aliorum. Tunc ciuis ille bona sua dedit fratribus, &
 factus est frater minor. Item fol. 2. B. Franciscus re-
 presentationem faciens Natiuitatis, Christum in A-
 nis habuit: & dum oraret Virginem, ut sibi consolatio-
 nem de Iesu paruulo faceret, Virgo ipsa pulcherrima
 astiuit,*

astitit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis & que ad diem, tenendum & osculandū præbuit & concessit. Ridicula hæc sunt, dicit aliquis: & planè nugatoria: sed hæc nugæ (vt quondam dictum est) seria ducunt, simul ex iis intelligitur, quã impiè Pape illi superiores ecclesiæ Christianæ in confingendis religionibus illuferint, cum Bartholomei nescio cuius Pisani opera in his confarcinandis fabulis, & S. scripturæ loco imperitæ multitudini obtrudendis sint vsi. Quid? vtrum hæc ludicra dicenda sunt, an verò detestanda & execrabilia, quæ fol. 18. his verbis scripta sunt: *Franciscus plus fuit, quàm Iohannes Baptista, quia Iohannes Baptista tantum fuit pœnitentiæ prædicator, Franciscus fuit prædicator, & ordinis pœnitentiæ institutor. Ille fuit præcursor Christi: hic prædicator & signifer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item, Ioannem Franciscus præcedit, quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto mundo. Ioannes duos annos & parum plus prædicauit: Franciscus xvij. annos. Ioannes verbum de pœnitentiâ accepit à Domino: Franciscus à Domino & à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum, & Prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à Prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum matris & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioannes in utero & extra prophetauit: B. Franciscus in utero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes amicus spõsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Christi.*

sto. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ aliis, stigmatisationis conformitate. S. Ioannes in ordine Serafico sublimatus: B. Franciscus in ipso ordine in sede Luciferi collocatus. Quid est Christianam religionem, & sacram de Ioanne Baptista historiam irridere, si hoc non est? O Deus, vltionum domine, quandiu monstra ista Paparum sacrosanctæ Maiestati tuæ, tam contumeliosè illudere patiere? quandiu eos impunè in tēplo tuo sanctissimo. debacchari fines? At enim locus est, in eodem illo blasphemiarum præoptatio alius propè detestabilior. nam pag. 39. Franciscus, inquit, est melior apostolis, quia illi nauem tantum & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solum omnium terrenorum facultati abrenuntiauit: sed etiam panes & fœmoralia reiecit, atque mundū corpore & mēte se obtulit brachijs Crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. vnde bene poterat Christo dicere, Relinquit omnia, & secutus sum te. Vbi sunt Pharaones, & Pharaonum deteriores satrapæ, qui Magorū præstigias Moysi miraculis potiores ducunt: & his se monachalibus portentis oblectari simulant, vt plebem imperitam à Scripturæ sacre lectione ac studio remoueant: & suis ciuibus quæ si pro pecudibus ac brutis abutantur? Credita tamen hæc sunt superioribus sæculis, nec mirum, cum Paulus tam apertè prædixerit, Antichristū venturum cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis, & prodigijs mendacibus: & cum omni

omni fraude iniustitiæ, in iis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt, vt salu fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis, vt credant mendacio : vt omnes qui non crediderunt veritati dāentur. 2. Theff. 2.

FIGMENTVM DOMINICANÆ RELIGIONIS.

VERUM hæc quidem de confictis in Francisci Bernardonis persona religionibus hætenus dicta sunt. deinceps de alterius monachi, nomine Dominici, commentis videamus. in quibus primus ei nefariæ comparationi debetur locus, qua Dominicus (ignoscat nobis Deus misericordix pater, qui has blasphemias commemorare cogimur) cum Deo Christo cõtenditur. Nam apud Antonium Episcopum Florentinum in Historial. part. 3. tit. 23. & tit. 24. scriptum ita est, *Dominus Christus, inquit, est dominus absolute & auctoritatiue. Dominicus possessiue. Ipse habuit multas visiones diuinas : semel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire : sed Virgo maria rogauit quòd expectaret, & mitteret predicatores Dominicum & Franciscum. & iterum cum vidit cælum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria : & suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quòd erant sub chlamyde Virginis Mariae, quos ibi vidit : & dicit quidam magister ordinis minorum, qui composuit librum magnum de B. Dominico valde magistrale, quod in dicta visione posset dici, quod tunc viderit*

Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, ex discursu vite & operū eius. Itaque quia domino Christo similis, aptissime denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico carit, Vos estis lux mundi. Dominus propheta omnes testimonium perhibent. Act. 10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap. 11. dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, unam appellavi Decorem, aliam Funiculum. Decor est ordo Predicatorum, Funiculus ordo minorum: quia funiculo manifesto cinguntur. Antequam Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depictæ cernebantur Venetiis, in ecclesia S. Marci: quarum una erat ad modum religiosi, in habitu ordinis predicatorum, cum lilio in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consuevit: super quam scriptum erat AGIOS PAVLVS, sub figura verò ad pedes, sic, PER ISTVM ITER AD CHRISTVM: sub figurā alterā scriptum erat, AGIOS DOMINICVS, sub ipso verò, FACILIS ITER PER ISTVM. Nec miretis de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut & ceterorum Apostolorum, erat doctrina induens ad fidem. Doctrina Dominici ad observationem consiliorum, & ideo facilius per ipsum iter ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis ledatur à frigore, à matre Virgine in praesepio collocatur. Dominicus natus infantulus, sub nutricis custodia positus, egressus è lectulo, quasi iam carnis delicias abhorreret, super nudam terram iacere sapius est repertus. 3. Do-
 mino

mino nato sydus coruscans emicuit, quod magos ad ipsum perduxit, per eum mundum vniuersum illuminandum insinuans. Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar premonstrans seculi. 4. Dominus duodennis à parentibus in templum adductus in eo permansit puer solus. Dominicus à propinquis in puerilibus annis ad ecclesiam fertur diuino imbuedus officio in ea relictus. 5. Abinde vsque ad iuuenilem etatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat etate, vt verus homo, sapientia & gratia apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solum corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6. Dominus cum à Ioanne baptizaretur in Iordane, descendit Spiritus sanctus in columba super eum, ad designandam plenitudinem gratie, desertumque petijt. Dominicus fame inualescente in vniuersis Hispaniæ partibus cum videret egentes plurimos, neminemque consolatorem, in seruore spiritus, venditis libris & suppellectili pretium pauperibus dispersit, & dedit, & Spiritu sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, vt alterum baptismum & spirituale desertum à delitiis & mundalibus sequestratum. 7. Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mittens eos binos ad predicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem prouehitur copiosam, quos ad euangelisandum destinauit, & sanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in se & Apo-

stolis: sed habebat loculos à fidelibus oblata conseruans, eosque Iudas deferbat: sed Dominicus verus, erat paupertatis amator, fratres suos ad ipsam exhortans. 9. Dominus quando ducebat discipulos, ita famelicos, ut per sata transeuntes, spicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cum esset iam meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar, ad emendum cibos, & inde forte præ fame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborū satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Paschalem, propter obseruantiam legis. Dominicus Patriarcha, qui aliquando totam quadragesimam, non quidem sine cibo, sed pane & aqua peregit, hanc asperitatem suis moderauit, vinum & lacticia concedens. 10. Fortè aliquis dicet à similitudine discrepare, quod Dominus discipulis suis dixerit, Neque calciamenta habebitis in pedibus: cum tamen Dominicus cum suis calciati procedant in publicum. Sed sciendum, quod mandatum illud temporale extirrit, super quo dispensauit in vltima coena. nam & Dominum calceatū videre possumus in eo quod ait Baptista, Cuius nō sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. Petro quoque in Actis dictum fuit ab Angelo, Accipe caligas tuas. nisi quis dicat, caligatum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamentum eius fractum cerdoni obtulit ad resarciendum. sic igitur Dominus & discipuli aliquando calciati, aliquando discalciati inceserunt. Et sic Dominicus in urbibus calciatus, extra, in itinere frequenter discalciatus habebat. 11. Dominum natum nō alia persona quàm mater

mater sua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adulto tunicam suam inconsutilem, & alias vestes mater ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autem coloris fuerit non inuenitur, ne videlicet eo noto falsi Prophetæ induiti minus agnoscerentur esse lupi rapaces. Dominico & ordini suo Beatissima virgo Maria habitum gestandum ostendit, ac etiam colorem. Nam beato Reginaldo graueriter infirmanti apparuit, & sanauit, habitum ostendens quo Dominicus cum filis suis esset induendus: Capa videlicet magna, & tunica cum scapulari, albis. 12. Dominus & Dominicus virgo uterque mente & corpore, & humilis valde, ut Scriptura conclamant: sic Dominicus virgo purissimus & humilis multum. 13. Dominicus cum Christo proprium non possidebat lectulum, post lachrymarum fluium vix humi dans corpusculum. 14. Domini oratio semper fuit exaudita, cum voluit. unde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me audis. nam etsi in horto cum orauit calicem à se transferri, non fuerit exauditus: hoc ideo, quia secundum sensualitatem postulans, secundum rationem exaudiri nolebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi familiari in dominica locutione insinuauit, nunquam se à Deo aliquid postulasse, quod ad votum non obtinuerit. 15. Dominus Apostolos sui exemplo ad vitam mixtam, id est, contemplatiuam & actiuam, predicando dedicauit: matrem eius Virginem & Magdalenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundum pedes Domini, & audiebat verbū eius. Luc. 10. Martha vero, & alias mulieres ad actiuam. Sic Patriarcha Dominicus, ut alter Noe, arcā suae religionis ex lignis

bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres unà secum ad contemplanda cœlestia, & prædicanda salutis proficua in una collocans: moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda utriusque sexus homines ad actiuam applicans, qui dicerentur de pœnitentia fratres & sorores, seu militia Iesu Christi in terra mansione. 16. Discipuli Christi scilicet LXXII. semel scandalizati ex doctrina Christi, quam non intelligebant, recesserunt ab eo: quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait, Nunquid & vos vultis abire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cum secum haberet aliquos discipulos, una die tentati recesserunt ab eo: tantum remanentibus tribus, quibus Dominicus ait: Nunquid & vos vultis recedere? Cui vnus respondit, Absit pater ut relicto capite sequamur pedes. Demùm sicut & discipuli Christi, qui recesserant, redierunt ad eum, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt. 17. Dominus multas derisiones, detractiones, & persecutiones vsque ad mortem fortiter tolerauit, querentium eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando precipitare. Dominicus cõtumelias, subsannationes, & oblocutiones non curauit: ita ut quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent: alij lutum, & alia in eum vilia iacerent. 18. Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus verò charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam disciplinam quasi quotidie de manu propria, non cordula, sed catena ferrea vsque ad sanguinis

guinis effusionem capiebat: pro suis culpis vnā, quæ
 minima erant: pro in purgatorio existentibus, aliam:
 tertiam pro ijs qui versantur in mundo. 19. Domi-
 nus cum iter faceret versus Hierusalem, videns ciui-
 tatem fleuit super eam, multaque prædixit occulta
 cordium, & euentus futurorum, propter quod in lau-
 dem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in no-
 bis. Dominicus cum ciuitatibus propinquaret, cer-
 nens mente, amarè flebat, propter peccata eorum, mul-
 taque ut verus Propheta occulta & futura reuela-
 uit: sicut mortem Regis Arragonum in bello: conuer-
 sionem heretici Adii futuram, quem propterea libe-
 rari iussit ab incendio. Hactenus Antoninus: ex
 quibus potentissimi Regis Galliarum Consilia-
 rij existimare poterunt: vtrū iure an iniuria ma-
 xima Christianitatis pars sigmenta ista religio-
 num à Papis inducta repudiarit: cum ad eò ne-
 fariè ac sceleratè ausi sunt monachum Domi-
 nicum tanquam idolum in Ecclesia Dei ado-
 randum proponere, eumque cum Christo Deo
 & Conservatore nostro contendere. Neque
 enim audiendus erit, si quis dicat, monacha-
 les istas esse quisquilias, quas eruditi viri &
 graues aspernantur. Quod enim superius de
 Franciscanicis eiusdem generis nugamentis di-
 ctum est, idem hoc loco de Dominicanis dici-
 mus: cum in Ecclesia Romana pro diuinis ora-
 culis receptæ sint, aut eas Christianis omnibus
 venerandas esse, aut constituta hereticis suppli-
 cia ab isto furcifero, cucullifero, cordigerulo
 monacho expectanda. Sed iam alia audiamus.

Nihil videtur ad hanc impietatem addi posse. Verumtamen experiamur. Nam idem Antoninus capite sequenti ubi Christi & Dominici miracula inter se comparat, pag. 187. ita loquitur: 1. *Dominicus tres in vrbe Roma resuscitauit, filium viduae, quod Pontifici notum publicari noluit: sed pra humilitate omnino Dominicus recusauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro super eum diruto conquassatum: & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum suscitasse, propter quod dicit in plurali, Matth. II. Mortui resurgent, scilicet per me: cum tamen adhuc non nisi filiam Archisynagogi rediuuam fecisse habeatur, secundum Euangelia. Sic & B. Dominicus alios mortuos, etsi non ita notorios, viuificasse inuenitur. Quid enim illos XL. peregrinos, qui in flumine magno, iuxta Tholosam nauigio ferebantur, cum nauis submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites: nisi vita redditos existimemus, vel in aquis ut pisces conseruatos? 2. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquamque conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus fratribus procurauit, Roma & Bonomia: deferentibus angelis à pane caelesti: vnde & suauissimos. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum suauae conuertit. 3. Christus febricitantem Simonis socrum febre perfecte sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit. 4. Exhibant damonia à multis, clamantia & dicentia, Quia tu es filius*

lus Dei. Dominicus à demombus vexatos in anima
 & corpore plurimos liberatos effecit. 5. Christus im-
 mortalis effectus bis ianuis clausis ad discipulos in-
 trauit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mi-
 rabilius est) in Ecclesiam clausam noctu ingressus
 est, ne fratres excitaret. 6. Dominus postquam
 transiit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad
 viam veritatis attraxit: Dominicus quauis millia
 hereticorum ab erroribus reuocasset, tamen post tran-
 situm eius multò plures. O spem miram quam dedi-
 sti canit ecclesia de B. Dominico) mortis horate flen-
 tibus, Dum post mortem promisisti, Te profuturum
 fratribus. 7. Et vt perueniamus ad calcem, Do-
 minus ait, Data est mihi potestas in cælo & in terra.
 Hæc potestas non parùm est communicata Domini-
 co, cælestium, terrestrium, & inferorum. Nam ange-
 los sanctos in sui ministerium habebat, sed & ipsi an-
 geli accedentes in humana specie ad fratres, panes
 ad escam ministrabant eis. Si de elementis loqui-
 mur, vim virtutis sua oblitus est ignis: quãdo ter libel-
 lus eius doctrina in flammam traditus, ter exiuit
 illa sus penitus, libris aduersantium hereticorum su-
 bitò combustis. Signo crucis obedit pluuia ex aère
 copiose descendens, dum nec gutta vna eum itine-
 rantem tangit, tota regione illo imbri inundata. A-
 qua fluminis in quod libri eius per ipsum transeuntis
 ceciderant, nec humectare valuit: sed post dies à pi-
 scarioribus loco piscis de aquis extracti illa sicci & sicci,
 ac si in capsâ fuissent, ei sunt restituti. Terra quoque
 quæ metalla continet, in pecunia sibi necessaria non
 defecit. nam cum flumine quodam transito per nauim.

culam nauclerus naulum postularet à B. Dominico illéque ut pauper se pecuniam non habere assueraret importuniúsque nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione facta in terram aspiciens vidit pecuniam sibi necessariam ibi iacentem, qua illi oblata, se liberauit: sed & (quod maius est) cum quidam clericus continere non posset, osculata manu B. Dominici à missa redeuntis cum odore suauis, tantus constitutus virgo in mentem eius diffusus est, ut postea facile contineret. Quid de infernalibus dicam? Certè ad nutum eius demones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet: quando apparentem ipsum in forma fratris secum duxit per conuentus officina, scilicet dormitorij, chori, refectorij, locutorij, & postea capituli, & interrogauit de singulis locis, quid cum fratribus ibi lucraretur? quæ omnia coactus est explicare. Hæc Antoninus. Ex quibus diiudicandum Regis consiliariis relinquimus, vtrumne hæc vera Christi religio sit, Ecclesiæ ab Apostolis tradita, an verò commentitia Sathanæ fabula, consultò à Papis in Ecclesiam inducta, ut vel sacræ Scripturæ legendæ studium extingueretur, vel certe par vtrique auctoritas tribueretur? Sanè dubium nemini fore speramus, quin iam Papatus eumentiarum & confictarum religionum apertissimè sit conuictus: ac proinde si Regem Nauarrum ac Principem Condæm ex eius Ecclesiæ communionem, quæ Portenta illa tuetur, eiiciat, non illos ex Christi Ecclesia, sed ex Dominicanorum cloaca, vel potiùs ex Sathanæ synagoga

nagoga eiicere. Quod vt planiùs ac certiùs etiam
 confirmetur, confimile Papalis ecclesiæ figmen-
 tum ex eodem Antonino proferemus. Nam cap.
 sequenti pag. 190. ita scribit: *Dominicus, inquit,*
Roma nocte quadam orationi incumbens, vidit ad
patris dexteram exurgere filium in ira sua, vt interfi-
ceret omnes peccatores terræ: & disperderet omnes
operantes iniquitatem. Stabat autem in ethere, a-
spectu terribilis, & contra mundum in maligno posi-
tum lanceas tres vibrabat, quarum prima superbo-
rum ceruices erectas transfigeret: altera cupidorum
viscera effunderet: tertia concupiscentiis carnis dedi-
tos perforaret. Cuius iræ dum nemo posset resistere,
occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens
eius, rogauit, vt parceret eis quos redemerat, & iusti-
tiam misericordia temperaret. Ad quam filius, Non
ne vides, inquit, quanta mihi irrogentur iniuria?
Tunc mater, Tuscis, ait, qui omnia nosti, quia hæc
est via per quam eos ad te reduces. Habeo seruum fi-
delem, quem mittes in mundum, vt verba tua an-
nuntiet eis, & conuertentur ad te omnium saluatorem,
Alium quoque habeo seruum, quem dabo ei adiuto-
rem, vt similiter operetur. Filius dixit, Ecce placatus
suscepi faciem tuam, verum tamen ostende mihi quos
velis ad tantum officium destinare. Tunc domina
mater obtulit B. Dominicum Iesu Christo: & ait
Dominus matri, Bene & studiosè faciet quod dixisti.
Obtulit quoque & S. Franciscum, quem similiter
Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in visio-
ne considerans socium diligenter, quem prius non no-
uerat, in crastinum eum in Ecclesia, ex eis qua in

nocte viderat, recognouit, & in oscula sancta ruens,
 & sinceros amplexus, dixit, Tu es socius meus: tu
 curre pariter mecum. Item paulò post: Dominicus
 orabat noctu in Ecclesia, & ecce repente facta manu
 Domini super eum raptus est in spiritu ante Deum,
 & vidit Deum sedentem, & matrem eius que sede-
 bat ad dextram eius, amictam cappa, coloris saphi-
 rini. Aspiciens autem in circuitu vidit ex omni na-
 tione spiritualium patrum, qui ex sacris religionibus
 Christo & filios & filias spirituales genuerunt, mul-
 titudines innumeras in conspectu altissimi glorian-
 tes. Et cum nullum ibi conspiceret suorum filiorum,
 erubescens, compunctus ex intimis amarissime flere
 cœpit. exterritus ergo à gloria maiestatis domini,
 stetit à longè, nec audebat vultui gloria, & Virginis
 excellentiæ propinquare. Innuit autem ei manu do-
 mina, ut ad se veniret. At ille tremens & pauens, non
 presumpsit accedere, quousque eum similiter vocauit
 Dominus maiestatis. accessit itaque homo compun-
 ctus, & humilis spiritu, & contrito suis lachrymis filij
 & matris propitiis pedibus demississime & humillime
 se prostravit. At consolator flebilium Dominus glo-
 ria dixit ei, Surge. qui cum staret coram Domino, in-
 terrogauit dicens, Cur sic amarissime ploras? qui ait:
 Quia in conspectu tue gloriæ omnis religionis homi-
 nes intueor: de mei vero ordinis filiis hîc, proh dolor!
 nullam aspicio. Cui Dominus, Vis videre ordinem
 tuum? At ille, Hoc desidero Domine. Tunc filius ma-
 num suam sub scapulari Virginis matris sue ponens
 dixit ad illum, Ordinem tuum matri commisi. Et cum
 hoc pio haberet affectu, ordinem suum videre deside-
 rans,

rans, Dominus iterum dixit ei: Omnino vis eum videre? Respondit, Hoc affecto mi Domine. Et ecce mater Domini complacuit filio: cappamque deauratam, qua operiri videbatur, euidenter patefaciens aperuit: & expandens coram lachrymoso Dominico sereno suo, eratque hoc tanta capacitatis, & immensitatis vestimentum, quod totam coelestem patriam amplectendo dulciter continebat. Sub hoc securitatis tegmento, in hoc pietatis gremio, vidit ille contemplator sublimium, & perspector domini secretorum, Dominicus fratrum sui ordinis innumeram multitudinem. Conuersus est ergo luctus in gaudium, & lamentum in iubilum. Hæc Antoninus. Ridiculè, insulsè, & absurdè: dicit fortasse quispiam, quis negat? Sed quemadmodum superius de nugis Bernardonicis diximus, cuiusmodi hæc sunt, tamen & Papatus auctoritate comprobata sunt, & ab ecclesia Rom. recepta: ac proinde, cum indiuidua religio sit, (nam, vt ait M. Tullius, aut vndique religionem tolle, aut vsquequaque conserua) ab his omnibus qui ecclesie Rom. nomen dabunt, oraculorum loco ac numero habenda: graui sanctione adiecta, vt qui secus sentiat, in hæreticorum & schismaticorum numero censeatur: quandoquidem his cõmentis à Papa cõprobatis. Dominicus æque, ac Franciscus in Diuorum ecclesie Rom. numerum relatus est, eodem auctore Antonino, tit. 23. §. 17. fol. 197. Ex quibus intelligitur, primùm quot & quàm iustis caussis adducti plerique Christiani Reges, Principes ac Magistratus Papatû impietatis, & cõfictæ religionis

nomine damnarunt. deinde, quantum auctoritatis habere apud Parlamēta Gallica debeat hęc execrata Sixti quinti nuper excucullati monachi Declaratio: qua supradicti serenissimi Principes non aliam ob causam hęretici pronuntiatii sunt, quàm quòd istius generis commenta nō eodem quo Scripturam sacram loco sibi habenda esse iudicarunt. Nam vt sæpenumero antehac professi sunt, & hodie quammaximè possunt, apud omnes omnium generum atque ordinum homines profitentur, palámque denuntiant, cum ecclesia Rom. mixtam habeat & confusam cum istius generis commentis ac fabulis religionem, quæ ex puris Scripturæ sacræ fontibus hausta sunt, ea studiosissimè amplectuntur: quæ ex istis monachalibus lacunis & colluisionibus in religionem inducta sunt, ea repudiant, ac detestantur. Quæ tamen sola causa est, cur Papa Sixtus quintus vtrumque illorum nuper ita superbe ac ferociter est execratus. De quo Papa Sixto dicendum aliquid hoc loco videtur: vt & qualis. & quibus ortus radicibus in tantam confidentiam venerit, tantòsque sibi spiritus sumpserit, ab omnibus intelligatur. Nomen igitur illi ab initio fuit FELIX PERETVS. Natus est in pago tenui, proximo ciuitati Formanæ, cui nomen est Montalto: anno CIO IO XXI. die Decembris XIII. Puer inter monachos, id est, (ne quid aliud dicatur,) inter hircos educatus, tandem adolescentulus in Franciscanorum ordinem ascerus est: quorum sacris initiatus, ac iam grandior factus, ad extremum

extremum ab Inquisitoribus fidei Romanæ in
 ipsorum collegium cooptatus est. quo magiste-
 rio cùm aliquot ab hinc annis ita fungeretur, vt
 pauci truculētum ipsius ingenium ferre possent,
 fortè tum accidit, vt nobilem quendam Venetū
 ad suum tribunal euocaret. Cùm hominem con-
 tumeliis audiendis Insuetum ferocius accepisset,
 nō ita multis interiectis diebus eidē Nōbili for-
 tē obuiam factus est. quem vt primū Nobilis
 animaduertit, vni ex suis affeclis imperauit, vt
 fuste quem gestabat ferociā Infelicis Pereti con-
 tūderet. Infelix illicō Romam profectus, casum
 illum suum Papæ Pio quarto, qui tū Romæ im-
 perabat, renūtiat. Indignatus Papa, rursus illum
 cum auctoritate ac potestate maiore Venetias
 remittit. Simul ac suam Senatui bullam exhi-
 buit, sapiētes viri, qui turbulentum hominis in-
 genium non ignorabāt, eumque vltionis studio
 inflammatum esse animaduertebant, confestim
 cereum accendi iusserunt: eique seuerè impera-
 runt, vt prius quàm cereus igne consumptus es-
 set, maturè, si saperet, è suis finibus excederet. In-
 felix iterum Romam profectus suam Papæ que-
 rimoniā detulit. Papa cùm hominem ad suas
 rationes accōmodatissimum fore iudicaret, pri-
 mū hoc illum honore affectit, vt sui eum pala-
 tij magistrum crearet. deinde cùm in Hispania
 Toledanus archiepiscopus ab inquisitione Hi-
 spanica, gentibus omnibus formidabili, in suspi-
 cionem haresis vocatus esset, Papa eum, vt illi
 quæstioni ac iudicio interesset, in Hispaniā misit.

Fortè per id tempus accidit, vt qui tum Generalis, hoc est, antistes Franciscanorum erat (quæ summa apud illud hominum genus præfectura ac dignitas habetur) mortem obiret. quam hereditatè Papa Pereto Felici detulit: qui hoc modo Franciscanorum Archicucullus, Protocucullus, Bardocucullus factus est: paucisque post annis etiam in Cardinalium ordinem ab eodè Papa cooptatus. Tãdem, Papa Gregorio XIII. mortuo, noster Archicucullus studiosissima eius commendatione & gratia, qui Romæ in his procurandis negotiis dominatur, & cui non obscure suam in reliqua Nauarreni regni parte occupanda operam nauat, in demortui locū Felix in conturbanda Gallia suffectus est. His gradibus atque incrementis qui aliquot ab hinc annis cucullus cordigerulus despiciatissimus monachus fenestratis calceis reptabat, nunc fulguritor, fulminator, regū ac principū proscripitor factus est:

*Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
 Cesar, & aurato vestiti murice Reges.*

vt Mantuanus de Iulio II. cecinit.

**CRIMEN OCCVPATÆ
 IN ECCLESIA TYRANNIDIS.**

Proximum est, vt ad secundum Papatus crimen accedamus, quod in occupato in ecclesiam Christianam dominatu consistit. Nam Scriptura sacra docet nos, solū Christum esse caput ecclesiæ, 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 5. & 7. & 9. 4. Ephes. 15. & 16. itē in c. 5. item alio loco, Christū esse caput

put corporis ecclesiæ. 1. Col. 18. Eadē scriptura so-
 li Christo hoc nomen tribuit, vt sit ἀρχιεπίσκοπος &
 ἀρχιεπίσκοπος. 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 6. & 7. At Papa Rom.
 Cūcta, inquit, per mundū nouit ecclesia, quod sacro-
 sancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat indi-
 candi: neque cuiquam liceat de eius indicare iudi-
 cio & c. sequenti, Cūcta per mundum nouit Ecclesia,
 quoniam quorumlibet iudicijs ligata Pontificum se-
 des B. Petri ius habeat resoluendi, vt pote que de
 omni ecclesia ius habeat indicandi. Item Clement.
 pastoralis, de sent. & re iud. Pastoralis cura solici-
 tudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani po-
 puli nationes iniuncta. Item c. 1. Extrauag. de empt.
 & vend. Regimini vniuersalis ecclesiæ, disponente
 domino presidentes. item. c. ad Regimen, extrauag.
 de præbend. Ad regimen ecclesiæ generalis superna
 dispositione vocati. item. c. 1. de treug. & pac. Ad
 vniuersalis ecclesiæ regimen diuina disponente clemē-
 tia vocati. item. ca. 1. de consuet. Super gentes &
 regna Romanus Pontifex à Domino constitutus est.
 item. c. 3. de elect. Sancta Romana ecclesia, que di-
 sponente Domino super alias omnes obtinet principa-
 tum à Deo, vt pote mater vniuersorum fidelium &
 magistra. itē, Ideo ecclesias omnes Romane sedi sub-
 lectas esse, quia sedes Petri ab Antiochia Romam
 translata est. 24. q. 1. c. rogamus, & c. sacrosancta.
 Item, Romanam sedem esse caput & cardinem om-
 nium ecclesiarum: & sicut cardine hostium regitur,
 ita illius sedis auctoritate omnes ecclesias regi. d. c.
 sacrosancta. Sed quid illa vetera conquirimus?
 cum Franciscanus noster Sixtus quintus Bul-
 D. 2.

lam hanc suam ita sit exorsus: *Auctoritatem sibi à Christo & B. Petro traditam supereminere omnes omnium Regum & Principum potestates, & incumbere sibi ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudinem.* Hæc igitur Papa Romanus. Nunc quo iure, quaque auctoritate tantam sibi potestatem ac dominatum arroget, paulisper considerandum est. Duplicem enim videmus ab ipso titulum, causamque istius dominij ac principatus afferri: priorem, ex Christi decreto: *Pasce oves meas: & Tu es Petrus, & super hæc petra. Nam dicente domino, Pasce oves meas,* inquit Papa, & generaliter, *Meas,* non singulariter *Has vel illas,* per hoc commississe sibi intelligitur uniuersas. c. vnam sanctam: Extrauag. de maiorit. & obed. Alteram causam Papa profert ex donatione Imp. Constantini, dist. 66. c. Constantinus, vbi Constantinus dicitur ei principatû tribuisse super omnes uniuersi terrarû orbis ecclesias. Sed videamus, ne Papa in illû errorê incurrerit, qui tolerari in iure ac iudiciis nō solet, neque verò ferri vllō modo potest: vt actor intentionis suæ causas alleget inter se contrarias. l. si quis, 7. D. de petit. hered. l. i. C. de furt. l. Titius, 99. D. de cond. & demonstrat. Repugnant autem inter se, Christum dedisse Papæ principatum in omnes ecclesias, (quod a-pertissimè suprâ scriptis locis affirmat) & Eundem principatum eidem à Constantino donatum. quia quod suum cuiusque est, pluribus ac præsertim contrariis ex causis suum esse non potest. l. & an eadem, 14. §. penult. D. de except. rei iud. l. non vt ex pluribus, 159. de reg. iur. Neque

Neque enim ferri commentum eorum potest, qui disputant, principatum illū primū à Christo Papæ Romano tributum fuisse: Constantinum autem illam Christi donationem confirmasse: & cū primus Imp. Christianus esset, Syluestro Papæ vacuum illius possessionem tradidisse. Primū quia Pseudoconstantinus disertè scribit, se duarum maximarum rerum donationes conferre: Ecclesiastici principatus in omnes, qui in orbe Christiano sunt, sacerdotes: quem Papæ Spiritualem principatum appellant: & totius Occidentalis imperij dominatum, quē iidem Temporalem vocant. De priore, Pseudoconstantinus ita loquitur: *Constantinus priuilegium Romanæ ecclesiæ Pontifici contulit, ut in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices Regem.* Et mox, *Sancimus, ut principatum teneat, tam super quatuor sedes, Alexandriam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam, quàm etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias Dei.* Quid dilucidius scribere potuit, ut ostenderet, se nouū quoddā ius Papæ tribuere? quis ignorat Priuilegiū opponi Iuri cōmuni? et, si Constantinus priuilegiū Papæ tribuit, Papam antea parisi eiusdēque iuris fuisse, quo reliqui episcopi omnes utebantur? Quod si donare principatum vniuersalem Ecclesiasticum Constantinus potuit, certè plēno iure dominum illius principatus eum fuisse oportet. quod esse absurdissimum, etiam Canonistæ omnes fatentur, ut secularis Princeps spiritualem principa-

tum, id est vniuersalem Episcopatum in omnes Ecclesias possideat, cum ne vnus quidem Ecclesie quantūuis exiguæ sacerdotiū, aut episcopatum habeat. Quod si nullum omnino Constantinus Episcopatum habuit, quomodo vniuersalem orbis terrarum episcopatum donare Syluestro potuit, cum nemo plus iuris transferre in alterum possit, quàm quantum ipse habeat? Et hoc argumentum videmus ante annos duccentos Papæ obiectum à Marsilio Patauino, in Defens. pacis cap. II. vbi sic scribit: *In decretis reperitur priuilegium quoddam Imp. Constantini à Pontificibus approbatum, quo B. Syluestro Romano Pontifici concessit iurisdictionem coactiuam super omnes mundi Ecclesias, reliquosque presbyteros seu episcopos omnes. Cùmque concessionem illam fuisse validam fateatur Papa Romanus, & cum eo Presbyterorum seu Episcoporum reliquus cœtus, consequenter ipsis concedendum est, eundem Constantinum hanc iurisdictionem seu potestatem in eos penitus habuisse.* Sed redeamus ad dilemma propositum. Nam siue Papa se principatum illum à Deo adeptum esse contendit, vt in locis proximè prolatis profitetur: siue ex Constantini donatione: falsum esse vtrumque probabimus. Primum ex illa repugnantia, quam modò exposuimus. deinde ex eo quòd ipsemet suo se gladio iugulat. nam in Decreto locum hunc ex Chrysostomo producit: *Quicumque desiderauerit primatū in terra, inueniet confusionem in cœlo, nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit. dist. 4. c. multi*

multi §. quicunque. Item, *Primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid eiusmodi, sed tantum Primæ sedis Episcopus.* Vniuersalis autem nec etiam Rom. Pontifex appelletur. c. primæ sedis. dist. 99. quod idem duobus cc. seqq. totidem propè verbis inculcatur. Quod si ex iure ciuili disputandum est, satis constat tria successorum esse genera. Nam alij sunt successores iuris, quales sunt heredes, qui successores vniuersales dicuntur: alij successores rei, veluti legatarij, emptores, donatarij: qui successores singulares appellantur. l. vlt. D. de except. rei. vend. l. 1. §. in locum, D. quod legat. l. 7. l. 8. de iureiurã. Postremò alij sunt successores muneris personalis, qui Fûctionis succedanei appellantur in l. priuilegio, 27. C. de decur. li. 10. Prioris generis successores ius & causam habent ab iis, quibus succedunt, siue vniuersales sint, siue singulares l. qui in ius, 177. D. de regiu. cû simili. Tertij verò non ab antecessoribus suū ius & causam habent, sed ab iis à quibus eligantur, & in illorum locū sufficiuntur: quales sunt successores magistratuū, tutorū, curatorū. munus enim personale est, quod solitudine animi ac vigilantia sustinetur. l. 1. §. 1. l. 6. §. vlt. l. vlt. D. de munerib. & hon. Itaque magistratu vel tutore mortuo, alter est hereditatis, alter muneris successor. l. 1. §. sciendum, l. 4. l. 6. D. de magistr. conue. l. 6. §. vlt. D. de his qui not. infam. His ita constitutis, cū Papa contendit se Christi successorem esse, quærere ex illo possumus, cuius se generis suc-

cessorem esse profiteatur. Nam heres quidem & iuris vniuersi successor dici non potest, cum hereditas viuentis ne cogitari quidem possit. l. 1. D. de hered. vend. Christus autē morte extinctus non est, sed vitam viuit & beatam & sempiternam. Nihilomagis rei singularis successor dici potest: cum regnum Christi neque communionem recipiat, neque diuisionem, ne inter Angelos quidem. Heb. 1. vers. 5. quia Deus constituit illum, vt Paulus loquitur, longē supra omne imperium, ac potestatem, & potentiam, & dominium, & omnia subiecit sub pedibus eius, eūque constituit caput super omnia ipsi Ecclesiæ. Ephes. 1. 21. & 22. Muneris autem sui vniuersi quo modo successorem aut vicarium haberet, qui neque mortē extinctus est, sed vitam viuit beatam & sempiternam: & cum perpetuō in Ecclesia sua præfens sit, semper summi pastoris ac sacerdotis munera fungitur? 1. Petr. 2. Marc. 1. vlt. 20. Psal. 110. Heb. 2. & 4. & 7. & 9. Quinetiam addere illud sine dubitatione possumus, nullum Episcopum, ne Petri quidem, aut alterius Apostoli, successorem dici posse, quo modo Papa soler à Canonistis Petri successor appellari, apud Decium, in l. qui per successionem, De regul. iur. vbi cum Iurisconsulti dicere soleant, Heredem heredis testatoris, esse heredem testatoris, quantum per successionem longissimam heres sit: Canonistæ ratiocinantur, quemlibet Papam esse successorem Petri, licet quamplurimi intercesserint. Neq; enim causam habet vllus Episcopus à Petro;

à Petro, vel alio quouis Apostolo: sed ab electione, Christi auctoritate facta: neq; successionē facit locus, aut sedes siue cathedra, sed Christianæ doctrinæ continuatio: cum accepta à Christo religio continēter per singulos successores, quasi per manus, populo Christiano traditur. Quare nihil nobis aduersantur nouæ quorundam assentatorum Papalium argutiæ, qui spe sacerdotij alicuius adducti sic disputant: Papā Rom. non spirituale esse caput ecclesiæ Catholicæ, sed ministeriale: quia quemadmodum Christus particulares Ecclesias, (hoc est diœceses singulas) per episcopos particulares vicarios suos regit, eodem modo idem Christus vniuersalem ecclesiam per vnum aliquem vniuersalem vicarium suum, Papam R. administrat: qui inferiores illos & particulares episcopos suæ iurisdictioni subiectos in officio contineat. Nam huic obiectioni triplex parata responsio est. Primò quod hic Principatus non modò à Christo institutus non est, verùm etiam cōtra perspicuum Christi institutum ambitione & libidine dominandi à Papa R. introductus. Etenim Christus XII. apostolos ad prædicandum euangelium suum circummittens, non vni alicui singulare aliquod & præcipuum mandatum dedit, sed par vnumque vniuersis: hoc modo, Itote in omnes terrarum oras, & prædicatote apud gentes ac nationes omnes euangelium. Itaque in Apocalypsi cœlestis Hierusalem non vnica & singulari, vel vna ex omnibus potissimum, sed simpliciter

duodecim columnis fundata esse dicitur: & cum die Pentecostes spiritus sanctus in duodecim Apostolos effusus est, nō in vnū aliquem ex ijs potissimum ac præcipuè effusus dicitur, sed simpliciter effusus in cunctos. Denique cum Paulus pastorum Ecclesię procuraciones ac munera describit, nemini vni principatum super alios tribuit, sed his illud disertis exponit verbis: *Christus ascendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. nam alios dedit apostolos, alios prophetas, alios Euangelistas, alios pastores, & doctores ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis ad edificationem corporis Christi.*

Altera responsio est, quòd si Christus, aut Petrus principatum aliquem & vnum ministeriale caput in Ecclesia instituisset, non dubium est, quin Ecclesia primitiua, tam recēti memoria institutum illud tenuisset. At ex contrario videmus antiquissimas omnium synodos vniuersales, Nicænam nempe, Cōstātinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem instituisse, vt singulis ciuitatibus singuli præficerentur Episcopi, tum singulis prouinciis, singuli Archiepiscopi, siue Patriarchæ, pari omnes eadēque dignitate, auctoritate, iurisdictione, potestate, gradu: extra quā, quòd Archiepiscopo Rom. propter urbis antiquitatē, & amplitudinem, ius dabatur in synodis & comitiis, vt primus, ante omnes, nō tamen superiore loco, sederet: tum proximè ipsū Archiepiscopus Cōstātinopolitanus assederet, propter eadē causam, quia noua Romæ

mæ Imperatoriæ vr̄bis antistes erat: cùm, si anti-
 quioris Ecclesiæ habita ratio fuisset, aut primus,
 aut certè secundus ille locus Antiochiensi Epi-
 scopo deberetur: tum deinde Alexandrinus, Hie-
 rosolymitanus, postea tres Archiepiscopi Iusti-
 nianici, propter leuissimas causas ab Imp. Iusti-
 niano creati, locum in paribus sellis caperent:
 quas causas posterius sub crimine falsi, demon-
 strabimus: vbi falsitates, imposturas, & corrupte-
 las à Papa R. ad hanc explendam ambitionē suam
 institutas commemorabimus. Tertia responsio
 est, quod cùm Christus instituerit Apostolos, vt
 essent nuntij & præcones mandatorum suorum
 per varias orbis terrarum oras concursantes, nul-
 lum aliquem ab eo legimus institutū Archinun-
 tium: præsertim mutum & quiescentem, qui Ro-
 mæ deses & ignauus, quæ à cæteris vbicunque
 terrarum gesta essent, auditione acciperet, suæ-
 que interea ambitioni seruiret. Episcopi enim
 nihil aliud sunt, nisi Christi nuntij & præcones
 mandatorum ipsius, in singulis ciuitatibus insti-
 tuti: sicut olim mandata Proconsulibus & Præ-
 sidibus ab Imperatoribus Rom. dari solebant, vt
 inter omnes Iuris & antiquitatum Rom. studio-
 sos constat. Itaque qui vel natura, vel volunta-
 te mutus est, hoc est, qui tacet, neque nuntij &
 præconis officio fungitur, & Euangelium præ-
 dicat, is non modò iure, sed ne nōmine quidem
 Episcopi, aut Archiepiscopi dignus est. Sed
 quoniam Papæ in suis Decretalibus tertio quo-
 que versu cantilenam illam inculcant, *Quia Pe-*

tro dictum est, *Pasce oues meas, & Super hanc petram: operapretium est, veram ac germanam illorum locorum interpretationem subijcere. Nam Augustinus tract. 124. in Ioan. Quando, inquit, dictum est Petro, Tibi dabo clauēs regni cœlorum, & Quodcunque ligaueris super terram: vniuersam significabat Ecclesiam, que fundata est super petram. Vnde & Petrus nomē accepit. Non enim à Petro petra, sed à petra Petrus: sicut non Christus à Christianis, sed à Christo Christianus vocatur. Ideo quippe, ait Dominus, Super hanc petra edificabo Ecclesiam meam, quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quā confessus es, edificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamētū etiam ipse adificatus est Petrus. Fundamētū quippe aliud nemo potest ponere, prater id quod possum est, quod est Iesus. Ecclesia ergo que fundatur in Christo, clauēs ab eo regni cœlorū accepit in Petro: id est potestatem ligandi soluendique peccata. Quod enim est per proprietatem Christus in ecclesia, hoc per significationem est Petrus in petra: qua significatione intelligitur Christus petra: Petrus Ecclesia. Hæc August. quod idem inculcat in libr. contra Iud. pagā. Itēque in Ioann. tractat. decimo. & de verbo Domini, sermon. 20. quam in sententiam Cyrillus in dialogis de trinitate libr. 4. Petram, inquit, per agnominacionem aliud nihil quā inconcussam ac firmissimam discipuli fidem vocauit: in qua, Ecclesia Christi fundata est. Et hoc idem confirmant Ambrosius in Epistol. ad Ephes. cap. 2. Chryso-
stomus in homilia in Matth. 55. quinetiam Canō
nista*

nistæ in c. quodcunque. 24. q. 1. hanc Augustini sententiam proferunt. *Quoniam in persona Petri Ecclesia ipsa claves accepit.* quod idem inculcatur ex Hieronymo in c. omnib. ead. q. Bernardus autem acriter in illam Papatû arrogantiam inuehens, tandem in Epist. 230. in hæc verba prorûpit: *Et olim quidem, eratis contra Apostolum Petrum, dominantes in Clerum: imò & contra coapostolum eius Paulum dominabamini fidei totius orbis. At nunc novum aliquid addidistis, usurpantes amplius & in ipsam religionem. quid restat, nisi ut adyciatis & ipsis Angelis sanctis dominari?* Gregorius autem cognomêto magnus Epist. 30. ad Mauricium Imp. lib. 16. *Ego fidenter dico, quod quisquis se uniuersalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrit, quia superbiendo se cæteris præponit.* quorum similia multis locis videre licet apud eundem & ad eundem Mauricium lib. 6. Episto. 188. & epistol. 194. item libr. 7. epistol. 3. & 74. & 79. & 80. Atquæ hæc quidem hæctenus de priore dilemmatis superioris parte. Nunc de altera, hoc est, de Constantini donatione videamus. quam cum idoneior de illa differendi locus fore videatur, vbi de falsi crimine exponemus, commodius est in præsentia vno hoc verbo totam illam disputationem transigere: Totum videlicet illud donationis instrumentum, quod à Papa profertur, falsum, fictum & adulterinum esse, atque ex eadem officina profectum, vnde superius ostendimus Conformitatum Franciscanarum volumen prodiisse: cuius rei quia posterius

suo loco xxv. argumenta certissima proferentur;
 nunc secundo huic crimini finem imponemus.
 Tantum coronidis loco quaestionem huic mona-
 cho nostro Franciscano proponemus; haud sanè
 (vt videtur) explicatu facilem. Sixtus noster est
 Papa, & simul Franciscanus. quatenus est Papa,
 dignitatem habet (vt superius demonstraui-
 mus) non modò summam in terris, verùm etiam ma-
 gnam in cœlo, purgatorio, & inferis. quatenus
 est Franciscanus, non dubium est, quin pro sua
 erga patronum suum pietate fateatur B. Franci-
 scum Supercherubinicam dignitatem obtinere.
 Nō dicimus inter cherubinos (ait Antoninus Flo-
 rentinus) sed super Cherubin, & certum est se-
 cundum doctores, quòd super Cherubin, sunt
 Seraphin. hæc Anto. lib. hist. 3. Tit. 23. cap. 1. Qua-
 ritur ergo, cum hic Papa è vita excedens à Beato
 Francisco excipietur, vtrum super Cherubin, an
 super Seraphin sedem sit habiturus? nam sub
 stola B. Virginis solis fratribus Dominicanis lo-
 cum esse demonstrauius. Ambigui causa per-
 magna est: quoniam Papa (vt Augustinus Steu-
 chus ostendit) Deus est: vt Canonistæ disputant,
 semideus. At Franciscus (vt superius ex Diaboli
 testimonio dictum est) nihil nisi monachus sto-
 machosus. Ex altera parte Franciscus appellatur
 ab hoc nostro monacho, Iesus typicus: quasi quis
 dixerit, Alter Iesus, vel cum priore Iesu confor-
 matus. si Franciscum super Papam collocare-
 mus, super Deum suum aut semideum illum col-
 locaremus, quod esset absurdissimū. Si infra Pa-

pam ei locum attribueremus, nihilominus absurdè alterum Iesum Papæ subiiceremus: neque id fortasse Iesuite propter eximiam nominis sui dignitatē ferre possēt. Quid igitur dicemus? Bartolus in arduis quæstionibus monere auditores solebat, vt cogitarent. Nos sine præiudicio veritatis interea locum huic Papæ relinquemus eum ipsum, quem ei Gregorius Magnus attribuit: qui qualis sit, aliquantò posteriùs vbi de Luciferi apud inferos aduentu mentio fiet, describemus.

CRIMEN CORRVTÆ RELIGIONIS.

HActenus de secundo Papatus crimine summam pro instituti nostri ratione dictum videtur fatis. Proximum est, vt de crimine corruptæ religionis differamus. Nam cùm Papa summum illum dominatum sibi in Christianam religionem sumpisset, tum quasi pro suo iure novare, interpolare, ac trāsformare illam arbitratus suo instituit. Cuius rei primum hoc documentū est. Scriptura sacra docet nos, vnicā esse religionis & colendi Dei formam, eam quæ Prophetarum & Apostolorū literis cōsignata est: sic, vt ei nihil vel addere, vel detrachere, ne per Angelum quidem cœlestem, liceat. Ioan. 14. 2. Tim. 3. Mat. 15. Itaque Christus, Frustrā, inquit, me colunt docentes doctrinas, quæ sunt mandata hominū. & Ierem. 7. Quas nunquam præceperam, neque in cor meū ascenderant. Itaque Irenæus Lugdu-

nēsis Episcopus auctor antiquissimus: scripsit enim circiter annū Christi 198. *Postquā, inquit, surrexit dominus noster à mortuis, & imbuti sunt Apostoli spiritu sancto, superueniente virtute ex alto, de omnibus adimpleti sunt, & habuerunt perfectā cognitionem salutis. Item cap. 4. Non oportet apud alios querere Veritatem: cum Apostoli plenissime in ecclesia contulerint omnia, quæ sunt veritatis: ut omnis quicumque velit sumat ex ea potum vitæ. Itē Athanasius in princ. lib. 2. aduersus gentes. Sancta, inquit, & diuinitus inspirata scriptura sola ad omnem veritatis instructionem abundè sufficit. Hæc ille. at Papatus ex contrario statuit, disciplinam ecclesie, præter Sanctam scripturam, (sic loquitur in concil. Tridentino) contineri in traditionibus maiorum, quæ quasi per manus tradita ad nos vsque peruenerunt, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à spiritu sancto dictatis. Tridentin. concil. sessio. 4. cap. 1. Videamus iam cuiusmodi traditiones per manus à maioribus traditæ nobis obseruandæ sint. Atque in primis illa proferatur. Papa solet certo & stato die imagunculas quasdam effingere in formam agni, ex alba cera oleo delibuta. Hæc affirmat de collo suspensas, peccata hominum æquè purgare, vt Christi sanguis purgat: eandem affirmat fulgura depellere, parturientibus opem ferre, & homines ex incendio ac naufragio seruare. Quid sceleratius dici aut cogitari potest? Atqui maiorum hæc traditiones appellantur, huic Papæ à superioribus per manus traditæ. Nam in lib. Ceremon. Pontific. 1. sect. 7. scriptum ita est.*

Balsamus

Balsamus & cera munda, cum Chrismatis vnda
 Conficiunt agnum: quod munus do tibi magnum:
 Fonte velut natum per mystica sanctificatum:
 Fulgura desursum depellit, omne malignum
 Peccatum frangit, ut CHRISTI SANGVIS;
 & angit.

Pregnans seruetur, simul & partus liberatur.

Donare fert dignis, virtutes destruet ignis.

Portatus mundè de fluctibus eripit vnda.

Esto igitur hæc prima Paparum traditio, quæ
 nobis pari eademq. qua Scriptura sacra, auctori-
 tate traditur. Sequitur altera: Scriptura sacra
 docet nos, sacramentum Baptismi esse aspersio-
 nem sanguinis Iesu Christi, in remissionem pec-
 catorum, & iustitiæ ipsius imputationem. Acto.
 22. Rom. 6. I. Corinth. 6. & 15. At Papæ traditio-
 nes tribuunt Baptismum Campanis: tantòque
 sacramento sacerdotes Papatus passim ita scele-
 ratè, ac nefariè abutuntur, ut Imp. Maximilianus
 primus querelam ea de re conscripserit, quæ in-
 ter ipsius grauamina his extat verbis: *Item suffra-
 ganei excogitauerunt, ut solum ipsi, & nullus alius
 sacerdos, Campanas baptizaret. Credunt deinde sim-
 pliciores, ita affirmantibus suffraganeis, tales cam-
 panas baptizatas, demones & tempestates pellere:
 quapropter innumeri interdum adhibentur compa-
 tres, præcipuè verò qui fortuna pollent, exorantur, quò
 baptizatiõis tempore funem, quo campana ligata
 est tangunt, ac suffraganeo præcimente (quemadmodum
 in infantium baptizatiõne fieri solet.) omnes pariter
 respondens, ac campanæ nomen iugemnant, velle quæ*

noua (quemadmodum & Christianis fieri solet) in-
 dunt. Et mox: Res igitur tam nefanda & illicita
 merito aboleri debet. Præclare Maximilianus, ac lu-
 culenter. Sed ut fues cœno, ita Papæ corruptelis
 istis ac fœdibus delectantur. Et de ista turpif-
 sima sacramenti polluendi consuetudine videat-
 ur Martin. de Arles in tracta. de superst. num.
 3. num. 9. nu. 14. Age porrò: & aliquot in super-
 religionis corruptelas persequamur. Scriptura
 docet nos vnicum esse Mediatorem Dei & ho-
 minum, Iesum Christum. 1. Timoth. 2. & rursus
 1. Joann. 2. & Rom. 8. Heb. 7. Itaque Ambro-
 sius in eandem epistolam: Solent, inquit, misera
 vi excusatione, dicentes per iustos posse iri ad Deum
 sicut per Comites peruenitur ad Regem. Age: nun-
 quid tam demens est aliquis, & salutis suæ im-
 memor, ut honorificentiam Regis vindicet Co-
 miti, cum hac de re si qui etiam tractare fuerint
 inueni, iure ut rei damnentur maiestatis. Et
 isti non putabunt reos qui honorem nominis Dei de-
 ferunt creatura, & relicto domino consertos adorant:
 quasi sit aliquid plus, quod seruitur Deo. Nam &
 ideo ad Regem per tribunos & Comites iur, quia
 homo utique Rex: & nescit quibus debeat Remp.
 committere. Ad Deum autem, quem utique nihil
 latet (omnium enim merita nouit) promerendum,
 suffragatore non est opus: sed mente deuota. Ubicun-
 que enim talis locutus fuerit, nihil respondebit. Hæc
 Ambros. Quid? Papatus quàm religiosè hoc
 Scripturæ sacræ & Ecclesiæ veteris institutum
 seruat? Negat vllum vnquam ex hac vita san-
 ctum

etum excessisse, & in beatorum sedes receptum
 esse, qui non Mediatoris, ac deprecatoris officio
 fungatur. Tantumne? imò verò quoscunque Pa-
 pæ vita defunctos ganeones, quoscunque Fran-
 ciscos, Dominicos & eiusdem generis planos at-
 que impostores in diuorum numerum referre
 voluerunt, eisdem mediatores ac suffragatores
 nobis induxerunt. Scriptura docet nos, duo tan-
 tum esse loca mortuorum animis post hanc vi-
 tam constituta, beatis quidem cœlos, maledictis
 autem inferos. Ioan. 5. Matth. 25. Itaque August.
 libro hypognost. *Primum, inquit, fides Catholicorum
 diuina auctoritate regnum esse credit cœlorum;
 secundum, gehennam, ubi omnis Apostata vel à
 Christi fide alienus supplicia experitur. Tertium
 penitus ignoramus: nec esse in Scripturis sanctis re-
 perimus.* Hæc ille. At Papatus locum fingit esse
 tertium, ubi quorundam animæ leuiusculis &
 (vt loquuntur) venialibus peccatis obnoxia, pri-
 usquam in cœlum ascendant, purgantur: quem
 iccirco Purgatorium ignem appellât: quasi præ-
 ter Christi sanguinẽ, qui nostri purgandi causa
 effusus est, aut illis agnorum imagunculis, aut
 hoc imaginario igne sit opus: cum tamen dilu-
 cidẽ nos Scriptura doceat, animos nostros solo
 Christi sanguine purgari, eorũque labes hoc
 solo medicamento dilui. 1. Ioann. 1. *Sanguis eius
 purgat nos ab omni peccato.* & Matth. 26. *Sanguis
 meus pro multis effundetur in remissionem peccato-
 rum.* Deniquẽ verba Tridentini concil. sess. 25.
 hæc sunt: *Purgatorium esse, animasque ibi detent.*

*fidelium suffragijs, potissimum verò acceptabili altaris
 sacrificio, inuari. Item sess. 6. ca. 30. Sessione, 22. cap.
 2. & c. 3. Videmus, quantas in Christianam reli-
 gionem Papatus corruptelas inuexerit. Sed alie
 præterea recenseri solent innumerabiles. Scrip-
 tura docet nos, duo tantum esse sacramenta:
 nempe baptismum, & coenam: quorum illud in-
 stitutum est Matth. 28. Marc. 16. hoc verò Matth.
 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corint. 11. 23. Itaque Au-
 gust. epist. 218. ad Ianuarium: *Christus, inquit, sa-
 cramentis numero paucissimis, obseruatione facillimis,
 significatione præstantissimis, societatem noui populi
 colligauit, sicut baptismus trinitatis consecratus, &
 communicatio corporis & sanguinis ipsius.* Item
 lib. 3. de doctrin. Christia. cap. 9. *Pauca signa Do-
 minus & Apostolica tradidit disciplina: sicut est ba-
 ptismi sacramentum, & celebratio corporis & sangui-
 nis Domini.* Ac pari numero Ambros in li. de sa-
 cram. duo tantum agnoscit, baptismum & eucha-
 ristiam. At Papatus quinque insuper adiungit:
 Ordinem, Confirmationem, Vnctionem, Pœni-
 tentiam, & Matrimonium. Trident. concil. sess.
 6. c. 14. sess. 14. c. 1. & sequ. Scriptura sacra docet
 nos, coniugium non modò esse hominibus om-
 nibus decorum atque honorabile, verum etiam
 ad scortationes vitandas penè necessarium. Heb.
 13. & 1. Corinth. 7. Itaque Petrum Apostolum
 uxorem habuisse legimus, Marc. 1. & Matth. 8. vbi
 de Petri focru mentio fit. Quinetiam Chrysosto-
 mus ad Tit. homil. 1. *Apostolus, inquit, obturat os
 hæreticis, qui calumniantur nuptias: ostendens quòd
 non**

non sieres detestanda, sed tam honorabilis, ut cum ea possint etiam in Sanctum thronum, Episcopalem scilicet, ascendere. Quid multa? Papa ipse in Decret. dist. 28. Si quis docuerit, inquit, sacerdotem sub obtentu religionis propriam uxorem contemnere, anathema sit. item dist. 31. Quoniam cautum est, ne foueretur cœlibatus, & ut à communione fidelium arceatur, qui propter ecclesiasticos ordines ab uxore sua se separat. item dist. 3. c. si quis nuptias. At idem Papa in concilio Tridentino vsque adeo clericis & monialibus suis coniugio interdicit, ut etiam sacris suis initiatos ad iusiurandum adigat se in perpetuo cœlibatu victuros: quam esse certam Antichristi notam, Paulus demonstrat 1. Tim. 4. Tit. 3. Scriptura docet soli misericordie Dei accepto ferendam esse salutem & iustificationem nostram per Iesum Christum. Isaia. 43. Ego, ego sum, inquit dominus, qui deleo iniquitates vestras. Item Matth. 9. Ut sciatis filium hominis habere potestatem in terra remittendi peccata, dico Paralytico, Surge, tolle lectulum tuum & abi domum. At Papa sic loquitur apud Bernardinum Rosetum sermon. 20. Nos operibus possumus vitam eternam prometeri. Ergo debemus presumere, & pro certo tenere, quòd post hanc vitam sine dubio habebimus vitam eternam, pro remuneratione bonorum operum. Item in compendio de grat. sanctific. Opera bona sunt meritoria trium, scilicet vite eterna, augmenti gratie, remissionis pena. Quasi verò vel tanta esse carnis nostræ castitas & sanctimonia possit, ut non semper serui inutiles iudice-

mur, vel eas operas Domino ac patrono nostro
 præter debitas præstare, vt mereri aliquid possi-
 mus. Sed cetera videamus. Scriptura docet nos,
 in Cœna dominica æquè vinum vt panem acce-
 dentibus præbendum esse. Matth. 26. Marc. 14. 1.
 Cor. 11. At Papa non nisi panem præberi popu-
 lo permittit: sumptione calicis & vini interdicit.
 Cõcil. Constantiens. sess. 13. quod interdictum
 eò magis mirari licet, quòd Papa in Decret. de
 consecrat. dist. 2. c. comperimus, ita scriptum re-
 liquit: Comperimus quòd quidam sumpta tan-
 tummodo corporis sacri portione, à calice sacri
 cruoris abstinent: qui proculdubio aut integra
 sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur:
 quia diuisio vnius eiusdèque mysterij sine grãdi
 sacrilegio non potest peruenire. Eadem scriptu-
 ra iubet omnes accipere, comedere, & bibere.
 At in Papatu soli sacerdotes accipiunt, come-
 dunt, & bibunt, quod tamen disertè prohibitum
 est in eod. decret. de consecrat. dist. 2. c. peracta:
*his verbis: Peracta consecratione omnes communi-
 cent, qui noluerint ecclesiasticis carere (arceri) li-
 minibus. sic enim & apostoli statuerunt, & sancta Ro-
 mana tenet ecclesia.* Eadem Scriptura sacra sta-
 tuit, vt in ecclesia & piorum conuentu pronun-
 tiantur omnia vulgari lingua, vt quid à quoque
 dicatur, facilè à multitudine intelligatur: & ra-
 tionem subiungit, quia si quid alieno & ignoto
 sermone pronuntiaetur, assensum præbere
 multitudo non posset, & respondere, Amen.
 At in Papatu non tantum à sacerdotibus, verum
 etiam

etiam à multitudine & mulierculis certas precationum formulas admurmurantibus omnia Latina lingua pronuntiantur. Scriptura docet nos, Christum esse solum Pontificè & sacerdotè, qui suum corpus semel pro genere humano sacrificauit. 1. Timoth. 2. Ephel. 5. & Hebr. 9. *Christus semel oblatus ut multorum peccata tolleret.* Et c. 10. *Sanctificati sumus per oblationem corporis Christi semel factam.* Item, *Una oblatione consecrauit in perpetuum eos qui sanctificantur.* At Papa innumerabiles creauit sacerdotes, quibus mandauit, ut quoties missificarent, toties Christi corpus & pro uiuis, & pro mortuis sacrificarent. vnde illa Canonis formula in Missa, *Pesumus ut accepta habeas & benedicas hac dona, hac munera, hac sancta sacrificia, qua tibi offerimus pro ecclesia tua.* Item die Pasch. in secret. missæ: *Suscipe preces populi tui, cum oblationibus hostiarum.* Item ex missa pro defunctis: *Hostias quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus.* Item, *Hostias tibi, domine, pro anima famuli tui offerimus.* Item in lib. Conformitatum fol. 65. Frater Iohānes missam celebrans, & corpus Domini leuando cum ipsam pro animabus defunctorum Deo Patri offerret, vidit infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinem scintillarū de ignita fornace, & ad coelestia volantes ob merita Christi, qui quotidie in sacratissima hostia offertur pro uiuis & mortuis. Verū hæc quidem de corrupta, inquinata, contaminata, cōspurcata religione hæctenus, exempli tantum causa, dicta

sint. Nam cum hoc Papatus crimē multis magnisque voluminibus per annos amplius quinquaginta continuos, à Theologis Germanis, Heluetijs, Gallis, Anglis, & alijs copiosissimè sit expositum ac tractatum, commodius videtur, ad quartum eiusdem Papatus crimen accedere.

CRIMEN SACRILEGII.

3
HActenus de secundo Papatus crimine dictum est. Deinceps ordo postulat, ut de sacrilegio differamus, & eo scelere quod vulgus Simoniam, à Simone mago, appellat. Nā Romæ duas à Papa Simoniacas nundinationes exerceri constat, earum rerum, quas Spirituales vocant. Vna est, in qua sacerdotia palàm, sine vlla dissimulatione, veneunt, eaque lōgè questuosissima. Altera non ita questuosa, sed nihilominus turpis, ac detestanda: quæ Taxa pœnitentiariæ apostolicæ appellatur: cum peccatorum & scelerum omnium impunitas certo cuique imposito pretio ita palàm atque apertè diuenditur, ut etiam nonnulli Canonistæ insatiabilē illam avaritiam & rapacitatem detestentur. Velut apud glo. in c. fundamenta. de elect. in vj. vbi Ioannes Monachus ait, Romam à prædonibus fundatam, adhuc de suis primordijs retinere. Et profectò ita est, ut Romam quotannis incredibile pòdus auri ex opulētissimi cuiusq; regni gazis exportetur, quod Pape, Cardinales, cæteriq; ordinis eiusdē Episcopi in profundissimū libidinum suarū gurgitem summa

summa cū Christiani nominis infamia, profun-
 dūt. Prioris nomina, & tituli sunt innumerabiles:
 sed ex tanta copia hi ferè præcipui nominantur:
 Tributū ex Annatis, siue Vacatiis: quo verbo pri-
 mi anni reditus appellatur, quos ærario suo pō-
 tifices asciscūt: sed ij plerūque duplicatur, ac tri-
 plicantur. Itē tributum ex præventionibus, resi-
 gnationibus in fauorem, commendationibus, di-
 spensationibus ætatis, ordinis, irregularitatis, vi-
 tij corporalis. Item ex gratiis expectatiuis, ex de-
 uolutionibus, ex beneficiis vacaturis, ex priuile-
 giis, exemptionibus non visitandi, vel per pro-
 curatorem visitandi, homologationibus cōcor-
 datorum, transactionibus sub beneplacito papæ
 factis, permutationibus beneficiorum cum di-
 spensatione, mandatis Episcopalibus, expeditio-
 nibus in forma ratione congrui, creandis proto-
 notariis, & notariis Apostolicis: cum coadiuto-
 ribus, literis maioris aut minoris iustitiæ, digni-
 tatibus secularibus, ecclesiasticis, nouis fundatio-
 nibus, vel immutatione antiquarum, vel redu-
 ctione regularium monasteriorum in secularem
 statum, vel restitutione in integrum, pro fructi-
 bus percipiendis in absentia, pro legitimati-
 bus, altaribus portatilibus, pro non obstantiis,
 pro indultis clericorum secularium, pro reuoca-
 tionibus, & reductionibus, pro Tolèramus, siue
 tolerantis concubinarum, & pro rescriptis ad
 lites. Dies nos deficeret, si singulas æruscationū,
 ac potiùs latrociniarum istorum species enume-
 rare conaremur. Neque verò necesse est. Nam

extat his de rebus ac nundinationibus liber Pō-
 tificius, hoc titulo, Taxæ cancellariæ Apostolicę
 cum notabilibus, iuxta stylum hodiernum cu-
 riæ Romanæ: quo in libro memorabilis extat
 quodam loco sententia his expressa verbis: ET
 NOTA diligenter, quod eiusmodi gratiæ & di-
 spensationes non conceduntur pauperibus:
 quia non sunt: ideò non possunt consolari. Quis
 tam securus numinis diuini contemptor: quis tā
 nulla conscientia inter Regios consiliarios repe-
 riri poterit, quem hæc atrociorū, sacrilegio-
 rum, simoniarū portēta nō moueant? Quis tam
 ferreus, ac patrię inimicus, qui Gallicarū opū di-
 ceptione, & miseræ plebis depopulatione, cuius
 ex medullis ac visceribus illæ pecuniæ diripiun-
 tur, quas profundē Papatū, est & Cardinalium li-
 bidines deuorarunt, non magnopere cōmouea-
 tur? Incredibile videbitur quod iam dicturi su-
 mus, sed tamē certum & exploratū. Stante quō-
 dam Romano Imperio tanta ex omnibus orbis
 terrarum partibus opum ac diuitiarum copia,
 tanta auri, argentique vis ex gentium populo-
 rumque penē omnium tributis ac vestigalibus
 imperatis Romam quotannis importabatur, vt
 ciuitas illa dici vocabulo Græco soleret Epitome
 orbis terrarum: Athenęus lib. i. *Ἐπιτομή τῆς οἰκου-
 μένης*. Quid si iam doceamus Papā Romanū, suis
 technis, prestigiis, ac nefariis artibus ex sola Eu-
 ropa (quę pars orbis tertia numeratur) nō min⁹
 auri argentiq. Romam quotannis elicere, quān
 quātū Imperatores Romani tot legionibus præ-
 sidio

sidio vbi que impositis ex omnibus terrarum or-
 ris exigebant? Audiamus Flauij Blondi, hominis
 Itali, & summi Papatū assentatoris testimonium,
 ex ipsius libro Romæ instauratæ III. *Nunc, in-*
quit, principes orbis terrarum Dictatorem perpetuum,
non Cesaris, sed piscatoris Petri successorem, & Im-
peratoris predicti vicarium, Pontificem summum A-
DORANT, & colunt. Nunc orbis terrarum Cardi-
nalium senacum in vrbe Roma, post Pontificem vene-
rat. Quid? quod maiora, vel certè paria prisorum
temporum vectigalibus Europa penè omnis tributa
Romam mittit, dum singula ciuitates à Romano Pon-
tifice beneficia sacerdotalia accipiunt? hæc Blondus.
 Sed huius immanis sacrilegij ratio paulò diligen-
 tiùs conficienda est. Nam Suetonius in vita Iulij
 Cesaris ita scribit, *Omnem Galliam, in prouincia*
formam rededit, eique in singulos annos quadringen-
ties sestertiùm stipendij nomine imposuit. Hoc idem
 Eutropius libro Breuiarij sexto totidem propè
 verbis scriptum reliquit. Hunc sestertiùm nune-
 rum, si Guilielmi Budæi rationem sequamur, re-
 periemus respondere nostrati pecuniæ ad decies
 centena aureorum coronatorum millia: siue (vt
 vulgus loquitur) vnum millionem: vt Germani
 vsurpant, decē tonnas auri. Ingens hoc fuit Gal-
 liæ tributum: quod (vt dixi) quotannis ita Cæsa-
 ribus pensabat, vt tamen ex eo stipendium præ-
 sidiariis aliquot legionibus persolueretur. Quid
 si iam doceamus Papam Romanum non mino-
 rem quotannis summam, sine vllò impendio, Ro-
 mam suis præstigiis atque artibus elicere? Incro-

dibile fortassis alicui videbitur, ac planè monstri simile: vt antè dixi. sed tamen esse verissimum, certissimo testimonio conuincemus. Ecquis igitur istius tam immanis atrocitatis, vel potius sacrilegij testis est? Senatus ipse Parisiensis, qui in Gallia dominatur, qui circiter centum ab hinc annis Regi Ludouico XI. postulata quædam pro Gallicis Ecclesiis detulit his verbis, quæ Franciscus Duarenus Iuriskon. Latinè conuertit, & edidit, cum priuilegio Regis, bis Lutetiæ, & iterum bis Lugduni: sub finem libri de Beneficiis. Nam sub illorum postulatorum articulo LXXII. ita scriptum est: *Ut speciatim ac sigillatim demonstremus, quantum opere hoc triennio pecunia regnum exhaustum sit, animaduertendum est, Pij Pontificis tempore vacasse in hoc regno plusquam viginti Archiepiscopatus & Episcopatus. nec dubium est, quin tam pro annuo illo vectigali, (quod Annatam vocamus) quam pro reliquo sumptu accessorio & extraordinario in singulas Bullas sena aureorum millia depensa, numerata que sint. que summa est centum & viginti millium aureorum. Sequitur articulus LXXIII. Abbatis ab sexaginta eò amplius vacauerunt in hoc regno: quarum singule duobus millibus aureorum minimum constituerunt. summa ergo est centum & viginti millium aureorum. LXXIII. Eodem tempore Prioratus, Decanatus, prepositure, preceptorie, & alie dignitates, que lituo insignite non sunt, plus quam ducenta vacauerunt: ac in singula huiusmodi beneficia aurei numerati sunt quingenti. Summa igitur est centum millium aureorum. LXXV. Constat in hoc regno ut minimum*

nimum centum millia paræciarum esse, quæ inhabitentur & incolantur. Nec ulla est, in qua eo tempore gratiam expectatiuam aliquis non impetrauerit: in quarum singulas viginti quinque aurei impensi sunt, tam pro itineris sumptu, quam bullarum confectio: pro non obstantibus, prerogatiuis, annullationibus, & alijs specialibus clausulis, quæ gratis expectatiuis adscribi consueuerunt. Item pro exsecutorio processu super eisdem gratis facto. Summa hæc est vicies quinquies centena millia aureorum. Hæc Senatus Parisiensis. Col ligatur nunc illarum summarum summa. Reperietur ad nouies centena sex & quadraginta millia sexcentos sex & sexaginta coronatos, & insuper vnus coronati bessem: quæ tertia pars est eius summæ, quam Senatus Parisiensis demonstrat illo triennio Romam esse delatam: nempe duodecies centenûm & quadragenûm millium coronatorum: siue (vt vernaculo sermone vtamur) trium auri millionum, minus centum sexaginta millibus: siue (vt Germani loquuntur) ad octo ferè & viginti auri tonnas. Quinetiam comper tum est, taxam vacantiarum descriptam in libris Cameræ de Ecclesijs cathedralibus & Abbatibus Gallicarum, taxatis tantum: sexto quoque anno conficere summam sexcentorum nonaginta septem millium septingentarum quinquaginta librarum Gallicarum extra prælaturas non taxatas: & alia beneficia, quorum exactiones ferè illam summam exæquant. Et erit quisquam in re gijs Parliamentis Gallicis, qui hanc siue voraginem, siue potiùs Scyllam, Charybdim, gurgitem

æquo se animo ferre fatebitur? ac non potius vbi tantarum summarum iacturam audierit, non illam immanem ac tetram beluã precibus omnibus detestabitur? Neque tamen vnum hoc testimonium proferemus. Ecce nobis aliud ex libello, cui titulus est, Sylua locorum communium, sub exitum Concilii Basiliensis edito, vbi ratio confecta eius pecuniæ, quæ sub Papæ Martini quinti Pontificatu ex sola Gallia Romam exportata est, excurrisse dicitur ad nonagies centena aureorum coronatorum millia. Et miramur eundem illum Parisiensem Senatam, in iisdem postulatis, artic. LXXI. grauitè & acerbè questum esse, tantam auri argentique Gallici copiam quotannis Romam exportari, vt interdum ad vsum plebis Gallicæ pecuniam æream pro argentea cui oportuerit? Sed audiamus articulum eorundem postulatorum LXII. *Antehac* (inquit Senatus Parisiensis) *populares regni huius certatim concurrerant Romam, quorum alij Cardinalibus & aulicis inserviebant: alij nullius hominis familie mancipati, sed aliqua spe vana illecti, suam parentumque suorum substantiam absumebant: alij, & hi quidem plurimi, eo consilio Romam migrabant, vt ceteris hic manentibus molestiam exhiberent, & Ecclesias, beneficiisque ab eis, quo iure quaque iniuria extorquerent. Nam experimento compertum est, maximam eorum partem, qui hinc Romam proficiscebantur, siue ob itineris periculum & molestiam, siue ob pestem, quæ Roma crebro grassatur, mortem statim oppetere solitos fuisse: qui verò ex his periculis incolumes euadebant,*

negotium

negotium facebant senibus, valerudinaris, & aliis
 eiusmodi, qui in Ecclesiis & beneficiis suis erant assi-
 dus. Ac saepenumero contingebat, ut miseri homines in
 curiam Romanam citati, cum aduersus istos calum-
 niatores se defendere nequirent, praetadio & mœrore
 vitam finire cogerentur. LXII. Plerique beneficiorum
 captatores parentum & amicorum loculos exhaurie-
 bant omnino, tandemque ad summam inopiam, atque
 adeo mendicitatem redigebantur. Nec verò ulla spe
 alia tantas perferabant, miserias, nisi ut plumbum for-
 te pro auro domum aliquando referrent: accidebatque
 interdum, ut coruus inhians deluderetur, utque plum-
 bum auro emptum nihil planè aliud quàm plumbum
 esset. Cum enim bullis suis plumbeis consideret, inter-
 ueniebat alius, qui annullationem aliquam ex inspe-
 rato afferret: ac interdum decem aut duodecim ad
 idem beneficium anhelantes & acceptantes existe-
 bant. Orta verò lite inter eos Romam denuò re-
 deundum erat litigandi causa. sic omnibus passim
 Romam confluentibus, regnum popularibus ac subdi-
 tis miserabiliter destituebatur. Atque hæc quidem
 Senatus Parisiensis querela fuit de insatiabili
 Papparum auaritia, & inexplebili rapacitate an-
 nis ab hinc ampliùs centū, Regi Ludouico de-
 lata, neque tamen ex nouis & recentibus Pa-
 parū atrociniis nata. Extat enim eius Ludouici
 regis, qui Beatus dictus est, ex anno c10 cc xx-
 iix. constitutio, quæ quanta iam tum in Gallia
 regno Papparum auaritia grassaretur, non obscu-
 rè ostendit: sub titul. de Taliis: *Exactiones*, inquit,
 & onera grauiâ pecuniarum per curiam Romanam
 Ecclesiis regni nostri imposta, quibus regnum mis-

*rabiliter depauperatum exiit, seu etiam imponenda leuari & colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat pro rationabili, pia, & urgentissima, vel ineuitabili necessitate, ac de expresso & spontaneo consensu nostro, & ipsius Ecclesie regni nostri. Iuuat etiã hũc in locum illud præclarum Abbatis Urspergensis epiphonema trãscribere, ex vita Philip. Imp. pa. 321. vnde intelligatur, quã vetus querela hæc fuerit de Papatus R. sacrilegiis, quæ Sixtus v. pro sua tyrãnide fortiter tueri instituit. *Vix remasti, inquit, aliquis Episcopatus, siue dignitas ecclesiastica, vel etiã parochialis ecclesie, quæ non fiet litigio, & Romam deduceretur ipsa causa: sed non manu vacua. Gaude mater nostra Roma, quoniã aperiuntur cataractæ thesaurorũ in terra, vt confluant riuus & aggeres nummorum in magna copia. Letare super iniquitates filiorum hominum: quoniam in recompensatione tantorum malorum datur tibi pretium. iocundare super adiutrice discordia: quia erupit de puteo infernalis abyssi, vt accumulentur tibi multa pecuniarum præmia. habes quod semper sitisti. decanta canticum, quia per malitiam hominum, non per tuam religionem orbem vicisti. Ad te trahit homines non ipsorum deuotio, aut pura conscientia, sed scelerum multiplicium perpetratio, & litium decisio pretio comparata. Audiamus præterea Theodori Nihemij non dissimilem in hoc genere quæmoniam ex Tract. 6. c. 37. vt Regis Gallie consiliarij cognoscant, quã liberẽ complures boni viri iam pridem hæc Papatus R. sacrilegia detestati sint: & per ea tempora detestati, quibus ecclesia**

ecclesia Christiana crudelissimo eiusdem Papatus dominatu premebatur. *Camera Apostolica*, inquit, *assimilatur mari in quod intrant omnia flumina, & non exundat.* Sic enim in istam portantur ex diuersis mundi partibus auri pondo millia: atamen non impletur: in qua est generatio, quæ pro dentibus gladios commutat: ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus: in qua sunt multe sanguisuga dicentes, *AFFER AFFER.* cuius quidem camera officiales Gentes cameræ nuncupantur. Bene quidem. Gentes enim sunt barbara nationes, habentes ritus extraneos à moribus hominum. O iustissima gentes, rectè cum infernalibus furiis, seu Harpiis, & Tantalò sortem subundi posituri, qui nunquam satiantur. Quin etiã Canonistarum quorundam extant versiculi, perditam Paparum auaritiam execrantium: in his Ioannis Monachi, eius quem paulò antè memorauimus; cuius ex præclaris monumentis hæc celebrantur;

Roma manus rodit, quas rodere non valet, odit;

Danes exaudit, non dant bus ostia claudit,

Curia curarum genitrix, nutrixque malorum,

Ignoros notis, inhonestos aquat honestis.

Item alio loco.

Curia vult marcas, bursas exhaurit & arcas:

Si bursa parcas, fuge Papas & Patriarchas:

Si dederis marcas, & eis impleueris arcas,

Culpa solueris, quæque ligatus eris.

Inus quis? in quis? ego sum: quid quæris? ut intrè:

Fers aliquid? non. sta foris: fero quod satis, intra.

Adhuc de prodigiosis Paparum atrociniis, &

priore sacrilegiorum ac simoniacorum criminū genere dictū est: Deinceps ordo postulat, vt de altero dicamus, quòd Pœnitentiaria taxa vulgò nominatur, si prius vnum illud addiderimus, quod Franciscus Petrarca, homo Italus, de Papa Ioāne x xii. scriptum reliquit, reperta in eius mortui ærario, ab ipsius heredibus fuisse nō minus vicies quinquies millena aureorū millia. quā summam Galli sic exprimunt, viginti quinque milliones auri. Germani verò, ducetas quinquaginta auri tonnas. Ex quo de aliis cōsimiliū predonum sacrilegiis, ac latrociniis cuius existimādi copia est. Extat igitur liber editus Lutetię anno 1520. cum priuilegio Parlamenti Parisiensis, ex die Iunij 6. eod. anno, cui titulus est, Taxæ Cæcellariæ apostolicæ, & Taxæ sacre pœnitentiarię itidē apostolicæ: vbi folio 36. videre hæc absolutiōnū pretia, & nūdinationes apostolicas licebit.

Absolutio pro monacho portante sotulares rostratos, & tunicas nodatas, grossi septem. Absolutio pro presbytero, qui coniunctos in gradu prohibito matrimonialiter copulauit, & coram eis celebravit, grossi septem. Pro eo qui in Ecclesia cognouit mulierem, & alia mala commisit, grossi sex. Pro presbytero, qui nonnullas personas clandestinē matrimoniuauit, & clandestinis matrimoniis interfuit, grossi septem. Pro laico qui res sacras de loco sacro cepit, g. 7. Absolutio pro eo qui matrem, sororem, aut aliam consanguineā, vel affinem suam aut commatrem carnaliter cognouit, grossi quinque. Pro eo qui virginem destorauit, g. 6. Pro laico, qui Abbatem, aut alium presbyterum

presbyterum minorem Episcopo, monachum vel clericum interfecit, grossi septem, 8. vel 9. Absolutio super homicidio laicali, pro laico, g. 5. Pro presbytero, decano, aut clerico, quādo signatur supplicatio per Fiat, g. 18. vel 16. Absolutio pro eo qui interfecit patrem, matrem, fratrem, sororem, uxorem, aut alium consanguineum laicum: quia si esset aliquis eorum clericus, teneretur interfector visitare sedem apostolicam, gr. 5. vel 7. Pro marito, qui uxorem suam percussit, de qua peperit abortiuum & ante tempus, gr. 6. Pro muliere, quæ bibit aliquē potū, aut alium actum fecit, per quem destruxit fœtū in utero uiuificatum, gr. 5. Annon misera ac deploranda gentium Christianarum conditio est, quarum ex sanguine & visceribus, tanti pecuniarum aëerui, Romam exportantur, quæ mox in lustris, ganeis, & helluationibus Papanū, Cardinalium, & eiusdem generis Epicureorum consumantur? Annon funestum ac luctuosum plebis Galliæ spectaculum videtur, cū his temporibus toties instauratis ac renouatis Ecclesiarū reformatarum persecutionibus, innumerabiles familias intuemur, fame & inopia eiectas, vicatim miseria perditas ac deploratas, mendicare? Romanos autem Epicureos opimos, & pingues ciuium nostrorum sanguine saginari: Gallos indigenas antiquissimis ortos familiis, patriis sedibus expulsos, per exteras regiones vagari egētes, cum coniugibus & liberis? Romanos Ganeones à Sixto v. in illorū locum summissos benignè & liberaliter ab iis qui rerum potiuntur, excipi?

bus ridiculam, quæ tandiu tyrannicum istū Papatus dominatum ferre potest! O Iesu Christe, crucifixe pro nobis, & resuscitate, & ad Dei Patris dextram collocate, ecquem ostendis exitum nobis, aut quem das finem Rex magne laborū?

Atque ut clarissimi Parlamentorum Senatores Iurisperiti intelligant, fuisse iam pridem eiusdem ordinis eruditos viros, qui crudelem istam ac barbaram tyrannidem apertè detestati sunt, deinceps aliquot ex ipsorum libris testimonia proferemus, quorum illud primū est ex doctore Alberico in l. bene à Zenone. nu. 18. C. de quadr. præscrib. *Præsidentes Ecclesie Romana*, inquit, *eorum astuta & sagaci prudentia secundum temporum varietatem sua varianerunt statuta. modo imperium sublimando, modo paulatim deprimendo, de tempore in tempus. Sed ad quid? nisi ut sensim omnia & cœlestia & terrena, & spiritualia & temporalia (ut volent) pedibus suis, ut palam glorianur, subjicerent.* Secundus auctor prodeat Ioan. Petrus Ferrariensis, cuius in Practica forensi, quam ante annos amplius centum quinquaginta scripsit, verba hæc sunt, in Formul. act. confess. *In tantum excreuit hic appetitus, quod nedum laici, sed etiam summi sacerdotes & clerici, sunt tali modo & vitio penitus infecti. Vides enim quod ipse qui deberet, tanquam verus vicarius, vestigia sequi Iesu Christi, possidere, & manu armata nititur detinere iurisdictionem in terris. civitatibus, & villis, & locis, quæ sunt naturaliter & à mundi creatione, & Christi ordinatione imperij Romani. iuxta illud. Quod est Dei, reddatur Deo: & quod:*

& quod est *Casaris, Casari*. Imò ipse *Papa* in ipsum
Imperatorem nititur superioritatem habere, quod ri-
 diculum est dicere, atque abominabile audire. Item in
 forma responsi. rei conuen. num. 10. Nota, quo mo-
 do & quot modis isti clerici illaqueent laicos, & suã
 iurisdictionem amplient. Sed heu miseri Imperato-
 res & Principes seculares, qui hoc & alia sustinetis: &
 vos seruos Pontificum facitis, & mundum per eos in-
 finitis modis usurpari videtis, nec de remedio cogita-
 tis: quia prudentiã & scientiã non intenditis. Ideo
 attendite, & memoria commendate, quid dicat *Hie-
 ronymus*: *Veteres scrutans historias, inuenire non pos-
 sum scidisse e clesiam, & de domo Domini populos
 seduxisse, præter eos qui sacerdotes Deo positi fue-
 rant.* Hæc ille Pragmaticus, ante annos, vt dixi-
 mus, centum & quinquaginta, liberè, fortiter, &
 animosè: cum tamen per id tẽpus Ecclesia Chri-
 stiana tyrannico Paparum dominatu, vel maxi-
 mè premeretur. Quid est igitur, quòd quisquam
 hoc tempore miretur, si Sixti quinti impietatem
 in conflictis Francisci sui religionibus tuendis,
 crudelitatem in Gallia regno toties lacerando,
 impotentiam in Regum maiestate conculcanda,
 rapacitatem & sacrilegia in bonis ecclesiasticis
 diripiendis tantopere detestemur? Audiamus al-
 teram eiusdem Pragmatici sententiã in formula
 rei conuẽ. §. Præscriptionis, vbi sic loquitur: *Nũ-
 quã quiescet Italia, donec ipsa Ecclesia non possideat
 omnes ciuitates vel castra: & donatio eidem facta per
 Constantinum, fuerit per aliquem probum & poten-
 tem Imperatorem penitus reuocata: cum non bene*

conueniat psalteriū cū cithara: nec datū sit à Christo
 nec B. Petro, quod possidere debeant talia: sed quod
 est Casaris, reddatur Casari, & quod est Dei, Deo. Itē
 in form. Sent. indefinit. §. Sed ad quemcūque. Ad
 Papam, inquit, quocunq̄ue omisso medio appellare
 licet. Quod idē prouiderunt, ut lites ad curiam suam
 traherent, & suam auaritiam satiarent: quod tamen
 nunquam facient: quia clericorum animus & appeti-
 tus & enixus praeter ceteris, in pecunijs cumulandis, con-
 tra honestatem communem, & fidem Deo promissam:
 non attendentes, nec studentes bonis moribus, nec scri-
 pturis diuinis. Item in forma libel. quo agitur ex
 sublitut. §. ex suo corpore. Scire debes tu, ignare
 laice, quod imperium aliquando habuit utrumque gla-
 dium: temporalem scilicet & spiritualem: adeoque
 quod tū Imperatores conferebant omnia beneficia Ec-
 clesiastica per uniuersum orbem, & amplius elige-
 bant Papam, ut habetur in c. Adrianus, 13. distin. &
 notat Innocent. in c. 2. de maiorit. & obedien. Impe-
 ratores concesserunt priuilegium, ut bona ingredien-
 tium monasteria applicarentur ipsis monasterijs: pro-
 pter quod priuilegium multiplicata sunt, & fundata
 monasteria infinita, per uniuersum orbem: olim causa
 deuotionis, licet hodie causa rapinae & auaritia: in-
 tantum, quod destruxerunt hodie mundum & anni-
 hilauerunt statum imperij, & omnium laicorum. Pos-
 sunt ergo dici meritō illa loca facta vel fienda, Retia
 contexta ad capienda laicorum bona. Surgat ergo
 bonus Imperator, & dicant omnes, Fiat pax in virtu-
 te tua, & abundantia in turribus tuis.

CRIMEN

CRIMEN MAIESTATIS. 4

Proximum est, vt ad crimen conculcatæ maiestatis accedamus. quid enim Læfæ dicemus, aut imminutæ? cū Papatus his propè quadringentis annis, ita superbè, & Imperatores & Reges, ac Potentatus Europæ omnes contempserit, vt eos non tantū pro vassalis ac feudatariis suis, sed etiam pro vilissimis mancipiis habuerit. Cuius furiosæ superbix testimonia hæc sunt certissima: primū in c. vnam sanctam, Extrauag. de maior. & obed. *De necessitate salutis credendum est, Papa Romano creaturam omnem subesse.* Item illud, *Super Gentes & regna Romanus Pontifex constitutus est.* c. 1. Extrauag. de consuetud. *Papa superioratum habet in Imperium, & vacante Imperio Imperatori succedit.* Clement. Pastoralis, de re iudic. *Papa potest transferre imperium de Gente in gentem.* c. venerabilem, de elect. *Papa potest Imperatorem deponere.* c. 2. de re iud. *Papa Romanus habet vtriusque potestatis temporalis, & spiritualis monarchiam: Habet sacerdotij principatum, & est Christiana religionis caput.* c. fundamenta, de elect. in vj. *Quando sol superat lunam, tunc Papa superat Imperatorem.* c. solit. ext. de maior. & obed. *Omnes homines, cuiuscunque sint dignitatis, & praeminentiæ, vt primū in conspectum Papæ veniunt, distantibus spatiis, ter debent ante illum genua flectere, & eius pedes osculari.* lib. 1. Cerem. pontific. sect. 3. c. 3. *Quando Papa per scalam ascendit equum, maior princeps qui presens*

adest, etiam si Rex esset aut Imperator, stapham
 equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum
 per frenum aliquantum. Si Imperator aut Rex,
 soli essent, id est, non esset alius Rex, soli e-
 quum ducerent cum dextramann. Sin verò esset
 alius Rex, dignior à dextra, alius à sinistra frantum
 tenerent: si verò Pontifex, non equo, sed sella vehere-
 tur, etiam si Imperator aut Rex adesset, sellam ipsam
 cum Pontifice humeris suis portare aliquantulum
 debent: Item section. 12. cap. 5. Princeps ciuitatis
 quam Papa intrabit, etiam si esset Rex, ducet equum
 Pontificis freno: vel si Pontifex vehitur sella, subit
 sellam cum suis proceribus dignioribus per aliquot
 passus: deinde iubente Pontifice, Rex ascendit e-
 quum, & equitat suo ordine. d. lib. 1. tit. 2. Quòd si
 ita placeat Papa, ut non equo, sed sella vehatur,
 tunc Imperator vel Rex, si quis adsit, debet ipsam
 sellam suis humeris sustinere. tit. 2. Imperator in
 conuiuio aquam Papa manibus ad lotionem prabe-
 re debet. tit. 2. In Papali conuiuio Imperator vel
 Rex Romanorum debet portare primum ferculum.
 eod. tit. 2. Imperator tenetur prestare Papa iura-
 mentum fidelitatis, & obedientie, cuius formula
 extat in c. 1. de iurciur. & c. tibi domino, dist. 63.
 Satisne perspicuè Paparum intoleranda audacia
 his testimoniis conuicta est? Sanè sic videtur,
 apud eos quidam iudices ac parlamentorum se-
 natores, quibus aliquis conscientie & diuini
 numinis metus supererit. præsertim cum etiam
 Doctores Canonistæ hoc ipsum fateantur. Nã
 Cardinal. Zabarella, qui tractatum scripsit de
 schismate

Schismate circa annum Christi c10 cccvi. in
 illo tractatu ita scribit: *Considerandum est de ho-*
norificētia faciēda Papa, ne in ea excedatur modus,
ut videretur non magis honorari Papa, quam Deus.
Ita enim honorandus est, ut non adoretur. quod de
se fieri passus non fuit B. Petrus: de quo legitur Act.
10. quod Cornelius procedēs ante pedes eius adorauit
eum: Petrus verò eleuauit eum dicens, Surge: Ego
ipse homo sum, sicut & tu. Hæc Zarabell. quibus
 consentaneum est illud Ioh. Fabri in præfat. in-
 stituit. *Papa, inquit, in verbis se dicit seruum seruo-*
rum: de facto tamen se adorari permittit. quod Ange-
lus in Apocalypsi refugit. Hæc Faber.

Papæ autem huius tantæ superbix titulum at-
 que auctoritatem proferunt ex Imperatoris
 Constantini Magni beneficio, cuius instrumen-
 tum extat primùm Latinè in dist. 96. c. Cōstan-
 tinus: deinde Græcè apud August. Steuchum Pa-
 pæ Bibliothecarium in lib. de donat. Constant.
 impresso Lugduni anno c10 10 XLVII in hæc
 sententiam: *Vt totius Occidentis, hoc est, Italia,*
Sicilia, Sardinia, Gallia, Hispania, Anglia, Ger-
mania, imperium sit penes Papam Romanum:
eoque nomine pari ornatu, parique, atque adeo
maiore dignitate, maiestate, imperio & pote-
state præditus sit, atque ipse Constantinus fue-
rat: comitatum etiam equitum consimilem ha-
beat: vsque eò vt ei in equo sedenti Imperator
aliquantis per pedisequi operam præstet, & i-
ppius equi frēnum tenens aliquandiu eum asse-
ctetur. Qua de re idem Steuchus libro secundo
 capitulo sexagesimosexto, pagina 134. ita scribit:

Illa quoque edicti pars, qua magnus Imperator praedicat se franum equi S. Syluestri Papae Romani tenuisse, equumque duxisse (in quo noscitur pedum deosculatio) probatur vera esse, quod successores Imperatores, non multo post tempore similia fecerunt. Nam ingrediente Pontifice Romano Constantino-polim, Iustinianus cum regno in capite sese prostravit, & pedes osculatus est Pontificis. Item cum Stephanus Pontifex proficisceretur ad Francorum Regem Pipinum, audiens idem Rex eiusdem aduentum, nimis festinanter in eius aduenit occursum, una cum coniuge, & filiis, & primatibus, & ferè ad centum miliaria filium suum Carolum ei misit, cum aliquibus optimatibus. Ipse quoque in Palatio, quod dicitur Ponticone ferè ad trium miliarium spatium descendens de equo suo, cum magna humilitate, terra prostratus, una cum coniuge & filiis, & optimatibus eundem suscepit Pontificem, cui & vice stratoris usque in aliquantulum locum iuxta eius sellam properauit, & cum gloria ad palatium duxit. Hec ad verbum protuli ex Iuone Carnoensi: ille (ut reor) ex Anastasio bibliothecario. Haecenus Steuchus: quorum similia, Platina in vita Stephani 11. de Pipino & Carolo commemorat. Conferamus iam cum istis Thraconicis ac phaleratis Papae Romani verbis Christi modestiam, & praeccepta, cuius se Papa vicarium & successorem esse contendit. Scitis, inquit, principes gentium in eas dominari, & qui magni sunt, potestatem in illas exercere. Verum non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister. & quicumque voluerit

*vit inter vos primus esse, sit vester minister: sicut filius
 hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut mini-
 straret.* Matth. 20. *Ego sum in medio vestrum, ve-
 qui ministrat.* Luc. 22. Itaque quoties Apostolis
 mandatum aut negotium aliquod dedit, nusquam
 vnum aliquem ceteris anteposuit: sed omnes
 pari eodemque loco habuit: ut pote negotii e-
 iusdem collegas ac socios. veluti cum eos obire
 iussit terrarum orbem, & euangelium prædica-
 re, ac miraculis eam prædicationem confirmare.
 Matth. 10. 7. & 8. Luc. 10. 9. aut cum iisdem prædi-
 cit fore, ut XII. tribus Israel iudicent, nullum
 ex iis aliquem in tribunali, reliquos in subselliis
 sessuros dicit. Matth. 19. 30. sicuti Pseudoconstan-
 tinus scribit, Concedo Ecclesiæ Romanæ Ponti-
 fici, ut sacerdotes ita eum caput habeant, sicut
 iudices Regem. c. Constantinus, 96. dist. cum in
 Apostolos cōgregatos Spiritus sanctus immissus
 est: cum iis ligandi & soluendi ius datum est, cum
 ad prædicandum euangelium missi sunt, cui tan-
 dem illorum aliqua iuris prærogatiua, aut pri-
 uilegium conceditur? Ioh. 20. Mat. 28. Act. 1. Ac
 magna quidem illa sunt Papalis insolentiæ, super-
 bia, & contumaciæ exempla: sed illud aliquan-
 tō maius ac mirabilius, quod de Imperat. Fri-
 derico Ahenobarbo historici complures memo-
 riæ prodiderunt: in his Helmodus Chronic. Sc.
 capitulo octauo. 1. Naucler. generat. 39.
 Barnus de vit. Pontific. Cum inter ipsum & Pa-
 pam Adrianum conuenisset, ut ipse papæ quan-
 tam maximam posset reuerentiam, quasi B. Petri

successori, exhiberet: denique vt ei ex equo descendenti strepam teneret, Imperatorem ad latus dextrum extitisse, strepamque dextram contigisse. quo facto Papam indignatum, Imperatorem increpuisse: sed hunc illi respondisse, factum id tenendarum streparum inscientia, quod eo primùm tempore tenendæ strepæ munus obiisset. Quæ cum ita sint, ac tantum sibi Papa dominatum in summos quosque orbis terrarum Principes sumserit, tamen suaue auditu est, quod Papa noster Sixtus V. dominatum illum **FAMULATVS** nomine appellat. Nam initio suæ contra Regem Nauarrum Declarationis huius utitur verbis: Ideò se Nauarrum Regem & Cõdæum Principem excommunicare, vt **SVM FAMULATVS** tempora sublatis hæreticis, pace & otio fruantur. Quod, malum, istuc Famulatus genus est, quod in occupando orbis terrarum imperio, in conculcanda Regum & Imperatorum maiestate consumitur? Ex eodem Famulatus genere illud est, quod idem Adrianus Papa eidem Friderico his scripsit verbis: *Super prudentia tua non mediocriter miramur, quod B. Petro, & S. Rom. Ecclesiæ non quantam deberes, exhibere reuerentiam videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum nostro praponis. in quo insolentia, ne dicam arrogantia, notam incurris.* Qua de re idem Nauclerus Genes. 39. testatur. Sed iam ad summum ac præcipuum Papalis superbiæ, & conculcatæ Regum Maiestatis testimonium veniendum est. Nam cum illius Adriani successor Alexander supra-
 dictum

dictum imperatorem Fridericum in illis tetrīs
 Ecclesiæ Christianæ nubibus, ac tenebris, vſitata
 excommunicatione terruiſſet, Fridericus autem,
 temporum illorū ſuperſtitione imbutus, abſolui
 ſe ab illa poſtulauit, diem ei Papa præſtituit, qua
 ſe Venetiis in ſummo templo ſiſteret. Vbi eò
 ventum eſt: adſtante magna Cardinalium & E-
 piſcoporum copia, tūm Papa negauit ſe gratiam
 ei ſuæ proſcriptionis facturum, niſi prius ad ip-
 ſius pedes proſtratus ac ſupplex veniam ab ipſo
 deprecaretur. Quod ubi factum eſt, tūm Papa
 pede altero ſublato, & collo proſtrati Imperato-
 ris impoſito, carmen illud ex Pſalmis Davidis à
 ſuis ſacerdotibus cani iuſſit. *Super aſpidem &
 Baſiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem &
 Draconem.* cuius Cyclopice immanitatis testi-
 monia luculenta extant apud eundem Naucle-
 rum Genes. 40. Barnum de vit. Pontific. & Fūc-
 cium, in Chron. Ecquis eſt ex tanto Regis Gal-
 liæ ſenatorum & Conſiliariorū numero, qui ma-
 ius aliquod aut certius conculcatæ maiestatis te-
 ſtimonium requirat? Quanquam dixerit fortasſe
 quiſpiam, Cur tam anguſto animo tantus Impe-
 rator, & tam potens Monarcha? Nimirum hæc
 fatalis temporum illorum ſuperſtitio fuit, quæ
 mentes hominum in illa caligine occupabat. quo
 de genere ſciturum eſt illud T. Liuij, de Bacchana-
 libus ſcribentis: *Nihil eſt in ſpeciem fallacius quàm
 praua religio, quum Deorum numen prætenditur ſce-
 leribus. Subit enim animos timor, ne fraudibus hu-
 manis vindicandis diuini iuris aliquid immixtum*

violetur. Hæc ille. Sed iam alia quædam Pæpaliſ
 Famulatus testimonia ex conculcata Regum no-
 ſtrorum maiestate proferenda ſunt, quò faciliùs
 intelligatur, quàm admiranda non ſit in hoc Pæ-
 pa Sixto tanta illa vetuſtate corroborata audacia,
 cùm ſereniſſ. regem Nauarræ & Illuſtriſſ. Prin-
 cipem Condæum hoc verborum honore affice-
 re eſt auſus, vt eos **I R A E F I L I O S** appellaret:
 Superbientis Luciferi miniſtros: Hæreſum & Hæ-
 reticorum patronos: in luto ac cæno peruolu-
 tatos: ſeditioſorum capita, Duces, & propugna-
 tores hæreticorum, exterorum acerrimos fauto-
 res: concitatores armorum contra ſuum Regem,
 & aduerſus ipſum, & omnes Catholicos: Reli-
 gioſorum hominum trucidatores: Condæum au-
 tem ſeparatim hæreticis parentibus genitum, pa-
 tris ſui impiſſimi Eccleſiæ Catholiciæ perfecuto-
 ris veſtigiis inſiſtentem: bellorum ciuilium, &
 ſeditionum auctorem, omne feritatis & ſæui-
 tiæ genus exercentem. Vtrumque autem pro-
 lem deteſtabilem, ac degenerem: læſæ maiestatis
 diuinæ reos: Orthodoxæ fidei Chriſtianiæ ho-
 cerrime, qui hæc in ceſto ore contra tales ac tan-
 tos Principes eructare, & iſtuc acerbitatis tuæ
 virus euomere auſus eſt. Sed quid miremur, vt
 iam dixi, tantam Pæpæ in hos duos Principes
 ſereniſſ. inſolentiam? cùm etiam in potentiſ-
 ſimum quondam Galliciæ Regem Philippum
 Pulchrum nihilo maiore audacia ſit uſus? Nam
 anno **C D CC XCVI.** Bonifacius octauus tanta
 fuiſſe

fuisse superbia narratur, vt eum imperio ac potestati suæ subiectum esse contenderet, non tantum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus. Tantumne? Imò verò schismaticum, & hæreticum illum pronuntiauit, dirisque omnibus deuotum excommunicauit. At Rex imprimis magnanimus, huic tantæ illius audaciæ cedendum sibi non putauit: imò verò, vt fortem Principem decuit, eam ferociam atque amentiam contriuit, ac contudit. Nam & de nefarijs ipsius sceleribus cognitionem iudiciumque instituit, & vbi manifestis eum testimonijs conuictum esse comperit, tum illum Romæ comprehendendum, & in carcerem compingendum curauit: qua in custodia, (vt Baldi & Platinae verba vsurpamus) qui tanquam Leo regnat, tanquam canis interiit: cuius historiae præter Platinam auctores sunt plerique Gallicorū Annaliū scriptores: Huiusmodi quondam fuit Regum nostrorum magnanimitas in aspernanda & reprimenda Paparum impudentia. Nam ecquis tota Gallia vel nobilis, vel plebeius, vel cum imperio, magistratu, potestate, vel etiam priuatus, bene erga Regiam maiestatem animatus existimabitur, cui non ista tanta Romani tyranni superbia stomachum moueat? Et miramur, Sixtū nostrum ista Sathanæ disciplina institutum, ista ferociæ vetustate corroboratum ausum esse in hac sua DECLARATIONE pronuntiare, *se Hæricum Navarra Regem, & Henricum Condaum Principem, eorūque omnes posteros, regno, principa-*

*tibus, Ducatibus, dominis, ciuitatibus, & locis seu-
disque priuare: itémque dignitatibus, honoribus, &
officiis etiã Regis: Hæc enim illius verba sunt.
Item eosdem incapaces declarare, & inhabiles ad
succedendum in quibuscunq; ducatus, principa-
tibus, dominis, & regnis, ac specialiter in regno Fran-
cia. Quæ, malum lista Tragica & Thyesteæ execra-
tio est, & furiosa Antichristi, ac monachi impu-
dentis superbia? Cuius vnquam molossi, aut
Cerberi latratus rabiosior auditus est?*

Sed non magis admirem, vt dixi, hæc
Papæ aduersus Regem Nauarrum audacia est,
cùm tam effrenatus eiusdem furor in potentis-
simum Gallia Regem extiterit. Quare alia po-
tius paris eiusdemque superbiæ testimonia au-
certare, humanum est: satisque fuerit illam Mi-
chaelis Angeli imprecationem vsurpare, *Ince-
pet te Dominus. Iud. 1. cap. 9.* Ergo vt ad institu-
tum redeamus, ne illud quidem eiusdem Papa-
lis famulatus testimonium prætereundum est,
quod de eodem Bonifacio memoriæ est prodi-
tum, qui anno 1300 magno populorum
concurfu ad urbem Romam propter Iubilæum
facto, primo solenni die, Pontificalibus infulis
ornatus, sese multitudini spectandum præbuit:
postero verò die Imperatorio paludamento in-
signis, nudatum ante se gladium deferri iussit,
magna voce clamitans: Ego sum Pontifex, &
imperator, terrestreque ac cœleste imperium
habeo. paucisque post diebus Albertum Impe-
ratorem

ratores à Germanis electoribus creatum, & cōfirmationem ab ipso postulantem superbè repudiavit, negans electionem sine sua auctoritate factam, ratam haberi oportere: quippe, cū solus vtriusque gladij potestatem haberet. Aliquam multis post diebus ea conditione illum confirmavit, vt quàmprimum Regi Galliarum bellum inferret, cuius ei regnum in prædam & victoriæ præmium condonabat. Quarum rerum testes sunt Cuspinianus in vita Alberti, Paralip. Vrspergens. & Gallicorum Annalium scriptores. Sed quid hæc leuia & minuta persequimur? Superius demonstratum est, Papam Rom. totius Occidentis Imperium sibi ex Imperatoris Constantini donatione vindicare. Nuda hæc verba sunt. Quare rem ipsam videamus. Negamus enim vllum esse in Occidente Regē, Gallicum dico, Hispanum, Aragonicum, Portugallicum, Hungaricum, Bohemicū, Anglicū, Scoticū, Danicum, Suecicum, Ruscianicum, Croaticum, Dalmaticum, quem non Papatus Rom. suum sibi vassallum & feudatarium asciscat: quasi qui ab ipso Regnū suum feudi ac beneficij loco acceperit, eoque nomine fidelitatem, aque hominum ei præstare debeat. Magnum est quod dicimus, ac dictu propè incredibile. sed prolatis instrumentis, adhibitisq; testimoniis veritas illustrabitur. Nam regna singula literarum ordine persequemur. DE ANGLICO. August. Steuchus Papæ Bibliothecarius in lib. de donat. Constant. 2. pag. 138. testatur, in illa Papæ biblio-

theca extare Registrū Papæ Alexandri tertij, in quo hæc ad Guilielmum Anglorum Regem Epistola reperitur. Nam ut ex illo Steuchi Bibliothecarij libro intelligitur, singulorum Paparū acta omnia singulis quibusque registris attributis consignata sunt: quibus quemadmodum fides habenda sit, regula iuris ostendit, quæ dicitur, Priuatæ scripturæ fidem haberi, sed aduersus ipsum scriptorem tantum. Ergo Alexandri epistola hæc fuit. *Novit prudentia tua Anglorum Regnum, ex quo nomen Christi ibi glorificatum est, sub Apostolorum principis manu & tutela extitisse. Nam ut bene nosti, Angli fideles erant & pia devotionis respectu ac cognitione Religionis, annalem pensionem Apostolica sedi exhibebant: ex qua, pars Romano Pontifici, pars Ecclesie S. Mariæ, quæ vocatur schola Anglorum, in usum fratrum deferebatur. Hæc ex Steucho, sed præter Steuchū aliis locis hæc testimonia reperio. Flau. Blondus lib. 6. Decad. 2. Tunc, inquit, Ioannes Anglorum Rex vires suas Regi Francorum impares fore veritus, ad Innocentij tertij Pontificis Rom. misericordiam confugit. nam Angliam, Hyberniamque Romanæ Ecclesie feudatarias ex fœdere constituens, centum auri marcas pro utraque insula quotannis solvere est pollicitus. Anton. Florent. Histor. part. 3. tit. 19. §. quinto. Anno 1223. Ioannes Rex Anglorum sponte de consilio suorum Principum obtulit ac liberè concessit Deo & Apostolis eius sanctissimis, Petro & Paulo, & S. Romanæ Ecclesie & D. Papæ Innocentio 3. totum Angliæ Regnum & Hyberniæ*

Hybernia pariter, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis: & fecit ac iuravit homagium pro dictis Regnis, dicto Innocentio Papa, ut illa de cetero, ut feudatarius, ab ipso Papa & successoribus eius teneret. Quod idem Polydorus Virgilius lib. 15. commemorat. Hoc Papæ instrumento, si fides privata, ut dixi, scripturæ habenda est, regnum Angliæ Papæ feudatariū est. Age, reliqua videam.

DE REGNO ARRAGONIAE. Steuchus eodē lib. pag. 193. Petrus Rex Arragonia anno tertio Domini Innocentij tertii Papa venit Romam ad eundem Innocentium, ab eoque militiam solenniter, ac honorifice accepit: obtulitque sponse totum regnum B. Petro, & sacrosanctæ Rom. Ecclesie: ibique accepit in feudum, prædictum regnum. Itemque pro regno Sardinie, certam pecunie summam constituit se daturum. DE REGNO CROATIAE ET DALMATIAE. Steuchus eodē libro, pag. 191. in regno Gregorij VII. ita legitur. In nomine Dom. S. & indiuidue Trinitatis, anno Dominice incarnationis millesimo septuagesimo sexto: indictione quarta decima mēsis Octobr. Ego Demetrius, qui & Sumunir nuncupor, Dei gratia Croatiae Dalmatiaeque Dux à te D. Gebizo, ex Apostolica sedis legatione, Domini Papa Gregorij potestatem obtinente, in Salontana Basilica S. Petri, synodali & concordati totius cleri & populi electione, & Croatorum Dalmaticorumque regni regimine per vexillum, ensē, sceptrum, & coronam inuestitus atq; constitutus Rex, tibi deuoueo & polliceor me incommutabiliter completurum omnia, qua mihi tua reuerenda iniunges sanctitas, ut

in omnibus & per omnia Apostolica sedi fidem ser-
 uem, & quicquid in hoc regno tam Apostolica sedes,
 quam legati sui sanxerunt vel sanxerint, irruoca-
 biliter custodiam. Iustitiam excolam, Ecclesiam de-
 fendam, ducentorum quoque Bizantium tributum,
 meorum omnium consultiuum, primatum, S. Pe-
 tro per singulos annos in resurrectione Domini, de
 mihi concesso regno persoluendo statuo. Præterea, cum
 Deo seruire regnare sit, vice B. Petri ac domini nostri
 Papæ Gregorij, atque post se successorum in Aposto-
 lica sede me tuis manibus committo, & cõmittendo,
 hanc fidelitatem iuramento stabilio: Ego, inquam, De-
 metrius, qui & Suinumir, Dei gratia & Apostolica
 sedis dono, Rex ab hac die in antea S. Petro & do-
 mino meo Papæ Gregorio & suis successoribus cano-
 nice intransibus, ero fidelis. Regnũ autẽ quod mihi per
 manum tuam, domine Gebizõ, traditur, fideliter reti-
 nebo, & illum suũque ius Apostolica sedi aliquo in-
 genio aliquando non subtraham: Dominum meum
 Papam Gregorium, & suos successores atque legatos,
 si in meam potestatem venerint, honorifice suscipiam,
 & honestè tractabo, & remittam, & vnde quaque me
 inuitauerint, prout potero simpliciter eis seruiam. Hęc
 Steuchus. Ex quib' cognosci licet, quã scitos &
 literatos scribas habere Papæ soleant, quã non mo-
 do Francisci & Dominici res gestas & admiranda
 facinora literis mādare possint, verũ etiã inuesti-
 tutarũ feudaliũ instrumenta & breuia testata cõ-
 scribere. DE REGNO DANICO. Steuchus eodẽ li-
 bro 2. pap. 189. Regnũ Danorũ, inquit, est peculium
 & vectigal sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ: quod eadem
 Pontificum

Pontificum vera monumenta testantur. Alexander
 Episcopus S. S. D. dilecto filio Sveci, Regi Danorum
 salut. & Apostolic. benedict. Prudentiam tuam mo-
 nemus, ut censum regni tui, quem antecessores tui san-
 ctae Apostolice Ecclesie persolvere soliti sunt, nobis &
 successoribus nostris transmittere studeas: ita tamen ut
 non sicut oblatio super altare ponatur, sed tam nobis,
 quam successoribus nostris, ut certius approbetur, pre-
 sentialiter offeratur. DE REGNO FRANCIAE.
 Extat apud Nicolaum Gillium Gall. Annal. scri-
 ptorem, insignis Papæ Bonifacij VIII. epistola,
 quam subscribemus. Bonifacius servus servorum Dei
 Philippo Francorum Regi: Deum time, & mandata e-
 ius observa. Scire te volumus, quod in spiritualibus &
 TEMPORALIBVS nobis subes: Beneficiorum atq;
 prebendarum ad te collatio nulla spectat: & si aliqua-
 rum vacantium custodiam habeas, usum fructum eor-
 um successoribus reserva: & si quas contulisti, colla-
 tionem haberi irritam decernimus. aliud credentes
 Fatuos reputamus. Datum Laterani, III. Non. De-
 cemb. Pontificatus nostri anno sexto. Hoc Papæ Bo-
 nifacij instrumentum est à Bibliothecariis, sine
 dubio in ipsius registro ex consuetudine recon-
 ditum: sed audiamus quid pars aduersaria respō-
 deat. Nam ex Regis responso quantum fidei at-
 que auctoritatis istis registris tribui oporteat,
 cognoscemus. Philippus Dei gratia Francorum
 Rex. Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice, salu-
 tem modicam, siue nullam. Sciat tua maxima FA-
 TVITAS in temporalibus nos alicui non subesse. Ali-
 quarum Ecclesiarum & prebendarum vacantium

de bonifacio
8°

collationem ad nos iure Regio pertinere, & percipere fructus earum contra omnes possessores, vtiliter nos tueri. scus autem credentes, fatuos reputamus atque demetes. Hæc ex Chroni. Brit. Armor. libr. 4. cap. 14. Nicol. Gillio in Chroni. Gallic. ex quibus facilis coniectura est, vt maximè concedamus furiales illas literas superiores à Papis ad Reges missas fuisse, tamè eos acriter ac vehementer illorum audaciam ac temeritatem compressisse. Et tamen idem Steuchus, Papæ, vt diximus, Bibliothecarius illo suo registro fretus, in eod. suo libro, pag. 198. ita scribere est ausus: & Lugduni edendum curare. *Bonifacius VII. contra Philippum Gallorum regem, quòd contra Ecclesiam sese extolleret, cum ei Pontifex vetera monumenta explicasset, quibus doceret, quòd Romana Ecclesia & in sacris, ET IN PROFANIS Gallia subesset, quo necesse esset Pontificem VTI DOMINVM REGNI SVI eum venerari, & colere, cum ille despiceret, eum excommunicauit.* DE GERMANICO IMPERIO. Apud eundem Steuchum de hoc imperio summum silentium, propter summam (vt credi par est) Imperatoris Caroli v. potentiam, quem offendere Steuchus metuebat. sed aliunde permulta testimonia suppetunt. Primùm apud Canonistas in c. tibi domino, distin. 63. vbi Imperatoris Othonis iusiurandum continetur, Papæ præstitum, quod Papa Clemens contendit esse iusiurandum fidelitatis, quod vassalli feudo accepto, suis patronis præstant in c. de iureiurâ. in Clem. Vnde Canonistæ fortissimè disputant, ac ratiocinâtur, Imp era-

Imperatorem esse Papæ vassallum, & imperium ab eodem feudi nomine teneri: sed & Papa Innocentius III. in c. venerabilem, extra, de elect. scribit, ius eligendi Imperatoris ad Principes Germaniæ ab Apostolica sede peruenisse. & c. 2. de re iudic. in vj. Imperatorem posse à Papa deponi: & in c. 1. Extr. Ne sed. vacan. Papam vacante imperio Imperatorem esse. Atque hinc illa Papæ Innocentij II. nata confidentia est, ut Romæ in Lateranensi Basilica Lotharium Imperatorem pingeret, quasi vassallum ad pedes ipsius prostratum, & Imperij coronam ab eo accipiente: atque hos illi picturæ versus adscriberet:

Rex venit ante fores, iurans prius vr̄bis honores.

Post homo fit Papa: sumit, quo dante, coronam.

Cuius rei memoria extat in Chronic. Hirsaug. in vit. Abbatis Hartuingi, & apud Radeuic. lib. 1. num. 9. & 10. Et cum ea die Imperator Fridericus cum Adriani Papæ legatis exposulasset, Radenicus sic eos respondisse scribit, *A quo ergo habet, si à Domino Papa non habet imperium?* Quinetiam extat apud Ioannem Auentinum lib. 6. pagina 636. Adriani Papæ Epistola ad Archiepiscopos Treuirenses, Moguntinum, & Coloniensem his verbis: *Romanum imperium à Grecis translatum est ad Alemannos: ut Rex Theutonicorum non antequam ab Apostolo coronaretur, Imperator vocaretur. Ante consecrationem, Rex: post, Imperator. Unde igitur habet imperium nisi à nobis? Ex electione principum suorum habet nomen Regis, ex*

consecratione nostra habet nomen Imperatoris &
 Augusti, & Caesaris. Ergo per nos imperat: Roma
 nostra sedes est: Imperatoris est Aquis, in Arduenna,
 qua est sylua Gallie. Imperator, quod habet, totum
 habet à nobis. Sicut Zacharias transtulit imperium
 à Grecis ad Theutonicos, ita nos possumus ab Ale-
 mannis transferre ad Grecos. Ecce in potestate nostra
 est, ut demus illud cui volumus: propterea constitutus
 à Deo super gentes & regna, ut destruamus, & euel-
 lamus, edificemus, & plantemus. Hæc Papa de
 Germanico imperio: satis, ut videtur, confiden-
 ter: cum illum Aquisgranum, & in syluam Ar-
 duennam, quasi pastorem ac bubulcum quen-
 dam, relegat. Equis erit ex illustribus inuictis-
 simi Imperatoris consiliariis, qui tam immanem
 atque importunam illius Tyranni vocem ferre
 possit? Sed alia audiamus. DE REGNO HISPANICO. Steuchus eod. lib. 2. pag. 133. Gregorius VII.
 inquit, scribens Regibus ac Principibus Hispanie,
 ita dicit, Vos sciitis, quod antiquitus Regnum His-
 panie est Romane Ecclesie. Et paulo post, ex re-
 gistro epistolarum eiusdem Papæ, quod in sua
 bibliotheca religiosè asseruari affirmat, hanc
 epistolam profert. Gregorius Episcopus seruus ser-
 uorum Dei, Regibus, Comitibus, ceterisque Principi-
 bus Hispanie salutem. Notum fieri vobis volu-
 mus, regnum Hispanie, ex antiquis constitutioni-
 bus B. Petro & S. Romane Ecclesie in ius & pro-
 prietatem traditum esse, & qua sequuntur. DE RE-
 GNO HUNGARIE testimonium eiusdem ge-
 neris extat apud eundem Bibliothecarium pag. 186.

186. Gregorius Episcopus S. S. D. dilecto filio Salomoni, Regi Hungariae salutem. Sicut à maioribus patriae tuae cognoscere potes, regnum Hungariae sacrosanctae Romanae Ecclesiae proprium est, à rege Stephano olim B. Petro, cum omni iure ac potestate sua, oblatum, & deuotè traditum. Et mox. Idem Gregorius ad Geusum Hungariae Regem: Notum tibi esse credimus, Regnum Hungariae, sicut & alia nobilissima Regna, in propria libertatis statu debere esse, & nulli Regi alterius Regni subiici, nisi Sanctae & vniuersali matri, Ecclesiae Romanae. DE REGNO POLONICO. Albertus Krantz in Wandal. lib. 8. capit. 2. Lakoldus hac tempestate dux erat Cracouiae, & qui per omnem Poloniam facile principaretur, hic à Iohanne Pontifice Romano suscepit coronam: quòd Ludouicum (quia eum execrabatur & excommunicabat Papa) non duceret legitimum Imperatorem. iam enim Pontifices in eam venerant maiestatem (quam principes seculares dicunt Presumptionem) ut Reges crearent: citantes verbum primi post Christum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladij hic. Contra quod principes ipsi verbum aeterni Pontificis, Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali humano & seculari interpretantur: quasi non liceat summo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice Rex nominatus & consecratus omne regnum fecit B. Petro tributarium, ut per singula quotannis capita solueretur nummus vnus: qui appellatur. S. Petri. DE REGNO RVSCIAE. Steuchus eodem lib. pag. 109. Regnum item Rusciae iuris ac districtiois est Romanae Ecclesiae, quod eadem prisca monumenta pra-

se ferunt. Gregorius VII. Regi & Regine Rusciae scribens: Dilectis, inquit, filius Demetrio Regi Rusciorum: & regina uxori eius salutem, & Apostolicam benedictionem. Filius vester, limina Apostolorum visitans ad nos venit, & quod regnum illud dono Sancti Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem beato Petro Apostolo, debita fidelitate exhibita deuotis precibus postulauit: indubitanter asserens, illam suam petitionem nostro consensu ratam fore, ac stabilem, si Apostolica auctoritatis gratia ac munimine donaretur. cuius petitionibus assensum prebuius: & regni nostri gubernacula ex parte B. Petri illi tradidimus, ea videlicet intentione charitatis, vt B. Petrus vos & Regnum vestrum sua apud Deum intercessione defendat. De Regno Siciliae. Papa Clemens V. in clem. pastoralis, de sentent. & re iudic. Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex Sicilia noster & Ecclesia Romana ratione regni praedicti notorie subditus, homoque ligius, & vassallus in eodem regno continuum habet domicilium. DE REGNO SCOTICO. Polydorus Virgil. lib. 17. ita scribit: Bonifacius interea Pontifex a Scotis precibus fatigatus, interdixit Eduardo Regi, ne amplius posthac Scotos bello vexaret: quod id regnum antea in Romani Pontificis fide & potestate a Scotis ipsis permissum fuisset. Et ideo assueverabat sibi soli integrum esse cuiunque liberet, dare aut auferre. Haecenus regna Christianorum Regum omnia enumerauimus, quae Papa feudi ac beneficij ab se accepti loco teneri ac possideri

possideri contendit. Ex quibus singulis atque vniuersis diiudicandum cordatis viris relinquimus, vtrumne hæc modesti Ecclesiæ pastoris humilitas esse videatur, tantopere à Christo commendata, an potius immanis atque intolerandi Cyclopi confidentia. simul ab iisdem cogitari cupimus, an non tanta ista Paparum superbiloquentia ex eodem spiritu profecta sit, vnde illa Tyranni Neronis oratio à Seneca libro de Clementia primo posteritati tradita. *Ego ex omnibus mortalibus placui, electusque sum, qui interris deorum vice fungerer. Ego vita necisque gentibus arbiter. Qualem quisque sortem, statumque habeat, in manu mea positum est. Quid cuique mortaliū fortuna datum velit, meo ore pronuntiat. Ex nostro responso letitiæ causas populi, urbésque concipiunt. Nulla pars vsquam, nisi volente propitióque me, floret. hæc tot millia gladiatorum, quæ potestas mea comprimi, ad nutum meum stringentur. Quas nationes funditus excindi, quas transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorumque capiti regium circumdari decus oporteat, quæ ruant urbes, quæ oriantur, mea iurisdictio est.*

CRIMEN PERDVELLIONIS.

Sequitur quartum crimen, cuius Papam Romanum iam pridem à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum & condemnatum esse diximus. Nos

Perduellionatum illud appellamus, hoc est factiones hostili animo ad evertendum omnium Rerum publicarum statum, quæ in orbe Christiano sunt, comparatas. Sed quoniam Gallia nostræ causa potissimum hæc à nobis instituta disputatio est, in præsentia satis futurum videtur, si ex ea sola, atque aded ex recenti factionum illarum memoria, huius criminis testimonia proferamus. Annus iam abiit tertius & vicissimus, ex quo Gallia nostra continuis propè bellis civilibus miserandum in modum vexatur. Bellis dico? Imo verò lanienis, & cruentis ac furialibus carnificinis. Qui eorum, quos illa bella sustulerunt numerum diligentius inierunt, non minus reperiunt duodecies centenis Gallorum indigenarum millibus. Ecquis est in Gallicis Parliamentis, vel Præses, vel Senator, qui ex animi sui sententia deierare audeat, Papam Romanum non tantis malis Alastorem, non præcipuam tantorum incendiolorum facem exitisse? non assidue Cardinales aut Episcopos, & alios ex suo comitatu emissarios ad aulam Gallicam missitasse, qui Regum animos tanquam maligni, ad hæc funesta, & internecina bella, ad carnificinas, ad vastitatem terræ Gallia inferendam inflammarent? cum interea quasi lanista sanguinarius, commissis inter se gladiatoribus, cruentos istos ludos ex sua Santangeli mole spectaret: aut, tanquam alter Nero, incensam ab se vibem, è sua turri despiceret: suosque oculos

Nota

culos istis funestis spectaculis pasceret, crudelémque animum exsaturare cuperet? Quod si quę patrum memoria in hoc regno contigerunt recordari volumus, primùm hoc reperiemus: Ludouicum XII. (at, quem Regem? qui Patris patrię nomen summo bonorum omnium consensu adeptus est) vrbes aliquot Italiae, bello captas, Papę Iulij secundi ditioni adiunxisse. Papam intermissis aliquot mensibus hæc Regi pro accepto beneficio gratiam retulisse, ut non modò eum schismaticum & hæreticum pronuntiatet, proscriberet, diris suis excommunicationum fulminibus insectaretur: verumetiam Gallos omnes hostilem in modum cruciandos, interficiendosque curaret: præmium etiam percussoribus polliceretur, peccatorum omnium veniam, & impunitatem, si quis vel vnicum Gal- lum quoquo modo trucidaret. Quid est Perduellem esse, aut verò perduelles omni scelere & crudelitate superare, si hoc non est? Sed operæpretium est, aliquanto planius totam illam tragœdiam exponere. Erat is Papa ingenio truculento, atque ita diro, immani, turbulento, ut ne sui quidem latrocinij sociis, Episcopis & Cardinalibus Romanis ferendus, Regibus verò & Principibus planè intolerandos videretur. Itaque summo omnium consensu, Concilium in urbem Italiae, Pisas indictum fuit, ut communi consilio impendentibus ab ipso Ecclesię Christianę malis obuiam iretur. Quàm prudenter autem, & legitimè, ac solenniter Concilium il-

lud conuocatum fuerit, patet ex Philippi Decij
 Iuriconsulti per ea tempora celeberrimi Con-
 silio C. L. quod Mediolani aduersus illum Pa-
 pam & scripsit, & edidit. Eum conuentum furi-
 bundus Papa confestim bello & armis detur-
 bauit. Quapropter Regis nostri auctoritate
 Mediolanum primum, tum deinde Lugdunum
 translatum est, vbi re cognita, & deliberata, Ju-
 lius à suo Papatu suspensus fuit: hoc est ad tem-
 pus Papatus administratione circumscriptus.
 Quo nuntio Iulius accepto, tanto dolore atque
 iracundia exarsit, vt non modò Gallis omnibus
 aqua & igne interdiceret, verumetiam obuium
 quemque maclari, trucidarique imperaret: præ-
 miis etiam, vt dixi, sicarios ac percussores inui-
 tarer. Quam ipsius insaniam, ac potius rabiem,
 quoniam Gulielmus Budæus, Parisiensis, vir
 non minùs patriæ amans, quàm doctus & lite-
 ratus, in suis de Assè libris acriter atque animo-
 sè persecutus est, commodissimum videtur, to-
 tam illà cordati viri ac ciuis boni querimoniam
 non modò Parlamentorum nostrorum Senato-
 ribus, verumetiam omnibus omnium generum
 atque ordinum hominibus legendam propo-
 nere: præsertim cum historici ad vnum omnes
 in eadem querela exponenda mirificè cum eo
 consentiant. Nam is est Iulius secundus, de quo
 & Arnaldus Ferronus, vir imprimis doctus, &
 Galliæ nostræ historicus, & Burdegalensis quon-
 dam Parlamenti Senator, itémque alij complu-
 res memoriæ prodiderunt: quòd cum exercitu
 compa-

comparato Roma in Galliam, in festo in Regem nostrum animo, contenderet, suasque armatas copias ipse loricatedus ex vrbe per Tiberis pontem educeret, multis hominum millibus audientibus hæc pronuntiauit: Quando nobis clauēs Petri nihil profunt, age, gladium Pauli distringamus: simul clauēs, quas secum attulerat, in Tiberim proiecit gladiumque vagina eduxit. qua de re notum illud vetus carmen est:

In Gallum, ut fama est, bellum gesturus acerbum

Armatam educit Iulius vrbe manum.

Accinctus gladio, clauēs in Tiberidis annem

Proiecit, & sauis talia verba facit:

Cum Petri nihil efficiant ad praelia clauēs,

Auxilio Pauli, forsitan, ensis erit.

Sed iam ad Budæi querimoniam accedamus: quem in libro de Asse quinto his luculentis exponit verbis: Cleri magister sanguinarius, effraetis timoris diuini repagulis, seras nationes in Dominum populum immittebat, & Gallorum partes, eorumque fautores diris execrationibus deuonens, scelere plusquam Tragico totum penè orbem religione solum in deuotos concitabat. An eius temporis in mentem non venit, cum Diuus Petrus Paulusque & eorum sequaces, Ecclesia Archueti, non armorum splendentium fiducia infecti ad praelia grassabantur, sed cruore, sed innocentia freti, cetera merces, ad castra Christi tuenda in tumultu flagrantissima charuatis classico ciebantur? Nunc inania tantum ipsi nomina tanto interuallo facti, etsi eorum demum maiestate apud populos sacrosancti sacerdo-

tum ordines primarij fastus suos obumbrant. O duram portentosamque vecordiam sacrosanctæ potestatis! Quis enim unquam tantum animo concepit nefas, ut SACERDOTVM CULMEN, ut clerici magister, ut sacrorum summus opifex manus inauguratrices, ab altaris operatu adhuc calentes, in familiam Domini armare sustineret! ut animo plusquam gladiatorio grassaretur ad Christianissimum mundi stupente delendum! & nunc mysticum illum enssem casum punctimque irato, ut credimus, proposito vibraret: nunc à Marte sanguinariam frameam mutuaretur, & consternatos diris execrationibus, quoque conuiteretur? En quos pedes, quas manus lubens exosculere, unde vel os cruentum, atque polutum referres. Miserum verò tetum, IULI, atque intemperis actum, qui usque adeo ira ceca indulgendum putaris, tute, ut transuersus, vesana animi cecitate raperere? & nec te, nec decorum maiestatis beatissima præ odio respicere, sed ordinem amplissimum, sed senatum illum purpuratum, præcipua veneratione insignem, sed Libani gloriam tecum rapiens inuitum bona ex parte, & mussitantem arcis Ecclesie ruina nos obruere, teque adeo ipsum cuperes? orbem etiam penè totum immutare, fulminibus & inuidia flagrantem, igneque deinde ardentes toruis istis oculis inspiceres, nec iam recusares, quia in Regem nostrum flammantem voti compos insilires? Proh superi immortales! tantumne de summo sanctuarj

Etuarij vertice licuit male suade noxa, vel æstro vindicta plus quàm Atreia percitum, per fas agere, nefasque præcipitem? ut vel corpus animúmque in busto inimicorum properaret ire perditum. Non fuit ira efferatissima satis, retrò nos in fines fulmine perterrefactos egisse, Italiae perditè nobis adamata possessione cedentes cum fremitu gemitúque, nisi de aris insuper & focis dimicare, extremáque deinde exemplum timere coegisset? Cùm interim sub ipso lanista sanguinario totus propemodum hic orbis nobiscum pariter digladiaretur animo infestissimo. Vbinam erat igitur ille zelus domini, quæ est ira iusta lese aut imminute vindex diuina maiestatis? hoc enim demum signifero in aciem prodire sacris cohortibus fas est, si quando prodire fas est. Num tandem igitur ex illa arce charitatis aut fidei sacello auxilia prompserat, & signa cruciata? Ecquid igitur eum pudebat **SERVVM SERVORVM Dei se vocare**, cùm Franciam, Christianorum decus semper, & Pontificum adem, religionisque asyllum bustis ipse Gallicis insignire gestiret? Cùm sacerdos septuagenarius Christi, pacis conditoris & parentis, legatus Bellonæ sacris operaretur: cui cùm generis humani luculento dispendio litare contendebat. Idq; tùm, cùm profanè vulgus ad delubra pacis & concordie miserabili specie supplicationes inibat. Enimverò visendum spectaculum. Patrem non modò sanctissimum, sed etiam senio & canitie spectabilem, quasi ad tumultum Gallicum Bellonæ fama suos euocatos cientem: non trabea, non augustis insignibus venerandum, non Pontificis gestaminibus sacrosanctum, sed paludamento

*o*culu barbarico conspicuum, sed furiali, vt ita dicam, confidentia succinctum, fulminibus illis brutis & inanibus lucidum, eminente in truci vulu cultuque spirituum atrocitate. Profeclo nos vidimus in paucis annis multa, qua prorsus maiora fide posteris videbuntur. Hoc turbine, hac procella luxata Ecclesiastica auctoritatis ac discipline compage, quonam modo fides recta, nisi clavis trabalibus & eternis fixa, sacrisque monumentis semel affirmata constabiliataque fuisse? Haftenus Budæus, vir, vt antè dixi, patriæ amans, & omni laude dignus. qui etfi nondum planè cognorat, quantum inter Christum & Antichritum interesset, tamen patriæ charitate impulsus non potuit, non illam Papæ crudelitatem ac barbaram immanitatem literis ad sempiternam Papatus ignominiam commendare: vt omnis posteritas intelligeret, quàm hostili ac perduelli animo Alastores nostri in Gallia, Budæi ætate, grassati essent. Age: alterum perduellionatus testimonium audiamus. Nemo ignorat, partem Gallia regni propè dimidiam per annos ampliùs trecentos ab Anglorum regionibus quondam occupatam fuisse. Eam regionem cum Rex Gallia Philippus (cui posterius Augusti cognomen fuit) bello recuperare conaretur, dici non potest, quàm superbè ac ferociter Papa Innocentius III. ei sit aduersatus, Neminem paulò humaniorem esse arbitramur, qui nesciat, Romanorum quondam hanc artem ad subigendas gentes exteras fuisse, vt si quam inter

inter vicinos aut Reges aut populos contentio-
 nem exortam animaduertissent, eam studiose a-
 lerent, partique alteri amicitiam ac societatem
 honorificentissimis senatusconsultis deferrent:
 simul ei auxilium aduersus alterum pollicerent-
 tur. His artibus altera superata & subacta parte,
 postea breui tempore interiecto, perfacile alte-
 rius opprimendæ occasionem reperiabant. *No-*
ster populus, (ait M. Tullius in lib. de Rep.) *sociis*
defendendis terrarum iam omnium potius est.
 Hanc eandem maiorum suorum, hoc est (vt
 Ioannes monachus, Canonista nobilis, inter-
 pretatur) prædonum ac latronum viam ac vesti-
 gia secuti Papæ, vt primùm aliquid inter vic-
 nos Reges aut Principes discordiæ subortum es-
 se cognouerant; eam per emissarios quosdam
 Cardinales augere atque alere incipiebant: si-
 mul pactiones cum alterutro facere, vt si sua o-
 pera regno aduersarij potiri possent, tum sedem
 Romanam tanti beneficij auctorem agnosce-
 rent: eique de nouo adepto regno fidem, homi-
 nium, ac proinde tributum annuum præstarent.
 Hac pactione & coniuratione facta, illico Prin-
 ceptus aduersarius à Papa schismaticus & hæreti-
 cus pronuntiabatur: Regnumq; ipsius primo oc-
 cupanti adiudicabatur. quibus artibus dici non
 potest, quot incendia Papæ in omnibus Chri-
 stiani orbis partibus quadringentis hisce annis
 excitarint: quàm multos sibi suæque stercora-
 riæ sedi Reges ac Principes, vassallos, feudata-
 rios, stipendiarios redegerint. Qua de re quia

paulò antè copiosè dictum est, satis erit de duobus illis Gallia & Anglia Regibus exponere. Exorta igitur inter illos contentione, Papa Innocentius III. primùm ex suo consistorio duos legatos in Galliam misit, qui & Regem execrationum minis terrerent, & regni populares aduersus ipsum Regem concitarent, & arcana cum Episcopis Gallis ceterisque sacerdotibus consilia & conuentus inirent. Tum deinde Imperatorem Othonem III. itémque Ferdinandum Flandriae comitem aliósque complures exteros Principes ad arma contra Regem Galorum ita celeriter, atque acriter concitauit, ut nisi forti magnóque animo Papæ illius minas & bruta fulgura contempsisset, non tantùm illas regni sui regiones, verùm etiam breui tempore reliquas omnes amisisset. Cuius rei memoria extat, non modò in Gallicis nostris Annalibus, verumetiam apud Canonistas in c. nouit, 13. extr. de iudic. Nam illa Decretalis sempiternũ erit Papalis erga Reges ac Patriam nostrã odij, ac perduellis animi, monumentum. Ex his igitur & aliis quæ superius demonstrauius, perspicuum omnibus esse arbitramur, quantum auctoritatis huic Papæ Sixti DECLARATIONI tribui ab ordinibus & Regni Gallia consiliariis oporteat: quem apertissimis testimoniis docuimus, multis atrocissimis criminibus à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum, & condemnatum fuisse. Quòd si qui fortè sint, qui disputent, quem admodum

admodum ex eo, quòd duæ partes è tribus Europæ partibus, Papam exauctorarunt, nulla ei auctoritas à reliqua parte tribuenda est: ita cum duæ partes è tribus Galliæ partibus suam illi auctoritatem conseruatam velint, æquum esse, vt suum ei ius in Gallia conseruetur: duplex nobis in promptu responsio est. Prior, quoniam ex illo Gallorum numero qui Paparum partibus student, omnes Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Sacerdotes, monachorum phalanges innumerabiles, & clerici, cæterique generis eiusdem scarabei, Papæ beneficiarij, canes denique omnes, qui Papæ tribunal lambunt, primo loco eximendi sunt: propter regulam iuris, qua dicimus, Quo in negotio res alicuius agitur, (quoniam ipsius aliqua ex parte interest) eam in eo negotio testem idoneum non esse. §. sed neque. Init. de testam. ordi. l. nullis, 10. D. de testib. l. omnibus, 9. C. eod. l. j. §. in propria, D. quand. appell. sit. Secunda est, quod illis omnibus è numero exemptis non exigua pars ceterorum qui inueteratam in Gallia religionis consuetudinem sequuntur, non iudicio & sponte id faciunt, sed terrore & minis compulsi: vt nihilo magis inter Papatus clientes numerandi sint, quàm (vt Iurisconsulti dicunt) testes aut tutores vi & metu in aliquo negotio retenti, inter idoneos testes & auctores numerantur, de quibus eleganter Vlpianus scribit, eos qui inuiti negotio & actui alicui præsentés ad sunt, non magis adesse videri, quàm si somno

vel morbo comitiali occupati in eo loco fuissent. l. i. §. vltim. D. de tutel. l. qui testamenta, 20. §. vltim. D. qui testamen. fac. l. nouissimè, 7. §. 1. quod fals. tutor. auctor. l. 2. D. de iudic. Denique constat inter omnes, si par Gallis hominibus vtriusque colendę exercendęque religionis libertas daretur, vix quartam popularium regni partem in sedis Romanę religione permanfuram. Quo loco iuuat nos vetus illud Bartholi commemorare, qui in præfat. Digest. num. 14. vbi de donatione Constantini disputans, & aliorum Doctorum sententias enumerans, cum ad suam vētum est, ita loquitur: *Videte, nos sumus in terris ecclesia.* (nam Bononię docebat) & *ideo dico quòd illa donatio valuit.* Vbi tamen multa contra illam donationem non obscure subiungit. Ac pari modo cum Canonistę perduellionis crimine damnare, qui pontificiam factionem sequeretur, Bartholus de Imp. Henrici sententiã, qua Robertum Sicilię regem perduellionis damnarat, & contraria Papę Clementis V. sententiã, qua eundem Robertum absoluerat, commemorans: Papę quidem se aduerari non audere ostendit. Imperatoris autem sententiam probare non dissimulat: Canonistis Bartholo iccirco vehementer indignantibus: qui de papa & Cæsare versum illum vsurpant, papam suum Iouem appellant:

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.
 Quinetiam eodem loco Bartholus disputat, tantum

tum abfuisse, vt Robertus Papæ vassallus esset, quemadmodum Papa contra Imperatorem contendebat: vt testetur, mortuo Roberto Aloysium ipsius heredem Imperatori fidelitatem Sicilia nomine iurasse, in ciuitate Pifarum, se præsentente. Qua de re videnda Henrici constitutio Ad reprimendam, Qui dicant rebell. & contraria Papæ constitutio, illam abrogans, & contumeliosè rescindens, In Clement. Pastoralis, de Iudic.

Quòd si de Perduellionatu Paparum Ecclesiastico dicendum aliquid videtur, non alienum erit proferre testimoniū Senatoris quòdam Parisiensis celeberrimi, nomine Cosmæ Guymerij: qui in præfatione Pragmaticæ sanctionis Biturigæ auctore Rege Carolo VII. conscriptæ nonnulla commemorat magnopere ad cognoscendā Alastorū Romanorū insaniam pertinentia, Circa annum Domini, inquit, CIO CCCXXC. mortuo Gregorio XI. Cardinales debentes procedere ad electionem successoris, fuerunt à Romanis comminati, quòd occiderentur, si non eligerent Italicum aliquem. Elegerunt ergo Archiepiscopum Barensem, qui tunc erat Roma, exprimentes ei, quòd eum eligebant ad vitandum periculum, seu fingeant eligere: sed postea data opportunitate alium eligere liberè intendebant. Electo igitur illo, qui Urbanus VI. dictus est, ille dixit, quòd si volebant eum eligere, quòd eum eligerent, quia intendebat Papa esse. Illi tamen Cardinales post aliquod tempus recesserunt ab eo, & fugientes ad ciuitatem Fundansem, elegerunt alium, qui

dictus est Clemens VI. qui transtulit curiam suam
 in Auenionem, illamque venerata est pro Papa Fra-
 ncia, Hispania, Catalonia. Alteri vero scilicet Vrbano,
 adhaesit obediens Italia, Alemania, & Hunga-
 ria, & duravit hoc pessimum schisma ultra xxx. an-
 nos. Durante hoc schismate, post Urbanum successit
 ex illa parte Bonifacius IX. Bonifacio successit Inno-
 centius VI. Innocentio Gregorius XII. Ex alia parte
 Clementi successit Benedictus XIII. qui dicebatur Pe-
 trus de Luna, sub quibus fuit factum concilium Pisum:
 anno MDCCCX. in quo, ipsis depositis, fuit electus A-
 lexander, qui dicebatur Petrus de Candia, cui suc-
 cessit Iohannes XXIII. propter quod generatum fuit
 aliud schisma. Tandem concilio congregato Constan-
 tia, per Imperatorem Sigismundum, consentientibus
 dictis Ioanne XXIII. & Gregorio XII. & Cardinalibus
 D. Benedicti ibidem accedentibus, ibidem cessit Gre-
 gorius XII. & alij duo depositi fuerunt propter contu-
 maciam, & ad sedandum schisma. Hec Guimerius,
 Nunc alterum eiusdem testimonium audiamus
 ex eodem libro, folio 5. col. 2. Martinus, inquit,
 fuit electus in Papam per concilium Constantiense,
 depositis alijs contendentibus, qui diu schisma habue-
 runt. Et concilium iussit congregari in Basilea, cui
 morte praeventus non interfuit. ibidem tamen misit
 Iulianum, tunc legatum suum, tituli Sancti angeli,
 anno XIV. sui Pontificatus Calend. Februar. pro ce-
 lebratione concilij & ei successit Eugenius IV. qui li-
 cet approbasset concilium Basiliense, & Basileam
 misisset dictum legatum pridie Calend. Maij,
 Pontificatus sui anno primo, ac etiam dissolutionem
 dicti

dicti concilij per ipsum attentatam anno CIOCCC-
 CXXXIII. & sui Pontificatus anno tertio reuocasset
 in publica sua cessione, Roma celebrata apud S. Pe-
 trum xvii. Calend. Ianuar. eodem anno, & per suas
 bullas patentes promississet de cetero dicto concilio
 obedire confitendo ipsum concilium semper fuisse ve-
 re continuatum. noluit tamen postea decreta concilij
 Constantiensis seruare, nec obedire concilio Basi-
 liensi, asserens magis è contrà debere fieri, & illud
 iterato dissoluit, & transtulit Ferrariam, propter re-
 ductionem Græcorum, & inde Florentiam, propter
 superuenientem ibi pestem. unde orta est grandis al-
 tercatio scribentium de hac materia. nam vna pars
 dicebat Papam esse supra concilium: alia, concilium
 esse supra Papam. Propterea à concilio Basiliensi fuit
 ciuius, pridie Calē. Augusti, anno CIOCCCXXX-
 vii. suspensus ab administratione Papatus xi. Ca-
 lend. Februar. anno CIOCCCXXXIII. & etiam
 depositus vii. Calend. Iulij, anno CIOCCCXXXIX.
 in locum cuius fuit electus à concilio Basiliensi Ame-
 deus, Dux Sabaudie postea dictus Felix v. sed non
 curauit Eugenius propter quod fuit schisma, quod
 durauit annis nouem, & vsque ad mortem Eugenij,
 cuius in locum fuit electus in vrbe Nicolaus v. cui
 cessit Fœlix, in fauorem vniõnis Ecclesie. Papa Pius
 II. ante dictus Æneas Syluius, qui interfuit concilio
 Basiliensi. fecit tractatum pro auctoritate concilij Ba-
 siliensis: sed factus Papa eum retractauit. Hæc Gui-
 merius Parisiensis, vt diximus, quondam Sena-
 tor: quod attentius huius atatis Senatores intel-
 ligant, quanta ambitione, contentione, infania

Romani Alastores Perduellionatum in Ecclesia exercuerint, & quàm furenter inter se bacchati sint, quot incendia in omnibus Europæ partibus, vt ambitioni suæ seruirent, passim excitari. Quinetiam quàm antiqua & inueterata hæc sit illorum insania, cognosci licet ex historia Ammiani Marcel. Christianæ religionis expertis, lib. xxvii. cuius hæc verba sunt: *Damasus & Ursicinus supra humanum modum ad rapiendam Episcopalem sedem ardentis, scissi studijs asperrimè confluctabantur ad vsque mortis vulnereque discrimina, adiumentis utriusque progressis: quæ nec corrigere sufficiens Viuentius urbis præfectus, nec mollire, vi magna coactus successit in suburbanum, & in concertatione superauerat Damasus, parte que ei fauebat instante. Constatque in Basilica Seruini, ubi ritus Christiani est conuenticulum, vno die centum triginta septem reperta cadauera peremptorū: effertaque diu plebem agrè postea delimitam. Neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans Urbanarum, huius rei cupidus ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgare debere: cum id adepti, futuri sint ita securi, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeo vt eorum conuiuia regales superent mensas, qui esse poterant Beati reuera, si magnitudine urbis despecta, quæ vitijs opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam Prouincialium viuerent: quos tenuitas edendi potandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & supercilia humum spectantia, perpetuò numini versaque*

que eius cultoribus, ut puros cōmendāt & verecūdos. Hæc Ammianus: ex quibus perspicuum est, quã vetus hæc fuerit paparum Romanorum ambitio, ac libido dominandi, feritate & crudelitate coniuncta. Sed vt vetera omittamus, & ad ea que nos nostramque Galliam propiùs attingūt, veniamus: ecquis est ex tanto Regionum Senatorum numero, qui nesciat, quot bella papæ Romani inter Christianos principes his quinquaginta annis potentia suæ vel tuēdæ, vel amplificandæ caussa in Europa excitarint? primum fuit Helueticum, quo pacatissimas ciuitates, nec tam fœderis arctissimi necessitudine, quàm charitate mutua, communisque patriæ conseruandæ studio coniunctas crudelissimè inter se commiserunt. Secutum est bellum Germanicū, inde Anglic. & Stotic. quod etiam nunc iidem Alastores per emissarios suos Iesuastros, certissimos orbis Christiani incendiarios renouare conantur. Quid de nostris Gallicis ciuilibus & funestis bellis dicemus? Nam primùm omnium papæ Romani à Francisco primo efflagitarunt, vt si qui reformatam religionem amplecterentur, viui, præfecta lingua, subiectis ignibus, cremarentur. Extant inter regias constitutiones Gallicas, edicta illius Regis, edita anno MDXXXIV. itémque anno XL. & rursus anno XLII. quorum auctoritate Senatores parlamentorū tantùm Christiani sanguinis profuderūt, & tamen tanta cum martyrum pietate & constantia, vt vix apud posteros fidem habitura vi-

deatur. Quid hæc Alaſtorib. illis crudelitas profuerit, operepretium eſt ex eius teſtimonio cognoscere, quo nemo locupletior hoc in genere produci teſtis poteſt. Is eſt Rex Henricus ſecundus, horum recentiorum Regū pater, Princeps, (vt plerique meminiffe poſſunt) belli domique clariffimus. Extat enim eius edictū menſe Junio anni MDI Castrobrianti ſcriptum: cuius hæc verba ſunt: *Videre antehac omnibus licuit, quanto ſtudio, quantaque contentione parens noſter (quem Deus abſoluat) Rex Franciſcus, vt pote princeps Chriſtianiffimus & maximè catholicus, per vniuerſum vitæ ſuæ tempus conatus ſit hæreſes, & falſas doctrinas, quæ in ſuo regno contra noſtram ſanctam fidem & religionem catholicam pullulabant, extirpare: & quam multas leges & conſtituciones idem Rex eodem animo & conſilio promulgarit: prout varietas & neceſſitas temporum ferebat. Verumtamen illud tantum ſtudium tantaque contentio non magnoperè profuit. Nam ille morbus ita per nobiliſſimas quoſque regni noſtri ciuitates peruaſit, vt omnium generum, atque ordinum familias, quaſi contagio quedam infeceſcit. Hæc ille in edicto, cuius ſex & quadraginta ſunt articuli, omnes ad cohibendum illius religionis curſum, acerrimè & ſeueriſſimè conſcripti. Quinetiam aliquantò poſt, id eſt, anno MDCLVII aliud eiufdem Regis edictum promulgatum eſt, quo nominatim multis verbis profitetur, palamque denuntiat, ſe nullum in illa opprimenda religione laborem, nullum ſtudium, nullam diligentiam prætermiſſiſſe. Tātūm ne?*

*ne? imò verò, inquit, quantò studiosius ac laboriosius
 in eam curam incubuimus, tantò magis magisque do-
 ctrina illa inualuit.* De studio certè & conatu,
 vel ex eo fieri coniectura potest, quòd inter om-
 nes constat, magnum omnis generis hominum
 numerù illo misero & acerbo supplicij genere
 interiisse. Successit illis Regibus, auo nempe, &
 patri, Rex Franciscus secundus: eius edicta vide-
 re licet numero sex, acerrima & vehementissi-
 ma, præter innumera diplomata & patentes lite-
 ras, quas assiduè per singulas Regni sui prouin-
 cias missitabat, tanto animi ardore ac stomacho,
 vt homines ampliùs trecenti, vix trium mensiù
 spatio, Parisiensis præsertim & Tholosani sena-
 tus decretis, cruciati, vstulati, cremati, (atque vt
 perscribi in Senatusconsultis solebat) in cineres
 redacti sint. Satiare fortasse hæc tanta profusi
 sanguinis copia vel immanissimos tyrannos po-
 tuit: quales antiquis temporibus fuisse memo-
 rantur Cyclops, Busiris, Siron, Phalaris, Tython,
 Gyges. At Papam Romanum, quem verè gene-
 ris humani perduellem appellare possumus, ex-
 plere tanta crudelitas non potuit. Quid profe-
 cerit, audire est operæpretium. Extat enim con-
 stitutio eiusdem Regis Francisci secundi, edita
 Ambosæ, mense Martio, anni cio id LIX. his
 verbis, quæ perattentè legi à consiliariis Regiis
 optamus, momentoque suo ponderari. *Nos vt
 officio & functioni nostra Regie satisfacere mus coacti
 sumus variis vti suppliciorum & pœnarum generi-
 bus, prout rerum status & tempora postulabant. Sed*

ex caussarum criminalium instrumentis cognitum
 & patefactum est ingentem numerum virorum, mu-
 lierum, atatum, generum, & ordinum omnium inter-
 fuisse illicitis & clandestinis concionibus, cœnis, b. p-
 tismis, per eos administratis, quibus id facere non li-
 cebat. Quòd si de vnoquoque illorum supplicium su-
 meretur, prout iuris & Legum nostrarum rigor po-
 stulat, admirabilem sanguinis effusionem fieri oport-
 teret, virorum, mulierum, virginum, adolescentum
 florecentis adhuc ætatis, quorum alij inducti & su-
 bornati, alij simplicitate quadam & ignorantia per-
 suasi, alij curiositate quadam potius quàm malitia
 illecti, in istiusmodi errores & incommoda inciderunt.
 Quòd si fieret, magno & perpetuo animi dolore afficē-
 remur: neque id vel natura nostra, vel ætati satis con-
 ueniret: quarum utraque nos ad clementiã & mäsue-
 tudinem ac misericordiam hoc in genere exercendam
 inuitat. Itaque notum omnibus esse volumus, cum
 hac tota de re, maturè à consiliariis nostris coram no-
 bis deliberatum fuisset, non esse nobis in animo pri-
 mum regni nostri annum memorabilem posteritati
 relinquere, tanquam cruentum, sanguinarium, & ca-
 dibus miserorum nostrorum ciuim plenum: etiamsi
 hoc maximè meriti fuissent: inò ad exemplum Patris
 cœlestis statuimus parcere sanguini nostrorum popu-
 larium, & subiectos nostros ad viam salutis redu-
 cere, eorúmque vitam conseruare: sperantes per Dei
 misericordiam fore, ut per viã mansuetudinis & cle-
 mentie plus, quàm per suppliciorum rigorem proficiamus.
 Itaque de supradictorum nostrorum consiliariorum
 sententia dicimus, statuimus, ordinamus, ne posthac
 propter

Propter causam criminum præteritorum fidem & religionem concernentium, per iudices nostros molestia exhibeatur nostris subditis, cuiuscunque sint generis & conditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus insuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remissionem, & abolitionem generalem omnibus nostris subditis condonasse. Et paulò infra. Ex auctoritate regis qui huic consilio præfuit: & de sententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chastillon, les ducs de Montpensier, de Guise, de Niernois, & d'Aumale. Hactenus Rex Franciscus secundus: perspicuè, vt apparet, declarans ac testificans, superiorum temporum cruciatus & supplicia nihil omnino ad hanc extinguendam religionem valuisse. Quid tum Alastores, ac peruelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi senserunt aliquot eiusdem regni proceres, aliquot præterea regij sanguinis Principes religionem illam degustasse, & Bernardo nicas ac Dominicanas fraudes atque imposturas repudiassè, vbi præviderunt fore, vt Gallia paulatim ac pedetentim è Papatus seruitute sese in Christianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædam è suis faucibus ereptum iri senserunt, tum verò nouas bellorum ciuilium faces passim per vniuersam Galliam immittere cœperunt. deinde cum ne hac quidem illis via succederet, furiales carnificinas, & lanienas cum sempiterna Gallici nominis ignominia instituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo

profici quicquam posse animaduernerunt, exortus est monachus Bernardonicus, Sixtus noster quintus, qui meretricia & monachali impudentia fretus, Serenissimos principes nostros profciberet, potentissimūque Gallia regem iuberet, vt eos vi, armis, castris infectaretur, miserūque suum regnum denuò cędibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alastorum Romanorum perdullionatu facis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

Restat, vt de crimine quod in postremum locum reiecimus, quā breuissimè fieri poterit, differamus: nempe Falsi, siue subiectarum aut corruptarum tabularum. Cū autem huius sceleris permulta nobis vndecunque testimonia suppetent, tūm præcipuè ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falsitatibus redundat. Ex quibus paucas quasdam, quasi exempli loco, delibabimus, atque imprimis instrumentum illud donationis Cōstantini, quo Papa donatam sibi ab illo Imperatore urbem Romam, itēque Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Germaniam, & Britanniam contēdit, dist. 96. c. Constantinus: & pleniùs apud Bartholomæum Picernum, & Augustinum Steuchum, qui instrumentum illud Romæ in Bibliotheca Papæ, Græca lingua scriptum repertum esse affirmauerunt, Latinèque ab se conuersum ediderunt

ediderunt. Nam eius hæc summa est: Imperator Constantinus, Christianorum hostis, lepræ morbo affectus, in somnis à Petro & Paulo apostolis admonitus, vt se Syluestro Papæ Romano purgandum traderet, confestim ab illo baptizatus atque sanatus, tanti beneficij remunerandi causa donauit eidem Syluestro, eiusque successoribus urbem Romam, totumque Occidentis imperium: simul coronam suam auream, & sceptrum, & reliqua imperatoria insignia, vt maiorem dignitatem Papa Romanus haberet, quam ipse Imperator. Simul imprecatur suis successoribus vsque ad finem mundi, concremationem in inferno inferiore, cum Diabolo & impijs, nisi eam donationem ratam habeant, & obseruent. Datù Romæ 3. Kal. April. Constantino A. quater & Gallicano Coss. Hoc igitur instrumentum, quo solo Paparum dominatus sustinetur, falsum, fictum, e mentitum, atque à Papa nescio quo, perinde vt librum Cõformitatum subiectum fuisse, quamplurimis argumentis euincemus. quorum illud primum est. 1. Quod cum tot extet historici, qui res Constantini literis mandarunt, nullus tamen auctor locuples reperitur, qui tam immensæ, tam effusæ, ac tam inofficiosæ prodigalitatæ mentionem faciat. in his Eusebius, qui libros quinque de ipsius vita conscripsit. Itê Socrates, Theodoritus, Euagrius, Rufinus, Eutropius, Paulus Diaconus, Orosius, Beda, Zonaras, Nicephorus: quos non est verisimile, si vera illa donatio fuisset, tantam rem, tanto silentio præ-

termissuros fuisse. Quinetiam Papæ ipsi Roma-
 ni, qui sæpe multumque de sua potentia & am-
 plitudine cum aliis Episcopis contenderunt, ta-
 men in suo iure persequendo, & instrumento-
 rum suorum editione, nullum vnquam de illo
 instrumēto fecisse uerbum leguntur. I I. Quod
 complures Papalis dominatus patroni & defen-
 sores testificantur, totum illud caput ab antiquis
 Gratianici Decreti cōdicibus abesse: in his Anto-
 ninus Florent. Episcop. primæ partis historialis
 tit. 8. c. 1. & Volateranus ubi de Constantino cō-
 memorat. *Caput illud, inquit Antoninus, non ha-
 betur in antiquis Decretis. Quid ergo & quantum
 Constantinus donauit, non est bene certum.* Nicolaus
 autem Cusanus lib. de concor. Cathol. 3. *Absque
 dubio, inquit, si non fuisset illud dictamen apocryphū,
 Gratianus in veteribus codicibus, & canonum colle-
 ctionibus inuenisset. & quia non inuenit, non posuit.*
 Quinetiā Aeneas Syluius (is qui postea Papatum
 adeptus, dictus est Papa Pius) in dialogo quodā,
 quem adhuc Cardinalis scripsit, apertè instru-
 mentum istud falsitatis arguit: & stolidos Legi-
 stas appellat, qui tantopere sudarint in disputan-
 do, an ea donatio valeat, quæ nūquam facta fuit.
 I I I. Quod Eusebius lib. de vita Cōstant. 4. me-
 moriæ prodidit, eū per exiguo ante obitum tē-
 pore hanc Imperij sui diuisionem inter suos fi-
 lios fecisse, ut natu maximo Occidentem, secū-
 dō Orientem, tertio interiectam regionē assigna-
 ret. Sed & Socrat. hist. Ecclesiast. 3. c. vlt. *Cum
 tres, inquit, filios haberet, singulos eorum Imperij sui
 participes*

participes esse constituit. Primum quidem filium, sui nominis Constantinum, Occidentalium partium. Secundum, cui nomine, Constantium, in Oriente constituit. Juniorem verò Constantem in media regione ordinavit. Item Sext. Aurel. Victor. Ad tres, inquit, orbis Romani dominatio redacta est, Constantinum, Constantium, & Constantem filios Constantini. Hi singuli has partes regendas habuerunt. Item Zosimus lib. hist. pr. 2. Eius liberi, inquit, successionē in Imperio nacti nationes inter se partiti sunt. Et Constantinus quidem natu maximus cum minimo natu Constante omnia trans-alpes sita, & Italiam, & Illyricum sortitus est. Nunc posteriorum temporum historiā consideremus. Nā ut inter omnes Chronographos cōstat, non tantum Italiæ, verum etiā Romæ vrbis imperium penes Constantini successores per annos centum & quadraginta permansit, vsque ad annum Christi cccc. quo tēpore imperium illud Occidētis vexari cœptum a Gottis, Francis, Alanis, Burgundis, Vādalis: semper tamen in iure Imperatorum Romanorum mansit, usque ad Imperatorem Augustulū, quē Odo Gottorū rex Italia expulit, vrbe Roma positus, anno cccclxxvi. quo tēpore Romanum Imperium in Occidente defecit, Barbaris & Romæ & in Italia regnantibus. Nam regiū Romanorum nomen, penes Odoacti posteros ac successores per annos cccxxv. permansit. Itaque videre licet quamplurimas apud Cassiodorum Theodorici regis literas, partim ad Senatum vrbis Romæ, partim ad populum Romanum re-

gio nomine atque auctoritate scriptas: vt nemini dubium esse possit, quin & Italia, & vrbs ipsa Roma sub Gottorum regum ditione, nō sub vilius Papæ dominatu permanferit: vsquedū Gottis ab Imperatore Constantinopolitano Italia exactis, præfides in illam provinciam mitti cœperunt, Exarchorum nomine: qui etsi Rauennæ domicilium habebāt, tamen in Italia per annos complures dominati sunt. Rursus Longobardi, quorū regnū exortū est anno 10 LXVIII. vniuersam Italiā, præter urbem Romā, per annos CCVI. hoc est vsque ad annum 10 CCXLIV. tenuerunt. quæ omnia ex Procopij, Iornandis, Marcellini, Pauli Diaconi, & aliorum scriptis intelliguntur: vt perspicuū cuius esse possit, falsum esse, quod Papæ cōtendunt, maiores suos vel in Italia, vel in vrbe Roma dominatum ex Constantini dominatione obtinuisse: cū is dominatus anno dehabuerit, ex Pipini & Caroli magni liberalitate, qui Exarchatum Longobardis ereptum vnā cum vrbe Roma Papæ Stephano secundo donarunt: vt Platina, Volaterranus, & alij omnes testantur. sed præsertim Sabellicus Ennead. 8. libr. 8. vbi præter cæteros adscribit, Constātinum quartum Orientis Imp. legatos ad Pipinum in Italiam misisse, qui ab eo peterent, vt Rauennam & cetera Exarchatus loca suo Imperatori restituenda curaret. *quippe, quæ Imperij essent (sic loquitur Sabellicus) non autem Pontificis. Neque se Pipinus Cōstantino aut cuiquam hominum præterquam Ecclesie*

clesiæ Romana militare, eoque cōsilio se arma induis-
se, ut Apostolicam sedem ab omnium mortalium in-
juriam vindicaret: utque Rauennam & quicquid Lō-
gobardi vi & armis subegissent, Romanæ subiceret
Ecclesiæ. Ita Græci oratores re infecta domum redie-
runt. Hęc Sabellicus. Platina autem Exarchatum
Astulpho Longobardo ereptum, & Papæ Ste-
phano traditum subiūgit, anno DCCCLVI. simūl-
que Imperatoris nomen Carolo magno Pipini
filiio tribuisse, quod Imperatores Orientis agrè
per ea tempora tuebātur, hoc est, anno 1000.
qua de re Albertus Krantzius in Saxon. lib. 2. c. 1.
sic scribit: Tribuunt nōnulli Cōstantino Magno do-
nationem illam Italia, & Germania, & nescio qua-
rum prouinciarum Ecclesiæ Romana factam: de qua
ipsi viderint. Carolus erat, qui ex victoria Lōgobar-
dorum Romanam Ecclesiā ditauit, cū pridem
aliquanta & Gotti per sua tempora, & deinde Lon-
gobardi reges nonnulla contulissent. I v. Quod Papæ
ipsi inter se de hac donatione pugnātia loquun-
tur, & valde discrepātia. Nam cū hoc loco (id
est in d. c. Constantinus. dist. 96.) regnum Roma-
num atque Italiæ & Occidentis totius Cōstan-
tino acceptum referant, & anno Christi c c c
xxxix. tamen alio loco sui huius beneficij au-
ctorem laudant Ludouicum Pium, Caroli ma-
gni filium, ex anno Christi 1000 xxxv. Cu-
ius mendacij ac falsitatis impudentia quo dilu-
cidius appareat, bina huius posterioris donatio-
nis instrumenta, quæ Papæ & Canonistæ nobis
ediderunt, inter se comparabimus. Nam Vola-

terranus libr. Georg. 3. sic loquitur. De pietate ipsius Ludouici Pij in Romanos Pontifices multa Bibliothecarius refert, ciuitates quas eis dedit enumerās. Ego quoque ex Antigrapho vetusti libri, quod in Bibliotheca Vaticana hodie continetur, ubi eius enarratur donatio, Apographum excerpti.

INSTRUMENTI VOLATERRANA EDITIO.

Ego Ludouicus Imp. concedo tibi beato Petro Principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali summo Pontifici, successoribusque eius in perpetuum, ciuitatem Romanam, cum sua iurisdictiane, omnibusque circa terris, ciuitatibus, portibus, ac maritimis locis Hetrurie: In ea denique mediterraneam urbem veterem Balneoregium, Viterbium, Saonam, Populoniam, Rosellas, Perusum, Mathuranam, Sutrium, Nepe versus Campaniam, Ananiam, Signinam, Ferentinam, Alanum, Patricum, Tusinorum, cum omnibus circa oppidis & vicis: nec non exarchatum Rauennae integrum, sicut pia recordatione Carolus pater, & item Pipinus auus noster (notet Lectōr mirum de Constantino silentium) Beato Petro dudum concessere. Videlicet Rauennam, Bonicum, Aemiliam, Forum populi, Forum Iulij, Fauentiam, Imolam, Romaniam, Ferrariam, Comadam, Adriam, Seruiam. In marchia Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Auconam, Oximum, Numanam, Esium, Forum Sempronij, Feretrum, Vrbium, territorium Valiense,

INSTRUMENTI Decretalis editio.

Ego Ludouicus Imp. Romanus Augustus statuo & cōcedo per hoc pactum confirmationis nostrae B. Petro principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali, summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut à predecessoribus nostris usque nunc in vestra potestate & diuisione tenuistis, & disposuistis, Romanam ciuitatem cum ducatu suo, & suburbanis, atque villis omnibus, & territoriis eius maritimi, & maritimis litoribus, & portibus, seu cū illis ciuitatibus, Castellis, oppidis, ac villis in Toscana partitione huius sacratissime sedis pontifex de hoc seculo migrauerit, nullus ex regno nostro aut

Callium, Luceolos, Eugubium, In Campania Sorum, Aquinum, Arpinum, Thuram, Capuan, patrimonia quoque ad nostram pertinentia ditionem, Beneventanum, Salernitanum, Calabriae inferioris ac superioris, ac Neapolitanum ducatum: in super Spoletinum, Tuderotreculum, Haruniam, reliquaque eius ditionis: Insulas quoque inferi maris, Corsicam, Sardiniam, Siciliam, que omnia pie memorie Pipinus avus, deinde Carolus Imperator genitor noster, per Athenium & Mainardum Abbates, ad hoc sponte missos, B. Petro eiusque successoribus scripto concesserunt, nos item probamus atque concedimus. Præterea summi Pontificis deligendi Romano consilio potestatem esse volumus, modo sine discordia fiat, ac post consecrationem legati ad nos successoresque nostros Reges Francorum conciliande charitatis & amicitie causa mittantur: sicuti temporibus Dom. Caroli aviaui, & Pipini avi, & postremo Caroli genitoris nostri mos fuit. Hanc igitur voluntatem nostram scripto ac iureiurando firmamus, & per legatum S. R. E. Theodorum domino Paschali missimus, manique propria me subscripsi, EGO LUDOVICVS. subscripsere quoque tres filij eius, Episcopi decem, Abbates octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Mansionarius, & Stabulariusque vnus. numerabatur avnus ab incarnatione Domini
DCCCXXXV.

Francus, aut Langobardus de qualibet parte homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publicè aut priuatim conveniendi, aut electione faciendi, nullusque in civitatibus aut territorijs ad ecclesie B. Petri Apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum præterea facere presumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione & sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturam: & eum que divina inspiratione, & Beati Petri intercessione omnes Romani vno consilio atque vna concordia, sine aliqua promissione, ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atque contradictione more canonico consecrare: & dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorum dirigantur, qui inter nos & illi amicitiam charitatem & pacem concilient.

Ex hac comparatione perspicuum est, quibus fraudibus, & quàm malis artibus Papatus ad consequendum summum illum Italiæ dominatum sit vsus. Nam, vt verus Imp. Constantinus apud Iustinianum loquitur, *Scriptura diuersa, & fidem sibi inuicem derogantes, nihil habere firmitatis possunt.* l. scripturæ, 14. c. de fid. instrum. quippe, cum duæ orationes pugnantia continentes veræ esse non possint. l. si is qui, 13. §. vtrum, D. de reb. dub. l. vbi pugnantia, 188. D. de reg. iur. Itaque quoties plura eiusdem actus instrumenta conficiuntur, oportet ea inter se totidem verbis cõgruere: tamen si error in aliqua notula sit tolerabilis. veluti si L. pro C. scripta sit l. Sêpronius, 47. D. de leg. 2. Sed aliud est error in nota numeri, aliud diuersitas in rebus ipsis velut hoc loco, vbi in vno instrumento sola Romæ suburbana quædã nominatur, in altero, præter maximã Italiæ partẽ, etiam Sicilia, Sardinia, & Corcyra: quo casu quia diuersæ donationes sunt, diuersa instrumenta requirebantur. l. sancimus, 34. §. si quis autem, C. de donat. l. quingenta, 12. D. de probat. Denique si Constantinus tanto ante Occidentis Imperiũ Papatui donarat, ecquod ius nouum adipisci Papa ex hac noua Ludouici donatione potuit: cum, vt vulgo traditur, rei suæ acquisitio nulla sit. l. 4. C. de contrah. empt. V. Quòd alio etiam loco Papæ pugnantia inter se de hac eadẽ donatione locuti sunt. Extat enim in eodẽ Gratiani decreto, 12. q. 1. c. futuram, Melchiadis Papæ testimonium, qui ante Syluestrum Papalem sedem

dem obtinuit, ubi iam tùm, ante Syluestri, inquã, Papatum huius donationis à Constantino etiã ante suum Papatum factæ mentionem his verbis facit, *Donaria immensa cõtulit, & fabricã tẽpli primæ sedis B. Petri instituit: adeo ut sedem Imperialem relinqueret, & B. Petro successoribúsq; suis profuturam concederet.* Nam si ante Melchiadis tempora Constantinus illam donationem fecit, quid argumenti habere hæc Syluestri fabula poterit, affirmantis & baptizatum à se Constantinum, & se ab illo tanto imperio donatum fuisse? V I. Sed iam propiùs ad ipsum donationis instrumentum, & historici verba veniendum est. Nam cui verisimile videbitur, somnium diuinitus oblatum fuisse homini, non tantùm ethnico, & idolorum cultori, verùm etiam acerrimo religionis Christianæ insectatori, aut si oblatum fuisset, quis credat Deum non id potius per angelum aliquem, ex vetere (vt scriptura testatur) ac perpetua consuetudine, quàm per Apostolos mortuos, id facturum fuisse? denique temerarium est quicquam de somnijs, præter Scripturæ sacræ auctoritatẽ credere. Quare dubium nemini esse debet, quin hoc instrumentum ex eadem officina prodierit, vnde alia eiusmodi innumerabilia Papatus commenta, figmenta, & mendacia nata sunt, quale illud est apud Antoninum, part. 3. tit. 24. §. 3. *Cum Dominicus esset Romæ, & in basilica S. Petri orationẽ suam pro conseruatione & dilatatione ordinis sui effunderet, facta manu Domini super eum, gloriosos principes Petrum & Paulum ad se ubi to-*

*venientes aspexit: quorum Petrus baculum, Paulus
 verò librū tradere videbatur: addebantque dicentes:
 Vade, pradica: quoniam à Deo ad hoc ministerium
 electus es. Aut illud alterum Papæ Stephani se-
 cundi, apud Reginonen in Chronic. anni
 1000CLIII, vbi Stephan^o Papa, cui Pipinus exar-
 chatum Italiae (vt paulò ante dicebamus) dona-
 uit, scribit se cum in monasterio S. Dionysii apud
 pagum Parisiacum (hæc illius verba sunt) subter
 cæpanis dormiret, vidisse ante altare D. Petrum, &
 magistrum Gentium Paulum, quos de illorum scarijs
 cognouit, B. Dionysium subtilem & longiorem: dixit-
 seque Dominum Petrum, Hic frater noster postulat
 sanitatem, & D. Paulū respōdisse, Modò sanabitur.
 & appropinquātem misisse manum suam ad pectus
 Domini Dionysii amicabiliter, & dixisse D. Petrum
 ad Do. Dionysium hilariter: Tua gratia est sanitas
 eius. Et statim Dom. Dionysium thuribulum incensi,
 & palmam in manu tenentem, presbytero & Diaco-
 no dixisse prelibato Stephano Papæ, Pax tecum fra-
 ter: Noli timere: surge sanus. Et mox, inquit, factus
 sum sanus: & volebam implere quod mihi præceptū
 erat: & dicebant qui ibi aderant, quòd dementabam.
 & cætera, quæ adeo stolidā, atque insulsa sunt, vt
 Papa Stephanus illo commento risum captasse
 videatur. Sed laudandus Deus, quòd tantam im-
 probitatem non nisi in homines stolidos inci-
 dere passus est. Quin ne illud quidem de visis
 in somnio Petro & Paulo apostolis prætermitt-
 endum est, quod in libro Cōformittatum legi-
 tur, fol. 51. B. Franciscus Romam pergens fuit à
 sanctis*

sanctis apostolis Petro & Paulo dulciter amplexatus. ibidem Petrus & Paulus à Francisco rogati impetrarunt à Christo regulæ Minorum cõfirmationem. VII. Quòd verisimile non est, Constantinum magnum illo lepræ morbo laborasse: quandoquidem neque Eusebius, qui vitam eius accuratè quinque, vt dixi, libris complexus est, neque Zosimus, qui religionis odio Constantinum quibus potest cõtumeliis exagitat, neque Paulus Diaconus, neque alius quisquã vllam illius morbi mentionem facit: vt omittam Baptistæ Mantuani argumentum ex lib. de Patient 1. cap. 30. vbi cùm ex Plinij lib. 21. cap. 1. docuisset, genus illud morbi iam pridem in Italia restinctum fuisse, sic infert: *Si ergo tempore Plinij, qui sub Vespasiano floruit, erat iam restinctus hic morbus in Italia, verisimile non est, Constantinum eo laborasse, qui post longum tempus imperauit.* VIII. Quòd etiam impium commentum illo loco subiicitur, & quod Christianorũ aures animique respuunt, Constantinum, dùm in lauacro à Papa baptizabatur, vidisse manum Dei de cælo in suũ corpus demissam, quæ illum lepra purgauit. *In sinu lauacri positus, inquit, manum tangentem me à cælo proprijs oculis aspexi, sub qua mundatum me à lepra cognoui.* Nam quis non videt figmentum hoc eiusdem esse generis, cuius illa sunt, quæ passim in libro Conformitatum Franciscanarũ, aut in vita Dominici leguntur? IX. Quòd neque verisimile est tam inconsultum Syluestrum Papam & Diaconos ipsius fuisse, vt Constantino

Christianorum, ac præsertim Ecclesiæ Romanæ hosti infestissimo tam repente, post suum illis narratum somnium, baptismum conferre vellēt: ac non prius ei Christianæ religionis mysteria, Catechumenorum instituto, traderent. Quinetiam Zosimus Christianæ, vt dixi, religionis inimicus narrat, eum ab Hispano quodam eam Religionem edoctum, didicisse, quanta vis illius esset in delendis hominum peccatis: ac tūc demum hariolos & flamines ceterosque Romanarum superstitionum sacerdotes ab aula sua remouisse. X. Quod summi auctores atq; historici testantur, Constantinum non nisi paulo ante mortem, & anno demum ætatis LXV. baptizatum fuisse, neque id Romæ, vel à Syluestro Papa, qui quinque prope ante annis vita excesserat, sed Nicomedie, ab Eusebio Nicomediensi, magna Episcoporum frequentia. Hęc Euseb. in libr. de vit. 4. Hieronym. in Chron. Rufinus lib. 1. cap. 11. Socrates lib. 1, cap. 39. Theodor. lib. 1. cap. 31. Ambrosius lib. de obitu Theodos. Neque enim Nicephoro fides habenda est, qui libro 7. cap. 35. cum Romæ illum baptizatum scribit, simul adiungit, se Romanam Ecclesiam in ea re auctorem sequi. Præsertim cum Vincentius lib. histor. 24. non dubitarit scribere, secundum S. Hieronymum, Constantinum vxorem Faustam, & filium Crispum crudeliter occidisse, & in extremo vitæ ab Eusebio Nicomediæ Episcopo baptizatum fuisse. XI. Quod nec verisimile est, si Constantinus calido puerorum infantium sanguine

guine suum morbum curare instituisset, vel eum voluisse pueros illos palàm à Capitolij sacerdotibus iugulari, vel tanta sanguinis copia opus fuisse, vt eo cisterna tota impleretur. XII. Nihilomagus credibile est, Constantinum tandiu Christianam religionem oppugnasse, quin aliquid de Petro & Paulo, celeberrimis Christi Apostolis, auditione accepisset: neque adco rerum Christianarum imperitum fuisse, vt somno illo excitatus ex Syluestro quæreret, quinam essent illi Dij, qui Petrus & Paulus appellabantur. nam vt nihil omnino præter diuinã visionẽ didicisset, tamen non est verisimile Petrum & Paulum ei se pro diis vendidisse. XIII. Quod impium fuisset, beneficium recuperatæ valetudinis referre potius acceptum Apostolo Petro, Dei internuntio, quàm ipsi Deo, à quo Petrus ad eum missus fuerat. Deinde soli Petro, potius, quàm coniunctim Petro & Paulo. His enim verbis vtitur, *Et beneficentijs ipsius Petri sanitatem corporis redeuntem integerrimè sensi.* XIV. Absurdus est etiam quod subiicitur, Constantinum, qui quinque liberos habebat, *tamen de sententia omnium Satraparum suorum* (quod verbum in legibus & monumētis Imp. Romanorum plane nouum, insolens, atque inusitatum est) & *uniuersi senatus & optimatum, & cuncti populi, qui Romano imperio subiacebat, dimidiam imperij sui partem pauperculo sacerdoti donasse*: cum inter omnes constet, senatum Rom. non illo tantum tempore, verum etiam vsque ad Valenti-

niani imperium Gentiles suas superstitiones retinuisse: quod vel ex Symmachi epistola intelligitur, ad Imp. Valentin. Theodos. & Arcadium scripta, lib. 10. Epistol. 54. ubi senatus Romani nomine, ab illis petit, ut superstitio & idolorum cultus in vrbe Roma restituatur: cui B. Ambrosius duabus Epistolis ad eundem Imp. Valentinianum scriptis, Aurelius autem Prudentius & piis elegantissimis versibus responderet. XV. æque absurdum est, & Christiano Episcopo planè indignum, quod subiicitur, Constantinum non tantum parem Imperiali suæ potestatem Sylvestro Papæ tribuere, *verumetiam maiorem potestatis principatum, quam nostra*, inquit, *Serenitas Regia ab omnibus habere dignoscitur.* & mox: *Tradentes ipsi potestatem & gloria dignitatem, vigorem & efficaciam, & honorificentiam Imperialem.* Qua de re ac Paparum ambitione operapretium est Bernardi abbatis Clareuallensis iudicium audire, scriptum Eugenio Papæ lib. de consider. 2. *Disce*, inquit, *exemplo prophetarum, presidere non tam ad imperitandum, quam ad faciendum quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, ut opus facias propheta. Item, Esto, ut alia quacunque ratione hæc tibi vindices, sed non apostolico iure. Nec tibi Petrus dare potuit quod non habuit, quod habuit, hoc dedit. sollicitudinem super Ecclesias. Nunquid dominationem? audi ipsum. Non dominantes, inquit, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, non etiam veritate, vox domini est in Evangelio:*

gelio: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu: & tibi usurpare auide aut dominans Apostolatam, aut Apostolicus dominatum. planè ab utroque prohiberis. si utrunque simul habere voles, perdes utrunque. XVI. Nihilo tolerabilius est quòd subiicit, se Papæ Romano tribuere principatum super quatuor præcipuas sedes, Antiochiæ, Alexandria, Constantinopolis, & Hierosolymorum. In quo non modo manifesta, verùm etiam ridicula falsitas deprehenditur. Primum quia ne Constantinopolis quidem adhuc vlla exabat: quippe, quæ anno demùm Imperij Constantini decimo ædificari cæpta est, vt testatur Nicephorus lib. 8. cap. 4. & ciues plerique omnes idolorum cultui per id tempus erant dediti. Tantum abest, vt vlla ibi vel Ecclesia, vel Ecclesiarum metropolis, aut prærogatiua fuerit. XVII. Minus etiam ferri potest, quod subiicitur, Papam Romanum constitui super omnes in vniuerso terrarum orbe Ecclesias. Mitto enim quod alio loco demonstrauius, verissimam & certissimam hanc esse Antichristi notam, cum sibi quis principatum in omnes Ecclesias arrogat. Sed insignis hoc loco Papatum amentia perspicitur, quam etiam alio loco perstrinximus, cum ex hoc instrumento contendant se principatum illum ex Constantini beneficio habuisse, quem tamen aliis locis innumeris gloriantur se immediatè ab ipso Christo accepisse. nam, vt inter omnes constat, quod suum cuius-

que est, id pluribus ex causis eius esse non potest, quandoquidem dominium non ex pluribus causis, sed vna tantum contingit. l. 3. §. ex pluribus, D. de acq. poss. XIIIX. Ridiculum autem illud est, quod Constantinum inducunt hæc de se prædicantem, *In edificando Romano templo duodecim se terræ copinos suis propriis humeris extulisse, equales, inquit, numero XII Apostolis.* Nam cum toties vni Petro plus honoris tribuat, quàm coniunctim reliquis XI omnibus, nunquid proportionis ratio postulabat, vt plures in illius vnius honorem terræ copinos exportaret, quàm in omnium reliquorum? XIX. Neque verò minus ridiculum est, quod subiungit, *se pro continuatione luminarium, que in illo templo ardebant, non modò possessiones & agros contulisse, verumetiam in Oriente, Occidente, Septentrionali & Meridionali climate, in Iudea videlicet, Asia, Thracia, Grecia, Africa, Italia & in diuersis insulis suam illi libertatem, id est, ius ac potestatem concessisse: vt per manus Beatiß. patris Syluestri, & omnium eius successorum disponantur.* Hæc Papa totidem verbis & syllabis. Ex quibus intelligi potest, mirificam fuisse cereorum ac luminarium illorum caritatem: quibus tuendis cum vniuersi terrarum orbis, tum speciatim quatuor ipsius partium vectigalia & annuos prouentus attribui oportuit. Neque verò id solum: sed quia Quæstorum fides interdum in hoc genere suspecta est, Constantinus statuisse mortuo, vt illorum prouentuum administratio ac dispen-

ac dispensatio ipsis Papis committatur. Vt non facile diiudicari posse videatur, vtrum maior Paparum impudentia fuerit, conantium nobis istas aniles fabulas tradere, an eorum hominum stupiditas, si qui vnquam adeò stolidæ atque anili fabulæ fidem habuerunt. XX. Æquè porrò ridiculum atque fabulosum est, quod sequitur, de decem muneribus, quibus Papa se à Constantino donatum scribit. 1. palatio Lateranensi. 2. diademate aureo. 3. mitra. 4. collari Imperatorio. 5. purpurea chlamyde. 6. coccinea tunica. 7. indumentis Imperatoriis. 8. Pompa præcedentium equitum. 9. Imperiali sceptro. 10. cunctis signis, bannis & vexillis. Fuerit ergo Petrus Apostolus olim squalidus, obsoletus, sordida penula, piscatoris modo, amictus: nunc vicarius ipsius auratis vestibus, ornatu ac vestitu Regio Insignis, equitum peditumque comitatu cinctus, agmine quadrato, pompa & apparatu magnifico, triumphans per orbem terrarum vagabitur. Quanto vicarij principis Apostolorum, quàm ipsius principis melior cõditio est? O summe Deus, quanta tua est clementia, mansuetudo, patientia, qui tandiu propudium, ac prostibulum istud tam impunè Christo tuo illudere patris? O miseri Reges ac Principes, qui tandiu spurca, & fœda meretricis istius menstrua lambitis! O bone Iesu, quantum inter tuam illã speciem ac figuram, atque inter istius tetri, crudelisque tyranni fastum, ac superbiam interfuit! *Nulla fuit, inquit Elaias, in Christo forma, nullus*

decor. Vbi cum aspeximus, oculos aspectumque nostrum auertimus. Abiectus, & ab hominibus contemptus, doloribus confectus, continentibus morbis affectus, abscondens vultum à nobis. Adeò despectus, vt pronihilo habeatur. Et quisquam mirabitur Papam gloriari esse ausum, se à Constantino Deum esse appellatum? Nam in hac dist. 96. c. satis, ita scribit: Satis ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatum, cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit. Sed operæpretium est Doctoris Bernardi de hoc toto pomparum genere iudicium audire, qui lib. de considerat. 4. ad Papam Eugenium his scribit verbis: *Petrus nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericus: non tectus auro, non veetus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his & credidit satis posse impleri salutare mandatum: Si amas me. pasce oues meas.* Item alio loco: *Consideres ante omnia S. Ecclesiam Rom. cui Deo auctore præes, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te verò non dominum Episcoporum, sed vnum ex ipsis.* Hæc Bernard. verum quid de subsequente clausula dicemus, vbi Constantinus post illam Regiam Papæ Syluestri inuestituram subiungit, se frenum equi Papalis manu tenuisse pro reuerentia B. Petri, & statoris ei officium exhibuisse? Væ, væ meretrici venicæ, cuius obsecæna menstrua tanti principes tantum diu liguriunt. Nam hunc eundem honorem sibi
 Papa

Papa Stephanus II. à Pipino Rege proximè
 Lutetiam Parisiorum tribui passus est. Eundem
 sibi Alexander tertius ab Imper. Friderico habe
 ri voluit. vt non immeritò B. Hieronymus in
 prolog. de Spirit. sanct. nominatim Romam ap
 pellet Babylonem, & purpuratam illam Mere
 tricem, quæ in Apocalypsi describitur. Sed hoc
 de genere toto iterū supradicti Bernardi iudi
 ciū audiamus, qui in Cant. cant. serm. 33. his scri
 bit verbis: *Honorati incedunt de bonis domini, cui do
 mino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie
 vides meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius
 apparatus, inde aurum in frenis, sellis & calcaribus,
 & plus calcaria quàm altaria fulgent. Inde splendi
 da mensæ, & cibi, & scyphi. Inde comessationes &
 ebrietates. Inde cythara & lyra & tibia. Inde redun
 dantia torcularia, & promptuaria plena, eructantia
 ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria. Inde referta
 marsupia. Proh! huiusmodi volunt esse & sunt Ec
 clesiarum Præpositi, Decani, Archidecani, Episcopi,
 Archiepiscopi. Nec enim hac cedunt negotio illi
 quod perambulat in tenebris: & mox, ISPSE E
 NIM EST ANTICHRISTVS. Ecquid vnquã vel
 Lutherus, vel alij consimiles Papatus insectato
 res planiùs aut vehementiùs ad Papam Roma
 num antichristianismi crimine accusandū pro
 tulerunt? Sed pergamus porrò. XXI. Neque
 enim satis hoc purpuratæ meretrici visum est.
 nam in sequenti versu Constantinū ita loquen
 tem facit: *Clericis Ecclesia Rom. seruientibus ean
 dem gloriam & potentiam & præexcellentiam tri**

buimus, quam amplissimus Senatus noster habet: & sicut Imperialem exercitum, sic & clerum Ecclesia Rom. adorari decernimus. Hac igitur libertate freti Cardinales, & ceteri clerici, deinceps lorice, galeis, scutis, gladiis, aliisque telis instructi ac parati vel ad prædicandum Euangelium, vel ad missiones obeundas accedent. Tantumne? imò, inquit, quemadmodum Imperialis potentia diuersis officiis cubiculariorum, hostiariorum & excubitorum decoratur, ita & S. Ecclesiam Romanam decorari volumus, & vt candidissimo colore decoratos equos equitent, & sicut Senatus noster calciamentis viturcum ulonibus, ita candidissimo limeamine illustrentur. Ecquis est ex tanto Senatorum Gallia Regis numero, qui cum humilitatem, & modestiam Christi & ipsius Apostolorum recordatur, non istum Paparum fastum, ac superbiam precibus omnibus detestetur? XXII. Quinetiam illud subiungit, vt si Papa velit aliquem è Constantini Senatoribus in clericorum ordinem asciscere, ne per superbiam illum honorem recusent. Quæ, malum, tyrannica ista barbaries est, vt alicui collegio clericorum liceat vnum aliquem è Senatorum ordine arbitrio suo deligere, quem etiam inuitum, clericum aut monachum heri compellant? XXIII. Pergit porrò: atque vt Jurisconsulti meminerint, geminatæ orationis vim esse maiorem, iterum pronuntiat, se, & suum palatium, & urbem Romam, & totius Italiae & Occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, Papis omnibus Romanis vsque ad mundi

mundi finem donare. Quinetiam cessionis & traditionis formulam adiungit, vt sese deinceps, relicto in Papæ possessione Occidētis imperio, ad Orientales regiones transferat, & in prouincia Byzantia sedem Imperij sui constituat, addita insuper caussa valde idonea, *quoniam, inquit, iniquum est, regem terrenum in ea regione potestatem habere, ubi Christiane religionis caput & sacerdotum principatus à coelesti rege constitutus est.* Præclare se huiusce sententiæ initium dedit. nā Cōstantini ætate, hoc est ducentis ante Iustinianū annis, ad donationem perficiendam traditione vacuæ possessionis opus erat. sed alia multa sunt quæ conturbent. Primū quod si Constantinus vacuam illius regionis possessionem Syluestro tradidit, non potuit eandem postea in suo testamento filio Constantio relinquere: cum alienatio rei alicuius inter viuos facta, nullum de ea testamenti factioni locum relinquat. l. 6. C. de test. l. sequens. 52. D. de leg. 2. Sin autem donatio post illam inter filios partitionem facta est, perspicue fuit iustoria: quia patris partitio inter liberos, testamenti, ac proinde vltimæ voluntatis vim obtinet. l. pen. & l. vlt. C. fam. ercisc. cum similibus. Secundo, qua pietate potuit Constantinus, qui tres filios & duas filias habebat, tantam suis liberis iniuriam facere, vt illos dimidia hereditatis suæ parte priuaret, eamque in extraneum aliquem, præsertim homunculū abiectum & vilem, transferret? Nam scitum est illud Augustini: *Quicumque vult exheredato filio Ecclesiam here-*

dem facere, querat alterum, qui suscipiat, quam Augustinum. 17. q. vlt. c. vlt. vbi etiam laudatur eius Episcopi factum, qui testatori cuidam à quo liberos non habente bona sua Ecclesie relicta fuerant, postquam libros præter spem & opinionem susceperat, omnia restituerat. quodidem traditur 13. q. 2. c. si quis irascitur. Sed nihil æquè ridiculum est, ac illa, quam Pseudocostantinus subiicit, consilij sui ratio: *Iniquum esse, qua in ciuitate summus sacerdos præidet, in eadem ciuitate Imperatorem Imperij sui sedem collocare. Væ tuo capiti, carnifex sacerrime. Nā quid de Solomone, de Aza, de Iosia, & aliis pijs Regibus Israelitis dicemus, qui sui domicilij ac regni sedē Hierosolymis collocarunt? Quid de Theodosio, qui Mediolani? Sed ne longius exempla petantur, quid de Constantio Constantini filio, qui ex patris testamento Romæ non tantum summum Imperium & iurisdictionem exercuit, verum etiam Papam Liberium propter susceptum Anastasij Episcopi cuiusdam Magi ac sacrilegi patrociniū, & Papatu suo exauctorauit, & vrbe Roma exterminauit? quemadmodum Theodoricus, Sozomenus, & Amm. Marcellin. libr. 15. scriptum reliquerunt. XXIV. Sed iam ad institutum reuertamur. Nam ad extremum, sanctio subiicitur horribilis: *Siquis, inquiens, ex nostris successoribus temerator aut contempтор extiterit, æterna damnationi subiaceat innodatus, & in inferno inferiore concrematus cum Diabolo & omnibus impijs deficiat.* At ista execratione*

tione primus se ipse Constantinus induit: qui, vt
 modò dicebamus, in suo testamento imperium
 Occidentis filio suo natu maximo attribuit: ea-
 dem denique execratione, quicunq; vel Occiden-
 tem, vel Occidentis partem aliquam vel Regio,
 vel Ducali, vel quouis alio nomine pro suo pos-
 sedit, obligatus fuit. Neque ista ratione, quif-
 quam antehac vel Gallia, vel Hispania Rex
 fuit, qui non in inferno inferiore vnà cum Dia-
 bolo & impiis omnibus concremetur. XXV. Iã
 verò ecquis tam imperitus linguæ Latinæ repe-
 rietur, qui non videat, genus dicendi, quo illius
 instrumenti scriptor est vsus, longissimè ab illius
 seculi consuetudine abhorreret quam reprehen-
 sionis partem Platina in illo Syluestro non præ-
 termisit. sed fusiùs persecutus est vir acerrimo
 in hoc genere iudicio Laurent. Valla. cui v-
 num hoc subiungemus: si quis genus dicendi cõ-
 sideret, quo Constantini leges in Theodosiano
 & Iustiniano codice scriptæ sunt, eum nullo
 negotio animaduersurum, instrumētum hoc ex
 illa officina prodiisse, quam superius ex Francis-
 canicis Conformitatibus, aut Dominicani vita
 demonstrauius. Neque verò silentio præter-
 eunda est altera Papæ cuiusdam recentioris
 (Leonis, vt videtur, decimi) calliditas planè vete-
 ratoria, qui, vt vitium istud orationis ac styli
 quasi fuco aliquo tegetet, falsitatem falsitate cu-
 mulauit. Græculum enim quendam, Bartholo-
 mæi Picerni nomine subornauit, post verò Au-
 gust. Steuchum bibliothecarium suum, qui di-

cerent, se in bibliotheca Papæ nesciâ qua instrumentū istud Græca lingua cōscriptum reperisse, tūm aliquantō commodiūs in Latinum sermonem conuertisse. Quod commētum Gregorius XIII. nūc nuper in recenti editione Decreti Gratiani confirmavit. Atqui leges Constantini omnes in supra dictis Codicibus Theodosiano, & Iustiniano, Latina lingua conscriptæ extant: quamuis & Constantinopoli, & Græca vrbe, & apud Græcos ederentur. præterea Eusebius lib. de vita Const. 3. memoriæ prodidit, eū in Synodo Nicæna Latinè verba fecisse. Et lib. 2. testatur, se illius Epistolas & decreta latinè scripta in Græcum sermonem conuertisse. vt suspicari aliquis possit, aut Græcè illum nunquam instrumentura istud scripsisse, aut, si & Græcè & Latinè scripsit, certè non isto Bæotico & stolido dicendi genere vsum esse. Sed iam de falsitate & impio Papatum de Constantini donatione commento satis videtur dictum: vt perspicuum omnibus esse possit, totum Papatum, qui hoc solo fundamento nitebatur, subruto fundamento, stare diutiūs non posse.

ALIVD FALSITATIS CRIMEN ANTIQUISSIMUM.

Commodissimum tamē videtur, alia quædā Papalium falsitatū ac periuriorum exēpla proponere, ac potissimū ea, ex quib. intelligatur, Papā Romanum non modò contra Scripturæ sacræ, verum etiā contra veteris Ecclesiæ prim-

primitiæ auctoritatem tyrannicum istum do-
 minatum affectasse. Nam cum ambitio ac li-
 bido dominandi nonnullos tum Episcopos oc-
 cupasset, Nicæna Synodus anno Christi
 c c c x x v. coacta est: in qua decretum fuit, ut in
 quaque provincia siue diœcesi (utroque enim
 vocabulo patres illi veteres utebantur) pastor a-
 liquis, etate (ut credi par est) & doctrina præstans
 deligeretur, cui potestas permitteretur, cum vsus
 veniret, collegas aduocandi, atque ad eos de com-
 muni Ecclesiarum negotiis referendi. Hic per
 ea tempora modò Patriarcha, modò Metro-
 politanus, modò Archiepiscopus promiscuè di-
 cebatur: ita tamen, ut neque minores Episcopi
 sine huius, neque hic sine illorum consensu atq;
 auctoritate grauius quicquã administraret. Ver-
 ba Synodi cap. 6. hæc fuerunt: *Antiqua consuetu-
 do valeat, quæ in Ægypto, Lybia, & Pentapoli fuit,
 ut Alexandrinus Episcopus super his omnibus au-
 thoritatem habeat, quoniam & Romano Episcopo hæc
 eadem consuetudo est. Similiter autem & apud An-
 tiochiam, & in cæteris provinciis priuilegia conseruen-
 tur. Illud autem planum est, quòd si quis sine consensu
 Metropolitanani fiat Episcopus, hunc magna Synodus
 statuit Episcopum esse non oportere.* Rufinus autem
 lib. 10. Eccles. histor. decretum illud sic interpre-
 tatur, *Apud Alexandriam, & in vrbe Roma hæc con-
 suetudo seruetur, ut & ille Ægypti, & hic suburbica-
 rum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Ex quibus
 intelligitur, fines Episcopatus Romani suburbi-
 carum tantum Ecclesiarum terminis à Nicæna

Synodo circumscriptos fuisse: tantum abest, ut ei vel principatus, vel auctoritas in omnes orbis totius Ecclesias ab Imperatore Constantino tributum fuerit. Audiamus nunc quid anno post sexto & quinquagesimo in Synodo Constantinopolitana prima eadem de re constitutum fuerit? hoc est, anno Christi cccxxi. Nam cap. 2. scriptum ita est: *Episcopi quibus sua diocesis attributa est, ne in Ecclesias qua extra fines suos sunt, se inferant: neue Ecclesias confundant, sed secundum canones, Alexandria quidem Episcopus ea tantum qua in Aegypto sunt, gubernet. Orientis vero Episcopi solum Orientem administrent. Conseruetur que sua Ecclesie Antiochena dignitas, qua in Nicena Synodo declarata est. Et Episcopi Asiae diocesis siue praefectura, ea tantum qua in Asia sunt, gubernent: qui in Ponto sunt, qua in Ponto tantum. Thracij vero ea tantum qua sunt in Thracia. Episcopi autem nisi aduocati, ne in alienam diocesim & praefecturam se inferant, siue ad suffragia, siue ad alias vllas administrationes Ecclesiasticas. quod si praedictus canon super praefecturis & diocesibus conseruetur, perspicuum est, quod cuiusque provincia negotia vnaqueque Synodus provincialis gubernabit, quemadmodum a Synodo Nicena constitutum est. Quinetiam Socrates libro histor. Ecclesiast. 3. his eandem rem confirmat verbis. Rursus fidem a Nicena Synodo traditam confirmarunt, & Patriarchas descriptis provinciiis constituerunt: ut Episcopi certa diocesi praepositi in alienas ecclesias ne inuaderent. Et mox. Conseruant tamen primum honoris & dignitatis gradum Antiochen-*

Antiochensium Ecclesia, quem ei qui tunc aderat Mi-
letio dederunt. Statuerunt autem, ut quoties res postu-
laret, de cuiusque provincia negotiis cuiusque provin-
cie Synodus constitueret. Hæc Socrates. Atque il-
lam ipsam Ecclesiarum descriptionem videre li-
cet ab Imperatore Gratiano, Valentiniano &
Theodosiano traditam, & constitutam in l. 3. C.
Theodo. de fide Cathol. Eat nunc Romanus E-
piscopus, & sibi principatum in omnes vniuersi
orbis Ecclesias, & nominatim in sedem Antio-
chenam, Hierosolymitanam, Alexandrinā & Cō-
stantinopolitanam ab Imp. Constantino tribu-
tam fuisse gloriatur. Nam hunc Ecclesiæ primiti-
uæ statum, & conditionem vsque ad annū Chri-
sti ccc. xxi. fuisse demonstrauimus. Quinetiā eius-
dē Synodi c. 5. ita scriptū est: Constantinopolitanus
Episcopus habeat primatum honoris post Romanum
Episcopum, quia ipsa est noua Roma. quod etiam re-
latum est dist. 22. c. Constantinopolitanę. Vbi nu-
per Canonista Gregorius XIII. annotauit, cano-
nem illum à Romana sede receptum non fuisse.
Nec mirū: cum eo canone Papatus manifestę fal-
sitatis conuictus esset. Audiamus etiā Ioan. Chry-
sostomi hac de re iudicium, qui circiter annua
Christi ccc. floruit, & primatum illum Antioche-
næ Ecclesiæ perspicuè vindicat his verbis, hom.
3. ad populum Antiochen. Cuiusmodi omnium An-
tiochena nostra Christo est optatissima: & sicut Pe-
trus inter Apostolos primus Christum predicauit, sic
inter ciuitates (sicut iam prædixi) hæc prima tan-
quam coronam quandam admirabilem Christianorū

tenet appellationem. Item Homil. 16. *Qua verò est civitatis nostræ dignitas? contigit primum Antiochiæ discipulos appellari Christianos. hoc autem civitatum quæ sunt in mundo civitas habet nulla, neque ipsa Romuli civitas: propterea à contra omnem terrarum orbem Antiochia oculos erigere potest.* Atque hæc quidem (vt dixi) temporum illorum conditio fuit, cum Papa Rom. ab illa tyrannide, quam postea in Ecclesia occupavit, longè longèque abesset. Nunc, quid posterius observatum fuerit, cõsideremus. Nã in Synodo Ephesina, quæ quinquaginta post annis, hoc est anno Christi ccccxxi. habitata est, cap. postremo ita scriptum est, *Visum est sanctæ & vniuersali Synodo, seruando vnicuique provincie pura & integra iura, quæ ad ipsam pridem & ab initio pertinent, secundum morem qui iam pridem obtinuit, &c.* Vbi est ille summus super vniuersi mundi Ecclesias tributus Papæ Rom. ab Imp. Constantino principatus? Audiamus insequentem vniuersalem Synodum xx. post annis, hoc est anno Christi ccccll. Chalcedone congregatam. Nam cum Episcopus Constantinopolitanus propter Orientalis Imperij sedem, in vrbe sua collocatam, pari eodẽque ambitionis morbo, quo noster Romanus laboraret, artibus ac technis suis perfecit, vt ea Metropolis, quæ tantam dignitatem haberet, ius quoddam præter ceteras obtineret: atq; vt ipse Asiæ, Ponti, & Thraciæ Metropolitanus solus constitueret. vnde accidebat vt Ecclesiæ Antiochenæ auctoritas tantopere à Chrysolomo celebrata, & Nicæna primum

m̄m, tum deinde Constantinopolitana Synodo
 cōstituta funditus euerteretur. Simul his artibus
 effectum est, vt Quatuor viri regundo terrarum
 orbi crearentur, qui Metropolitae suæ præfectu-
 ræ subiectos haberent. Nam Alexandrino Afri-
 ca, Occidens Romano, Cōstātinopolitano verò
 pars illa Europæ & Asiæ propè tota tributa est,
 præter perpauca Ecclesias, quæ Hierosolymita
 no propter antiquitatem & auctoritatem vr̄bis,
 quasi dicis caussa, relictæ sunt. Itaque cum olim
 Archiepiscopi, Patriarche, & Metropolitæ iidem
 essent, totidemque nominibus promiscuè appel-
 larentur, deinceps Archiepiscopi (qui Patriarche
 quoque dicti sunt) quatuor tantum facti sunt, qui
 Metropolitanis, vt diximus, præessent. Nam cap.
 illius Synodi 28. scriptum ita est: *Ubique leges san-*
ctorum patrum nostrorum sequentes, eadem & nos de-
finimus, ac statuimus de dignitate atque præstantia
huius sanctis. Ecclesia Constantinopolis, noua Roma.
Etenim sedi antiquioris Romæ, quia tum ciuitas illa re-
gnabat, patres nostri merito primum honoris gradum
tribuerunt. Atque eadem consideratione moti c. l.
Deo amantiſſimi Episcopi parem honoris gradum tri-
buerunt noua Romæ (notentur hæc verba) sedi san-
ctissima: merito decernentes, vt ea ciuitas, quæ tantum
honorem adeptæ est, vt & sedes esset Imperij, & Sena-
tum haberet, & parem dignitatis gradum obtineret,
atque antiqua sedes Imperij Rom. obtinet: etiam in Ec-
clesiasticis negotiis parem atque illa honorem & di-
gnitatem obtineat, cum post illam secūda sit. Vbi tum
ille Rom. Papæ principatus ac dominatus sum-

mus latebat, quem Imper. Constantinus ei super omnes Ecclesias tribuisse dicitur. Audiamus verba secundæ Synodi Constantinopolit. ex cap. 36. *Renouantes que à Cl. Patribus qui in hac à Deo seruata & regia vrbe conuentum egerunt, & sexcentorum triginta, qui Chalcedone congregati fuerunt, instituta sunt, desinimus, vt Constantinopolis sedes parem habeat dignitatem sedi antiquioris Rome, & in Ecclesiasticis negotiis æque atque illa magnificetur, (Notentur hæc verba) cum sit post ipsam secundam post eam autem Alexandrina magnæ vrbis, & post hanc Hierosolymorum Episcopus succedat. Sed postea sensim Archiepiscoporum numerus Imperatorum arbitrio adauctus est. Nam Imperator Iustinianus vrbi suæ patriæ honorem illum tribuit Nouel. xi. vbi sic scribit: *Multis & variis modis patriam nostram augere cupientes, in qua Deus præstitit nobis ad hunc mundum venire, iubemus, vt eius sacrosanctus antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & certe prouincie sub eius sint auctoritate: id est, Dacia mediterranea, Dacia Ripensis, Mysia secunda, & Dardania, & Præualitana, &c. Item ad extremum: Archiepiscopum eius à venerabili concilio Metropolitanorum ordinari sancimus.* Fuerunt & aliæ eodem nomine vrbes Iustinianæ dictæ, in Africa Iustiniana Carthaginensis, quam idem Imp. Romano imperio adiunxerat, in Cypro insula, Iustiniana Theodoræ vxoris eiusdem patria, quibus parem iuris, honoris, & dignitatis prærogatiuam Iustinianus tribuit. Ex his igitur multiplex Papatū Romanorū impu-*

impudentia perspicitur: primùm in eo quòd quatuor tantùm Patriarchias siue Archiepiscopales sedes per ea tempora numerant: tum in eo, quòd suam sedem illis quatuor sedibus superiorem faciunt, & sibi in illas principatum ac iurisdictionem arrogant: deinde, quòd illorum patriarcharum ius ac potestatem sibi asciscunt. cùm euidentissimè appareat, Imperatorum illam auctoritatem ac potestatem fuisse: quæ omnia quòd planiùs ac dilucidiùs cognoscantur, vnico insuper eiusdem Iustiniani testimonio contenti erimus: cuius in Nouella 230. verba hæc sunt, Latine à Iuliano antecessore conuersa. *Iubemus igitur beatissimos quidem Patriarchas, id est, Papam Romanum & Constantinopolitanum & Alexandrinum & Theopolitanum, id est, Antiochenum, & Hierosolymitanum, siquidem consuetudo est, &c.* Et mox: *Metropolitanos autem, qui à consilio suo vel beatissimis Patriarchis, vel à Metropolitanis consecrantur, &c.* Item Nouel. 131. *Papa Romanus, inquit, prior omnibus Episcopis & Patriarchis sedeat: & post illum Constantinopolitana ciuitatis Episcopus: Archiepiscopus prima Iustiniana habeat sibi subiectos Episcopos Dacia Mediterranea, & Dacia ripensis, item Præualenos, & Dardania, & Mysia superioris, & Pannonia: sed & ille ab ipsis consecretur, & eadem iura super eos habeat, quæ Papa Romanus habet super Episcopos sibi suppositos.* Perspicuū est igitur, primis Christianæ libertatis tēporibus quatuor tantū Patriarchas fuisse, pari omnes honore, dignitate, iurisdictione, auctoritate, gradu: nisi

quòd in Synodis vniuersalibus Romanis, propter veterem veteris Romæ dignitatem, primus confidebat: deinde Patriarcharum numerum auctum fuisse, non à Papa Romano, sed ab Imperatore Romano: vt essent quinque, tùm sex, tùm septem, tùm ad extremum octo. tot enim sub Iuliano numerauimus. Ex quibus simul animaduerti volumus, insignem Romani Papæ in illo Synodi Constantinopolitanæ cap. 36. corrumpendo fraudem atque impudentiam. Nam apud Gratianum dist. 22. c. renouantes, verba Synodi Græca ita verterunt: *Renouantes sancti Constantinopolitani decreta concilij petimus* (imò definimus, ὁρίζομεν) *vt Constantinopolitana sedes similia priuilegia quæ superior Roma habet accipiat. Non tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa: sed hæc secunda post illam existens, priusquam Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eam Hierosolymitana.* De qua falsitate ne cui dubiũ esse possit, Græca ipsa verba proferemus: ὁρίζομεν ὡς ἐ τῶν κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἰσῶν ἀπολαβεῖν πρεσβείων τῆ τῆς πρεσβυτέρου Ρώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνον μεγαλύτεραι παράμασι. Veruntamen, dixit fortasse quispiam, mendum istud nuper in editione Gregorij XIII. sublatum est, & pro Non tamen, repositum *Necnon*. Præclare. Nam ista ratione primùm fateri Papa cogitur, apertissimæ se falsitatis conuictum esse: eaque falsitate & corruptela per annos ampliùs ccc. ad fallendam Christianam Ecclesiam improbè ac veteratorie vsurum esse. Prætereà nunquam illam falsitatem

ratemque correctum fuisse, nisi à nostris iam pri-
 dem falsò accusatus & conuictus fuisset. Sed quid
 respòdebit vel Gregorius xiii. vel Sixtus noster
 de iterata, & renouata hac eadē falsitate in c. an-
 tiqua, extra de priuileg. vbi turpior etiā impòstu-
 ra còmissa est his verbis, *Antiqua Patriarchatum*
Sediū priuilegia renouātes sancimus, vt post Rom. Ec-
clesiam (quæ disponente domino super omnes alias or-
dinaria potestatis obtinet principatum, utpote mater
vniversorū fideiū & magistra) Constantinopolitana
primū, Alexandrina secundum, Antiochena tertium,
Hierosolymitana quartum locum obtineat: seruata
cuiuslibet propria dignitate: ita quòd postquam antiesti-
tes eorum à R. Pontifice receperint pallium (quod
est plenitudinis officij Pontificalis insigne) præstito
sibi fidelitatis & obedientia iuramento, licenter, & c.
 Ecquis est vel tam ferreo pectore, vel tam vecor-
 di mente, quem ista tanta Papatum in corrup-
 pendis Ecclesiæ Christianæ monumentis impu-
 dentia non moueat? Neque verò consimilis al-
 tera impudentia silentio prætereunda est, ex c.
 placuit, 2. q. 6. Nam cum in synodo Carthaginen-
 si sexta, cui B. Augustinus interfuit, cap. 105. de-
 cretum aduersus Papam R. fuisset, ne ad ipsius
 Sedem ex transmarinis Ecclesiis prouocaretur: si
 quis prouocare auderet, anathema esset: tamen
 idem Papa in illo c. placuit, post hæc verba: *Ad*
transmarina autem, qui putauerit appellandum, à
nullo inera Africam in communionem recipiatur: im-
prudenter hanc exceptionem subiunxit. Nisi for-
te Rom. sedem appellauerit: vbi nuper Gregorius

XIII. perfidiosa falsitatis atque impostura manifestò conuictus, hanc excusationem adiecit, *Hæc in antiquis Codicibus scribuntur tanquam Gratiani verba.* Præclarè rursus. Nam hoc modo intoleranda Papatum Rom. impudentia perspicitur, qui non modò decretum data opera contra ipsorum ambitionem scriptum illa exceptione corruerunt, verùm etiam per annos ampliùs trecentos, vsque dum à nostris illa falsitas atque impostura patefacta est, illo mendacio Christianam Ecclesiam circumuenerunt. Et quoniam Gallis nostris hæc potissimùm à nobis opera nauatur, non alienum erit ex Doctore Bernardo quid aliquando Lutetiæ Parisiorum ex hac Romanarum appellationum ambitione acciderit, verbis ipsius exponere: ex lib. de considerat. 3. *Parisius, inquit, contigit hoc, nobili Galliarum ciuitate, sede Regia. Quidam sibi publicè desponsauerat uxorem: adest dies celebris nuptiarum, parata omnia, inuitati multi: & ecce homo concupiscens uxorem proximi sui, in vocem appellationis inopinata prorumpit, affirmans sibi traditam priùs, suam potius esse debere. stupet sponsus, hærent aures, sacerdos non audet progredi, frustratur omnis apparatus ille, descendit quisque in domum suam, suam cœnam manducaturus. Sponsa à mensa & thalamo sponsi suspenditur, quousque Roma reditum est. Rursus in eadem Parisiorum ciuitate quidam sibi desponsata uxore diem constituit nuptiarum: interim emergit calumnia, dicentibus quibusdam, non debere coniungi. Ad iudicium Ecclesie causa delata est. Sed non expectata sententia, appellatum*

appellatū est. At ille nihilominus, quod proposuerat, conrepta, siue dissimulata appellatione, peregit. Age: posterioris temporis rationem consideremus. Nam anno ccccxcv Carthaginensis synodus, eaque vniuersalis habita est, ad quam Episcopus Rom. tres legatos, Faustinum, Philippū, & Afellum, cum his mandatis misit, vt ius suæ Sedi à synodo Nicæna tributum, nimirū vt ab omnibus metropolitanis ad illū appellaretur, sibi conseruaretur. Tum repente scriba, nomine Daniel, iussus est de scripto mandata illa recitare: ac simul caput illud synodi Nicænae, quod Papa Rom. illis pro causæ suæ instrumento adiunxerat. Recitatum est quintum caput integrum synodi Sardicensis, quod Episcopus Rom. fraudulenter ac malitiosè pro Nicæna synodo supposuerat. Omnes qui tūm aderant Episcopi & Archiepiscopi negarūt id se vnquam in synodo Nicæna legisse. Itaque placuit vt exemplar Nicænae synodi, quod tūm erat in manibus, recitaretur. Verbum de appellatione nullum. Decretū fit, vt certi homines Constantinopolim, Alexandriam, Romam denique mitterentur, qui alia exemplaria Nicænae synodi asportarent, sed maximè Constantinopolim: vbi authoritas ipsa siue ἀρχέτυπος Nicænae Synodi asseruabatur. Anno vertente allata sunt. Recitata. Nulla de isto Episcopi Rom. priuilegio ac præcipuo iure suspicio. Scribitur epistola de communi patrum sententia Rom. Episcopo. Nusquam illud in Nicæna synodo repertum: imò ex contrario, in

illa ipsa synodo decretum, vt ipse suis se finibus,
 item vt alij Papæ & Metropolitanis, contineret.
 Quare si saperet, deinceps sua diocesi & præ-
 fectura contentus esset: neque in alienâ posses-
 sionem inuaderet. Huic sententiæ subscripserunt
 decem & triginta patres: in iis, illi ipsi quos
 antea nominauimus, Faustinus Episcopus Po-
 tentinæ Ecclesiæ, legatus Episcopi R. Philippus,
 Presbyter, & legatus Episcopi R. Asellus præ-
 illius Nicænorum patrū decreti quatuor hæc
 causas Synodus adscripsit, quas non alienum
 est exponere. *Prudentissimè, inquit, iustissimèq;
 Nicæni patres prouiderunt, quæcunque negotia in
 suis locis, ubi orta essent, finienda: nec unicuique
 prouinciæ gratiam spiritus Sancti defuturam, qua
 æquitas à Christi sacerdotibus & prudenter uideatur,
 & cõstantissimè teneatur: maxime, quia unicuiq;
 cessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorū, ad con-
 cilia suæ prouinciæ vel etiam uniuersale prouocare,
 nisi forte quisquam est, qui credat, Deum vni alicui
 cognitionis & examinis inspirare iustitiam, immu-
 merabilibus autem in synodo congregatis sacerdoti-
 bus denegare. Aut quomodo ipsum transmarinum
 iudicium ratum erit, ad quod testium necessaria per-
 sona vel propter sexus, vel propter senectutis infir-
 mitatem, vel multis aliis interuenientibus impedi-
 mentis adduci non poterunt? De legatis autem illis
 in iisdem literis perscriptæ sunt, quod conuen-
 tui magnas molestias exhibuissent, cum simula-
 rent*

rent se Rom. Ecclesie priuilegia defendere. Videmus igitur Rom. Papæ iam tum per illud tempus parefactam improbitatem, perfidiam, falsitatem, impudentiam, atq; apertè ab vniuersali synodo conuictam & condemnatam. Ecquid illum sublati omnibus ex Africa & Asia suis vel emulis vel certè riuilibus fecisse arbitramur, vt potentiam iam tum illis temporibus affectatam in Occidente suo constabiliret? Atque hæc quidem hætenus de prima Nullitatis causa, & iudicis incompetentiã dicta sint: quæ tamen quò magis apud clarissimos Parlamentorum regionum senatores, & alios iurisperitos testata esse possint, auctoritate Doctorum confirmabimus. Ac primò illa peruulgata Canonistarum sententia, Papam etiam in solo hæresis crimine non esse idoneum iudicem, sed ab aliis iudicari oportere. c. si Papa, dist. 40. Et eo casu Philippus Decius fortiter contendit, concilium auctoritate Papæ non esse congregandum, in c. cum venissent, num. 37. extra. de iudic. Idem Panormit. & Decius in c. significasti, num. 4. & num. 9. de elect. Sed omnium copiosissimè & doctissimè Lud. Rom. in concil. ult. num. 15. & seqq. vbi ex ipsius Decreti auctoritate contendit, eum qui rebelliter viuunt, & discedere atque agere bona recusant, magis esse membrum Diaboli, quàm Christi: & potius infidelè, quàm fidelem monstrari. c. nullus, dist. 38. Idem Iason in cõf. 95. requisitus, vol. 4. Decius cõf. 115.

SECUNDA NULLITAS
EX FALSITATE ALLEGATIONIS.

SECUNDAM igitur nullitatis causam in allegationis falsitate consistere dicimus: hoc est, in allegata falsa causa, quam Papa in concipienda sententia secutus est. Nota enim regula iuris est, ut sententia ex falsis causis, falsis allegationibus, falsis instrumentis, falsis testimoniis pronunciata, ipso iure, ac sine appellatione nulla sit: præsertim ubi sententia præcipuam causam ac fundamentum habuit allegationis falsitatem. l. i. & pass. C. si ex fals. instr. l. si prætor. 7. D. de iudic. l. cum verò, 26. §. subuentum, De fideic. libert. l. Seizæ. 26. D. de tutor. & cur. dat. l. i. §. hæc verba, D. ne vis fiat ei. l. i. C. si ex fals. alleg. At Papa Sixtus iccirco Regem Nauarrum & Principem Condæum ab se proscriptos esse prædicat, quia sunt notorij (ut ipse loquitur) hæretici. Festiuè. Nam hac ratione, si principes illi notorij sunt hæretici, tum armis & bello persequendi sunt: si non sunt hæretici notorij, tum proscriptio & execratio nullius momenti est. Videamus igitur quo nomine, & quanam allegatione supradicti Principes pro hæreticis damnentur. Neque enim tantum crimen vel infimo cuiquam Christiano, sine magna & graui causa imponendum est: nedum illis tantis principibus, & tanti Regis agnatis proximis. Imperatores Gratianus, Valent. Honor. statuerunt, ut hæreticorum numero habeantur, qui vel leui argumento à iudicio

cio catholicæ religionis ac tramite detecti fuerint deuiare. l. 2. C. de hæret. & Manich. Quis illâ definitionem probaret? nam Augustinus eos qui *sententiam suam, quamuis falsam & perniciosam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia sua præsumptionis pepererint, sed à seductis atque in errorem prolapsis parentibus acceperunt, querunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquam hæreticos deputat*: vt loquitur text. 24. dist. 3. c. dixit. Rursus Ioh. Auentinus lib. Annal. 3. scriptum reliquit, Episcopum quendam Germanum, nomine Vergilium, Mathematicis artibus eruditum, in crimen hæresis iccirco vocatum fuisse, & Romam à Zacharia Pontifice accersitum, quòd Antipodas esse affirmasset. Canonistæ decreuerunt cum hæreticum habendum esse, qui non omnibus ac singulis Papæ decretis obtemperaret. gloss. dist. 10. c. nulli. & dist. 21. Papa ipse decreuit, vt qui negat Imperatores, Reges, Principes, humanam denique omnem creaturam temporali & materiali gladio Romani Põtificis subesse, hæreticus habeatur: quoniam hoc credere est de necessitate salutis: hoc est, vnus est ex fidei articulis. c. 1. in fin. extrauag. de maiorit. & obed. Anno Christi cxcviii. Victor Papa Romanus Ecclesias Orientales iccirco hæreticas esse pronun-
 ciauit, quòd de festo die Paschatis non idem quod ipsius Ecclesia sentiebant. Qua de causa Irenæus Lugdunensis Episcopus Papam illum vehementer increpuit: auctore Euseb. lib. 5. 26. &

Epist. 24. Quid opus est multa? Hæreticus in Patu definitur qui non credit iis omnibus, quæ in Ecclesia R. pro veris tradita sunt. c. nulli, dist. 19. At superius demonstratum est, Papparum auctoritate atque imperio traditam hanc Ecclesiæ Christianæ doctrinam fuisse ad credendum. Dominicum plura edidisse miracula, quàm Christum, & omnes ipsius Apostolos: eundem Dominicum multo præstantiorem fuisse Christo, & omnibus eiusdem Apostolis. Ioannem Baptistam, cui Scriptura sacra elogium hoc tribuit, neminem vnquam mortalem in terris illo maiorem extitisse, multis partibus inferiorem illo impostore Dominico fuisse. Demonstratum est præterea, fabulam de stigmatibus Francisci Bernardonis à Papis approbatam fuisse, Ecclesiæque Romanæ traditam ad credendum, & sub nota hæresis puniendum oppositum sapientem: his enim ipsis verbis Papæ in suis Bullis vtuntur li. Conformat. fol. 234. col. 3. *Quare inquit, hoc est firmissimè, tanquam verum tenendum, & oppositum tenentem, vt hæreticum ab omnibus despiciendum.* Pari ratione Anton. Florentinus hist. part. 3. c. 1. §. 3. sic scribit: *Ecclesia indubiè approbavit & declaravit festum de hoc celebre instituendo: quod Francisco oranti & transformato d. Iesus in modum Zeraphim (scilicet cum sex alis) crucifixus ei impressit in manibus & latere signa suæ passionis, in quibus sentiebat maximum dolorem.* Iudicent nunc clarissimi & prudentissimi Regis Galliæ consiliarij, satisne vera illa Hæretici definitio sit, vt qui
turpissi-

turpissima illa de Dominico & Bernardone cō-
 menta Ecclesiæ Romanæ auctoritate compro-
 bata non crediderit, pro hæretico habeatur, &
 ab Ecclesiæ communione arceatur? Si non æ-
 quum hoc Papatus R. decretum esse statuunt,
 tum meminerint eius regulæ, qua traditur, leues
 & temerarios accusatores, non modò calumniæ
 damnatos, infamia notari, verum etiam talionis
 poena damnari. l. ult. C. de accusat. ac proinde
 Papam Sixtum V. qui Nauarrum Regem, & Con-
 dæum Principem hæresis crimine calumniosè
 accusauit, perspicuè pro schismatico & hæreti-
 co habendum esse. Sed iam paulò attentius con-
 sideremus, in quos nefarium illud crimen ac no-
 men Hæreticorum conueniat. Nam quantum ex
 sacræ Scripturæ & veterum Ecclesiæ doctorum
 auctoritate cognosci licet, Hæreticus is demum
 dicendus est, qui doctrinâ cum regula fidei (hoc
 est symbolo Christianorum) pugnantem legiti-
 mè admonitus, & conuictus, tamen & contu-
 maciter tuetur, & seditiosè diffeminat. Sic enim
 Augustinus lib. de ciuit. Dei 18. c. 51. *Qui in Eccle-
 sia Christi, inquit, morbidū aliquod prauūq; sapiūt,
 si correpti ut sanū rectūq; sapiāt, resistunt contumaci-
 ter, suāq; pestifera & mortifera dogmata emendare
 nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt, & si-
 rās exeuntes habentur in exercentibus inimicis.* Iam
 verò de Symbolo Christianorum, quam fidei
 regulam Tertullianus appellat, præclarum eius-
 dem Tertulliani hoc testimonium extat in libro
 de præscript. hæret. *Regula fidei est, inquit, qua*

creditur unum omnino Deum esse (notetur hæc pia
 Christiani symboli paraphrasis) nec alium prætor
 mundi creatorem, qui uniuersa de nihilo produxerit
 per verbum suum. P. Id verbum filium eius appella-
 tum, variè visum patriarchis, à prophetis semper
 auditum, postremò delatum à Spiritu Patris Dei
 & virtute in virginem Mariam, carnem factum in
 utero eius, & ex ea natum egisse (exisse) Iesum Chri-
 stum, exinde prædicasse nouam legem, & nouam pro-
 missionem regni cælorum, virtutes fecisse, fixum cruci,
 tertia die resurrexisse, in cælis ereptum sedere ad dex-
 teram patris, misisse vicariam vim Spiritus Sancti,
 qui credentes agat, venturum cum claritate ad su-
 mendos sanctos in vite æternæ & promissorum cœle-
 stium fructum, & ad prophanos iudicandos igni per-
 petuo: facta vtriusque partis resuscitatione cum car-
 nis restitutione. Hæc regula à Christo instituta nul-
 las habet apud nos quæstiones, nisi quas hæreses infe-
 runt, & qua hæreticos faciunt. Hæc Tertullianus.
 Ex quibus intelligitur, hæreticos ab eo definiri,
 qui doctrinam Christianorum Symbolo con-
 trariam in Ecclesiam inducunt: quod illi Pauli
 Apostoli præcepto consentaneum est: *Qui aliud
 vobis Euangelium attulerit, quàm quod nos attuli-
 mus, anathema esto.* Itaque Tertullianus alio eius-
 dem libri loco, *Vnde, inquit, extranei & inimici
 Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrina, quam
 unusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos, aut
 protulit aut recepit? Illic igitur & Scripturarum &
 expositionum adulteratio deputanda est, ubi diuersi-
 tas inuenitur doctrina.* Item alio loco: *Hæretici edant
 origines*

origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primum ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, QUI TAMEN CVM APOSTOLIS PERSEVERAVERIT, habuerit auctorem & antecessorem. Apostolicos Tertullianus disertè appellat, neque alios hoc nomine appellari patitur, quàm qui cum Apostolorum doctrina consenserint, & in ea perseuerauerint: ut facilè intelligatur, Apostolicos non ex sedis & loci, sed ex doctrinæ successione & perpetuitate æstimandos esse. Itaque alio loco: *Hæreticorum doctrina, inquit, cum Apostolica comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alicuius auctoris esse, neque Apostolici: quia, sicut Apostoli non diuersa inter se docuissent, ita & Apostolici non contraria Apostolis edidissent: nisi illi qui ab Apostolis descuerunt, & aliter prædicauerunt.* En, ut apertè Tertullian. ostēdit, eos qui doctrinam cum Christianorum Symbolo pugnantem inducunt, Hæreticos propriè appellandos esse, quamuis se Apostolicos nominent: quandoquidem, inquit, ab Apostolis descuerunt: & (ut aliquantò antè dixit) ex suo arbitrio, id est, ingenio & cōmento, aliquid præter Sacram Scripturam affinxerunt. Animaduertendum præterea, dici à Tertulliano Apostolicos non propriè ac præcipuè qui Petro, sed generaliter qui alicui ex ipsius omnib. Coapostolis successerūt: neq; id præcisè: ut referri ad locū & ciuitatē certā oporteat: sed cōnexè, qui Apostolis in Christi doctrina per

manus tradenda successerunt. Ex quo Paparum
 impudentia perspicitur, qui non modò Aposto-
 lici nomen propiè ad Romanū Episcopum re-
 strinxerunt, verum etiam stolidis rebus nomen
 illud imposuerunt, veluti: Sedes apostolica, Le-
 gatus apostolicus, Nuntius apostolicus, Nota-
 rius apostolicus, Cancellaria apostolica, Pœni-
 tētia apostolica, Camera apostolica, Priuilegium
 apostolicum, Prouisio apostolica, Bulla aposto-
 lica: vt tandem aliquando (sit honos auribus) di-
 catur, Mulus apostolicus, Matellio apostolicus:
 & siquid eiusmodi. Verum vt ad institutum re-
 deamus, quò planius discrimen inter Hæreti-
 cum & Apostolicum intelligeretur, exemplum
 Tertullianus subiungit apertissimum, & valde
 ad id quod agimus accommodatum: *Paulus, in-
 quit, Timotheum instituens, nuptiarum interdictores
 inter hæreticos suggillat.* Quid ita, Tertulliane?
 Nempe, quoniam Apostolorum doctrinæ in-
 terdictum illud contrarium est: qui disertè do-
 cuerunt, matrimonium esse omnibus omnium
 generum atque ordinum hominibus, nō modò
 decorum, & honorabile, verum etiam plerumq;
 necessarium. Ex quo intelligitur, prohibitionem
 matrimonij non esse apostolicam, sed hæreticā:
 quoniam hæretici ex Tertulliani sententia de-
 finiuntur, qui doctrinam apostolorum scriptis
 contrariam inuehunt. Apostoli verò & Ortho-
 doxi, & Catholici, qui scriptis Apostolorū con-
 senti, eos qui de his quicquā detrahunt, aut ali-
 quid affingūt, vnà cū Apostolo execratur. Porro
 huic

huic Hæreticorum definitioni consentanea altera illa est, quam B. Augustinus tradit in lib. de util. creden. *Hæreticus est, inquit, qui ob amorem lucri aut principatus nouas aut gignit, aut sequitur opiniones.* vbi Principatum intelligit factionis & secessionis ab Ecclesia, cuius se Ducē ac Principem quasi sublato signo profiteretur. Et hac eadem mente Paulus Philetum & Hymenæū Hæreticos appellat, quòd non modò à fide aberrassent, sed etiam quorundam fidem subuertissent: quos etiam alio loco *πλανῶντας, ἢ πλανωμένους* appellat: id est, errantes, & alios in errorem inducentes. 1. Timoth. 2. 2. Tim. 3. Sed & Petrus hæreticos describens, ait eos leuium & infirmorum hominum mentes inescare. Item alio loco: *Inter vos, inquit, erunt falsi doctores, qui clam inducent hæreses, siue sectas exitiales.* 2. Pet. 2. Quantum autem ad formam declarandorum hæreticorum attinet, Paulus eam his demonstrat verbis: *Hæreticum post vnā & alteram admonitionem deuita.* 1. Tim. 3. quam ad formam ille quoque ordo pertinet, quem Christus Math. 18. præscribit, vt apud Ecclesiam accusetur, & si se contumacem præbuerit, pro ethnico & profano habeatur. Et in hanc eandem sententiam videmus etiam Doctores scholasticos consentire in his Magistr. in 4. dist. 18. ca. 7. vbi sic scribit: *Excommunicationem fieri debere, cum quis secundum Canonicam disciplinam tertio vocatus ad emendationem manifesti delicti, & satisfacere vilipendens, sententia Ecclesie à loco orationis & sacramentorum communionē, & si-*

*delium consortio praecliditur ut erubescat, & pudore
 sceleris conuersus poeniteat, ut spiritus eius saluus sit.
 qui si poenitentiam profitens resipuerit, negata com-
 munioni admittitur, & Ecclesia reconciliatur.* Ex
 quibus omnibus perspicue intelligitur, tres hæ-
 reticorum esse notas, quibus ab orthodoxis in-
 ternoscuntur: si quid à regula fidei alienum in
 Ecclesiam inducant, si secessionem faciant, & si
 sollemniter admoniti contumaciter perseuerent.
 Sed quoniam ad Regios Senatores Iuris peritos
 magna ex parte hæc disputatio pertinet, non a-
 lienum videtur, alteram ex Iustiniani libris Hæ-
 reticorum definitionem proponere. Nam in
 Nouel. 115. §. si quis, ubi inter legitimas liberorum
 exheredandorum causas hæresim enumerat, Ju-
 liano antecessore interprete hæc subiungit: *Or-
 thodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sa-
 cra sancta Ecclesia Catholica, in quam omnes Patriar-
 che vna conspiratione & concordia colliguntur: &
 quatuor sancta concilia prædicantur: Nicanum, Con-
 stantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalce-
 donense. Hæreticos autem dicimus eos, qui Catholi-
 cis non communicant.* His igitur ita constitutis, vi-
 deamus nunc, quo iure supradicti Principes no-
 stri à Papa Sixto V. pro hæreticis damnentur.
 nam siue priorē, siue posteriorem definitionem
 sequamur, supradicti Principes quanta maxima
 possunt contentione profitentur, ac prædicant,
 Deumque & Angelos, atque omnes omniū or-
 dinum ac generum homines, cælum denique &
 terram contestantur, se neque quicquam à regu-
 la fidei

la fidei & vſitato Christianorum Symbolo, neque ab illis antiquiſſimis quatuor conciliis alienum in Eccleſiam inuehere, ſed eorum doctrinam & confeſſionem, qualis in Synodo Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina, Chalcedonenſi concepta eſt, ex animo amplecti, neque ab Athanaſij formula, vel latum (vt dicitur) vnguem diſcedere. Proſitentur præterea, ſe nullam ab iis Eccleſiis, quæ in illa fidei regula, & confeſſionum formula permanſerunt (quales ſunt illuſtriſſimorum & potētiſſimorum Electorum, & Principum Auguſtanæ confeſſionis Eccleſiæ) ſecefſionem feciſſe, aut facere velle. Poſtremò nunquam vſque adhuc ab vlla huius generis Eccleſia, quæ in Apoſtolorum doctrina perſeuerarit, admonitos, aut reprehensos fuiſſe. Quòd ſi Pariſienſis carnificinæ cruore & cædibus infinitis adoleſcentuli conterriti, Regiſque potētiſſimi coſpectu ac præſentia permoti, multis poſtremò militum armatorum gladiis circumuerti, ea quæ vel facere, vel pronuntiare iuſſi ſunt, inuiti fecerunt, ac pronunciarunt, non hanc legitimam ac ſolem, & qualē Chriſtus inſtituit, Apoſtoli & Apoſtolici ſeruarunt, Eccleſiaſticæ commonefactionis formam habendam eſſe: præſertim cùm aliquantò poſt, recuperata libertate, proteſtati ſint, ſe, quicquid illius fecerant, inuitos ac minis compulſos feciſſe: ſuæque illius infirmitatis veniam à Deo, & Chriſtianis palàm, pro concione, in Eccleſia reformata poſtularint. Ex contrario verò demonſtrant, Papam Romanum iudicio maxi-

mæ partis Europæ, non modo inter hæreticos, sed etiam tanquam hæresiarcham, & factionis principem, auctorem, ducem damnatum esse. Primum quia fabulas impias, & blasphemias de falsis monachorum miraculis, in Ecclesiam inuexit, & traditiones ab illis quatuor antiquis conciliis alienissimas: quales superius protulimus de commentitio Purgatorio, de inuocatione mortuorum, de ueneratione imaginum, de quotidiana renouatione sacrificij Christi in missa, de idololatrica panis & calicis ueneratione, de prohibitione coniugij, de monachis Dominicanis sub uirginis Mariæ stola occultis, de pluribus & maioribus miraculis à Dominico & Francisco factis quàm aut à Christo, aut ipsius apostolis: quæ sunt blasphemix ad eò nefariæ, sceleratæ, atque impiæ, ut illarum commemoratione piorum omnium animi cohorrescant. Deinde quoniam dominatu ac potentatu Regio in Ecclesiam uniuersam arrogato, adhibiti que ad eum tuendum & ornandum administris & satellitibus, satrapis, & Cardinalibus purpuratis, nouæ se factionis & Synagogæ ducem ac principem professus est. Postremo quoniam quadringentis ab hinc annis continuis, omnium Christianorum Principum precibus rogatus atque admonitus, ut emendationem & reformationem aliquam admitteret, superbè postulata & preces illorum repudiavit. Cuius rei, ne longius testimonia petantur, patrum certè atque aorum nostrorum memoria testis esse poterit, ex concilio

lio Constantiensi, Basiliensi, Florentino, & Tridentino: in quo postremo, non modò falsæ & adulterinæ doctrinæ sublatae non sunt, verùm etiam magis ac magis confirmatae: vt iam dubium nemini esse possit, quin tres illae notae, quibus paulò antè dicebamus hereticum ab Orthodoxo internosci, euidentissime in Papa Romano appareant. Quae cum ita se habeant, satis iam perspicuum esse arbitramur, cuius momenti haec apud Regis Galliae consiliarios esse debeat Papae Sixti accusatio, cui se maxima Europae pars subscripsit. simul intelligitur, cuius auctoritatis esse apud eosdem debeat haec ab illo contra Regem Nauarrum & Principem Condæum instituta criminatio. Nam, vt illum suo etiam (vt dici solet) gladio iugulemus, ecce in ipsius Decret. 24. distin. 1. multis passim testimoniis traditur, lapsum in haeresim non posse aliquem officio priuare, vel sententia innodare: velut in c. acasius. Si ergo, episcopus, inquit, in haeresim iam damnatam lapsus est, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non potest. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet. Quod idem seq. confirmatur, hac subiecta ratione: *Ligandi namque vel soluendi potestas veris, non falsis sacerdotibus à Domino tradita est. & c. seq. Manet Petri priuilegium, vbi cumque ex ipsius equitate fertur iudicium.* Facit quod scribit Ias. in consil. 145. requisiti, num. 3. vol. 2. quod Papa non potest sine causa quemquam in dignitate constitutum deponere: quia potestas data Petro, ad pascendum oves Christi non

extenditur ad necandum eas. c. in nouo. 21. dist.
 manet enim potentia Petri, dum verè iudicat, & cla-
 uis non errat. d. c. manet. & c. hoc idè scribit Abb.
 in c. vlt. col. pen. & vlt. de confirm. vtil. vel inut.
 & in c. constitutus, col. 3. de religiof. dom. & in
 c. vlt. de postul. prælat. & in c. de multa, de præ-
 bend. Planius etiam Ias. in consil. 95. requisitus,
 vol. 4. Quando Papa, inquit, impeteretur de hæresi,
 cum ob hoc crimen possit deponi, c. si Papa, 40. dist.
 per hoc desinit esse Papa, cum sit extra Ecclesiam
 catholicam: iuxta not. per Innocent. in c. ex parte, de
 verb. signif. & eodem modo quando Papa esset cri-
 minosus notorius, & grauibus criminibus irretitus,
 ita quod Ecclesiam scandalisaret, &c. Item col. 3.
 Sed fortius tenuit glossa trita, quam totus mundus
 allegat in d. c. si Papa, quod etiam de alio crimine,
 puta simonia, vel adulterij, quod sit notorium, & ad-
 monitus Papa est incorrigibilis, ita vt scādaliset Ec-
 clesiam Dei, potest accusari cum habeatur pro hære-
 tico: & sic Papa non solum pro caussa hæresis, sed et-
 tiam pro quocunque alio crimine, in quo Papa com-
 mittit excessum scandalisantem Ecclesiam, si sit no-
 torium, & Papa sit incorrigibilis, potest accusari &
 puniri: quia notoria inobedientia habetur pro hæresi.
 Vnde sicut Papa potest pro hæresi accusari, & dānari,
 ita etiā pro quocunq; notorio crimine, in quo sit incor-
 rigibilis, quinetiam Felin. in c. ego N. de iureiur. Pa-
 pa non Canonice electus est diabolus, non habens cla-
 ues regni caelorum, sed inferni.

TERTIA NULLITAS

EX DEFECTV ORDINIS

iudicialis.

VEniamus iam ad tertiã nullitatis caussam, quam esse dicebamus, defectum formæ & ordinis iudicialis. Nam vt quondam ab Oratore summo dictum est, quid indignius, quam qui neq; adesse iussus sit, neq; citatus, neq; accusatus, de eius capite ac fortunis omnibus iudicare? Demostratũ est superius, formã hanc atque ordinẽ ecclesiastici iudicij à Christo & ipsius Apostolis in hæreticis iudicandis institutum fuisse, primũ vt aliquoties erroris sui cõuinceretur: tũ, si monitis Ecclesiæ non vnis, sed pluribus ac repetitis non paterent, sed (vt Augustinus loquitur) contumaciter resisterent, atque in errore perseuerarent, tũ, in hostium ac profanorum numero haberentur. Monitionibus igitur opus est, & causæ cognitione solenni ac legitima Non ignorabat Deus, quid contra suum interdictum Adamus & Eua commisissent. euocauit tamen vtrunque, & quasi quæstionem causæque cognitionem instituit: ac tũ demũ in illos conuictos sententiam pronuntiauit. Non ignorabat idem, seuerissimus flagitiorum vindex Deus, quanto se scelere, & quam nefario Sodomitæ, & Gomorrhæi polluisent. Verũtamen vt mortalibus jurisdictionem exercentibus æquitatis exemplum præberet, causæ cognitionem suscepit, descensurumque se & cogniturum dixit,

quod etiam Canonistæ multis verbis tradiderūt in 1. q. 2. passim, sed præsertim in c. Deus omnipotens. Sed & eadem scriptura alio loco testatur, seniores populi Iudaici, qui ad radices montis Sinai res iudicabant, nō nisi vtraque parte audita, & causā vtrinque perorata sententiam pronuntiasse. Quinetiam Iudæi quamvis malignose perniciem atque interitum Christo molerentur, tamen vilitatum iudiciorum ordinem cōseruarunt, vt illum apud Caiapham Pontificem maximum & iudicem competentem reum facerent: tū eundem comprehensum ad eiusdem Pontificis tribunal adducerent, simulque testes in suam accusationem producerent causā igitur vtrinque dicta est: rogataque confessorum sententiæ: ac tum demum, ordine iudicali seruato, pronuntiata condemnatio est. Sed quid opus est plura? cum in adulterio deprehensa mulier fuisset, vt scriptura loquitur, *ἐπ' αὐτῶν ὄρω*, neque quisquam esset, qui aduersus eam accusationem institueret, ac testes produceret, tū Christus, Nec ego, inquit, te non conuictam damnabo. Ioh. 8. Item alio loco: cum Iudæi quodam die Christum inauditum condemnare vellent, tū eos Nicodemus his verbis increpuit: An lex nostra vllum hominem condemnat, quin prius auditus sit, & de eius facto cognitum? Denique nihil est de quo veteres Christianorum patroni, in his Tertullianus, Arnobius, Augustinus, Lactantius tā opere querantur, quam quodd ethnici Christianos inauditos, atque indicta causā

passim

passim ac temere damnabant. At horum Ethnicorum temeritatem Papa Sixtus & eius assessores Cardinales in hac insanissima DECLARATIONE secuti sunt, cum supradictū Serenissim. Navarra Regem & Illustrissimum Principem Condæum, non dico inauditos, sed ne adesse quidem iussos aut citatos, barbara & cyclopica quadam arrogantia condemnarunt. At enim, dixerit fortasse quispiam, condemnati sunt illi Principes, non simpliciter tanquam hæretici, sed connexè tanquam hæretici notorij, & manifesti. Sic enim multis locis in illa furiali declaratione appellantur. Est autem inter Canonistas hoc ius receptum, ut in manifestis & notoriis criminibus accusatione, & ordine iudiciali opus non sit. c. manifesta, & c. c. seqq. 2. q. 1. Ex quo concludi volunt, cum supradicti Principes palam atque aperte se ab Romana sede desciuisse profiteantur, nulla vel citatione, vel accusatione vel causæ cognitione ad eos condemnandos opus fuisse. Sed facilis ad hanc objectionem responsio est: eaque triplex. prior est, quod Papa sumit pro cōcesso, quod ei à maxima Christianitatis parte fortiter negatur, religionē supradictorū principū ac ram multorū aliorum Regum ac procerū idē sentientiū esse hæreticā: ac proinde absurdū esse, Notorios hæreticos appellari eos, qui ne hæretici quidem sunt. Altera responsio est, quod omnia illa Decreti Gratiani capita 1. q. 1. quæ obiici nobis possent, nulla ex parte ad crimen hæresis pertinent: sed (ut Nicolaus Papa c. 16.

loquitur) ad opera carnis: quæ (quænammodum ex Apostolo eodem loco subiungit) manifesta sunt: veluti homicidium, latrocinium, stuprum, incestum, adulterium, & cætera consimilia. Neque omnibus illis locis vox vlla de hæresis crimine reperietur: quod crimen à carnis operibus, & cæteris maleficiis eo discrepat, quod in hæresi damnanda personæ correctio & emendatio quæritur: quam Paulus iccirco *ὡς δεινὰ* appellat, eodem ipso vocabulo, quo Plato eam castigationem nominat, quæ adhibetur emendandi gratia. nam in reliquis pœnis non personæ delinquentis emendatio quæritur, sed aliis exemplū datur, vt homines cōsimilis pœnæ metu à maleficio deterreantur. Qua de caussa *καταδεινὰ* ab eodem Platone nominatur. (Agell. 6. c. 4. & Plato in Gorgia.) Quamuis igitur quis in aliquo religionis articulo caliget, manifestò etiam erret, ac labatur, non tamen continuò vel ab Ecclesiæ communionem arcendus est, vel in hostiū, atque (vt Augustinus loquitur) inimicorū exercituum numero habendus est. sed semel ac sapius admonendus, castigandus, edocendus, neque prius à fidelium communionem submouendus, quam se contumacem ac pertinacem ostenderit: atque (vt eiusdem Augustini verba vsurpamus) contumaciter Ecclesiæ restiterit. Quare cū supradicti Principes, neque vllam doctrinam alienam, sed quatuor superius à nobis nominata Concilia studiosissimè amplectantur, neque ab
vlla

vlla Ecclesia Apostolica: que (vt Tertullianus definit) in Apostolorum doctrina perseverarit, sint reprehensi, neque se in discendo contumaces præbuerint. Sed si alicuius erroris convincatur, emendare parati sint: sine vlla cunctatione concludimus, Nullitatis causæ à nobis tertio loco propositæ abunde satisfactum fuisse. Quid multa? Nam etiam Canonistarum iure tota hæc Papæ Declaratio iniusta, & irrita esse convincitur: quandoquidem vbi vel non iusta ex causa, vel non seruato iudiciali ordine emissa excommunicatio est, tum ipsa excommunicationis maledictio, in caput maledicentis redudare dicitur. De iniusta causa testimonia extant ex scriptis Augustini in c. Temerarium, eod. vbi sic scribit: *Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere iudicatur: ei autem qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est noceat.* Item c. seq. *Quid obest homini quod ex illa tabula vult illum delere humana ignorantia, si de libro viventium non deleat iniqua conscientia? Senti de Augustino, quicquid libet. Sola me in oculis Dei conscientia non accuset.* & c. Et si, ex eodem Augustino hæc proferuntur: *Et si ad tempus damnaris ab homine, aliud est sella terrena, aliud est tribunal celeste: ab inferiori accipis sententiam, à superiori coronam.* Item in c. illud planè, ex eodem Augustino. *Illud planè, non remere dixerim, quod si quisquam fidelium fuerit anathematisatus iniuste, potius ei oberis qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisque ligatur, aut solui-*

tur, immeritam nulli ingerit pœnam. In ordine autē iudiciali primò requiritur citatio, & citati contumacia, II. q. 3. c. Episcopi, c. nemo, c. certum, c. ex parte, cap. cùm olim. De senten. excommun. *ut puta,* inquit Hostiensis, *si aliquis iussus vel monitus noluerit maleficium emē dare.* Host. in Summ. tit. de sent. excommunic. num. 7. glos. in c. Statuimus. eod. tit. in vj. Requiritur præterea vt excommunicator, sit iudex competens: alioqui iudicis incongrui excommunicatio nulla est. cap. ad nostram, De consuetud. vbi concord. in gloss. Tertio si excommunicatus legitimè appellauit, aut appellationis loco idoneè sit protestatus. c. solet, & c. venerabilem, & c. per tuas. eod. tit. in vj. Nā allegans sententiam nullam, quamuis non petat se absolui, sed. (vt in hac caussa vsuuenit) legitimas nullitatis caussas proferens præsertim tanto numero, & tam legitimas, audiendus est: atque interea sententia suspenditur: vt communiter iudem Canonistæ tradunt. in d. c. per tuas, & in d. c. solet. Pari modo si sententia continet errorem intolerabilem: vt per eosdē Canonistas in d. c. solet, & d. c. per tuas. velut in hac caussa nostra, vbi Bulla Sixti Papæ manifestissimis erroribus cōuincitur: quemadmodū in postrema nullitatis caussa demonstratū est. præsertim vbi sententia perspicuè continet errorem facti: vt notat Ang. in Summ. contra glos. in d. cap. per tuas. Nam sententia ex falsis allegationibus pronuntiata ipso iure nulla est: vt paulò antè copiosè docuimus.

QVARTA NVLLITAS EX
FORMVLA SENTENTIAE.

SVperest quarta nullitatis causa, ex stulta
conceptæ sententiæ formula. nam, vt di-
ci solet, stultitia sermonis, mentis stultitiam
indicat. l. pen. D. de cond. & demonstr. l. n. §. pen.
& vlt. D. de ædil. edict. Itaque Iudex ineptè, stul-
tè & absurdè sententiam pronuntiās, stultus ap-
pellatur. l. vlt. C. de fideic. libert. qualem hūc mo-
nachum Francisci Bernardonis discipulū, ex hac
ipſius sententia & monachali bulla demonstra-
bimus. Sic enim exorditur: *Ab immensa æterni*
regis potentia B. Petro eiusque successoribus tradita
auctoritas, omnes terrenorum Regum & Principum
supereminet Potestates. Vt sententiās loquitur car-
nifex. At vetus Dialecticorum præceptum est,
comparationes non nisi in rebus quæ generis e-
iusdem sunt, vsurpari. Quid verò commune est
inter auctoritatem Apollolis tributam, quæ ad
religionem & conscientias pertinet, & potesta-
tem regibus concessam, quæ in civilibus & poli-
ticis rebus versatur? Itaque proinde Bardocucul-
lus noster loquutus est, quasi dixisset: Stultitia di-
scipuli Bernardonis supereminet auriculas om-
nium onagrorum, qui sunt in Arcadia. Verum-
tamen vt serio aliquid respõdeatur, prodeat hæc
in medium conclusio. Non plus habet succes-
ſor Iuris, quàm quātum auctor suus habuit. Pe-
trus non habuit auctoritatem supereminentem
potestates regum, sed iis tanquam superioribus

parere iussus est. Ergo etiam si Papa esset Petri
 successor (quod superius falsum esse docuimus)
 tamen Regibus inferior parere illis deberet. Af-
 sumptio perspicua est ex illis verbis: *Omnis anima*
Potestatibus supereminētibz subiecta esto. Quisquis
opponit se potestati, Dei ordinationi resistit. Rom. 13.
Suggere ipsis, ut se subiciant Principatibus ac Po-
testatibus, ut obtemperent. Tit. 3. Subiecti estote cui-
us humane ordinationi, propter Dominū: siue Regi,
ut qui superemineat: siue Præsidibus, ut qui per eum
mittuntur. 1. Petr. 2. Sed quid apud Papā Scripturæ
 factæ auctoritas valebit? nam vno iam hoc ver-
 bo refelletur: Constantinus omnia Papæ Occi-
 dentis regna donauit, statuítque ut Imperato-
 res & Reges, ei in equum ascendenti strepam
 teneāt, affeclas eidem se præbeāt, denique ut hu-
 mi prostrati, osculum ipsius pedibus ferāt. Hæc
 est illa, quam hoc loco significat, Paparum su-
 pereminentia: qualis Dei sui Francisci, vel fuit
 quondam in terris, cum in mediam aëris regio-
 nem sublatus familiariter cum Christo fabula-
 batur: vnde frigoris illius vitandi causa, cuculla-
 rum vestimentum induit: vel hodie est in cœlis,
 vbi super Cherubin sedere diuaticatus dicitur.
 Sed iam sequentia videamus: *Stabilis in petra co-*
sistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis
flatibus à recto cursu deflectit. Ecquis antehac au-
 dierat, vel auctoritatem in petra positam nau-
 gare, vel nauem aliquam secundis flatibus à re-
 cto cursu deflecti? Verumtamen utcumque na-
 uis ista nauiget, superius demonstratum est, ei
 qui

qui se in eius puppi sedere, clauumque tenere
gloriabatur, ne in ima quidem sentina locum
relictum esse. Consimile illud est quod sequitur:
*Si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seniore
hos vindicta ulciscitur.* Quasi verò vel in vrbe Ro-
ma, quod flagitiorum omnium domicilium est,
nullis ordinationibus Dei resistatur: vel Papa vl-
los istiusmodi resistentes seniore vindicta, ulci-
scatur. At Petrarcha Mantuanus, Sannazarius, &
alii complures Itali Romam appellant scelerum
omnium officinam, Babylonem, Sodomam, scho-
lam errorum, templum hæreseum, scortum per-
frictæ frontis.

I pudor in villas: si non patiuntur easdem

Et villa vomicas. Roma est iam tota lupanar.

inquit Mantuanus: Item alio loco:

Venalia Roma

Templa, sacerdotes, altaria, sacra, corona.

Ignis, thura, preces, cælum est venale, Deusque.

Item Albericus Rosat. in verbo Roma:

Curia Romana non petit ouem sine lana,

Dantes exaudit: non dantibus hostia claudit,

Item B. Bernardus lib. quarto de consid. ad Eu-
genium Papam, cap. i. *Quem dabis mihi de tota
maxima vrbe, qui te in Papam receperit, pretio seu
spe pretij non interueniente? Hi inuisi terre & coelo,
utriusque iniicere manus: impij in Deum: temerarij in
sancta: seditiosi in inuicem.* Item Petrarcha in Epi-
stol. *Quicquid de Assyria, vel Ægyptia, Babylone,
quicquid de Labyrinthis, quicquid denique de A-
uerni limine, deque Tartareis styliis sulphuribus le-*

gitur, huic *Tartaro admotum fabula est. Hic turris-*
cus simul & terrificus Nimrod. hic Pharetrata Se-
miramis. hic inexorabilis Minos. hic Rhadamantus.
hic Cerberus, vniuersa deuorans. Hic Tauro suppo-
sita Pasiphæe, mixtumque genus, quod Maro ait,
prolesque biformis, Minotaurus inest Veneris moni-
menta nefandæ. Hic postremò quicquid confusum,
quicquid atrum, quicquid horribile vsquam est
aut fingitur, aspicias: & ut breuiter dicam, scelerum
ac dedecorum omnium sentina. Quid ad hæc Papa
noſter? Audiamus elogium vr̄bis Romæ ex cap.
fundamenta 17. de elect. in vj. Roma, inquit, est
gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, &
regia, per sacram B. Petri sedem caput totius orbis
effecta. Ecquod fuit vnquam tam perfrecta fron-
te prostibulum, cuius ex ore dictum impudẽtius
prodierit? aut quid de monacho Bernardonico
nostro dicemus, qui quæ trans-Alpes fiunt, cu-
rat: quæ domi geruntur negligit: cum Paulus sta-
tuerit, ne qui familiam suam regere non potest,
ei regimen Ecclesiæ committatur. Sequitur.
Quamuis potentiores de folio deiciens, velut super-
bientis Luciferi ministros ad infima terræ derurba-
tos proſternit. Quam amenter monachus temu-
lentus incurrit in locum Iſaię ex cap. 14. qui pro-
prie in Papas Romanos, & vniuersales Ecclesiæ
sacerdotes conuenit? Nam Gregorius Magnus
dilucidè testatur, sub persona Nabuchardnoſo-
ris Papam vniuersalẽ describi. Inducuntur quip-
pe in inferis Reges & Principes damnati, quasi
post Papæ mortem ad se venienti gratulan-
di cauſ-

di caussa obuiam procedentes, eique sic illudentes: *Infernus expanit propter te in occursum aduentus tui, exurgunt tibi mortui omnes Principes terrae. Exsurgunt ex Solijs suis omnes reges gentium. Etique his affantur verbis: Etiamne tu infirmatus es, sicut nos, & nobis similis factus es? Detracta est ad inferos superbia tua. Quando cecidisti de caelo Lucifer, fili Aurorae & succisus es ad terram, qui territabas gentes? At tu dicebas in corde tuo, Caelum ascendam: super stellas caeli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubium, & similis fiam altissimo. Qui te videbunt, dicent, Num hic est qui conturbabat terram, & concutiebat regna? Nunc Gregorium audiamus ex lib. 4. epist. cap. 82. ubi locum illum Isaiae ad eum qui se Papam & Episcopum vniuersalem profitebatur, accommodans, Ascendam, inquit, super altitudinem nubium: similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes vniuersalis Ecclesiae Episcopi, nisi astra caeli sunt? quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis preponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi, In caelum ascendam: super astra caeli exaltabo solium meum? quos dum vestra fraternitas despicens sub se premerere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur, Ascendam super altitudinem nubium? Quae cuncta ego cum flens respicio, &c. Quibus ex verbis intelligitur, locum Isaiae de Lucifero in infima terrae praecipitato, & eius ferocitate in inferos depressa, non ad Serenissimum Regem Nauarrenum (quo nihil mansuetius, nihil cle-*

mentius sol intuetur) sed ad Polyphemum nostrum Sixtum quintum, & eius in conculcanda Regum maiestate superbiam pertinere. Quod si suo Cyclops ille gladio iugulatus est, ecce text. in suo Decreto dilucidum, de pœnit. distinct. 2. §. qui verò reprobis, vbi scriptam ita est: *Lucifer dum de se superbiendo presumpsit, ex Paradiso deiectus est in infernum.* Item 23. q. 5. §. hinc notandum: *Nabuchodnosor dum in corde suo superbiendo diceret, Nonne hæc est Babylon, quam ego condidi, &c. statim mutauit Deus rationabilem eius mentem, & immutauit eum in formam bestialitatis, vt ab hominibus fugiens cum bestiis vineret.* Quæ verba commemorat, ad Papam ea referens, (quod summè notari volumus) & laudat Ludouic. Roman. in consil. vlt. num. 2. Sed iam ad reliqua pergitur commemoratio est, illud ex libri Confortatum fol. 38. ascripserimus: *Frater Pacificus raptus in caelum, siue corpore, siue extra corpus, Deus nouit (considerent lectores quàm impie verba Pauli nefarius monachus irrideat) & vidit in caelo multas sedes, inter quas vnã vidit eminentiorem alijs, ornatam lapide pretioso. Et audiuit vocem dicentem sibi, Hæc sedes fuit Luciferi, & loco eius sedebit humilis Franciscus.* Atque hoc nimium est, quod superius diximus, Franciscum Bernardonem vna cum ceteris suis histrionibus & comædis locum apud Luciferi regnum habiturum: vt non magnopere quærendum sit, vtri dignior sella debeatur, Francisco, aut Papæ Sixto quinto,

quinto, Franciscanici ordinis antistiti. Sequitur in Bulla: *Pro incumbenti nobis Ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudine.* Papa! quantum in se Pantocucullus noster onus suscipit, cum & Ecclesiarum omnium & populorum ac gentium curam ac sollicitudinem in suos humeros sustulit? deinceps mirati desinemus, quid sit, quod Pictores in ipsius imagine nitentis formam effinxerint. Vix Atlas, quem suis humeris cœlum sustinuisse fabulantur, grauius in sese onus susceperat. Quid igitur nobis fiet, si Papa sub onere isto tanto, quod sibi vni incumbere queritur, labascere ac succubere incipiat? quam ægritudinis causam melancholico cuidam fuisse aiunt, metuenti assiduè ne Atlas, qui tandiu tantum onus sustinuerat, aliquando succumberet. Sed iuuat nos Guillelmi Budæi viri, non minus (vt iam ante dixi,) patriæ amantis, quam eruditi de his Atlantibus facetam quandam narrationem, hoc loco proponere, ex ipsius quinto de Assse libro: *Concionator quidam perlepidus, inquit, & facetus cauillari, non ita pridem in eos solebat, vt diceret eos sibi tales videri, quales sunt in aedibus sacris mutulares statuae, quæ pilis aut columnis imponuntur. Vt enim illa simulachra quedam veluti oneri cedentia videmus, quæ vel mutulorum vicem sustinent, vel extra abacos mutulorum porrecta sunt, eamque speciem intuenti præbent, vt magnopere niti operi seruando atque insudare videantur: cum reuera sensu sine carentia: ac nihil ipsa facie nitentium sanxeram adiuuenti firmitatem: ita Atlantes istos san-*

ctos summis scapis columnarum in sano Domini su-
 perpositos, fabulosa quidem illa amplitudine, appella-
 tionisq; maiestate venerandorum senum instar,
 sanctitatemque praeferre, moris est, speciemque lucu-
 lentam praebeere grauissimorum Patrum, sanctuarium
 Domini fulcientium: stupidam autem eorum igno-
 rantiam, aut incuriam dissolutam intuentibus pate-
 re, eos nihilo vtiliores statuis lapideis esse. Hæc Bu-
 deus. Sed ne illud quidem prætermittendum vi-
 detur, quod Antoninus Archiepisc. Florent.
 quem superius aliquoties commemorauimus,
 nos docuit, cum oneri tanto Papa iampridem
 succumbere cœpisset, repertos esse, qui eum la-
 bentem suis humeris fulcirent, nempe Mona-
 chos Dominicanos. Nam Historiar. part. 3. tit. 23.
 §. 3. fol. 191. sic scribit: *Dominicus Papam Innocen-*
tium adiit, & ab eo petiit, ut suum prædicatorum
ordinem, confirmaret. Papa primitus se difficilem ex-
hibuit. at nocte quadam Deo sibi reuelante, vidit in
somnis quod Lateranensis Ecclesia, quasi suis com-
pagibus resoluta, grauera subito minaretur ruinam,
quod cum tremens simul ac mœrens aspiceret, ex ad-
uerso vix Dei Dominicus occurabat, qui humeris
suppositis, totam illam casuram fabricam sustentas-
bat: cuius quidem visionis & nouitatem admirans
& significationem prudenter intelligens, Domini
petitionem hilariter accepit: anno Domini c13
c c x. Hæc ille. Sed quid si etiam Dominicani,
qui annos iam amplius trecentos suis humeris
ruentem Papatum sustinuerunt, ipsi quoque la-
bas cere ac debilitari cœperint? Repertum est al-
terum

terum columen subsidiarium. Nam Iesuitæ nuper exorti sunt, qui defessis Dominicanis integri ac recentes succurrerent. Ita res (vt in vetere pro- uerbio est) ad triarios rediit. quibus iam debili- tatis Papa summæ rei diffusus, ad hoc brutum excommunicationum fulmen descendit. Sequi- tur in bulla: *Vt non solum FAMVLATVS nostri, sed etiam omnia futura tempora cunctis Christiani orbis partibus pacem afferant.* De hoc FAMVLA- TVS genere superius dictum est. quod in eo versari docuimus, vt Reges & Imperatores Papæ ex equo descendenti strepam teneant, vt eidem in oppida ingredienti seruilem pedisequi ope- ram præstent: vt eidem in regali solio confiden- ti venerationem & cultum diuinum præbeant: soloque prostrati, & ad pedes ipsius iacentes, ad testificandam seruitutem calceis ipsius osculum ferant. Sed quid hoc verbi est: *Hoc tempore dam- namus Hereticos, vt futura tempora orbi Christiano pacem afferant?* Nunquid nisi pransus, potus, e- brius Sixtus noster fuisset, scripturus potius fue- rat, *Vt futuris temporibus orbi Christiano pacem af- feramus?* Sed pergamus ad reliqua huius Bullæ oracula. Sic enim subiungit: *In Gallia regno Chri- stiana religio omni tempore viguit, tantæque regum illorum pietas, fides, ac deuotio fuit, tot in Romanam Ecclesiam merita, vt Christianissimorum cognomen ab ea sint consecuti.* Si omni tempore religio Chri- stiana à Regibus Gallorum tantopere culta est, quid ita tot Papæ, tot Gallorum Reges toties suis istis insanissimis execrationibus & proscri-

ptionibus inceserunt. Merces scilicet hæc fuit
 & gratia, quam Papæ pro tantis Gallorum Re-
 gum in se & sedem suam meritis ipsis retule-
 runt. Nam quicquid potentia Pontifices obti-
 nent, id omne ex Gallorum Regum beneficiis
 & largitionibus immensis eos consecutos con-
 stat, ac præcipue Regis Pipini & Caroli Magni,
 & Ludouici cognomento Pij: vt superius de-
 monstratum est. Sequitur, *Arma nostra, que non
 carnalia sunt in duos IRÆ FILIOS Henricum
 quondam Regem Nauarrum, & Henricum olim
 Principem Condensem exercere compellimur.* Car-
 nalia certè Paparum arma non esse, sed ferrea,
 & (vt Bonifacius octauus loquitur) materialia, si
 quis ex Iulij secundi gladio, quem superius com-
 memorauimus, non meminit, at ex his eiusdem
 Bonifacij verbis cognoscet: in c. vnam sanctam,
 Extrauag. de maiorit. & obed. Certè, inquit, qui
*in potestate Petri temporalem gladium esse negat,
 malè verbum Domini attendit proferentis, Conuerte
 gladium tuum in vaginam. vterque ergo gladius est
 in potestate Ecclesie: spiritualis scilicet gladius &
 materialis.* Ecquis Sannio magis ridiculus in
 comædia vlla fuit quam Bonifacius, qui gla-
 dium Petri, quem piscator forte tùm ad zonam
 alligatum gerebat, dicit eiusmodi gladium fuis-
 se, qualem Paulus scribit à Deo tributum esse
 magistratibus, vt in facinorosos & damnatos a-
 nimaduertant? præterea quanta ista est stolidi-
 tas, ex eo quod Christus vetat Petrum vt suo
 gladio, cùmque iubet districtum ab se gladium
 in vagi-

in vaginam recondere, hoc modo argumentari:
 Licere ergo Papis vti gladio materiali? Videat
 igitur Sixtus noster, qua ratione ab ista sese ex-
 trahat repugnantia: Paparum arma non esse car-
 nalia, & Papam habere ius gladij temporalis, ma-
 terialis, ferrei. Arma Paparum non esse ferrea, sed
 Regem Galliae à Papa iuberi ferro, armis & ca-
 stris Nauarrum Regem agnatum suum proximum
 infectari: & hanc suam sententiam sic exequi, vt
 incendiis & caedibus vniuersa Gallia complea-
 tur. Nam hoc illud est, quod eodem loco Boni-
 facius scribit: *Spiritualement gladium ab Ecclesia, tem-
 poralem pro Ecclesia exerceri illum Sacerdotis, hunc
 manu Regum & militum, sed ad nutum & patien-
 tiam Sacerdotis.* Hæc sunt totidem literis exscri-
 pta Bonifacij Papæ verba ex d. c. j. de maiorit. &
 & obed. ne quis fortè dubitet, quin Reges ad
 nutum Papæ, tanquam gladiatores ad nutum
 Lanistæ, parati in armis esse debeant, & eadem
 ad eiusdem nutum deponere: ne cui inquam,
 dubium sit, quin crudelissimus & immanissimus
 Tyrannus Papa Sixtus V, qui hoc loco Nauar-
 rum Regem & Condæum Principem nouo &
 inaudito contumeliæ genere IRÆ FILIOS
 appellat, Gallis omnibus, gladios, incendia, cru-
 ciatus, tormenta, pestem, perniciem, exitium de-
 nuntiet. Omnes quidem iræ filij natura sumus:
 vt ait Paulus Rom. 3. & Ephes. 2. Sed Papa iræ
 filius est iudicio, malitia, & voluntate. Sed quid
 illud est, quod identidem in hac Bulla inculcat:
 QVONDAM REGEM? Posterius de regno

videbimus. Sed quo iure Henricus noster Regis nomen amisit? an quo Scarabeus Francisci Bernardonis discipulus in hac Bulla sese Monarcha ecclesiae appellat? Væ tuo capiti, trifurcifer excrande, & Antichriste sacerrimè. Tu D E V M te appellari gloriaris, & gaudes: vt superius demonstrauimus. Tu Imperatores & Reges mancipiorum habes loco: tibi diuinos honores ab iis præberi postulas. An siquis seruilem istam idololatriam tibi deneget, Regis aut Principis nomen amittet? Audiamus quantopere hunc Antichristum B. Bernardus detestetur in sermone sexto, ad Psal. CXCI. *Ipsa quoque, inquit, Ecclesia sacrae dignitatis officia, in turpem quæstum & renebrarum negotium transiuere. nec in his salus animarum, sed luxus queritur diuitiarum. Propter hoc tudentur, propter hoc frequentant Ecclesias, missas celebrant, Psalmos decantant. Pro episcopatibus, archidiaconatibus, abbatibus, aliisque dignitatibus impudenter hodie decertatur, vt Ecclesiarum redditus in superfluitatis & vanitatis vsus dissipentur. Superest vt releuetur homo peccati, filius perditionis, demonium non modo diurnum, sed & meridianum, quod non solum transfiguratur in Angelum lucis, sed extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quibus verbis Sixtus noster non H E R I aut Q V O N D A M aut O L I M Antichristus esse ostenditur, sed H O D I E, cras, perendie, & quandiu occupatam in Ecclesia Dei tyrannidem impiè ac sceleratè retinebit. Sequitur in Bulla: *Errores & hæreses ab ineunte adolescentia secutus est, quoad mul-*

torum hortationibus ad Ecclesiam Romanam (ut existimabatur) conuersus, hereses omnes Parisiis in Ecclesia publicè abiurauit. Quid hoc verbi est, Ab ineunte adolescentia? cum illam religionem fere ab incunabulis ac prope cum lacte imberit, quam hic noster Carnifex Hæresim appellare audet. Sed illud multo absurdus, Qui falso ab hæresibus conuersus existimabatur, eas hæreses damnauit. Nam qui falsò existimatur conuersus, quomodo dici potest priorem sententiã mutasse? Quod verò de abiuratione Bardocucullus noster fabulatur, paulo planius explicandum est.

Adolescentulus vix annos vnde viginti natus hospitio à rege affine suo exceptus multò ante lucem, è geniali thoro euocatus, inter cruci-
 atos ac madentes sanguine gladios adductus, quæ facere ac pronuntiare iussus est, tremebundus ac gemens fecit, ac pronuntiauit: quæ Papæ Gregorio per legatos nuntiare iussus est, nuntiauit. Ecqua vnquam in Barbaria ius illud receptum fuit, vt quæ hoc modo gesta essent, vel rata & firma haberentur, vel ex animi sententiã gesta esse crederentur? Verus illud est Doctoris Baldi, & verũ, Spiritus sanctus posuit in ore Pratoris, Quod metu gestum est, ratum non habeo: Item illud, Præsentia & multò magis comminatio Principis & potentioris inducit verum metum. Hæc Angel. in cõsil. 223. Et rursus in cõsil. 378. Abb. Sicul. in cõsil. 3. vol. 2. Itaque Scriptura sacra testatur, Petrum Apostolum mulierculæ voce territum, etiam cum e-

xecratione Deum abnegasse: sed cùm id metu ac
 terrore factum esse constaret, faciliè veniam ab
 eodem impetrasse. Canonistæ narrant, Marcelli-
 num Papam Paganorum terrore permotum in
 idolorum sacrificiis thura incendisse: sed tamen
 facti ac sceleris illum sui postea pœnituisse: cap-
 nunc autem, distinct. 21. Cur in Papa, qui se Chri-
 stianæ religionis columen profitetur, terrore ge-
 stum excusabitur: in adolescente cruentis & stil-
 lantibus sanguine gladiis circumuento ratū ha-
 beri oportebit? Sequitur in Bulla: *Idem Gregorius*
listeris Regis Navarra, utpote Regis, fidem habens,
eum à censuris incurfis absoluit, omni inhabilitate
ab eo sublata. Pondus esse Papa voluit in his ver-
 bis: *Utpote regis:* quasi firmissima debeat esse re-
 giarum literarum, diplomatum & edictorum au-
 ctoritas. Quo loco primùm ex illo scire cupi-
 mus, semperne auctor ac suasor fuerit, ut sua re-
 giis edictis & literis firmitas maneret? cuius rei
 sempiterna manebit apud nationes ac gentes or-
 bis terrarum omnes, memoria dicam, an infam-
 ia fœdissima? Sed cùm Gregorius XIII, tantus
 Juris Doctor ac professor fuisse dicatur, an non
 meminisse debuerat, nullam literis, & instrumē-
 tis, vi ac metu extortis auctoritatē tribui oport-
 ere? l. si donationis, 7. C. de his quæ vi aut met-
 causs. l. interpositas, 13. C. de transf. Sequitur: *Di-*
spensavit ut non obstantibus impedimentis tertij &
aliorum forsan inter eos graduum consanguinitatis
matrimonium inter se contrahere possent, prout in
facie Ecclesie contraxerunt. Vix dici potest, quàm
 multa

multa in his paucis verbis stultitiæ & fatuitatis Papalis signa appareant. Primum est in eo quod ait, matrimonium Regis Nauarri suo concessu ac dispensatione contractum fuisse post abiurationem religionis ab eodem Rege factam. Redeamus ad Ephemerides. Cardinalis Borbonius eiusdem Regis patruus, anno 1572, decimo septimo die mensis Augusti, post missam in summo Parisiensi templo, summa cum pompa & solennitate, hora tamen post meridiem quarta missificatam, matrimonium illud in Regis Galliæ Caroli noni, duorumque ipsius fratrum conspectu, summâque principum frequentia celebravit. Sequuta est carnificina Parisiensis festo Bartholomæi die, hoc est, eiusdem Augusti mensis die *xxiv*. Abiuratio verò à Rege Nauarro compluribus post diebus facta est. Dixerit fortassè quispiam: At post illam abiurationem dispensatio Papæ Gregorij, postulatu Cardinalis Borbonij allata est. Vtrum igitur allata est, vt cōtrahere matrimonium liceret, quod tanto antè contractum & consummatum fuerat: an verò, vt priùs non itre contractum nunc auctoritate, & dispensatione Papæ confirmaretur? Si vt contrahere liceret, maior Papæ potestas est, quàm quantam & Theologi, & Philosophi, & Iurisperiti omnipotenti Deo tribuunt, vt præteritam utari possint, vt quod factum est infectum reddatur: auctoribus Augustino libr. aduersus Faustum 25. Platone lib. de Legibus. ij. Aristot. moral. ad Nicomach. 6. c. 2. Nouel. de æqualit. dot. §. i. l. in bel-

lo, 12. §. facta. D. de captu. l. verba, C. de testam. l. verum. D. de reg. iur. *Audacter dicam*, inquit Hieronymus, *cum omnia possit Deus, tamē suscitare virginem non potest post ruinam.* c. si Paulus, 32. quæst. §. Maior igitur, vt dixi, Papæ, quàm Deo, potestas tribuitur: qui matrimonium iam contractū, perfectum, celebratum, consummatum, facit tamen vt neque contractum, neque celebratum fuerit. Sin autem Papa dispensauit, vt matrimonium nefarium & contra leges Ecclesiæ contractum, celebratum, & consummatum, accedente sua auctoritate ratū haberetur: videamus, ne atrocissimi sceleris potentissimum Galliæ Regem, & illustrissimos ipsius fratres, & Reginam ipsorum matrem condemnet: quibus auspiciis, auctoribus, suasoribus, matrimonium illud contractū fuerat. Damnat præterea Principes regij sanguinis omnes, & summos quosq; regni Gallici proceres, qui & illi contractui, & missæ quarta post meridiem hora missificatæ interfuerunt, suaque præsentia festiuitatem illius matrimonij cohonestarunt. Sed Papa his verbis neminem æque vehementer atque acriter vulnerat, vt supraddictum illustrissimum Principem Cardinalē Borbonium: quem ait, matrimonium illud inter suū ex fratre nepotem & Regis Galliæ sororem, contra sacros Canones celebrasse: vt omittā Episcopum, qui missam illam in summo Parisiensi templo, tanta cum solennitate occentauit: Diaconū, & Subdiaconum qui succentarunt: Canonicos eiusdem templi, & ceteros symphoniacos atque organistas

organistas omnes qui cōcentarunt: quos omnes, si nefarium & incestum illud erat matrimoniū, vel excommunicare Papa debuit, vel certē ab incurſis (vt ipse loquitur) censuris & pœnis absolueret. Ecquis est qui barbaram & immanem istam arrogantiam ferat, vt Francisci Bernardonis discipulus Regem, quem ipse Christianissimum ab se appellatum gloriatur, tanti sceleris damnare audeat: ac dicere, illum incestas ac nefarias sororis & agnati sui nuptias conciliaſſe? Iā verò quis est in tanto Cardinalium numero, qui hanc superioris Papæ Gregorij memoriæ contumeliam æquo animo fieri ab isto Bernardonico patiatur, vt eum dicat sorori Regis Christianissimi veniam dedisse contrahendi cum heretico notorio matrimonij: hæretico potestatem illam aut non fecisse, aut non nisi post abiurationem fecisse? An non his verbis perspicuè defuncto Gregorio illudit: quasi fuerit alter Celestinus Papa, quem Ioan. Andreas, Baldus, Iason, & alij scribunt fuisse vnum pecus, in eo quod de mane faciebat gratiam, & de sero reuocabat: unde Cardinales, licet scirent quòd per fatuitatem renuntiaret Papatui, tamen quia erat vnum pecus, lubenter acceptarunt renuntiationem: & creauerunt Bonifacium octauum, qui depingitur vulpes in ingressu, leo in accubitu, & canis in occasu. Hæc totidem verbis Bal. in c. 1. De natur. feud. Ias. in consil. 145. circa primam, num. 2. vol. 2. Quòd si propiùs accedendum est, Ecquid tandem Excucullatus noster, de veteri illa & fa-

mosa Paparum contentione statuet, quorum al-
 ter, nimirum Celestinus tertius, potestatem fe-
 cit coniugi, nouum matrimonium contrahendi,
 si alter in heresim lapsus esset: alter, nimirum In-
 nocentius tertius, non concedit? c. quanto, Extr.
 de diuort. Sed fanaticus impudens respondebit
 primum, id, quod supra diximus, raro reperiri
 monachos, qui sint boni Canoniste: deinde quã-
 uis Papa Bonifacius octauus dixerit, Papas iu-
 ra omnia in scrinio pectoris continere: c. 1, de cõ-
 stitut. lib. 6. non tamen minus verè Baldum sub-
 iūxisse, quòd licet Papa, ex eo quod est Papa, est
 Doctor vtriusque iuris, tamen plerūque est Do-
 ctor auctoritate, sed non scientia: vt dicit Iason
 in l. præscriptione, col. 2. C. si contra ius vel vtil.
 publ. Prima igitur huius articuli stultitia ex
 demonstrata sit, quòd Papa dicere ausus est, nefari-
 um matrimonium voluntate, studio & aucto-
 ritate Regum & Regina ipsorum matris con-
 tractum fuisse. Secūda ex ipso intelligitur quòd
 scribit se dispensasse, vt matrimonium illud pro-
 pter præcedentem abiurationem contraheretur,
 quod erat tanto ante illam peractum. Tertia ex
 eo, quod ait semel contractum matrimonium
 ut iterum contraheretur dispensasse: proinde
 quasi actus legitimi, quale matrimoniū esse cõ-
 stat, iterentur. Nam quod de secundo cõsangui-
 nitatis gradu subiungit, hoc quale sit, poste-
 rius magis idoneo loco demonstrabimus. De-
 inceps alia videamus. *Misit Iohannem Dura-*
ty Dominum, oratorem suum, qui de pœnitentia &
conuersione

conuersione in sedis Apostolica conspectu sponderet.
 Qua ex officina literæ prodierunt, ex eadem le-
 garus ille profectus est: nimirum ab iis qui cap-
 to & armis territo adolescenti mortem, nisi di-
 cto pareret, minabantur. Sed quod tãdem istud
 ænigmatis videtur genus, *In conspectu sedis Apo-
 stolicae?* Vtrum illò sedes aliqua conspicatrix, &
 oculata delata est, an illa quam Papæ ipsi in li-
 bro Pontificali Stercorariam, alij Testiculatri-
 cem appellant, ex qua de inaugurati Papæ, vel
 habilitate vel inhabilitate pronuntiatur? Et sa-
 ne iuuat nos iocularare illud de Stercoraria sede
 acroama recitare, ex lib. Cærimon. Pontifical. 1.
 section. 2. c. 3. *Pontifex creatus ducitur à priore &
 Canonicis Ecclesia Lateranensis ad marmoream se-
 dem, quæ STERCORARIA appellatur, & ibi eũ
 sedere faciunt: qui ita tamen sedet, vt magis iacere
 videatur: ad quem mox accedentes Cardinales ele-
 uat eũ honorifice, dicentes: Suscit at de puluere egenũ:
 & de stercore erigit pauperem: vt sedeat cum prin-
 cipibus, & solium gloria teneat. Tum surgens Ponti-
 fex accipit de gremio Camerarij sibi assistentis, quan-
 tum pugno potest complecti pecuniarum, vbi tamen
 nihil prorsus sit argenti, aut auri, & spargit inter
 populum, dicens: Argentum & aurum non est mihi:
 quod autem habeo hoc tibi do.* Vtrum hæc risu ex-
 cipienda Paparum stultitia videtur, an potius
 execeranda profanandi verbi Dei consuetudo?
 Sed pergamus in Bulla. fortasse stultiora repe-
 riemus. Sequitur: *Sed ille vt erat vario & incon-
 stanti animo, paulò post à Catholica fide & debita*

*erga sedem Apostolicam obedientia defecit. Vtrum igitur hæc stultitia an potius infania dicenda est? Rex Nauarrus falso existimatus est, ad sedis Romanæ obedientiã rediisse: & idem inconstãri animo ab eadem defecit. Imo verò summa & planè singularis apparuit in tali adolescente constantia, qui dies ac noctes armatis hominibus circunfessus, tamen fugiendi facultatem assidue captauit, vt quod vi metúque coactus gesserat, liber & solutus destaretur. Sequitur: *Sapius hereticos perduelles & seditiosos ad arma contra Regem Christianissimum aduersus ipsum, & reliquos catholicos concitauit.* Latinitas ista Papalis cum reliquis ipsius argutiis consentanea est. *Rex Nauarrus concitauit hereticos contra Regem Christianissimum, aduersus ipsum & reliquos Catholicos.* Sed sententiam potius attendamus. Non enim contra, nec aduersus Regem Christianissimum arma vnquam Rex Nauarrus cepit: sed aduersus Papæ coniuratos, & Papalis tyrandidis socios, adiutores, ministros: periuriorũ denique ac perfidiarum auctores: quemadmodum Rex ipse quã plurimis edictis Pacificatoriis planissimè testatus est. Itaque nefariam hoc loco Protocucullus noster potentissimis Galliæ regibus iniuriam facit: cum eorum Maiestatem mendacij arguere ausus est: à quibus toties in edictis Pacificatoriis declaratum est, bellum à Nauarrenis & Con-dianis non aduersus se, sed pro sua dignitate & statu suo conseruando susceptum fuisse. Sequitur, *Cines & incolas ad eandẽ impietatem capeffendam**

dam minis verberibusque coegit. Capessere impietatem, genus est eloquentiæ Papalis. Coactum autem quenquam hisce viginti annis ad mutandam religionem, vel à Nauarrenis, vel Condiensis fuisse, tam verum est, quàm certum & exploratum, nullum vnquam in lupanaribus vrbs Romæ prostibulum impudentius Sixto quinto in profundendis mendaciis fuisse. Quanquam bene habet, & est huic Papæ habenda gratia, quòd eos accusat, à quibus miseri captiui minis & verberibus ad mutandam religionem adiguntur. Nam, vt verissimè Lactantius scripsit, religio cogi non potest: verbis potius quàm verberibus res agenda est. Sed quoniam Lactantius illo loco ita disputat, vt de industria & Nauarri Regis, & Gallicarū Ecclesiarum causam agere videatur, operæpretium est illum differentem audire. *Aduersarij, inquit, fingunt se hominibus pijs consulere, & illos ab bonam mentem velle reuocare. Num igitur hoc sermone, aut, aliqua ratione reddita facere nituntur? minime: sed vi atque tormentis, o mira & caca dementia! in iis putatur mala mens esse, qui fidem seruare conantur: in carnificibus autem bona, in iisue mala mens est qui contra ius humanitatis, contra fas omne lacerantur? an potius in iis, qui ea faciunt in corporibus innocētium, que, nec seuissimi latrones, nec iratissimi hostes, nec immanissimi barbari, aliquando fecerunt? Et mox: Et quoniam vi nihil possunt (augetur enim religio Dei quanto magis premitur) ratione potius & hortamentis agant: Procedant in medium Pontifices, qui que*

sunt sacerdotes, & Antistites religionum. Conuocet nos ad concionem: (Postulata hæc sunt Regis Nauarræ quotidiana, & sæpe Gallorum Regi declarata) Distinguant aciem ingeniorum suorum: si ratio eorum vera est, offeratur: parati sumus audire si doceant. tacentibus certè nihil credimus, sicut ne sentientibus quidem cedimus. imitentur nos, aut rationem rei totius exponant. Nos enim non illicimus, ut ipsi obiecerint: sed docemus, probamus, ostendimus. itaque nemo à nobis retinetur inuitus. Inutilis est enim Deo, qui deuotione ac fide caret. Et tamen nemo discedit, ipsa veritate retinente. Doceant isti hoc modo, si qua illis fiducia veritatis est, loquantur, discant, audeant inquam disputare nobiscum aliquid eiusmodi iam profecto ab aniculis, quas contemnunt, & pueris nostratibus error illorum ac stultitia irridebitur. Quid potuit à Lactantio scribi pro Rege Nauarro, & Gallicis Ecclesiis aptius, & ad horum nostrorum temporum rationem accommodatius? Pergit idem: Longe diuersa sunt inquit, Carnificina & pietas: nec potest aut veritas cum vi, aut iustitia cum crudelitate coniungi. Hactenus Lactantius. ex quibus quãtopere inter se veterum illarum & nostrarum Ecclesiarum iura conueniant, perspicue intelligitur. Sequitur in Bulla Papæ: Inrimum quendam suum nefariis artibus suis instructum extra Galliarum fines misit, per quem cum primarijs hereticis impia consilia sua communicauit: eorumque vires & arma contra religionem catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit. Quem his verbis Cucullatus noster designet,

ner, nihil attinet dicere: vnum hoc subiūgemus, quanquam is quem Nauarri Regis intimum appellat, inter præcipuæ nobilitatis Gallicæ viros, dignum suo genere locum obtineat, Papa autē Sixtus quintus nuper ex cucullatorum mendacitate ac sordibus emerferit, non tamen Nobilem illum grauaturum impudentis illum mendacij arguere: & hanc illi si quam requirat, duelli chartulam mittere (honor sit auditorum auribus) sumpta ex Conformitatum suarum fol. 51: Diabolus tentauit Ruffinum, dicens: *Tu es damnatus, & ipse Franciscus est damnatus, & quicumque eum sequitur, decipitur. Quod cum Ruffinus Francisco dixit, respondit Franciscus, Si iterum apparuerit, & iterum aliquid dixerit, dicas ei, scilicet Diabolo, Aperi os tuum, & ego stercorisabo in illud. Postea Ruffinus cum oraret, iterum apparuit ei Diabolus in specie Christi, dicens: Frater Ruffine, nonne dixi tibi, quod non crederes filio Petri Bernardonis? cur te affligis? Et statim frater Ruffinus sibi dixit, Aperi os tuum & ego in ipsum stercorisabo. Tunc Diabolus indignatus cum furia & tempestate ab eo recessit. Honor, vt præfati sumus, auditorum sit auribus. Sed istius os impudens monachi breui hac responsione verberandum fuit. Neque enim vnquam nobilis ille apud vllos vel Reges vel Principes verbum vllum de bello cuiquam inferendo interposuit: sed tantum de constablienda inter Ecclesias reformatas charitate & fraterna benevolentia. Quanquam quis non videret, quanti totius Christianitatis intersit, impium*

istum & sanguinarium Ecclesiæ Christianæ par-
 rucidam, fictarum religionum auctorem ac de-
 fensorem, conculcatæ Regum maiestatis conui-
 ctum, & certissimum patriæ nostræ incendia-
 rium radicitus è terra viuentium auerruncari?
 Doluit quidem illi tantis vectigalibus spoliari,
 quæ ex Dania, Suetia, Anglia, Scotia, Germania,
 & Heluetia superioribus seculis aufererat. Sed
 nobilis quem hoc loco perstrinxit, ait illū nun-
 quam æque insanisse vt nunc, cū in periculum
 amittendi Galliæ regni adductus est: idemque
 fecisse, quod asini cicuta passi, facere in Thuscia
 dicuntur: quos Matheolus scribit, tā arcto som-
 no consopiri, vt planè mōrtui videantur: adeo vt
 rustici plerunque ad pellem detrahendam acce-
 dant, & partem eius prope dimidiam detrahant,
 priusquam asini excitentur. Verūm vbi ad mediā
 tergoris partem ventum est, tū illos repente in
 pedes exilire, & dimidia pellis parte propenden-
 te, fœdam faucibus ruffis rudorē edere: sic, vt ru-
 stici interdum magno terrore afficiantur. Simil-
 limum hoc tempore Papæ Sixti vlulatum vide-
 ri, dimidia prope regnorum suorum parte spo-
 liari, & de reliqua desperantis, ac iam collum in
 laqueum inferentis, nisi potentissimi Reges ac
 Principes, restituendę ipsius potentiae causā, mi-
 seram Galliam cædibus atque incēdiis nouis cō-
 pleant. Verūm hæc quidem quantum ad Serenif-
 simi Nauarrorum Regis protestationē attinet,
 hæctenus dicta sint. Quæ verò deinceps in eadē
 Bulla contra Illustrissimi Principis Condai di-
 gnitatem

gnitatem propriè ac separatim dicuntur, communi hoc responso, satis refutata esse arbitramur. Criminatur eum Papa, quòd utroque parente hæretico sit natus. Sicuti præclarum est laudari, sed à laudato viro: ita præclarum est vituperari, si modo à vituperato & vituperabili nebulone id fiat: qualem & hunc cucullatum ganeonem & nescio quos ipsius affectas Cardinales esse constat: à quibus ira fulmen istud Romæ fabricatum est, ut quondam à Cyclopibus fulmina in Ætna monte Ioui fabricabantur. Quis enim non intelligit, quorsum hæc nefaria de utroque parente hæretico contumelia, propriè in Condæum Principem coniecta, pertineat? Nam apud Canonistas regula est, ne filiis Hæreticorum usque ad secundam generationem dignitas vlla Ecclesiastica manderetur. C. quicumque §. Hæretici, & c. statutum, De hæretic. in vj. gloss. in c. i. in verb. Regnum, Extrauag. de præbend. Itaque nõ dubium est, quin Sixtus noster hanc sibi viam Marranorum quorundam consilio munitet, ad Cardinalatum & Sacerdotia illustrissimo Principi Carolo, Condæi Principis fratri, & iisdem hæreticis parentibus genito eripienda: quod illud speramus, qua prudentia est, per facile animaduersurum. Sed iam ad reliquas Sextinæ Bullæ sententias pergamus. Nam paucis versibus interiectis, Papa eidem Principi Condæo suam dispensationem exprobrat, ut ei liceret matrimonium cum illustrissima consobrina sua contrahere. Quanta mentis cæcitas in tam impudenti men-

dacio cernitur? Princeps matrimonium illud, aliquam multis ante dispensationem illam Romae allatam mensibus, contraxerat. Dispensationem ipse nunquam petiit. sed armatis hominibus circumuentus, qui ei imperabant, ut Epistolae ab ipsis scriptae, & dispensationem postulanti manu sua subscriberet, paruit inuitus: eadem profus ratione, quam superius in Rege Nauarro, Principis ipsius patruelis, commemorauimus. Sed operæ pretium est, considerare, qualis tandem hæc Papæ liberalitas fuerit, ut Principi consobrinam suam ducere liceret: quod matrimonium neque diuino, neque civili iure interdictum esse constat. Nam in eo libro cuius supra mentionem fecimus, cui titulus est, Taxæ Pœnitentiariæ Apostolicæ, absolutio Papæ, pro eo qui in quarto gradu contraxit, taxata est grossis duntaxat decem & septem. Sic enim pag. 37. scriptum est: *Dispensatio super quarto gradu consanguinitatis de contrahendo vel contracto ignoranter, gross. 17. Super tertio & quarto gradu 27. Super quarto & quinto, gross. 27. & debet concordare cum camera apostolica. Si uero contraxerint scienter, & consummauerint, gross. 21. & eodem modo de affinitate. gr. 29.* Quid? annon Papa iam aliquoties contra manifestum diuinorum legum interdictum dispensauit, ut & patruo & auunculo cum fratris sororis uæ filia contrahere matrimonium liceret? quod tamen eo minus debet mirum uideri, quia Papa Martinus v. habita (ut historicus loquitur) cum suis Doctoribus & Theologis consultatione, cum quodam dispen-

dispensauit, vt sororem suam germanam impu-
 nè in matrimonium haberet. Nam hoc sacrile-
 gium literis mandauit Anton. Floren. in sua sum-
 ma. 3. par. tit. 1. cap. 11. §. quod Papa, quem refert
 & sequitur Angel. de Claua in sua summa, in
 verbo Papa, & Nicol. Boetius in consil. 20. Vtrū
 Papa, num. 26. Et quoniam Papa sermonem de
 suis dispensationibus intulit, non prætereunda,
 ne illa quidem altera memorabilis dispensatio
 videretur, vt monacho liceat, deposito ad tempus
 cucullo, vxorem ad certum tempus ducere: nem-
 pe vsque ad procreationem sobolis: ne stirps no-
 bilis sine prole deficiat: ea lege, vt simulatque
 proles suscepta fuerit, tūm pater patratu demis-
 sis auriculis ad suum cucullum redeat qua de re
 videre Baldi testimonium licebit in l. si tibi fi-
 lius, & l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, D.
 de adopt. Iohann. Andr. in c. actus legitimi, & in
 c. semel Deo, de reg. iur. in v. Innocen. in c. cum
 ad monasterium, in verb. licentiam. & ibi Pa-
 norm. qui & alios antiquiores producit, De stat.
 monach. Petr. Anchar. in consil. 339. parum dubi-
 tationis Marian consil. 13. præsens consultatio, &
 consil. 28. circa primum. Guill. Benedict. in c. ray-
 nutius, in verb. Qui cum alia, num. 26. part. 3. vbi
 notat Papæ potestatem esse, dispensare vt matri-
 monium temporale contrahatur. Talis igitur Pa-
 pæ fuit liberalitas in permittendo monachis tē-
 porali matrimonio, quod ex Apostolo Paulo di-
 dicerat esse inter omnium ordinum homines ma-
 xime honorabile. Veruntamen ecce alia ex ad-

uerso mirifica eiusdem siue parsimonia, siue se-
 ueritas. Nam Papa Callistus III. (inquit Boerius)
 recusauit dispensare super coniugio Diaconi, qui al-
 legabat se continentiae donum non habere, neque legi
 carnis posse resistere, atque uxore carere: quauis pro
 eo intercederet, tunc Cardinalis Senensis, qui postea
 successit Callisto, dictus Pius secundus: ut in suis epi-
 stolis in Cardinalatu compositis testatur: scribens illi
 suo amico, alterum Papam expectandum esse, qui me-
 lior sit, quam historiam idem Nicol. Boerius in
 eodem illo consil. 20. memoriae prodidit. Hæc i-
 gitur ad illam dispensationis exprobrationem
 responsa sunt. Nam quod ad postremam Papa-
 lis Declarationis partem attinet, in qua coniun-
 ctim supradicti Principes bombis Papalibus
 conquassantur, excommunicantur, proscribun-
 tur, eorumque regna, ditiones, ducatus, princi-
 patus, & iurisdictiones, primo cuique occupan-
 ti adiudicantur, satis iam superius demonstra-
 tum est, totum hoc nugarum genus eodem loco
 iam pridem à maxima Christianitatis parte habi-
 tum fuisse, quo Bernardonis & Dominici mira-
 cula hodie à plerisque Pontificiæ religionis stu-
 diosis habentur: quæ tamen religio ita Franci-
 scanorum & Dominicanorum ordinibus, tan-
 quam firmissimis columnis sustinetur, ut si co-
 lumnas illas subruerentur, actum de sua re-
 ligione existimarent. Sed de brutis illis Paparum
 fulminibus, iam pridem contemptis, ac pro nihi-
 lo habitis paulo uerius differendum uidetur.

DE BRVTIS ET CONTEM-
PTIS P A P A R V M FVL-
MINIBVS.

NAm, vt pauca è variis testimonia proferamus, cum Papa Bonifacius VIII. Regem Galliaë Philippum Pulchrum hac eadem inueterata audacia proscrisisset, Rex coactis Regni sui comitiis, de ordinum sententia decreuit, vt legati Papæ sordidati, omni dedecore infamiæque affecti, è regni sui finibus exterminarentur. *Bonifacius Papa*, inquit Laurentius Valla, qui *Cælestinum tubis parieti insertis decepit, Regem Franciæ regno priuauit, regnumque ipsum (quasi donationem Constatini exequi vellet) Ecclesiæ Romanæ fuisse, & esse subiectum iudicauit. Quid? Rex Philippus quo animo hanc illius insaniam tolerauit? commodius videtur, rem omnem ex ipsius Platinae verbis cognoscere. Bonifacius (inquit Platina) misit Narbonensem Archidiaconum qui Regi nuntiaret, vt missum faceret Episcopum Apmensensem. Id si non impetraret, diceret audientibus omnibus Regnum Franciæ ad Ecclesiam deuolui, adderetque anathema, & omnes Francos iuramento Regio absolueret. (An non hanc eandem proscritionis formulam agnoscimus, quam Fanaticus noster Sixtus, in Rege Nauarro, & Principe Condæo proscribendis vsurpauit? Pergit Platina: Interim verò, inquit, Philippus Rex Franciæ Bonifacij arrogantiam iniquo animo ferens, habito apud Parisios Ecclesiasticorum & nobilium*

magno conuentu, commemoratisque iniurijs à Bonifacio acceptis, & eius ambitione, ac malis artibus ad occupandum Pontificatum, quem iniuste teneret, ad sedem Apostolicam, tum (vt ipse dicebat) vacantem, futurumque concilium appellauit. Qua quidem re percitus Bonifacius, habito generali concilio, Philippum eiusque regnum Alberto Imperatori subijcit, quem initio Pontificatus sui repulerat. Tum verò Philippus superbiam hominis domiturus, Sarrā Columensem in parte Massilia cognitum, à Pyratibus redemptum, cum Nogaretio Gallo Equite fidissimo Romam mittit, hac ratione (vt ipse palam dicebat) vt appellationem suam publicarent. Verum ei longè alia mēs fuit. Nam Sarra seruili habitu Latium ingressus, collectis undique amicis, Nogaretum cum ducentis Equitibus Gallis mercede conductis à militia Caroli Valesij Ferentinum premittit, qui inde ei, si opus esset, praesidium ferret. Ipse verò Agnaniam clam noctu ingressus, adiuuantibus Gibellinis, quos Bonifacius diu multumque vexarat, Pontificem nihil tale metuentem in domo paterna capit, refractis valuis, captiuumque Romam perducit: vbi quinto & tricesimo die post, dolore animi confectus, perijt. Hæc Platina: vbi etiam illud Iohānis Andreae & Baldi subiungit, eum esse, vt canē mortuum, qui vt vulpes ingressus, vt leo imperarat. Baldus in c. 1. de nat. feud. Quo loco prætermittendum nō videtur, quòd Bardocucullus noster in suo Conformitatum libro folio 103. scriptum reliquit his verbis: *Papa Urbanus Quintus iurauerat destruere ordinem nostrum, sed paulo post obiit: Papa Bonifacius*

eius octauis bullas innumeras fieri fecit, omnes eiusdem tenoris, ut de fratribus minoribus fieret, sicut de Templariis, ut ordo noster destrueretur totus una die. Antequam ipsas mitteret, captus fuit, bulla combusta, & Papa infœliciter obiit. Sed omiſſis nugis cætera videamus. Ex his certè intelligitur, iam tū per ea tempora, id est anno **CIO CCCVI**, Paparum insanas istas & furibundas proſcriptiones, à Regibus Gallis contempnas, ac pro nihilo habitas fuiſſe. Neque verò minor fuit Regis Caroli Sexti virtus, circiter annum **CIO CCCCXVIII**. Nam, ut ex Senatus Parisienſis Archiis & Gallicis ac Germanicis annalibus intelligitur, ut primum Martinus V. in concilio Conſtantiensi Papa factus est, non cõtentus tot tãmq; magnis vectigalibus ac tributis, quibus freti duo superiores Antipapæ, tres itè superiores Antipapæ, aliquãto etiam antè quatuor Antipapæ, funesta inter ſe bella, per quadraginta prope annos aluerãt, noua inſuper in Eccleſiis ac præſertim Gallicis, tributa imperare cœpit. Quo nuntio Rex accepto, confestim regni comitia de more habere inſtituit. In eo conuentu, re diu multũque cognita & deliberata, decretum fit, ut nouum illud exactionum Papalium genus inhiberetur. Quod ubi Martinus Papa cognouit, repente legatos è ſuo comitatu in Galliam miſit, qui Lugdunenſi præcipuè ciuitati ſacris omnibus interdicerent. Horum Papæ interdictorum (ſi quis fortè id neſciat) vis eſſe in illorum temporum caligine hæc ſolebat, ut templorum omnium valuæ præ-

cluderentur, sacra nulla fierent, nullus esset religionis ullius usus aut exercitatio, campanarum etiam sonitus conquiesceret. tantumne? Imò verò etiam mortuis cæmeteriorum sepultura denegaretur. Quibus rebus dici vix potest, quantum hominū animi superstitione imbuti perterrerentur. Quid igitur factum est? statim de publici concilij auctoritate, & Parisiensis Senatus decreto pronuntiatum est, anathema illud pro nihilo habendum esse. Hæc recordetur, hæc cogitent, hæc meditentur, si qui in Gallia nostra, vel tam ignari atque imperiti rerum, vel tam malè erga summos Principes animati sunt, ut istam stultam & ridiculam Bardocuculli nostri monachi proscriptionem alicuius esse momenti arbitrentur: præsertim hoc tempore, quo paparū hypocrisis tota ferè Europa patefacta est. Nam idem fecit PERETVS noster, quod limaces solènt hyeme prætetita: quæ ubi sentire Solem cœperunt, tum è suis cochleis tumidas ceruices, & bina cornua protendunt, quibus nonnunquam infantuli terrerentur. Sic ille complures annos in suo monachali latibulo tacitus delituit, famè suam hostiatim mendicando miserè tolerans. Nunc ubi se in tantum honorem collocatum videt, reiecto de capite cucullo cornua insolenter ostentat, iisque se terrorem Principibus ac Regibus illaturum sperat. Verùm, ut diximus, iam pridem Principes plerique Christiani belluarū istarum cæcitatem norūt. iam pridem quid inter leonem & asinum Cumanum intersit, didicerunt: neque
Manduci

de 507 205
707 2

Manducilatè desistentibus malis, & clarè cre-
 pitatibus dentibus, aut aliis generis eiusdè pue-
 rilibus terriculamentis mouëtur. Memoriè pro-
 ditum est, eum quem modò dicebamus Gallia
 nostræ Regem, Carolum sextum circiter annum
 c10 cccxxx. pari animi magnitudine brutum
 Papæ fulmen despexisse. Nam cùm propter pro-
 hibitas nouas quasdam & inusitatas Papæ Bene-
 dicti XIII. exactiones, ab illo proscriptus fuisset,
 de publici concilij, & ordinum sententia decre-
 uit, vt Legati Papæ, qui bullam illam pueris &
 mulierculis horribilem, in Galliam attulerant,
 Lutetiæ hac ignominia damnarentur: primùm
 vt hora ante meridiem decima, quo tempore
 dimitti Senatus Parisiensis solet, ad Palatij gra-
 dus adducti adstantibus Episcopis aliquot, &
 magno sacerdotum numero, nudi ardentè dex-
 tra rædam tenentes, palam admissum ab se faci-
 nus confiterentur: eiusque veniam supplices pe-
 terent. Tùm vt à carnificè pictis ad ignominiam
 vestibus induti ac mitellati, cùm illius Papæ in-
 signibus ad ignominiam inuersis, per celebri-
 ores vrbis vias lutulento plaustro circumuecti,
 plebis ludibrio exponerentur. quod & factum,
 & celeriter executioni mandatum fuisse, Pa-
 risiensis Senatus monimenta declarant, & re-
 fertur à Paponio in libro Arrest. i. tit. 5. articul.
 27. Quinetiam extat Doctoris Baldi auctori-
 tas aduersus illam Benedicti XIII. temerita-
 tem, in c. olim, col. penult. Ext. de rescript. vbi
 animosè atque acriter in illius temporis Anti-

papas inuehitur: quorum hic Benedictus Auenione, alter Bonifacius Romæ sedem occuparat: illumque bouem boantem, hunc belluam bellantem appellat: atque vtrumque acerrimè ac liberissimè insectatur. Quin etiam extat epistola vniuersitatis ac studij Parisiensis apud Theod. Nihemium, tract. 6. c. 17. vbi hæc prima requeſta proponitur: *Quod laceretur & frāgatur litera Pape ad Bulla modum confecta, tanquam iniuriosa, seditiosa, fraudulenta, ac Regiæ maiestatis offensua, cum protestatione ad maiora procedendi: & capiatur & detineantur omnes suggestores, fautores, receptores pro puniendo & corrigendo secundum Canones.* Par Florentinorum ciuium virtus enituit aduersus Papam Sixtum IIII. cuius hic noster Sixtus v. & nomen sibi asciscendum, & exemplum imitandum putauit: quippe, qui ex eodem Bernadonicorum seminario prodierit. Nam cum Florentinos ob illum proditorem Episcopum, de quo supra commemorauimus, è curiæ fenestra suspensum, proscriptisset, eosque Ferdinando Siciliæ Regi in prædam addixisset, Florentini contempto Papæ bruto fulmine, ac Duce Ferrariæ in belli societatem ascito, furibundi ac ferocis excucullatiue saniam compresserunt: eumque ad obliterandum suum anathema bello atque armis compulerunt. Quam historiam Raphael Volaterranus lib. Geograph. v. commemorat. Quinetiam extat consilium Franc. Aretini Iurisconsulti, per id tempus in primis clari ac nobilis: in quo Florentinorum causam defendens
his ver-

his verbis utitur: *Crimen quod infertur magnifico Laurentio de Medicis de rebellione, adeò manifeste refellitur, ut erubescam vocem summi Pontificis in hac parte. Nam ex literis suis scriptis ad eundem magnificum virum, de mense Septēbris prateriui declaratur, quod de crimine illo habet eum pro innocente & innoxio, & quod nihil sinistri de eo suspicatus est. Vnde ergo beatissime pater, post paucos menses etiam multa & enormia crimina in eum congeris, tu videris. Meum non est ponere os in caelum. hoc tantū dixerim, In eo qui sedet in throno Dei non est satis honestum tanta varietate uti.* Hæc Aretin. consil. 163. sicut Iohannes, num. 3. Dies nos deficeret, si Principes ac proceres, qui proscriptiones istas & inania tonitrua, fulmina, fulgetra, Papalia, etiam superioribus seculis, in tanta temporum caligine, cæcisque tenebris contempserunt, persequi conemur. Imperator Ottho III. ab Innocentio proscrip- tus est. Henricus III. à Gregorio VII. Henricus quintus à Paschali secundo. Fridericus primus Suevus ab Adriano quarto, & Alexandro tertio. Philippus Friderici primi filius, ab Innocentio III. Fridericus secundus à Gregorio IX. non semel, non iterum, sed tertium excommunicatus est. Conradus III. ab Innocentio quarto. A quo verò primū istius audaciæ ac furoris initium natum fuerit, non satis inter historicos Germanos constat. Ottho quidem Frisingensis refert ad annum CIO LXVI. quo Guill. Angliæ Rex à Papa Alexandro secundo proscrip- tus est, lib. Chron. 6. c. 35. *lego, inquit, & relego Romanorū*

*Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio-
 quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice ex-
 communicatum. At Iohan. Tritemius in Chronic.
 Hirsaug. cap. 4. de Imper. Henrico IIII. scribens:
 Is à Gregorio VII, inquit, excommunicatus, & ab Im-
 perio Synodali Episcoporum decreto fuit depositus:
 quamuis non curaret. Ipse autē primus est, inter om-
 nes Imperatores per Papā depositus. Verūm utcu-
 que sit, (neque enim ad id quod agimus magni
 interest, quo tempore hæc Paparum insolentia
 cœperit) constat omnibus sæculis cordatos com-
 plures viros extitisse, qui tonitrua ista Papalia,
 tanquam bruta fulmina, & aniles bōbos, ac pue-
 rorum terriculamenta contempserunt.*

DE NAVARRÆ REGNO
 A PAPA PROBITO.

Nota hic

1511

Nequē verò prætereunda hoc loco videtur
 execratio qua Rex Gallia Ludouicus XII
 vnā cum Iohanne Nauarro Rege, cognato ac
 populari suo proscribitus est. Nam anno 1511
 1511, quo tempore bellum illud, de quo supe-
 rius commemorauimus, inter Papam Iulium se-
 cundum & Regem Gallia Ludouicum XII, pa-
 triæ suæ parentem appellatum, vehementissime
 exarserat, ac tyrannus ille furiosus, eundem Re-
 gem brutis suis fulminibus terrere conabatur,
 eiusque regnum prædæ ac direptioni exposue-
 rat, regnabat in Nauarris Iohannes huius Hen-
 rici nostri proauus. Is cum & in Gallia regno

natus esset, & Galli Regis propinquus & propter magna quæ in ipsius regno possidebat feuda, eiusdem cliens ac vassalus, rogatus à Rege Ludouico est, pro senioris iure & clietarū feudaliū institutis, vt sibi aduersus hostem suum auxilium adduceret. Nauarrus sui erga Regem officij non immemor, maturè coactis in suo regno peditum equitumque copiis, tantum in Galliæ fines adduxit exercitum, vt regnum suū viris prope nudatum ac destitutum relinqueret. Qua re cognita Papa Iulius confestim cum Hispanorum Rege Ferdinando (cui tūm primum Catholici cognomentum anno 1492 imposuit) per internuntios agere instituit, vt celeriter copias compararet, Regisque Nauarræ absentis ditionem inuaderet: polliceturque se, & Nauarrū pro hæretico ac schismatico proscripturum, & ipsius regnum eidem pro præmio addicturum. Ferdinandus tantam rei gerendæ occasionem nactus, sibi non deesse statuit. Promulgata in Nauarrum Regem execratione, manus cogit: atque in vicini Regis absentis fines ingressus, primum urbem primariam, nomine Pompeiopolim, tum deinde maximam totius Regni partem occupat: auctore, (vt dictum est) Papa Iulio, *quod Iulius Rex*
bono & sine vlla dubitatione idoneo: si modo *regnum*
 in regula iuris, qua dicitur, eū iniuste possidere, qui prætere auctore possidet: pro *Prætere auctore*
re, scriptum esset, *Papa auctore*. Aliquanto post Rex Galliæ non ignorans Seniore suo vassallo periculum illius euentus præstare oportere,

(quod etiam Bellaius Langæus, Galliæ quondam clarissimum lumen lib. Commentariorum primo dilucide testatur) exercitum suum ad recuperandam Pompeiopolim misit, cui ducem præfecit Aquitanie præfectum Dunosium, Longovillanum Ducem. Sed quidnam & illo tempore & multis post annis acciderit, commodius visum est in aliud tempus differre, & in libellum iis de rebus institutum cōferre. Nunc enim satis est intelligi, Regem Nauarrum, huius nostri proavum, non alia de causa Regno suo spoliatum fuisse, quàm quia Regi Galliæ, propinquo suo, vicino suo, Semori suo, à Papa Iulio excommunicato, proscripto, hæretico ac schismatico pronūtiato, debitum subsidiū adduxerat. Cuius rei non modo Galli omnes historici testes sunt, in his Arnoldus Ferronus, & Bertrandus Helias, verū etiam Itali & Hispani, ac præcipue Stephanus Garibaius, lib. 29. Franciscus Tarapha, & Antonius Nebriffensis lib. de bello Nauarrensi. 1. cap. 1, 2, 3. quibus locis non prætereunda videtur Hispani (vt vulgò loquimur) Pedantis arrogantia, qui Regem Gallum, omnium qui vnquã fuerunt & prudentissimum & moderatissimum, tamen hoc verborum honore affecit (cap. 2.) *Ludovicus, inquit, Gallorum Rex, homo more gentis suæ leuissimus, non contentus se intra pelliculam suam, hoc est intra regni sui fines continere, animum in Italiam iniicit. Et paulò post. Igitur Pontifex Iulius secundus, ira percitus, gladium ex Petri manibus corripit, in rebelles contumacesque stringit: ipsos*

in. lib. lib. 110

sos schismaticos ac proinde hereticos declarat: bona
 publicar. ad cuius sententiae executionem Christianos
 Principes inuocat, atque imprimis nostrum. Itē
 cap. 3. Igitur Hispani orbis moderator, verens Gal-
 lorum rabiem, Henricum Britannorum Regem (ad
 quem Aquitania pertinebat) hortatur vt repetat
 bello: atque vt iustior esset repetendi causa, Aposto-
 lica intercedit auctoritas, qua Gallum Aquitania
 priuat (attendant senatores & consiliarij Regij
 in Gallia) Britannoque occupandam proponit. Et
 mox eo loco vbi Papam cum Cardinalibus col-
 loquentem inducit: *Iuuandus est*, inquit, *Rex*
Hispaniae. In communes bonorum omnium hostes
Gallum & Nauarrum Reges, noster vterque strin-
gendus est gladius: atque dum secularem alterum
acuiamus, interim spiritualem alterum in schismatico-
rum ceruices intentemus. Itaque communi Cardi-
nalium decreto Rex Nauarrus declaratus est schis-
maticus ac proinde hereticus: quia identidem admo-
nitus pertinacius agebat, & se iam non obscure Gal-
lum profitebatur. mulletur regno & omnibus fortu-
nis: non modo ipse sed & vxor & filij cum omni po-
steritate sua, & in Hispaniam omne ius regnandi
transfertur. Hæc totidem verbis Hispanus Ne-
briffensis: ex quibus intelligitur, quo iure, quo
auctore, & qua de causa Rex Nauarrus regno
suo spoliatus fuerit. Guicciardinus quidem lib.
Histor. Italic. xi. his verbis suum ea de re iu-
dicium exponit: Hispanorum Rex, inquit, cum se
Nauarra regnum legitime possidere alio nomine af-
firmare non posset, occupationem iure Pontificij im-

perij factam esse sacrosanctæ sedis auctoritate, dis-
 serebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter gestis
 minime contentus paulo ante edictum in Gallie re-
 gem promulgarat, quo illum non amplius Christia-
 nissimum, sed illustrissimum appellans eum & quot-
 quot illi studebant, omnibus Hæreticorum & schi-
 smaticorum pœnis subiiciebat: cuius fortunas regna,
 resque illorum omnes iure occupandi facta potesta-
 te damnatos declarabat. In eandem quoque sen-
 tentiam Arnoldus Ferronus doctissimus rerum
 Gallicarum historicus, & Burdegalensis quon-
 dam parlamenti senator his scribit verbis: Fer-
 dinandus, inquit, Rex Hispanus ubi fœdus inter
 Gallum & Navarrum Reges initum intellexit, in-
 structas copias quas in Galliam ducturus erat, vertit
 in Navarrum: atque hæc causa fuit Ferdinando vi-
 cini Regis eijcendi: quamvis alteram etiam præ-
 textum, quod edicto Pontificio & Gallorum Rex, & qui
 auxilium ei ferrent, impij pronuntiati essent, eorum-
 que regna publicata. Hæc Ferronus, ex quibus fie-
 ri coniectura potest, quantum illustriss. Germa-
 niæ Principibus, atque aded Regibus Europæ
 omnibus, ex illa tam arcta Papatum, & Marani-
 cæ inquisitionis conspiratione petiçuli impen-
 deat. Nam ista compendiaria ratione, monachus
 aliquis, dummodo vafro & callido ingenio sit,
 aliquandiu in Hispania (vt Sixtus hic noster) cõ-
 moratus, & cum Inquisitoribus Maranicis ver-
 satus, facere cum illis fœdus & pactionem hu-
 iusmodi poterit, vt si eorum gratia & commen-
 datione consequi Papatum possit, tùm primum
 quémque

quémque Regem aut Principem, arrepta vnde-
 cunque occasione, schismaticum & hæreticum
 pronútiat: regnum ipsius quasi feudum sedi Ro-
 manæ apertum & commissum illis adiudicat.
 Optandum est igitur, vt nobis tandem Rex ali-
 quis heroico animo diuinitus detur, qui mere-
 tricem istam Babylonicã è sua sede deturbet, &
 Christianam Ecclesiam ex tam diuturna, ac mi-
 sera seruitute, in pristinam suam libertatẽ ac di-
 gnitatem vindicet: quam animi magnitudinem
 Ludouicus ille Rex noster XII. patrẽ patriæ no-
 minatus, ac seruitutis illius pertæsus, susceperat,
 cum post illam Papæ Iulij furibundam execra-
 tionem nummos aureos in Gallia, cum hac in-
 scriptione cudi iussit: *LYD. XII. D. G. FRANC.
 REX: DVX MEDIOLANI.* tũ ex altera parte in-
 signia Franciæ, & Mediolani coniuncta, cum hac
 inscriptione: *PERDAM BABYLONEM.* Quod no-
 men, si quis fortẽ non intelligit, consulat Apo-
 calypsim Iohan. cap. 17. & Hieronymum in ca-
 talogo, ubi Marci meminit, & apertẽ scribit, Ro-
 mam à Petro in Epistola priore, cap. 5. Babylonis
 nomine figuraliter intellectam. Itẽque in pro-
 logo lib. de Spiritu sancto, vbi Romam apertẽ
 Babylonem appellat, & purpuratam illam mere-
 tricẽ, quæ in Apocalypsi designatur. Quod idem
 etiam confirmat in Esaiam c. 14. & iterum c. 47.
 & ad Aglasiã in x. 1. quæst. qua de causã Pau-
 la quoque & Eustochium in ea Epistola, quam
 ad Marcellum scripserunt, similiter Babylonis
 nomine Romam appellant: nec obscurius idem

perij factam esse sacrosanctæ sedis auctoritate, dis-
 serebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter gestis
 minime contentus paulo ante edictum in Gallia re-
 gem promulgarat, quo illum non amplius Christia-
 nissimum, sed illustrissimum appellans eum & quot-
 quot illi studerent, omnibus Hæreticorum & schi-
 smaticorum pœnis subiiciebat: cuius fortunas regna,
 resque illorum omnes iure occupandi facta potestate
 damnatos declarabat. In eandem quoque sen-
 tentiam Arnoldus Ferronus doctissimus rerum
 Gallicarum historicus, & Burdegalensis quon-
 dam parlamenti senator his scribit verbis: Fer-
 dinandus, inquit, Rex Hispanus ubi fœdus inter
 Gallum & Navarrum Reges initum intellexit, in-
 structas copias quas in Galliam ducturus erat, vertit
 in Navarrum: atque hæc causa fuit Ferdinando vi-
 cini Regis eiciendi: quamvis alteram etiam præ-
 texuit, quòd edicto Pontificio & Gallorum Rex, & qui
 auxilium ei ferrent, impij pronuntiati essent, eorum-
 que regna publicata. Hæc Ferronus, ex quibus fie-
 ri coniectura potest, quantum illustriss. Germani-
 æ Principibus, atque adedò Regibus Europæ
 omnibus, ex illa tam arcta Papatum, & Marani-
 cæ inquisitionis conspiratione peticoli impen-
 deat. Nam ista compendiaria ratione, monachus
 aliquis, dummodo vafro & callido ingenio sit,
 aliquandiu in Hispania (vt Sixtus hic noster) cõ-
 moratus, & cum Inquisitoribus Maranicis ver-
 satus, facere cum illis fœdus & pactionem hu-
 iusmodi poterit, vt si eorum gratia & commen-
 datione consequi Papatum possit, tum primum
 quémque

quémque Regem aut Principem, arrepta vnde-
 cunque occasione, schismaticum & hæreticum
 pronútiat: regnum ipsius quasi feudum sedi Ro-
 manæ apertum & commissum illis adiudicet.
 Optandum est igitur, vt nobis tandem Rex ali-
 quis heroico animo diuinitus detur, qui mere-
 tricem istam Babylonicã è sua sede deturbet, &
 Christianam Ecclesiam ex tam diuturna, ac mi-
 sera seruitute, in pristinam suam libertatẽ ac di-
 gnitatem vindicet: quam animi magnitudinem
 Ludouicus ille Rex noster XII. patrẽ patriæ no-
 minatus, ac seruitutis illius pertæsus, susceperat,
 cum post illam Papæ Iulij furibundam execra-
 tionem nummos aureos in Gallia, cum hac in-
 scriptione cudi iussit: *LVD. XII. D. G. FRANCO-
 REX: DVX MEDIOLANI.* tũm ex altera parte in-
 signia Franciæ, & Mediolani coniuncta, cum hac
 inscriptione: *PERDAM BABYLONEM.* Quod no-
 men, si quis fortẽ non intelligit, consulat Apo-
 calypsim Iohan. cap. 17. & Hieronymum in ca-
 talogo, ubi Marci meminit, & apertẽ scribit, Ro-
 mam à Petro in Epistola priore, cap. 5. Babylonis
 nomine figuraliter intellectam. Itẽmque in pro-
 logo lib. de Spiritu sancto, vbi Romam apertẽ
 Babylonem appellat, & purpuratam illam mere-
 tricẽ, quæ in Apocalypsi designatur. Quod idem
 etiam confirmat in Elaiam c. 14. & iterum c. 47.
 & ad Aglasiã in x. 1. quæst. qua de caussa Pau-
 la quoque & Eustochium in ea Epistola, quam
 ad Marcellum scripserunt, similiter Babylonis
 nomine Romam appellant: nec obscurius idem

Hieronymus in Epist. *Cum apud Babylonem, inquit, essem purpuratæ meretricis colonus: &c.*

SUPERIORIS PROTESTATIONIS CONCLUSIO.

His igitur ita constitutis, superest, ut conclusa nobis hæc sit ratio: CVM PAPA SIXTVS. v. septem grauissimorum scelerum nomine, à maxima Christianitatis parte damnatus sit, nimium impietatis, occupatæ in Ecclesia tyrannidis, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perditionis, & falsi: cumque superiorum suorum insolentiam, audaciam, ac ferocitatem secutus, infamissimum hoc decretum contra omnia diuina, & humana iura, falsis vsus allegationibus, sine ulla iudiciali ordine, stultè, stolidè, atque impudenter aduersus Serenissimum Nauarræ Regem & Illustrissimum Principem Condæum promulgauit, eosque spurcis & inauditis verborum contumeliis onerarit, cum eos Iræ filios, Hæreticos pertinaces, notorios, relapsos, in cæno volutatos, contra Regem Christianissimum rebelles; Ecclesiæ persecutores, prolem detestabilem, læsæ diuinæ atque humanæ maiestatis reos appellaret: atque his de causis eisdem suis principatibus, ducatibus, dominiis, feudis, honoribus omnibus, & iure legitimæ in regno Galliæ successione priuaret: cumque hæc illius abiudicandorum & adiudicandorum regnorum inueterata atque effrenata audacia, perspicue ad omnes Europæ Reges

ges Principes ac potentatus pertineat, periculūque sit, ne qui alienorum regnorum cupidi atque appetentes erunt, deinceps per hanc excōmunicationum & proscriptionum artem, aliis pacatis & quietis Principibus insidias moliantur: OB HASCE RES, supradicti serenissimi Principes protestantur, eundem Papam Sixtum V. pro impio, periuro, sacrilego, tyranno, confictarum religionum auctore, crudeli & truculento Ecclesiæ Christianæ parricida, importuno ac scelerato religionis hoste, certissimōque Antichristo habendum esse: rogandōsque & implorandōs Christiani orbis Monarchas omnes, Reges, Principes, potentatus, quique cum aliquo imperio vel legitima potestate sunt, vt iisdem Serenissimis Principibus ad comprimendos huius immanis tyranni furores, frangendōsque crudeles ac furibundos ipsius impetus, auxilium ferre velint: suāque consilia & arma conferre ad illam humani generis pestem extinguendam, Rēmque publicam Christianam ab illo prodigioso atque exitiali monstro liberandam. Interea supradictū Papam Sixtum V. pro intolerandis verborū immanium contumeliis, quas vecordi mente aduersus supradictos nostros Principes effudit, haberi dicique à cunctis Christianis oportere, prodigium immanissimum, portentum fœdissimū, ac monstrum non in vltimas terras exportandū, sed ex humanæ naturæ finibus exterminandum, tanquam certissimum, notorium, ac manifestū Antichristum: cuius ex secrato capiti, malam om-

nes Christiani pestem, exitium atque interitum
 imprecari debeant, vt quandiu anima maledicta
 in ipsius cadauere spirabit, tandiu piis omnibus
 sit (vt spiritus sanctus loquitur) ANATHEMA MA-
 RANATA. Et ne cui forte nostrum hoc impreca-
 tionis genus nouum & inusitatum videatur, ro-
 gatos lectores volumus, primùm vt eorum loco-
 rù meminisse velint, quos superius ex Diui præ-
 fertim Bernardi libris de promptissimus: vbi Papa:
 Romanus, disertè, dilucidè, nominatim ap-
 pellatur Antichristus, Filius perditionis, Homo
 peccati, Dæmonium non modo diurnum, sed
 etiam meridianum, quod non solum transfigu-
 ratur in angelum lucis, sed extollitur super om-
 ne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Hierony-
 mus autem Romam appellat Babylonè & Pur-
 puratam meretricem. Deinde vt legant, atque at-
 tentè considerent, sanctionem Decreti Pontifi-
 calis sanctissimam, in c. 2. dist. 23. & c. si quis pecu-
 nia, dist. 79. vbi statuitur, *vt qui vel pecunia vel
 gratia humana, (qualem huius monachi gratiam
 Occidentalem fuisse constat) vel populari tumultu
 vel quolibet ingenio (id est ambitione & malis ar-
 tibus) Papatum adeptus erit, is non Apostolicus, sed
 Apostaticus habeatur, & cum suis fautoribus & se-
 quacibus à liminibus S. Dei Ecclesie separatus abij-
 catur, sicut ANTICHRISTVS & inuasor & destruc-
 tor totius Christianitatis. in quam sententiam au-
 dacter Canonistæ summo consensu scribere, ac
 palam profiteri ausi sunt, Papam aliter quàm Ca-
 nonice electum esse Diabolum, & habere clauis non
 cæli,*

caeli, sed inferni. Nam hæc Felini verba sunt, in c. Ego N. de iureiur. Considerent præterea Papas, Cardinales, & Episcopos omnes, qui annis ab hinc amplius centum in Ecclesia Romana dominati sunt, ex certissimo schismaticorum, & Apostatarum seminario profectos esse. Nam annus iam agitur supra centesimum prope quinquagesimus, ex quo Basiliense concilium summo Christianorum omnium ordinum studio ac voluntate celebratum fuit. Hoc concilio nullū vnquam aliud constat in Ecclesia Romana maiore adhibita solennitate indictum, habitum, & celebratum fuisse. Nam & duorum Papatum decreto indictum erat, nimirum Martini quinti, & Eugenij quarti, & eorum legatis præsentibus habitum ac celebratum. Per idem concilium solenniter citatus & euocatus Eugenius, tandem adhibita summa & solenni causæ cognitione, fraudum, præstigiarum, machinationum, ac factionum aduersus eius concilij libertatem conuictus, tandem Papatu suo abdicatus est, & pro schismatico & Apostatico, vnâ cum Cardinalibus & Episcopis omnibus, qui partes ipsius secuti erant, exauctoratus. Amedæus autem Sabaudorum Dux in ipsius locū successit. Audiamus cuiusmodi fuerit istius exitus tragœdia. Breui post tempore, ille ipse Eugenius damnatus, abdicatus, exauctoratus, tamen Principum quorundam gratia & contentione in suam sedem restitutus, Cardinales & Episcopos suarum partium omnes secum pariter restituit. Amedæus

autem, et si non sponte, tamen galero Cardinali-
 tio donatus, Papatu se abdicauit. Considerent
 nunc graues & cordati viri, secundum illam
 quam modo commemorauimus, sanctissimam
 Decreti Pontificalis sanctionem, vtrumne Apo-
 stolicorum, an potius Apostaticorum loco ha-
 bendant, qui orti ex illo Eugenio semina-
 rio in Ecclesia Romana per hæc tempora domi-
 nantur. Quod vt commodius iudicari possit, o-
 peræpretium est, Doctorum & Iurisconsulto-
 rum sententias cognoscere, qui aliquid hac de
 re scripserunt, atque imprimis Ludouici Roma-
 ni, qui Basiliensi concilio interfuit, vbi cõsilium
 scripsit vltimum, cuius num. 15. verba hæc sunt:
*Si pastor pastorum Ecclesiam scandalosè regens &
 inordinate tractans, per Ecclesiã monitus, nõ mox re-
 sipiscat, imò in sua perseueret insolentia regendi, offi-
 cio potest & debet exui. Cum enim ipse Ecclesiam nõ
 honoret, ipsum salubriter admonentem, nec tunc me-
 rebitur ab Ecclesia honorari: ita vt toleret ipsum
 scandalosè regentem, atque incorrigibilem. argumẽto
 eius, quod dicit Orator Domitius: & refert Hie-
 ronymus in epistol. ad Neapol. sic inquit: Cur ergo te
 habeam vt Principem, cum tu me non habeas vt Se-
 natorem! dist. 95. c. esto subiectus. Est ergo veritas, Pa-
 pam suis criminibus Ecclesiam notoriè scãdalisante-
 tem, ac etiam manentem incorrigibilem posse apud
 Ecclesiam accusari, atque per illam denudari Papa-
 tu. Quæ conclusio demonstratur vltèrius sic: Papa
 stans in crimine notorio scãdalisante rotam Eccle-
 siam,*

sian, nec desistere volens, incidit in suspitionem ha-
 resis. c. nullus, 38. dist. sic dicente: Qui rebelliter viuit,
 & discere atque agere bona recusat, magis diaboli,
 quam Christi membrum esse ostenditur. & potius in-
 fidelis, quam fidelis esse monstratur. Hæc Lud. Rom.
 qui Basiliensi, vt diximus, concilio magna cum
 auctoritate interfuit. Vbi sunt qui disputant,
 Hæreticorum numero habendos, qui Paparum
 tyrannidi aduersantur? qui effrenatam ipsius in
 proscribendis Regibus audaciam diutius feren-
 dam esse non putant? qui Sixti quinti impieta-
 tem in confictis Bernardonicis & Dominicanis
 religionibus tuendis detestantur? Sed iam alterâ
 eiusdê summi viri auctoritatem ex eodem Con-
 silio proferamus: nam aliquâto post. num. 17. ita
 loquitur: Si ratio naturalis dicit, membrum incu-
 rabile totius corporis infectiuum pro salute corporis
 amputandum: pariter quoque dicitur debet civilis
 ratio, membrum incurabile, quod est totius Ecclesie
 mystica infectiuum, amputandum fore, ne reliquum
 corpus inficiatur aut scandalisetur: & consequenter
 Papam: (adhibeatur in his legendis animorum
 æquitas, & comparentur hæc Lud. Romani ver-
 ba cum illa nostra imprecatione ac detestatio-
 ne) qui etsi pars sit Ecclesie præcipua, tamen e-
 tiam est membrum de corpore ipsius Ecclesie, secun-
 dum gloss in c. ecce, 93. dist. Hoc etiam suadet ratio
 diuinæ scripturæ, approbantis asseuerationem Caiphæ
 principis sacerdotum, dicentis: Expediit vt vnus ho-
 mo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: cum
 etsi foret Papa positus ad gubernationem populorum

non tamen esse deberet ruina illorum: dicit text. 11.
 q. 3. c. ita corporis. Imo tot mortibus dignus est, quot ad
 subditos suos perditionis exempla transmittit, dicit
 text. ead. caus. & q. in c. precipue. Sicut enim lauda-
 bile & discretum est, reuerentiam & honorem exhibere
 prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris est, quae
 in eis sunt, quae indigeant correctione nulla dissimula-
 tione postponere: ne totum corpus morbus inuadat, si
 languor non fuerit curatus in capite, dicit text. 2. q.
 7. c. sicut inquit. Et hanc conclusionem corroborat
 text. in 6. in canonibus, 16. q. 1. & in d. c. sed illud. sic
 similiter, & ille extors debet fieri ab Ecclesia, qui
 Ecclesiae admonitione non corrigitur: dicente Domi-
 no, Auferte malum ex vobis. Ferro enim secanda
 sunt vulnera quae non sentiunt medicinae fomenta.
 82. dist. c. quia aliquanti. 1. q. 1. c. reperiuntur. Haec
 ad verbum Ludouicus Romanus. Ex quibus,
 cum illa nostra detestatione comparatis, æqui le-
 ctiores diiudicare poterunt, iure ne an iniuria
 tam animosè tyrannicam istius Papæ audaciam
 execrati simus. Quinetiam illi Lud. Romani
 querimoniae consentanea sunt quae Cardinalis
 Zabarella, circa annum MD CCCCVI. scripsit in
 tractatu de schismate, num. 20. De quolibet, in-
 quit, notorio crimine Papæ, si est incorrigibilis, &
 scandalizat Ecclesiam potest accusari, quia censetur
 pro haeretico. not. in gloss. 40. distinct. c. si Papa. nam
 haec incorrigibilitas concernit causam fidei: ut in ead.
 gloss. Et si contingat, quod isti tueantur se per poten-
 tiam temporalem, poterunt de facto coerceri, etiam
 per secularem potestatem, arg. de iudic. c. cum non ab
 homin

homine. Hæc Zarabella. Sed breuius Baldus in c.
 olim, col. pen. ext. de rescript. vbi sic scribit: *Con-*
tra Papam sua potestate abutentem, primò vtendum
est verbis (id est admonitionibus) secundo herbis
(id est comminationibus) tertio lapidibus: &
quod vbi non sufficit virtutis ingenium, ibi valere
debet armorum presidium. Et in eandem senten-
 tiam Iason in consil. 95. requisitus col. 4. *Papa,*
inquit, scandalisanti Ecclesiam, licitum est resiste-
re, & non est tolerandus c. etsi illa, 1. q. 7. & c. sunt
quidam. 25. q. 1. Innocentius in c. inquisitionis, de sent.
ex. commun. & in c. quanto, de consuetud. Abbas in c.
cum teneamur, de appellat. Item Hieronymus lo-
quens de Papa in c. non omnes Episcopi, 2. q. 7. dicit,
quod infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi vt proy-
ciatur foras, & à porcis conculcetur. Hæc Iason ni-
 hilo, vt apparet, segnius, quàm aut Lud. Roma-
 nus, aut Zabarella: cum tamen & in Italia, & in
 tantis Ecclesiæ Christianæ tenebris hæc scribe-
 rent. Philippus autem Decius in eandem senten-
 tiã loquitur in consil. 151. maximi ponderis num.
 4. vol. 1. *Quando Papa, inquit, est incorrigibilis in*
aliquo notorio delicto, pro quo Ecclesia scandalisa-
tur, glo. in terminis in c. si Papa, 40. dist. tenet quod
Papa accusari possit. & de illa glossa maximum fuit
factum fundamentum contra Eugenium 14. in conci-
lio Basiliensi: & illa glossa communiter tenetur per
omnes. vt Abbas dicit in c. significasti. de elect. & in
disput. Episcopus & quidam rector: vbi inquit, quod
totus mundus approbat illam gloss. & illam glossam
pluribus rationibus comprobat Ludouicus Rom. in
consil. 523. Primò quia Papa qui in notorio crimine

persistit & nō vult corrigi, in suspicionem heresis incidit. 38. dist. c. fin. 86. dist. c. si qui sunt. & c. fin. de poenit. Sed pro heresi Papa accusari potest. d. c. si Papa. Ergo pro tali crimine. Secundo quia remouetur Episcopus ab Ecclesia particulari vt scandalum tollatur. vt notat Innocent. in c. cum pridem, de renunt. idem à fortiori videtur dicendum in summo Pontifice, in quo est periculum vniuersalis Ecclesie. Tertio per auctoritatem Euangely, Si oculus tuus aut pes scandalisauerit. de quo text. eleganter loquitur in c. illud sanè, 24. q. 3. Expedit enim vt vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat. Ergo Papa incorrigibilis moriatur ciuilitè, ne tota Ecclesia pereat, quia Papa positus ad gubernationē populorū, non debet esse ruina illorum: vt tex. dicit 11. q. 3. in c. ta corporis. Nā tot mortibus dignus est. quot exēpla perditionis ad suos trāsmitit, c. præcipuè. 11. q. 3. Quæ cum ita se habeant, iterū sine cūctatione concludimus, nō modò anathema supradicti Pape Sixti v. propter temerarij iudicis incompetentiā, falsæ causæ allegationem, defectum ordinis iudicialis, & conceptæ sententiæ stultitiam pro nullo habendum esse: verū etiam, vt execrationes eiusdem Sixti in ipsius caput redundent, eū ipsum septem atrocissimis criminibus certissimisque testimoniis conuictum, cunctis Christianis esse deinceps oportere EXECRABILE ET DETESTANDVM ANATHEMA MARANATA.

A M E N.

SANCTISS. D. N.

SIXTI PAPÆ V.

DECLARATIO

*Contra Henricum Borbonium assertum Regem Na-
uarræ, & Henricum item Borbonium, præsum
Principem Condensem, Hæreticos, eorumq; poste-
ros & successores: Ac liberatio Subditorum, ab
omni fidelitatis & obsequij debito.*

ROMÆ.

Apud Hæredes Antonij Bladij Impresso-
res Camerales.

M. D. LXXXV.

MANUSCRIPT
M. P. L. X. X. V.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

R. O. M. A. N.
M. P. L. X. X. V.

Ad futuram rei memoriam.

A B immensa æterni Regis potentia beato Petro, eiusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabilique in petra consistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa, inconcussa profert in omnes iudicia: & ne diuinæ maximè leges violentur, summa ope prouidet, & si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seueriore hos vindicta ulciscitur, & quàmuis potentiores desolio deiiciens, veluti superbientis Luciferi ministros ad infima terræ deturbatos prosternit. Quare pro incumbenti nobis Ecclesiarū omniū, populorum, ac gentium sollicitudine, vt animarum saluti imprimis prospiciatur, & non solùm famulatus nostri, sed etiam omnia futura tempora impijs ac detestandis monstris purgata cunctis Christiani Orbis partibus pacem afferant, & quietem: & præsertim amplissimo Gallia Regno, in quo Christiana Religio omni tempore ita viguit; tantæque Regum illius pietas, fides, ac deuotio; tot in Romanam Ecclesiam merita extiterunt; vt ij iure optimo gloriosissimum Christianissimi cognomen ab ea sint consecuti; ac etiam ne nos de neglecta officij nostri cura vquam apud Deum argui possimus, arma militiæ nostræ, quæ non carnalia sunt, sed potentia Deo in destructionem, munitionum, nunc contra duos potissimum iræ filios, Henricum Borbonium quondam Navarra Regem, & Henricum

Borbonium olim Principem Condensem exercere compellimur. Ille enim quondam Rex, Caluini errores, atque hærefes etiam ab ineunte adolescentia secutus est, pertinaxque earum patrocinium tandiu exercuit, quoad claræ mem. Caroli Noni Francorum Regis, & charissimæ in Christo filia Catharinæ Reginae eius matris pientissimæ, atque etiam dilecti filij nostri Caroli tit. s. Chryfogoni presbyteri Cardinalis Borbonij patruj sui, & Ludouici Mompenserij Ducis, pijs frequentibusque hortationibus, apertisque eximia virtutis ac doctrinæ Theologorum demonstrationibus ad fidem Catholicam & Apostolicam Romanam (vt existimabatur) conuersus, hæreticas omnes contra fidem Catholicam opiniones Parisijs publicè in Ecclesia damnauit, anathematizauit, & abiurauit, fidemque ipsam Catholicam expressè professus est; datisque subinde suis ad se. re. Gregorium Papam XIII. prædecessorem nostrum literis, quibus eundem prædecessorem supremum Catholicæ Ecclesiæ caput iam agnoscens, ipsum supplex deprecabatur, vt pœnitentiæ, conuersionis, & obedientiæ suæ confessionem acceptam habere, & anteaكتورum veniam, remissionisque gratiam concedere dignaretur: firmiter promittens se fidem ipsam Catholicam perpetuò integrè, ac inuiolatè seruaturū. Quibus literis, vt potè Regijs idem prædecessor credens & paternæ charitatis visceribus commotus, ac etiam grauissimo Regis, Reginae matris, Cardinalis & Ducis prædictorum

torum de huiusmodi conuersione testimonio
adductus, illum ipsum præteritos errores confi-
tentem, veniamque humiliter petentem à crimi-
ne hæresis & à censuris Ecclesiasticis propterea
incurſis absoluit, & in gremium Sanctæ matris
Ecclesiæ communionemque fidelium admisit,
omni inhabilitate ab eo sublata. Quin etiam vt
arctiori, & firmiori vinculo ligaretur, cum eo, &
Margarita dicti Caroli Regis sorore, quæ ex illa
Christianissima stirpe nata, atque alta facilè ma-
ritum in officio, & Religionis Catholicæ obser-
uantia continere posse sperabatur, dispensauit, vt
non obstantibus impedimentis tertij, & aliorum
forſan inter eos graduum consanguinitatis, & co-
gnationis spiritualis, matrimonium inter se con-
trahere possent, prout in facie Ecclesiæ contra-
xerunt; excursisquæ deinde aliquot mensibus, ille
Iohannem Duratij Dominum Oratorem suum,
qui nomine suo de pœnitētia, conuersione, fide,
& constantia sua in sedis Apostolicæ conspectu
sponderet, ad dictum prædecessorem delegauit;
habitōque pro eo publico, solemnique in aula
Regia de more consistorio, in concessu Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Prelatorumque
& aliorum frequentissimo concursu, professis
omnibus supradictis, idem Henricus tanquam
Rex recens ad fidem conuersus, & vt Catholicus
admissus est, tota Vrbe exultante, & ingentes
Deo de conquisita & inuēta oue gratias agente
Sed ille, vt erat vario & inconstanti animo, haud
multò post à Catholica fide, & debita erga se-

dem Apostolicam obedientia, cæterisque à se
expressè, & cum iuramento professis deficiens,
atque in eo, quo prius erat, cæno reuolutus, à
Rege Christianissimo clam se subducens, colle-
ctoque in loco ab ipsius Regis aula satis remoto,
quàm potuit copioso hæreticorum scelerato-
rum, aliorumque id genus impiorum hominum
numero, ibi ea omnia, quæ de Calvinismi dete-
statione, hæresum omnium abiuratione, ac Ro-
manæ fidei Catholicæ & Apostolicæ professione
antea fecerat, palàm reuocauit: testificans, se Cal-
uinismum ipsam profiteri; prout professus est,
eisque hæresi pertinaci, & obdurato animo sem-
per adhæsit; & in ea hucusque viuens, sapius hæ-
reticos perduelles, ac seditiosos (quorum caput,
dux, & propugnator in Gallia, & etiam extero-
rum hæreticorum acerrimus fautor semper fuit
ad arma contra prædictum Carolum, ac etiam
charissimum in Christo filium nostrum Hen-
ricum Regem Christianissimum, tametsi eum
vt Regem, ac Dominum suum colere, vt soror-
ium amare, & sequi debebat, omnis scilicet of-
ficij, ac pietatis immemor, aduersus ipsum, & re-
liquos Catholicos omnes concitauit, infestissi-
mos exercitus, accitis etiam externarum natio-
num hæreticis contraxit, à quibus omnia passim
loca cruentis piorum hominum cædibus sceda-
ta, sacra ei templa temerata & direpta, Sacerdo-
tes, & viri religiosi cruciatibus trucidati sunt:
oppida præterea, & munitiones Catholicorum
partim insidijs, partim vi, & armis occupauit; &
in eis

in eis Catholicæ Ecclesiæ ritus prohibuit, ac sustulit, ministros, & concionatores hæreticos constituit, Ciues & Incolas ad eandem impietatem capeffendam minis, verberibusque coegit. Sed ne hæc quidem satis sibi existimans, inter alios, intimum quendam suum nefarijs artibus suis instructum, extra Galliæ fines ad diuersa loca misit, per quem cum primarijs hæreticis impia consilia sua communicauit, eorumque vires & arma contra Religionem Catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit; conciliabula quoque hæreticorum in diuersis Prouincijs habenda curauit; quorum nonnullis (dum iniquissima illa fœdera contra fidem Catholicam, ac præsertim contra Ecclesias, Clerum, & vniuersos Catholicos Regni Franciæ tractabantur) ille non solum interfuit, sed etiam præfuit: Henricus verò Borbonius Princeps Condensis, utroque parente hæretico genitus, cum illi extimalia Caluini dogmata, eorumque ministros pertinaciter in omni vita fouissent, eorundem, patris, ac matris secutus hæreses, consimilia facinora etiam adolescens perpetravit: deinde eadem illa, qua alter Henricus, opera, viam veritatis poenitentia, & humilitate cordis quantum conijci potuit, arripiens, detestatisque pariter; & abiuratis publicè omnibus hæreticorum erroribus & deliramentis, fidem Catholicam, vt præfertur, professus est. Quibus ad eundem Pontificem perlatis, ac etiam pro eo similibus precibus porrectis, ipse prædecessor illum, ac etiam quon-

dam Mariam Cliuensem prætenfam coniugem
suam, eodem tunc hæresis crimine infectam, si-
mili modo pœnitentem, detestantem, ac profi-
tentem ab hæresi & censuris huiusmodi absol-
uit, eosque in gremium Catholicæ Ecclesiæ, fi-
deliũque consortium recepit; quin etiam ex
paternæ charitatis abundantia, cum eis, vt non
obstante impedimento secundi gradus consan-
guinitatis, quo inuicem tenebantur, matrimo-
nium inter se contrahere possent, dispensauit.
Sed ille paulò post ad pristinam impietatem re-
diens, deterrimamque illam viam, quæ signata, &
impressa erat vestigijs quondam Ludouici Con-
densis patris sui impijssimi Catholicæ Ecclesiæ Con-
persecutoris ingressus, eisdemque vestigijs insi-
stens, se quoque hæreticorum ac conscelatorum
hominum dicti Regni Galliæ Ducem, ac defen-
sorem, bellorũque ciuiliũ, ac seditionum au-
ctorem præstitit; militum hæreticorum extero-
rum copias in Galliam transduxit, Vrbes & op-
pida expugnare tentauit, Tempia euertit, sacra
violauit & populatus est, Sacerdotes indignis
modis necauit; ministròsque impietatum substi-
tuens, peruersam illorum doctrinam publicari,
& custodiri iussit; & denique omne feritatis &
sæuitiæ genus, tam in Dei ministros, quàm in
ceteros Catholicæ fidei cultores exercuit. Quæ
omnia cum manifesta, publica, & notoria sint:
cumque nobis plenè, & legitimè constet. præ-
sertim ex processu tempore eiusdem se. re. Gre-
gorij Papæ prædecessoris nostri confecto, & alijs
quàm-

quàm plurimis documentis, & grauissimis testi-
monijs, Henricum quondam Regem, & Henri-
cum Condensem prædictos notorij, & inexcusa-
bilis criminis hæresis, & in hæresim relapsos,
atque etiam hæreticorum fautoria reos existere;
Nos gladium vindictæ contra eos pro officij
nostri debito exerere coacti, vehementer indo-
lemus, quòd illum in hanc prolem detestabilem,
ac degenerem inclytæ Borboniorum familiæ, in
qua spectatæ Religionis candor, & virtutis de-
cus, ac in sedem Apostolicam obseruantia omni
tempore emicuit, pro his sceleribus conuètere
debeamus. Itaque in præcelso hoc folio & in
plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, &
Dominus dominantium, licet nobis indignis
tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotentis,
ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, &
nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium cõsilio,
pronuntiamus, & declaramus Henricum quon-
dam Regem, & Henricum Condensem supradic-
tos fuisse, & esse hæreticos, in hæreses relapsos,
& impœnitentes, hæreticorum quoque duces,
fautores, & defensores manifestos, publicos, &
notorios, sicque læsæ Maiestatis diuinæ reos, &
orthodoxæ fidei Christianæ hostes, adeò vt nulla
possint se tergiuersatione, aut excusatione de-
fendere ac proinde eos damnabiliter incurrisse
in sententias, censuras, & pœnas sacris canoni-
bis, & constitutionibus Apostolicis, legibusque
generalibus, & particularibus contentas, ac hæ-
reticis relapsis, & impœnitentibus debitas, &

specialiter eisdem fuisse, & esse ipso iure priuatos, Henricum quondam Regem, videlicet prætenso Nauarræ Regno illiusque parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearn; alterum verò Henricum, Condensi, & vtrumque, eorūque posteros omnibus, & quibuscumque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Ciuitatibus, & locis, feudisque, & bonis etiā emphyteoticis, & successionebus, necnō dignitatibus, honoribus, muneribus, & officiis, etiam regis, ac iurisdictionibus, & iuribus, quæ de facto detinent, & ad quæ ius quomodolibet habuerunt, seu prætendunt, eisdemque propterea se illis reddidisse indignos; ac fuisse, & esse inhabiles, & incapaces ad illa retinenda, & alia huiusmodi in posteram obtinenda. Ac pariter eos ipso iure priuatos, & incapaces, ac inhabiles ad succedendum in quibuscumque Ducatibus, Principatibus, Dominiis, & Regnis, ac specialiter in Regno Franciæ, in quo tot atrocitas, & nefaria crimina patrarunt, ac Regno ipsi annexis dominiis, iurisdictionibus, & locis, cæterisque omnibus bonis, & rebus prædictis, & ad illa aliā quomodocumque acquirendum, prout etiam ex abundantia, & in quantum opus est, nos illos, illorūque posteros priuamus in perpetuum, videlicet Henricum quondam Regem Regno Nauarræ, & illius parte, ac Bearn; & alterum Henricum Condensi, ac vtrumque, & eorum posteros aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, ac cæteris omnibus bonis, & rebus; necnon iure succedēdi & acquirendi, aliisque prædictis vniuersis, & singulis; ac etiam in perpetuum

inhabilitamus eosdem, eorūque posteros ad illa, & ad successionē in quibusuis Principatibus, Ducatib⁹, Dominiis, Feudis, & Regnis, & signāter in Frāciæ Regno, & illi annexis omnibus supradictis, supplētes omnes iuris & facti defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem. Quinetiam Proceres, Feudatarios, Vassallos, Subditos, & Populos Regnorum, Ducatum, Principatum, & aliorum Dominiorum prædictorum, etiā alium superiorem non recognoscentes, ac ceteros omnes, qui illis quomodocunque iurauerūt, à iuramento huiusmodi, ac omni prorsus Domini, fidelitatis, & obsequij debito perpetuo absolutos esse, prout nos illos omnes tam vniuersē, quàm singulatim, auctoritate præsentium absoluiimus, & liberamus, præcipimusque & interdiciamus eis vniuersis & singulis, ne illis, eorūve monitis, legibus & mandatis audeant obedire: qui secus fecerint, eos excommunicationis sentētia innodamus eo ipso. Cæterum eundem charissimum in Christo filium nostrum Henricum Francorū Regem Christianissimum per viscera misericordiæ Iesu Christi hortamur, rogamus, ac etiā monemus, vt memor præstātissimæ fidei, & religionis Regum maiorum suorum, quam quasi hæreditatem longē ipso Regno potiorē ab eis accepit, memor etiam illius iuramēti, quod in eius coronatione de exterminandis hæreticis solēnter præstitit, auctoritate, potestate, virtute, atque animi magnitudine verē regia ad executionē tā iustē huius sentētiæ nostræ incumbat, vt scilicet in hoc quoque gratum se omnipotenti Deo exhibeat.

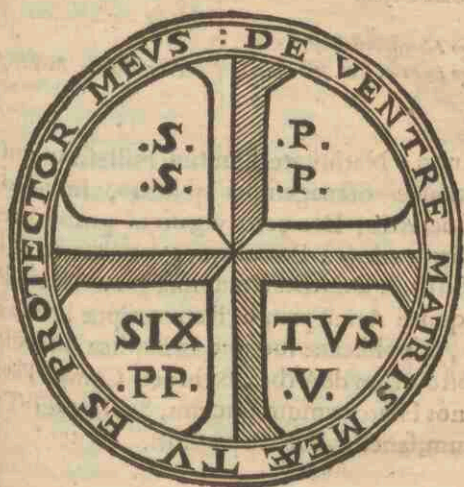
beat, & matri suæ Ecclesiæ obsequium debitum
persoluat. Præterea omnibus venerabil. fratribus
nostris Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis
per Regnū Franciæ, Nauarræ, Bearnj, & alia præ-
nominata loco constitutis in virtute sanctæ obe-
diētiae præcipimus, & mādamus, vt cū primū
harum literarū exempla ad eorum manus per-
uenerint, illa publicari faciant, & quantum in i-
psis erit, ad effectum perducī curēt. Volumus au-
tē, quōd eadem præsentēs nostræ literæ ad val-
nas Basilicæ Principis Apostolorum, & in acie
Campi Floræ de Vrbe, vt moris est, affigantur, &
publicētur. quōdque earum exemplis etiam im-
pressis, ac notarij publici manu, & prælati Eccle-
siastici, eiusque Curie sigillo ob signatis eadē pro-
sus fides in iudicio, & extra illud ubiq; gentiū ha-
beatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si essent
exhibita vel ostensa. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam nostræ pronuntiationis,
deklarationis, priuationis, inhabilitationis,
suppletionis, absolutionis, liberationis, præcepti,
interdicti, innodationis, hortationis, rogationis,
monitionis, mandati, & voluntatis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc
attētare præsumperit indignationem omnipo-
tentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum eius se nouerit incursum.

*Dat. Romæ apud Sanctum Marcum Anno Incar-
nationis Dominicæ, millesimo, quingentesimo octoge-
simo quinto, Quinto Idus Septembris, Pontificatus
Nostri Anno primo.*

A. de Alexijs.

Fgo.

Ego Sixtus Cath. Ecclesia Episcopus.

†
†
† Ego Io. Anto. Episc. Tusc
Card. Sancti Georgij.

†
†
† Ego M. S. Car. ab Altaemps.
† Ego Iu. Ana. Card. de Arag.

†
†
† Ego P. Car. Sanctacruscus.
† Ego Gulielm. Car. Sirlotus.
† Ego. Mic. Bo. Car. Alex.
† Ego Lud. Car. Madrutius.
† Ego N. Card. Senonensis.

†
† P. Card. Deza.
† Ego Ant. Card. Carafa.
† Io. Ant. Card. SS. Quinor.
† Io. Ba. Card. S. Marcelli.
† Aug. Car. de Verona.
† Ego Vin. Card. Montis R.
galis

† Ego M. Car. S. Stephani.
† Scipio Car. Lancelotus.

†
†
†
† Ego Fer. Car. de Medicis.
† Phil. Vast. Card. Cam.

† *Iul. Ant. Sanctorius Cardin.* †
Seuerin.

† *P. Card. Casius.*

†

† *Ego Hier. Card. Rusi.*

† *Ego Io. Hier. Car. Albanus.*

† *Ego Vincē. Car. Gonzaga.*

† *Ego Fr. Car. Sfortia. S. Nic.*

†

† *Alex. Car. de Montealto.*

Anno à Natiuitate Domini millesimo quin-
gentesimo octuagesimo quinto, indiçtione
decimatertia, Die verò vigesima prima men-
sis Septembris, Pontificatus sanctiss. in Chri-
sto Patris, & D.N.D. Sixti diuina prouidentia Pa-
pæ quinti Anno primo, Retroscriptæ literæ af-
fixæ, & publicatæ fuerunt in Basilica Principis
Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ
per nos Hieronymum Lucium, & Nicolauū Tal-
lietum, sanctiss. D.N. Papæ Curf.

Io. Andreas Panizza Mag. Curf.

*Ioannes Caianus Cur. Card. Came-
raria Apostolica Ibotus Ful.*

Absolutio Papalis pro incestu nefario cum matre, in quinque assibus taxata.

82
absolutionum Papalium execrabilis taxatio. 82.83

Accusator non est idoneus, qui criminis alicuius reus est 8.9

Actor allegans causas intentionis suae contrarias non auditur. 52

Aeneae Sylui Papae improbitas. 121.130

Agni cereoli Papalis blasphemia. 65

Alberici Iurisc. execratio contra Papam. 84

Alienata inter viuos non cadunt in testamentum. 149

Allegationis falsitas reddit sententiam nullam. 160

Ammiani Marcelini de Papae crudelitate historia. 122

Anglici regni feudum sibi Papa vindicat. 98

Annatarum Papalium tributum. 73

Antichristi praecursor Papa dictus à Gregorio. 61

Antiochensis Ecclesiae dignitas. 155. & seq.

Apostolicum nomen à Papa profanatum. 172

Apostolici non ex loco, sed ex continuatione doctrine iudicantur. 171

Appellationes ad sedem Romanam à Bernardo. 162

Aragonici regni feudum sibi

Papa vindicat. 99
Asinorum stupor cicuta depistorum. 208

B

Baldi iudicium de Paparum insaniam. 218

Baldi testimonium de Papa Bonifac. 8.95

Baptismus capanarum impius. 65

Bartholus non credidit Papam. 118

Basiliensis concilii historia inenarrabilis. 119. & seqq.

Bella Paparum consilia nuper excitata. 123

Bernardus appellat Papam dominantem in Clerum, dominantem fidei, mox dominantem Angelis. 61

Bernardus execratur Paparum fastidium. 142.146.147.196

Budaei libertas in hypocrisis Paparum irridenda. 191

Budaei τω ἀππὸς ἰα in Papam. 111

C

Capanarum baptismus impius. 65

Canonistarum error in successione Papali. 56

quomodo Cardinalis, & Papa factus. 50

Cardinalis Zabarelle iudicium de Papae superbia. 89

Caput Ecclesiae ministeriale vniuersum nullum. 57

Christiane & papalis doctrinae antithesis. 63.64. & seqq.

Christianissimi Gallorum Reges unde dicti. 193

Christianitatis pars maxima Papatum repudiat. 9.10	Decretalis nouit, contra Gallia emissa, testis odij Papalis. 116
Christus solus caput Ecclesia. 50. cui Papa nomen hoc eri- pere conatur. 51	Decretalium falsitas 160
Christi regnum neque diuisione nem recipit, neque comunio- nem. 56	Diaboli amphibolia Papa illu- sus. 18
Cena Dominica utriusque spe- ciei distributione requirit. 70	Diaboli pactum cum Papa fa- turo. 18
Coniugium sacerdotibus hone- stum & necessarium. 68. 69	Diaboli testimonium pro Fran- ciscanis. 27
Constantini fabula. 51. 52	Dioceses singula singulis Epi- scopus attributa. 154
Constantiniana donationis fa- bula. 89	Dispensationes Paparum exi- guo pretio venduntur. 210
Constantiniana donationis fig- mentum. 128. & seqq.	Dominicus prestantior Christo. 35. facilius itur ad Christum per illum quam per Paulu. 36
Cosma Guimerij Senatoris Pa- risiensis de Papatu iudicium. 119	Dominium ex pluribus causis non acquiritur. 52
Crimina notoria non requirunt ordinem iudiciale. 184	Dominu non nisi una ex causis contingit. 144
Croatici regni feudum sibi Pa- pa vindicat. 99	Donationes diuersa requirunt diuersa instrumenta. 136
Crudelitas Paparum tyranno- rum omnium crudelitate ex- superat. 125	
	E
D	Ecclesia R. cogitur credere fabulas Francisci & Do- minici. 168
Daemonium Meridianum Papa vocatus a Ber- nardo. 228	Ecclesie R. Papa imperat, ut Franciscanas fabulas credat. 29
Dalmatici regni feudum sibi Pa- pa vindicat. 96	Episcopus vniuersalis Anti- christi precursor. 55
Danici regni feudum sibi Papa vindicat. 100	Episcopi sunt nuntij Christi, non muri, aut desides. 59
Decij & Canonistarum error. 36	Episcoporum descriptio vetus per orbem Christianum. 58
Decij iudicium de Papa tyran- nide. 165. 253	Episcopi singuli sui definiti ter- mini. 153
Decretalis cuiusdam falsitas in so- gno. 161. ut decreti cuiusdam. 61	Eucharistia in ignem a Papa coniecta. 18
	Eucharistia Papae deponitur.

inter calones & meretrices. 20.21
Excomunicandi ordo legitimus. 183. & seq.
Europa pendit maiora tributa quã olim Imperatoribus. 75
Excommunicatio Papa contra Regem Gallie. 109
Excommunicationum Papaliũ ortus. 219.200

F

Factum infectum fieri non potest nisi à Papa. 199
Falsitas obligationis reddit sententiam nullam. 166
Falsitas Papa in donatione Constantini. 128. in donatione Ludouici. 134. & seqq.
Famulatus Papa, dominatus intolerandus. 92
Famulatus Papa Sixti dominatus intolerabilis. 193
Franc. Aretini consilium contra Papa tyrannidem. 119
Francie Regis virtus in confundenda Papa insolentia. 102
Francie regni feudum sibi Papa vindicat. 101
Franciscanorum 30. millia belis Papalibus oblata. 24
Franciscus plura miracula fecit quã omnes Apostoli nullis partibus superat Iohã. Baptistam. 33
Francisci prestigiatoris signum impia. 26.28.29
Fridericus Imp. à Papa cõculcatus. 91.93

Galli per annos 22. Papa rui instinctu miserè bel-

lis ciuitibus vexati. 108
Gallia exhausta fraudibus Papæ Martini V. 78
Gallia quantum olim tributum Cesaribus pependerit. 75
Gallie Regis virtus in reprimenda Papa audacia. 102
Gallorum reges vnde Christianissimi dicti. 193
Gallorum his annis viginti ceciderant Papa instincti duodecies centena millia. 109
Gersonis de papa impietate testimonium. 16
Gregorius magnus vniuersalem Episcopũ appellat Luciferũ. 189.

H

Hereticus nemo nisi monitus, percinax, & contumax. 182
Hereticus, qui Franciscanicis fabulis non credit. 29.30
Heretici definitiones vane. 167
Heretici regni feudum sibi Papa vindicat. 106
Heretici tribus modis internoscutur. 174
Hereticorum iudicandorum forma. 173
Hieronymus Roman appellat Bobylonem & meretricem purpuratam. 147
Hispani quo iure Nauarre regnum occuparunt. 223. & seqq.
Hispanici regni feudum sibi Papa vindicat. 104
Hungarici regni feudũ sibi Papa vindicat. 105

I

- I**asonis consilium de Papa in-
 corrigibili. 177. 178
 Iasonis iudicium de Papa tyrā-
 nide. 165. 233
 Iesus typicus dictus. Frācisus.
 25
 Imperator Pope strepam tene-
 re iubetur & eundem suis hu-
 meris baiulare. 86
 Imperator prope à Papa inter-
 fectus. 17
 Imperatores qui & quot à Pa-
 pis excommunicati. 219
 Imperij Germanici feudum sibi
 Papa vindicat. 102
 Impietas Pope triplex. 10
 Inauditi, indicta causa, iniu-
 stissimè damnantur. 179. &
 seq.
 Instrumentum scripturæ pars
 esse debet. 136
 Iohannis XII Papa thesaurus
 incredibilis. 82
 Iohannis Fabri iudicium de Pa-
 pe superbia. 89
 Index rei propria nullus idone-
 us. 9
 Index stultus indicatur ex sen-
 tentiæ stultitia. 185
 Iudicis incompetentis sententia
 ipso iure nulla. 9
 Iulius Papa Petri clanos in
 Tyberim proiecit. 111

L

Lepre morbus olim in Ita-
 lia restrictus. 139

M

Maiestas Regū à Papis
 cōculcata. 98 & seqq.

Marsilius Patavinus ante 10.
 annos Papatum oppugnauit
 54

- Matrimonium monachis tem-
 porale Papa concedit. 211
 Matrimonium sacerdotibus ho-
 nestum & necessarium. 68. 69
 Mediator Dei & hominum
 solus Christus à Papa repu-
 diatus. 67
 Medices principes in missa ne-
 cati Papa consilio. 19
 Missa lutetiæ, hora post meridi-
 quarta. 199
 Monachorum ordines varij pro
 varijs eorum religionibus. 13
 Monachis, temporale matrimo-
 nium Papa concedit. 211
 Monitionibus opus est ante ex-
 communicationem. 179

N

- N**Auaræ regnum à Papa
 proditum. 211
 Neronis oratio eximia Papa
 conuenientissima. 107
 Nicæna Synodus Romano Pa-
 pe suos limites terminauit
 angustissime. 155
 Nostrum ex una tantum causa
 nostrum est. 52
 Notorium non indiget proba-
 tione. 181
 Negotia verbum Platonis &
 Apostoli commune. 182

O

Operibus tributa merita
 cōtra Christi doctrinā.
 69
 Osculum pedum Papalium à
 veteribus damnatum. 89

P

Patris diuifio inter liberos
testamenti vim obtinet.

- 149
Papa conatur Imperatorē ne-
care. 17
Papa Deum fe appellan glo-
riatur. II. 15. 16
Papa difpenfat cum Monacho,
ut uxorem ducat ad tempus.
210. 211
Papa Ecclefiam appellat fuam
fponfam. 12
Papa falſitatis conuictus in cō-
cilio Nicano. 163
Papa incorrigibilis membrum
putridum à corpore ampu-
tandum. 231
Papa Mediceos Principes ne-
care conatur in miſſa. 19
Papa perduellus humani gene-
ris. 108
Papa ſeptem criminum à ma-
xima Chriſtianitati parte
damnatus. 8
Pape diuini honores attributi.
11
Pape iura & nomina à Cano-
niſtis tributa. 13. 14
Pape pendit Europa maiora
tributa, quam antiq. Impera-
toribus. 75
Paparum artes in regibus ex-
teris ad bellum excitandis.
115
Paparum crudelitas in Gallos.
114. & ſeq.
Paparum ſiſcus vorago Europæ
78. 80. 81
Paparum ſimoniaca ſacrilegia.

72. 73. & ſeqq.

- Parifienſis ſenatus quarela de
Paparum auaritia. 76. 77
Parifius tragœdia nuptialis pro-
pter Papæ tyrannidem exor-
ta. 162
Pars iudicium maior dupliciter
intelligitur. 9. 10
Pedum Papalium oſculum ab
antiquis damnatum. 89
Petrus à petra, nõ à petra Pe-
trus. 60
Petri Ferrarienſis execratio
contra Papam. 84. & ſeqq.
Petro non dictum eſt paſce oues:
ſed Petri confeſſioni. 60
Polonici regni feudum ſibi Papa
vindicat. 105
Prætiçe Ferrarienſis execratio.
contra Papam. 84. & ſeqq.
Potestatem habet in purgatorio
& inferis. 15
Purgatorij ſigmentum Chriſti
ſanguinis oppoſitum. 67

R

- R**egis Gallie cum Papa
bellum execrabile. 221
Reges Europe omnes, Papæ
vaſſalli. 97. & ſeqq.
Reges Papæ ſtrepam tenere in-
bentur, & eundem ſuis hume-
ris baiulare. 86
Regum Gallie conatus omnes
in comprimenda religione ina-
nes. 124
Regum Gallie virtus in Papæ
coercendis. 213. 215
Regnorum omnium dominatiõ
ſibi Papa vindicat. 97. &
ſeqq.

Religionem cogi non oportere.

205

Religiones tot in Papatu, quot
monachorum ordines. 23

Res ad triarios Iesuitas redijt:
proverb. 193

Rei sua acquisitio nulla est. 136

Rerum memorabilium index.

Romana Ecclesia iubetur cre-
dere Franciscanorum imposturis

30.31

Romane Papae gaza gurges
insatiabilis. 78

Romane civitatis scditas ab
Italica execrata. 187

Lud. Romani iudicium de Pa-
pa. 230. & seqq.

Ruscia regni feudum sibi Papa
vindicat. 105

5

Sacerdotium cum temporali
dominatu non convenit.

143

Sacramentum corporis Christi
à Papa in ignem coniectum.

18

Sacramenta tantum duo vete-
res doctores agnouerunt. 68

Scriptura sacra studium vani-
tatem religionum alienarum
extinguit. 25

Sedes Papae stercoraria. 203

Sedis Papalis tanta vis ut ses-
sorem sanctificet. 13

Senatus Parisiensis conatus
inanis in extinguenda reli-
gione. 125

Senatus Parisiensis querela de
Paparum auaritia. 76.77

Senatus Tholosani studium in

extinguenda religione inanis

125

Sententia iudicis incompetens
ipso iure nulla. 9

Siculi regni feudum sibi Papa
vindicat. 106

Sixtus Papa v. Franciscanorum
cōmenta oraculorum loco ha-
beri vult. 32. à Veneto nobili

propter superbiam sustibus ca-
sus. 49. à Senatu Veneto

eiectus. 49

Sixti v. vomitus contumeliosus
execrabilis. 94. laratus. 96

Sorbone sententia contra Pa-
pam. 119

Sorbone iudicium de Papa in-
sana. 218

Sortilegium Papae horribile de
eucharistia in igne iniectum. 18.

Stephani Papae figmentum ri-
diculum. 138

Stultitia sermonis mentis sul-
titiā arguit. 185

Successio doctrine attēditur in
Episcopis, non loci, aut sedis.

57

Successor Christi Papa dici non
potest vlla ratione 55

Successores alij iuris, alij rei, alij
mūeris personalis. 55

Superstitionis vis in animis nor-
taliū incredibilis 93

T

Tentationis vitandae arti-
ficium insigne à Frācis-
canis excogitatum. 207

Testari non licet de alienatis
inter vivos. 149

Testis

Testis in suo negotio nullus
idoneus

117

Traditiones papales Christi do-
ctrina contraria. 63. 64. seqq.

Z

Zabacelli Cardinalium de
Papa.

232

Errata sic emendanda.

pag. 24. vers. 1. habent, & ab pag. ead. vers. 18. gnauiter
obire pag. 25. v. 3. Sathanam & Papas tantum per pag. ead.
v. 5. prastringerent? ead. v. 11. attulerit primo p. 33. v. 5. quàm
impie ead. v. 10. in obtr. sint vsi. pag. 47. v. 16. cuiusmodi
pag. 48. v. 7. habenda esse iudicarunt. ead. v. 19. inducta
sunt. pag. 95. v. illum Anagninae comprehendendum. pag.
120. v. 11. anno 1100 cccc x. pag. 133. v. 24. ex anno pag. 137.
v. vlt ad se subire pa. 142. v. 1. Gentilitias pa. 144. v. vlt. me-
moretur. vt illorum pag. 207. vers. 10. sumptam ex.

1445017

OCN 1428544932

Abbas Carolinensis
Papa

177
178
179
180

Faint, mostly illegible text, possibly a list or index, with some words like "Abbas" and "Papa" visible.